

ESPERANTO

Learning and Using the
International Language

David Richardson

ESPERANTO

is unique among the world's languages. Initially the product of one man's creative mind, today it is spoken daily in virtually every country on earth. It has a surprisingly large literature of original and translated novels, short stories, poetry and technical works. It is the language of many international magazines and short-wave broadcasts, and is widely and regularly used for travel, for correspondence, and – not least of all – as a profitable introduction to the study of other languages.

On its appearance a century ago, Esperanto was hailed by idealists who believed a common world language would end wars. We know now that things are not that simple, and yet the need to improve understanding among nations and peoples is more pressing than ever. Esperanto is an effective tool helping to meet that need.

Educational and cultural benefits of knowing Esperanto include interesting and unusual opportunities for travel and correspondence, and for filling the gap left by the decline of foreign language teaching in North America.

This book puts the need for an easily learned, politically neutral world interlanguage in historical perspective. It discusses today's Esperanto movement in detail, and shows how Esperanto can be the best long-term solution to the world's language problem. For those wishing to learn the language there is an easy-to-use self-study course followed by a generous sampler of vocabulary-building texts and a dictionary.

ESPERANTO

Learning and Using the International Language

NEVADA PUBLIC LIBRARY
P.O. BOX B
218 W. WALNUT
NEVADA, MO 64772

ESPERANTO

Learning and Using the International Language

David Richardson

ESPERANTO LEAGUE FOR NORTH AMERICA, INC.
P.O. BOX 1129 ♦ EL CERRITO, CA 94530
IN COOPERATION WITH

ORCAS PUBLISHING COMPANY
BOX 104 • EASTSOUND, WASHINGTON, U.S.A.

Copyright © 1988 by David Richardson. All rights reserved.

Except in the case of brief quotations embodied in critical articles and reviews, or in scholarly treatises and the like, no part of this book may be reproduced, stored in a retrieval system or transmitted by an electronic, mechanical, photocopying, or recording means, or otherwise, without written permission of the copyright holder. This book contains material, used here by permission, subject to earlier copyright. For information address the publisher.

Printed and bound in the United States of America.

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Richardson, David, 1926—

Esperanto: learning and using the international language / David Richardson. — 2nd ed.

p. cm.

Bibliography: p.

Includes index.

ISBN 0-939785-00-5

1. Esperanto—Grammar—1950— 2. Esperanto—Readers.

I. Title.

PM8213.R54 1988

499'.99282421—dc19

88-9858

CIP

FIRST EDITION: 1988

SECOND EDITION: 1990

PROJECT LEADER: DAVID WOLFF

ESPERANTO LEAGUE FOR NORTH AMERICA, INC., P.O. BOX 1129, EL CERRITO, CA 94530
ORCAS PUBLISHING CO., BOX 104, EASTSOUND, WASHINGTON 98245

Many people donated time, money, and expertise
to make this book possible.

We gratefully acknowledge the especially generous gifts
of the following:

Ms. Margaret L. Barkley

Mr. Josef A. Blum

Ms. Prenda E. Cook

Ms. Rochelle F. Grossman

Ms. Hazel H. Heusser

R. I. Longley, Jr.

Ms. Lois E. L. Thibault, Mrs. Meredith Rohan,

Mr. Jonathan R. Longley, Mr. and Mrs. Richard W. Longley, and
Dione Longley in honor of their father, Dr. Raymond I. Longley,
an indefatigable proponent of the Esperanto movement

Mrs. Florence Mack

Mr. John B. Massey

Mr. Neal D. McBurnett

Maria Liwszyc Murphy, M.D.

Mr. Ralph Murphy

Ms. Cecelia Peterson

Mr. William H. and Mrs. Catherine L. Schulze

Mark and Helen Starr Esperanto Publication Fund

Mr. Robert Swenson

Mr. Eugene Thompson

Ms. Doris Vallon-Wheeler

Esperanto Society of Portland, Oregon

<i>Foreword</i>	xi

PART ONE
Communication and the Language Barrier

Chapter 1: The Trouble with Language	1
Chapter 2: Solving the Language Problem	13
Chapter 3: The Search for a Common Language	27
Chapter 4: Esperanto Today—And Tomorrow	45

PART TWO
A Short Course in Esperanto

Lesson 1	67
Lesson 2	73
Lesson 3	81
Lesson 4	89
Lesson 5	99
Lesson 6	111
Lesson 7	123
Lesson 8	137
Lesson 9	147
Lesson 10	159

PART THREE
An Esperanto Reader

1. La Vetero en Svedlando	175
2. Pri Zamenhof	176
3. Barbro kaj Eriko—I	178
4. Du Leteroj	181
5. Barbro kaj Eriko—II	182
6. Trans la Lingvajn Barilojn—I	185
7. Trans la Lingvajn Barilojn—II	188
8. Trans la Lingvajn Barilojn—III	190

9. Barbro kaj Eriko—III	192
10. En Skotlando	194
11. Barbro kaj Eriko—IV	196
12. La Songo	198
13. Barbro kaj Eriko—V	202
14. Bali, La Insula Paradizo	204
15. Antaŭparolo: Evangelino	210
16. Barbro kaj Eriko—VI	212
<i>False Friends</i>	214
17. Trans la Lingvajn Barilojn—IV	216
18. <i>La Espero</i>	222
19. El Japanaj Novajoj	223
20. Barbro kaj Eriko—VII	224
21. Trans la Lingvajn Barilojn—V	226
22. Ŝercoj el <i>Heroldo de Esperanto</i>	229
23. Barbro kaj Eriko—VIII	230
24. Du Poemoj: <i>Pluvo; Ho, Mia Kor'</i>	232
25. Trans la Lingvajn Barilojn—VI	234
26. Barbro kaj Eriko—IX	237
27. La Neĝbulo	240
28. Barbro kaj Eriko—X	246
<i>Formula Phrases</i>	248
29. Pri la Deveno de la Verda Stelo	252
30. <i>Donu al Mi Tempon</i>	253
31. Barbro kaj Eriko—XI	254
32. Letero pri la Deveno de Esperanto—I	255
33. Letero pri la Deveno de Esperanto—II	260
34. Trans la Lingvajn Barilojn—VII	262
35. Barbro kaj Eriko—XII	265
36. Reformo de la Skribado de la Ĉina Lingvo	266
37. Barbro kaj Eriko—XIII	268
38. Pri la “Internia Ideo”	269
39. Barbro kaj Eriko—XIV	272
40. Lukto Inter Homo kaj Serpento	274
41. Barbro kaj Eriko—XV	280
42. La Postsignoj	282
43. Kelkaj Ŝercoj	284
44. Barbro kaj Eriko—XVI	286
45. Du Humuraj Poemoj: <i>Tre Malrapida Trajno; Ebrio</i>	289
46. Barbro kaj Eriko—XVII	292

47. Siberia Epizodo	294
48. Barbro kaj Eriko—XVIII	303
<i>A Key to the Lesson Dialogues</i>	305
<i>Key to the Exercises</i>	310
<i>A Select Bibliography</i>	315
<i>Esperanto-English Vocabulary</i>	319
<i>Index</i>	365

There are few phenomena in this world more remarkable, and less understood, than the International Language Esperanto. The idea of creating a language that might be used by all of humankind is probably as old as language differences themselves, but no one, with the exception of Zamenhof, has ever succeeded in bringing such a language into being. There have been many projects, to be sure, but only Zamenhof's language has outlived its originator and has grown and expanded to include speakers and users in all parts of the world.

Esperanto's greatest single merit is simply that it offers an easy way to communicate internationally. It is more easily learned than other foreign languages, and, unlike the use of English as a medium of communication between ourselves and people from other countries, it puts everyone on an equal footing, because for virtually everyone it is a second language.

The idea that one might create a living and functioning language and that it might have its own worldwide speech community may seem simply too improbable to the uninformed. Hence, one meets people who maintain that Esperanto does not or cannot work. Even respectable scholars occasionally make such an assertion. But this book is proof that Esperanto is indeed widely spoken and used and that it has all the characteristics of any other language with far fewer of the complications. It is used in every conceivable walk of life, for every conceivable purpose, by people from West and East and from North and South. Though it was created by a single individual, it has long outstripped its origins, so that today most of the vocabulary and many of the common constructions in the language have come into being since Zamenhof's day.

In this volume, a hundred years of Esperanto are described and the reader is provided with the means for learning and using the language. Along the way, the reader will become acquainted with the culture as well as the history of the language and will come to understand how Esperanto provides a meeting point for the cultures and societies of the world.

Esperanto is far more than a hobby, although it does offer opportunities to enrich one's life through reading and travel. In today's world, in which we are beset with so many problems, ranging from disease to illiteracy and from ideological differences to outright armed conflict, only through the development of effective means of communication can we possibly hope to keep our planet safe and clean and peaceful for our own and future generations. While Esperanto will not, of itself, solve the problems of the world, it is a good beginning, and its practical idealism provides us with a medium through which to deal with the other questions I have mentioned—questions of war and peace, of the environment, and of the improvement of the human condition.

As Esperanto enters its second century, it has become part of the world scene that will endure. Since it is there, and since it is easy and effective, it should become a part of everyone's education, not as a replacement for a person's native language, but as a supplement, and regardless of where that person may live, what profession he or she may have or what may be that person's age or educational accomplishments. This book is a significant beginning in that direction.

—Humphrey Tonkin

Dr. Tonkin is President of State University College of Arts and Sciences, Potsdam, New York, and is currently president of the World Esperanto Association.

PART ONE
COMMUNICATION AND THE LANGUAGE
BARRIER

The Trouble with Language

The greatest invention in history is not nuclear fission or space travel, not radio or television, not electricity, not mathematics, not even the wheel. The greatest and most wonderful invention of all time is human language.

Without language none of humankind's other great achievements could ever have been conceived, much less attained. For it is language that enables people to reason and plan, to share ideas and to build on one another's discoveries, to hoard knowledge and to pass it along to other generations. Without language, we could never even hope to express anything beyond our most basic needs and emotions.

Without language, we humans could hardly even think; language is the indispensable code which enables our minds to function. *With* language, intellect joins intellect, and there are few limits to what we can ultimately accomplish.

But it is a great irony that even in our advanced century, languages effectively divide, as well as unite, the human race. If your language is English, there are some 423 million other people with whom you can communicate freely (or could, if everyone talked English the same way). But there are another four *billion* people on our globe with whom you cannot communicate at all.

Of some two hundred mutually unintelligible "major" languages spoken by a million persons or more, Mandarin Chinese heads the list with just about twice as many speakers as English. At least the names of a few dozen other tongues are familiar to us: French (115 million speakers), German (118 million), Russian (286 million), Arabic (180 million), and so on. Few of us could identify, much less understand a single word of, such

other tongues as Gujarati, Hakka, Kannada, Malayalam, Min, Oriya, and so on and on, each with anywhere from 20 millions to 40 millions of native speakers or more.¹ And nobody knows for sure how many thousands of "minor" languages there are (not to mention local variants and dialects) each serving as mother tongue—and therefore precious—to more millions of our fellow inhabitants on Planet Earth.

Another irony about this most crucial tool called language is that our own particular tongue is so familiar to us that we often think and act as though ours were the only proper, "real" way for humans to talk to one another. (English-speakers, as we shall see, are especially vulnerable to this illusion.) We know, of course, that there *are* other ways of speaking, somewhere out there beyond our own linguistic horizons; but instinct seems to whisper that all those other languages are at best quaint, at worst somewhat dangerous, and in any case probably superfluous.

And so a kind of linguistic provincialism persists in much of our otherwise enlightened world, an explosive potential for misunderstanding and intolerance. We have only to look at the French-speaking minority in Canada, the Welsh in Britain, the Walloons and Flemish of Belgium, or the language minorities of Africa, India, Spain, the U.S.S.R. or China to see how fiercely people will fight to preserve their mother tongue.

A common thread runs through all such conflicts: the virtual inability of the monolingual majority to grasp what the fuss is all about. Why do otherwise decent Welshmen blow up pipelines and radio towers and demand traffic signs that say ARAFWCH as well as SLOW? They know English, after all; why don't they use it? It would be so much more practical, and the sooner we all have one language, the better!

To paraphrase Scrooge, if Welsh be about to die, it had better do it, and decrease the surplus language population!

What the fuss is all about is a people's soul, its very identity. For a language is not just a communicating code where one word-symbol will do as well as another. A language is also a complex of associations, of remembered experiences; each word recalls a rich tapestry of impressions that are intensely personal and so infinitely precious.

Separate me from my language and you cut me loose from my roots. Exiling people from their own language wrenches them forever from their native land.

There are other dimensions to the problem of language. Some of them can be humorous, like tourists blundering into the wrong bathrooms, or the HERE SPEECHING INGLESHE signs in foreign shop windows. But

the consequences can be very unfunny indeed. Remember President Jimmy Carter's visit to Poland? Our nation suffered embarrassment when he said he hoped to get to know the people better, and the translation came out "I desire the Poles carnally."

Language problems can be deadly. English is the working language of aviation over much of the world—partly because our preponderance of short, crisp words speeds radio communication, but mainly because of America's dominance in aviation since World War II. Yet the arrangement leaves much to be desired: many foreign pilots' knowledge of English is not what it could be. One airport in Texas logged twelve language-related incidents in just four months, ranging from out-of-turn takeoffs to wrong-runway landings because of misunderstood instructions. One pilot actually landed at the wrong airport.² Similar occurrences in Quebec have led French-Canadian controllers and pilots to strike for the right to communicate in their own language.

But international relations harbor the potential for truly disastrous misunderstandings. What millions of Americans remember most vividly about Nikita Khrushchev's historic bridge-building visit to the U.S. back in 1955 is his belligerent promise: "We will bury you!" Yet he never said it. What we heard was a translator's version of the Russian expression, "We will *outlive* you!" Whatever the realities of Soviet

Police in Wales investigate yet another roadsing defaced by activists objecting to the use of English. Overpainting demands "Justice for our language."

political intentions, all the top Russian meant to assert on that occasion was the superiority of his system over ours.³

No doubt the Cold War would have continued in any case. But that translator's goof surely added to the freeze.

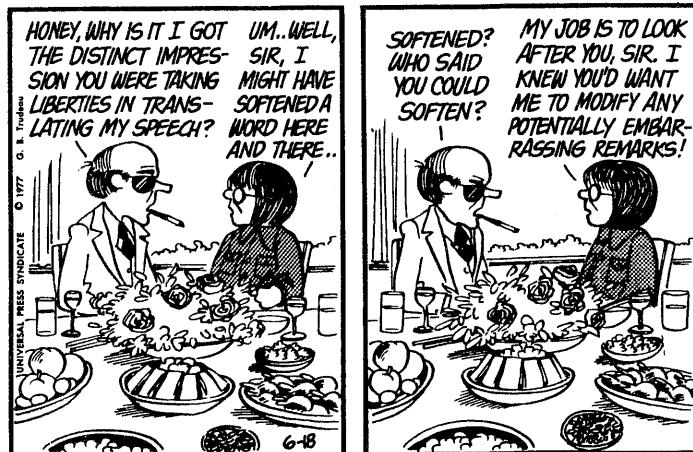
At least one member of Congress suspects that our calamitous involvement in Viet Nam might have been altogether different, had we "had in our nation at that point a mere twenty Americans who spoke Vietnamese fluently, who understood their culture, aspirations, and political history."⁴

Unfortunately these are not isolated incidents, but merely illustrations of how language problems have contributed to the world's woes in the past, and will continue to do, unless the world finds a better way to cope.

What the world depends on these days to solve its language problems is translators—whole armies of them. And still there is a shortage. By 1980, within the various United Nations agencies alone, some \$70 million a year were being spent on translation costs.⁵ This accounts for 7% of the UN's budget—money that might have gone to combat illiteracy, hunger, disease, or economic depression.

The UN currently recognizes six official and working languages. Every word spoken or written in any one of these must generally be translated into some or all of the others (depending on the particularly agency). As a result,

DOONESBURY

the UN produces 100 million pages of multilingual documents a year.⁶ The labor involved is staggering. By one estimate, it takes translators 400 hours to put a one-hour speech in English into Russian, French, Spanish, and Chinese.⁷

The UN's 1600 translators are probably the best in the business. Working under incessant pressures, even they are not immune from occasional errors, particularly when rendering the subtleties found "between the lines" of some documents. In any case, no translation is ever quite perfect: it may convey the basic facts, but not always the "feel" of an original text.

One distinguished American linguist likens a translation to being kissed through a veil: exciting in its way, but scarcely to be compared with the real thing.⁸

There was a time when hardly anyone, anywhere, was considered truly educated without some command of a second language. But foreign language study has been in serious decline, especially in the United States. Now teachers have a wry joke: "People who speak three languages are called trilingual; those speaking two are called bilingual; and those who speak one language are called Americans."

In 1978 a Presidential commission was appointed to look into the state of foreign language studies in the United States. It found that only 15% of American high school students take a foreign language, and only a third of

by Garry Trudeau

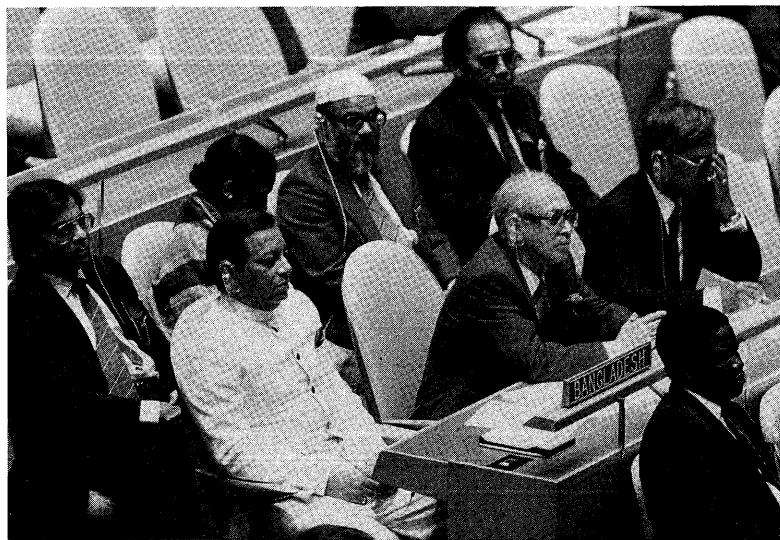

COPYRIGHT 1977 G. B. Trudeau.
Reprinted with permission of Universal
Press Syndicate. All rights reserved.

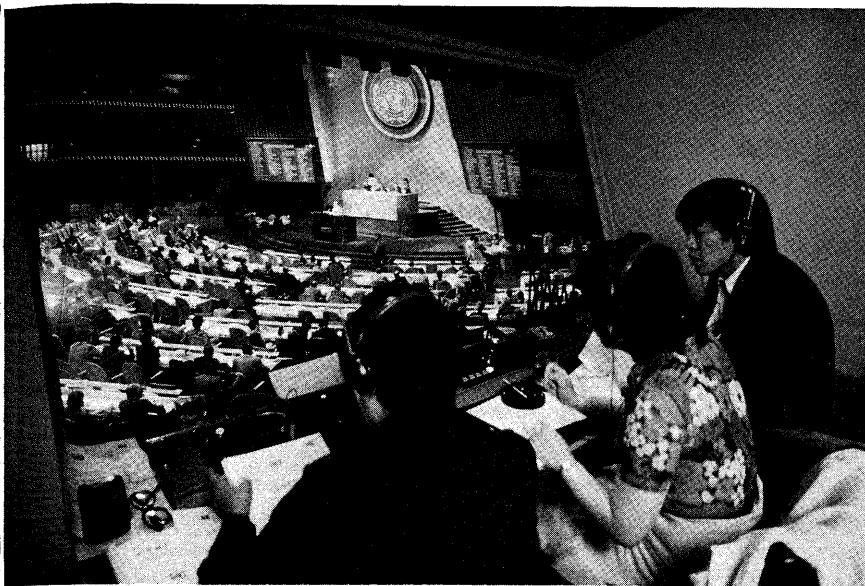
these stay with it long enough to gain even minimal competence. Only 8% of American colleges and universities required a foreign language for admission in 1979, compared with 34% in 1966. The commission reported that America's "scandalous incompetence" in foreign language studies contributes to a "dangerously inadequate understanding of world affairs. Our schools graduate a large majority of students whose knowledge and vision stops at the American shoreline...."⁹

Our shameful failure to speak, understand, or even care about other people's languages was found to cost us dearly in the areas of diplomacy and foreign trade. The commission concluded that America's "fatuous notion" that languages are irrelevant is symptomatic of a kind of "moat mentality"—a state of cultural and political isolation which other countries view as elitist arrogance. We got away with that following World War II because of our economic and technological power: if other countries wished to deal with us, they could darned well do it in our language. (The Ugly American lives, with a motto of "Let 'em learn English.")

We don't get away with it any longer, though, and our adverse foreign trade balance is at least partly the result. In 1979, while U.S. manufacturers of cars (and other products) were rapidly losing ground to Japanese competition, Senator S. I. Hayakawa of California pointed out that Japan had 10,000 English-speaking sales representatives in New York City

UN PHOTO 168215 / Yukata Nagata

UNITED NATIONS

The UN at work. Delegates listen to the voices of translators.

alone, while America had barely 1,000 salespeople in all of Japan, hardly any of whom could speak Japanese.¹⁰

Our linguistic naïveté knows few, if any, bounds. General Motors was having scant success selling its Chevrolet Nova automobiles in Latin America, although the car sold well in the United States. The problem was not in the product, but the name: in Spanish, "Nova" means "It doesn't go."

A pen company hoping for South American business learned too late that its ads, wrongly translated into Spanish, claimed the ink used would prevent pregnancies.¹¹ One well-known U.S. firm, promoting its toothpaste in France, garnered more snickers than orders; the product name sounded like the French word for that most notoriously inelegant region of human anatomy.¹²

Less amusing is the plight of our government's foreign affairs agencies—the State Department, CIA, and others—which desperately need language-trained recruits and can't find them. The situation gets worse all the time. The U.S. Foreign Service has had to drop its former requirement of background in another language as a condition for entry.¹³ Thus the

United States, virtually alone among the so-called "advanced" nations of the world, routinely sends out diplomatic personnel to posts where they can't speak the language beyond basic pleasantries.

Meanwhile those Americans who do study foreign languages take up mostly French, Spanish, or German, thus ignoring the 80% of the world's people who speak other tongues. When President Nixon visited Peking in 1972, he was obliged to use the Chinese leaders' own interpreters. Now, years after the reopened door, there is still scarcely a handful of Americans not of Chinese ancestry who speak fluent Mandarin, the tongue that has more speakers than any other language on earth.¹⁴

In fact, U.S. Representative Paul Simon of Illinois, who was a member of the President's commission, has found that the U.S. government has *no qualified translators at all for most of the world's languages*.¹⁵

Why are Americans so linguistically illiterate? How is it that local school boards have come to regard foreign languages as frills—elective subjects at best, and often among the first to be dropped when the budget gets pinched?

Part of the answer lies in our isolationist tradition, no doubt; but even where the value of foreign languages in our shrinking world is correctly understood, there is reluctance to commit time and money to their study. The reason, quite baldly put, is an almost universal perception that foreign language instruction in America doesn't work.

Is this perception valid? It certainly seems so. Even "good" students commonly find themselves unable—after two years of struggling with a language's irregular verbs and syntactical puzzles—to order a meal, or discuss any subject more complicated than the weather.¹⁶

One study flatly pronounces the results of high school language instruction in America "dismal."¹⁷

Even college graduates who major in foreign languages fail, more often than not, to attain real fluency. When the International Institute of the University of Dallas began a graduate program to prepare language majors for careers in business, they found most of them were "not fluent enough [to] sit at a negotiation table to discuss contractual arrangements or the purchase or sale of...merchandise."¹⁸

No wonder school boards drop language courses in favor of more "cost-effective" subjects. Yet, foreign nations turn out competent graduates from their language programs. Why can't we? Are our students less apt, our teachers inept, our methods faulty?

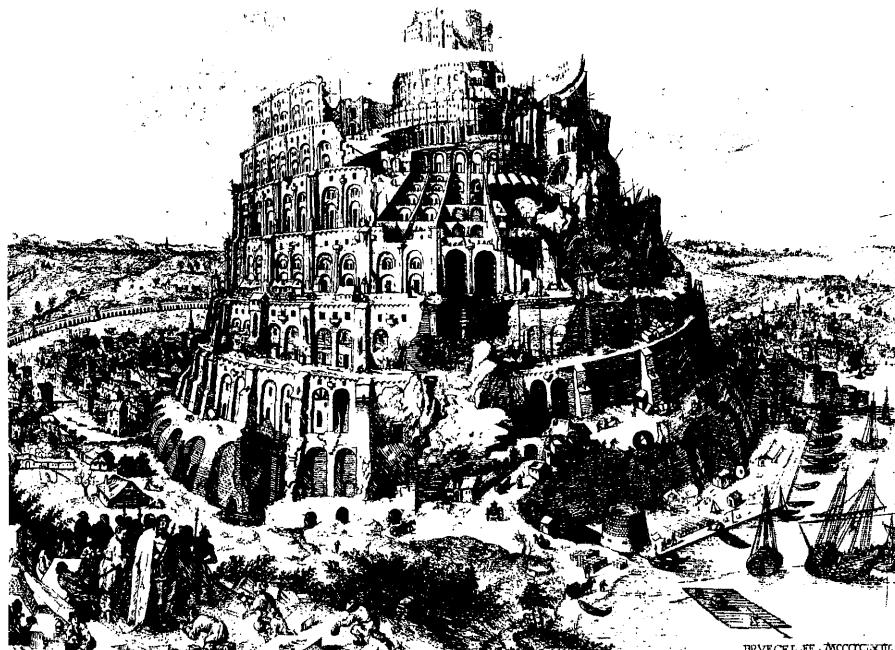
Not really. The problem lies not with our abilities or techniques, but with our expectations. No other country in the world presumes to convey foreign-language competence in a course lasting one, two, or three years, at five classes or fewer a week, as do so many American schools. Most countries recognize it takes four to six years, or more, of serious study to acquire a foreign language.

Ironically, when American schools do encourage students to study languages longer, the decision as to *which* language to learn must be made all the earlier. Since few high-school freshmen have well developed plans for their life's work, many discover later on that an entirely different tongue would have done them more good.

What's more, even students who finally succeed in mastering a foreign language have really only traded a monocultural view of the world for a bicultural one. They still have not learned how the rest of the world thinks.

To be fair about this, the United States is not the only nation which complains of deteriorating foreign-language competence. A Canadian

The biblical Tower of Babel, age-old symbol of frustration due to lack of a common tongue. What is the answer?

government study has concluded that our northern neighbor's commercial and diplomatic interests are likewise being harmed by a lack of qualified persons trained to speak foreign languages.¹⁹

A similar report on modern-language instruction in Great Britain states that nearly two-thirds of all English secondary-school pupils give up their language studies by the end of the third year, and that the achievements of those who continue are "questionable." Elsewhere in Europe, however, the study of one foreign language (or two, or more!) is compulsory until the statutory age at which students can leave school.²⁰

The dilemma is truly a global one, and the diversity of language exacts an enormous cost on us all, whether we like it or not. Either we pay in time and money to teach foreign languages to our upcoming generations, or by not doing so we pay in lost business and lost prestige, not to mention lost opportunities for wary nations to understand each other better.

Meanwhile on a shrinking planet ringed by communications satellites, networked by computer memory banks and bombarded with electronic sights and sounds, we still lack that most basic communications tool of all—a common language—with which simply to talk to one another.

You'd think the human mind—which, after all, invented language in the first place—could come up with a solution, wouldn't you?

Notes to Chapter One

¹Statistics on speakers of the world's principal languages are compiled yearly by Sidney Culbert of the University of Washington and published in various reference works including *The World Almanac and Book of Facts* (New York: Newspaper Enterprise Association, Inc.). Figures used here were valid for early 1987.

²Data supplied from computer records of the Aviation Safety Institute, Worthington, Ohio.

³Paul Simon, *The Tongue-Tied American: Confronting the Foreign Language Crisis* (New York: Seabury Press-Continuum, 1980) p. 8.

⁴Simon, p. 9.

⁵United Nations General Assembly Document A/35/294, *Report on evaluation of the translation process in the United Nations system* (New York: United Nations, 1980). See particularly p. 3 and Tables 6, 7, 8. In addition there are simultaneous interpretation costs bringing total costs for language services in the UN to *more than 100 million dollars a year*.

⁶Mario Pei, *The Story of Language*, rev. ed. (New York: New American Library, 1965) p. 432.

⁷Pei, p. 432. It should be noted that Arabic has since joined the list of official UN languages.

⁸W. R. Parker, "The Case for Latin," in *The Language Curtain and Other Essays on American Education* (New York: Modern Language Association, 1966) p. 98.

⁹*Strength Through Wisdom, a Critique of U.S. Capability*, a report to the President from the President's Commission on Foreign Language and International Studies (Washington: GPO, 1979) p. 6.

¹⁰Simon, p. 5.

¹¹Simon, pp. 6-7.

¹²Simon, p. 32.

¹³Simon, p. 4. The Foreign Service does, however, operate an excellent language school of its own, the Foreign Service Institute.

¹⁴*New York Times*, 2 February 1979, p. A24, as quoted in Simon, p. 60.

¹⁵Simon, p. 60.

¹⁶Singer Pearl Bailey, in pursuing some higher education, dropped a French class to take up theology; she is quoted as saying "God was easier to understand than French." *California Foreign Language Teachers Association News*, 11 (May 1980).

¹⁷Simon, p. 124.

¹⁸Simon, p. 124.

¹⁹A joint report of the Canadian Secretary of State and the Ontario Institute for Studies in Education, 252 Bloor St., Toronto; reported April 16, 1987 by the Canadian Broadcasting Corporation.

²⁰Humphrey Tonkin and Grahame Leon-Smith, *The Future of Modern Languages in English-Speaking Countries* (Rotterdam: World Esperanto Association, 1979) p. 15.

Solving the Language Problem

From ancient times, rational people have envisioned an obvious solution to the problem of language diversity. The idea is simply for the world's populations to agree on one language which all of them would teach—not to supplant the others, but as a second, auxiliary tongue for international use. By implementing this simple plan, we could wipe out the scourge of Babel once and for all, with incalculable savings in time, money, energy, and international tensions.

Yet sound as this idea is in theory, it has so far proven unachievable in practice. Why?

Because of that thorny word "agree." Those few now-dead languages which have served in history as *linguae francae* to much of the world have all been imposed by force of arms: Greek after Alexander's conquests, followed by Latin with the ascendancy of Rome. So far, no proud and powerful nation has ever shown itself willing to elevate somebody else's language above its own.

Yet the dream persists, precisely because it is the one solution that makes sense. Friedrich Nietzsche, writing prophetically in 1876, predicted there would some day be an international language, "as certainly as there will be some day travel by air."¹ His compatriot, the great German mathematician Gottfried Leibnitz (inventor of calculus), foresaw a systematized world language for thinkers, based on a kind of "logical algebra."² John Amos Comenius, the eminent 17th-century educator and theologian, saw world language as a prerequisite for world peace.³

Herbert Spencer, the English author, philosopher and social scientist, in 1843 wrote of the likelihood that eventually a "language to be universally

used will be agreed upon.”⁴ Other proponents of a common language include the French philosopher François Voltaire, U.S. writer and theorist Edward Bellamy, the Bahá’í prophet Bahá’u’lláh, and Russia’s literary greats Leo Tolstoy and Maxim Gorky.

The American writer and social historian Lewis Mumford is quoted as saying that a “world language is more important for mankind at the present moment than any conceivable advance in television or telephony.”⁵

But a common perception today is that television and telephony, with other technical advances, will lead as a practical matter to gradual world acceptance of one dominant tongue for second-language use. Naturally, most Americans assume that language will be English. Oddly enough, the Soviets have had similar expectations for Russian, based on projections of political advances.⁶ Meanwhile, French is still official or co-official in almost as many countries as English;⁷ and institutions like the *Alliance Française* work tenaciously to reestablish that tongue as the world’s principal idiom of diplomacy and the intellect.⁸

Certainly at this writing English predominates, at least in the Western world. But the fact is that the percentage of the world’s people who speak English is *decreasing*, not increasing.⁹ Today ours is the second most-spoken language in the world, after Mandarin Chinese; but by

Esperantists in Zaire, Africa. Unlike English, Esperanto in Third World countries poses no threat to local languages and cultures.

1994 it will be in fourth place, with more speakers of Spanish and Hindi than English.¹⁰

Most of us are understandably proud of the preeminence our language currently enjoys. Yet it is a grave error to assume this preeminence always works to our advantage. For example, Soviet scientists are routinely trained to read English, and keep well abreast of technical discoveries in our country; but the work of Soviet scientists, published in Russian, is accessible to a mere 2% or fewer of our scientists who read Russian.¹¹ The same is true in varying degrees of Japanese, Koreans, and other nationalities with whom we are in technological competition.

Meanwhile British and American scientists complain that more and more of their foreign colleagues insist on publishing papers in languages other than English. This, by the way, has also produced much literature unavailable to our people because there are not enough translators.¹²

More and more technical or business meetings are being held abroad in languages other than English. Americans either don't attend or don't fully understand the proceedings. When English is used, foreign delegates are likely to be chosen for their ability to speak English rather than expertise in the field being discussed; or they may fail to communicate their material well, through errors or oversimplification. Either way, we lose.¹³

When the dollar was king, traveling Americans grew accustomed to being received by cordial English-speaking hotelkeepers, waiters, and airline personnel, to seeing menus and airport signs in English, to "Welcome!" cards in store windows. Now the dollar isn't what it used to be, and neither is the reception: those signs just might be in Japanese.

English is on the defensive in countries like South Africa, where even English-language TV programs are being dubbed into Afrikaans for showing to Afrikaners who can speak English—but prefer not to.¹⁴

Our language has also fallen from grace in countries like Libya which, following an anti-American coup in 1969, even painted over its English-language washroom signs.¹⁵ In Iran, in Sri Lanka, in Zambia and the Philippines, in India, in Quebec, Puerto Rico, and other places, our language is in retreat. In many parts of Latin America, people are demanding that the public display of signs in English be banned, and that English-language company names be changed.

It's not that English is anything less than a magnificent and powerful language. It's just that it is *our* language, the embodiment of *our* culture, the manifestation of *our* power. Other nations see it, rightly or wrongly, as threatening *their* language, well-being, and way of life.

The view was quite pointedly expressed by Dr. Aureliano Chaves, vice-president of Brazil, in remarks to the 66th World Esperanto Convention in 1981. The languages of strong, influential nations like the United States, he said, carry with them "the appearance of intrusion," whether that intrusion is of a military, cultural, or economic nature.¹⁶

Ours is an era awakened to the injustices of racial, religious, and sexual discrimination. Less has been heard until now of *linguistic* discrimination. Yet the notion that even the smallest minority group has a right to its own language and the culture it expresses has been enshrined in the Universal Declaration of Human Rights since 1948. Even the Charter of the United Nations upholds the rights of men, women, and nations "without distinction as to race, sex, language, or religion."

Americans remain largely unaware that the "Final Act" accords signed at Helsinki in August, 1975, embrace a commitment by the signatories—including the United States—not only to respect language rights everywhere, but to promote those rights through such means as the increased teaching and use of modern languages, "paying due attention to less widely spread or studied languages." Our country has been quick enough to condemn other nations for failing to implement some portions of the human rights agreement. Any design on our part (conscious or otherwise) for the large-scale export of our language to the rest of the world would scarcely be in keeping with our end of the bargain.

No rational American can conceive of our nation's voluntarily relinquishing universal status to Russian, Chinese, or any other national language. Neither is it rational to suppose other nations will willingly and officially subordinate their languages to ours.

One might ask: cannot modern technology come to our aid with sophisticated computers that can instantly and correctly translate between any given tongues? Won't computers, mated with voice synthesizers, someday interpret conversations as they happen?

Probably not. It's true that recent years have seen some impressive progress in the quest for a truly effective translating machine. Nothing, the computer whizzes insist, is theoretically impossible. But so far, the most prodigious expenditures of time, brain-power and government money have not produced a fully reliable translating device.

Languages are incredibly complex. It's not just that words can have more than one meaning, or that words in context so often mean something quite different from the apparent sum of their parts. Subtle meaning is

frequently found "between the lines" and translations must oftentimes bridge not only lexical but cultural differences.

If, instead of carefully crafted written texts, our machines are to confront the imprecisions and hesitations—not to mention regional pronunciations and individual peculiarities—of *spoken* languages, the complexities become staggering indeed.¹⁷

Computers do have their place in the business of making translations. But their current role is to assist rather than to replace the human translator. Machines will most likely continue to serve mainly as research tools—electronic dictionaries that save time by performing routine functions—and will probably be used primarily for processing formal political and business texts. Their high cost will also limit their use to government and industry. So machines won't be much help at all in ordinary people-to-people communication.

What we need is a language for the "grass roots": one that the average person can learn and use with a reasonable investment of time and effort. This language should transcend *all* boundaries, ideological as well as geographical. It should not intrude, or even appear to intrude, on any people's language or culture. We need a language that conveys a cultural awareness that is neither nationalistic nor ethnic, but rather global and quintessentially human.

Esperanto is that language. It is a practical, functioning, ideologically neutral medium of mass communication for people-to-people contacts everywhere on this planet. It has a grammar that is simple, logical, and completely regular. People can acquire a working knowledge of Esperanto in a fraction of the time it takes to learn any other modern language. Its vocabulary is similar to that of many Western languages, so that persons who have been exposed to Spanish see Esperanto as resembling Spanish, students of Italian or German find similarities to those languages, and so on.

Esperanto is a living, vibrant language. It is a constructed language, in that its basic grammar and vocabulary were created specifically to serve as an easy-to-learn second language. Yet in its hundred-plus years of existence, many speakers and writers have breathed into it a style and character that are uniquely its own.

Dr. John Wells, a language expert at University College in London, calls Esperanto "a work of genius."¹⁸ It is a remarkably flexible and expressive vehicle, not just for conversation and correspondence, but for literature

and technical writing as well. It is a useful “bridge language” for translations, and not least of all an effective steppingstone to the study of other languages, as we shall see.

Esperanto is spoken all over the world, although nobody knows exactly how many people speak it because of the political obstacles involved in taking an international census. The late Mario Pei of Columbia University, an eminent linguistic authority, put the figure rather optimistically at some ten million speakers. Recent editions of the *World Almanac* are more conservative, estimating just one million. Yet even this lower figure makes Esperanto one of the 200 most widely spoken tongues on earth.

Once banned in Nazi Germany, denounced by Stalin (as a “language of spies”), its adherents persecuted in China’s cultural revolution, Esperanto in its first hundred years has been strongest in the Western world. Today it’s growing rapidly in the East, particularly in China, which hosted the 71st World Esperanto Congress in 1986. *U.S. News & World Report* contributing editor James Fallows attended, and was impressed by what he called the “pen-pal friendship” among Esperantists, particularly those from “closed-off countries such as Iran, China, and Eastern Europe.”¹⁹

Actually it is more than a fellowship of pen pals because Esperanto puts everyone, no matter what their nationality, on the same linguistic footing. A real sense of kinship with all members of the human race is one of the strongest features of the Esperanto movement.

Esperantists use their second language as fully as their natural, first languages: to chat and argue, flirt and make love, tell jokes, sing, write poetry, ask directions, pray, keep up on world events, read trash or literature.

There is an old joke: “Do you speak Esperanto?” “Yes, like a native!” Actually, there *are* people whose first language is indeed Esperanto, namely the offspring of international marriages of Esperantists. These marriages are so common in fact that punsters call the language “Edz-peranto” (marriage broker).

Though “artificial,” Esperanto is no less a language than those that have evolved naturally. Mario Pei was fond of remarking that Esperanto is an artificial language about the same way an automobile is an artificial horse.

From a purely technical point of view, many modern specialists in linguistics do not define “natural” languages on the basis of origins at all, but rather according to whether they comply with certain syntactical and morphological criteria—or “universals”—which have been found to

apply to all real-world human speech. Esperanto (as opposed to computer codes, for example) conforms in all respects to this present-day scientific view of what in fact constitutes "natural" language.²⁰

In other words there is no element in Esperanto that doesn't occur naturally in the ethnic tongues. The difference is that in Esperanto these elements have been restored to a reasoned, comprehensible regularity that the other languages have lost through centuries of natural (and thus largely haphazard) development.

The logic and regularity which are Esperanto's most outstanding features can be illustrated by any of a hundred or more examples, but we will give just one. Esperanto has what language specialists call an agglutinative structure, which means that you can change the meaning or function of words by adding elements such as prefixes, suffixes, or verb endings to their basic forms. English and other Western languages have something of this feature, too, but in a more limited and irregular way.

Let us compare the way English and Esperanto words are modified to form their opposite meanings. Both languages use the device of a prefix to signal an exactly contrary meaning to the remainder of the word. But

Esperanto enthusiasts in Korea.

English uses not one prefix, but many, as in the words inconvenient, ignoble, immature, counterclockwise, uncover, disappear, maladroit, and so on. With other words, the prefixing is no longer apparent, as in “enemy,” originally formed by joining *en-* to a word that meant “friend.”

Not only does English have many different prefixes that do one job, as shown in this example; the prefixes are not interchangeable. You can’t say malconvenient, or imclockwise. With English, you have to learn which form is correct for each word. And to make things more interesting, there are words like “uncanny,” which is not at all the opposite of “canny,” and “inflammable,” which means precisely the same thing as “flammable.” Many other common words cannot be formed into opposites by adding any prefix, but require a completely separate word (such as “old” vs. “young,” “tall” vs. “short,” etc.)

The Esperanto system is completely regular: one prefix and only one —*mal*—forms the opposite meaning of any word in the language.

Such features make Esperanto not just one of the most expressive languages in the world, but also by far the easiest to learn. This writer had a college friend who taught himself a working knowledge of Esperanto in a week, over the spring break. Another American, the Swiss-born author Joseph Scherer, is said to have learned the language in three days.

While these were gifted individuals with previous foreign language experience, these examples show what can be done when students invest their time learning the substance of a language, rather than memorizing its inconsistencies.

Students at the high-school or college level generally learn Esperanto in a remarkably shorter time than they would spend on a foreign national language. The noted educator and psychologist Edward Thorndike of Columbia University concluded, after a careful study, that one year of college Esperanto is equivalent to four years of a national language.²¹ Recent experiments in some English schools have shown that the average student there can learn as much Esperanto in six months as he can learn French in four years.²²

The comparison seems to be even more striking for Asians, who have a great deal of difficulty learning Western languages. The University of Illinois’ Bruce Sherwood reported that Japanese speakers claim to find Esperanto “five to ten times easier to master than English.”²³ French linguist Pierre Janton tells of Japanese students who, after some *eight years’* study of French, could speak it only with difficulty, whereas they spoke fluent Esperanto after two to three years.²⁴

The above is true not just for the Japanese, but also for Chinese and others who speak Oriental languages. One reason is that while the basic Esperanto vocabulary is as foreign to an Asian student as that of any Western language, the systematic word and sentence-building features of Esperanto resemble those of some Oriental languages. So while Western learners have the edge when it comes to learning Esperanto vocabulary, Asians find much that is familiar to them in the structure of Esperanto.²⁵

Here in America, thousands of adults set out each year to teach themselves a foreign language. A few actually succeed, but for the vast majority the task is too great. By contrast, a substantial proportion of the Esperanto-speakers, world-wide, have learned the language on their own, often from a book such as this one.

For young and old alike, a very great obstacle to learning a foreign language may be the discouragement that results from slow progress. Esperanto students progress rapidly and are encouraged by it. Unlike students of national languages who spend months or years plowing through a succession of textbooks and readers before graduating to "real" books and magazines, Esperanto students are soon able to move up to reading the literature and periodicals of their choice.

Even in elementary grades, pupils soon find themselves putting the language to practical use. Doris Vallon, reporting on fourth, fifth, and sixth grade classes in some California schools, noted that some of the brighter children were writing haiku and cinquain poems in Esperanto after only five weeks, and performing puppet shows and skits. Ms. Vallon's fourth-grade class

"...learned enough Esperanto in one and a half school years to correspond with classes in ten countries. They wrote one another about family, school, hobbies, music. They learned to read folk tales in Esperanto from many countries.... They developed poise [talking with] Esperanto-speaking visitors from many lands."²⁶

Not only did the children acquire understanding of the language itself:

"We were overwhelmed by the natural understanding they showed of pupils in other lands. The fact that they and their friends abroad had each come half way toward understanding by learning a common tongue seemed to remove the invidious distinction between 'native' and 'for-

eign' that might have arisen if one group had been using the language of the other. The...children took a new, heightened, *personal* interest in geography, a subject that had previously meant little to them."²⁷

Another, often unexpected benefit of learning Esperanto is that it provides a stimulating introduction to the whole subject of language. Many students go on to study other languages and do very well with them.²⁸ In an interesting experiment at Somero, Finland, pupils were taught one year of Esperanto followed by two of German. A control group spent the same three years studying German alone. At the end of the first year, the test group knew enough Esperanto to be taught their geography lessons in that language. After the third year, the Esperanto learners had all but overtaken the control class in the amount of German material covered, and they spoke and wrote German with more confidence and enthusiasm than those who had studied only German.²⁹

A similar experiment in a school near Manchester, England, showed that students who had three years of French following one of Esperanto learned more French than a control class which spent all four years on the latter language.³⁰ Moreover, students who begin their language study with Esperanto are thus able to postpone decisions about which *national* languages to study, with no loss of time in the long run.

Elementary school Esperanto students in San Mateo, California.

Esperanto does more than just pave the way for better results in foreign language study, however. The real point is that students of Esperanto, unlike those who begin with another language, very quickly reach that all-important stage where they can escape the restraints of their own language and culture. Not only is this the true key to successful language-learning, it has also been called "the essential educational act" by which students can begin to acquire a truly *global* view of life and conduct demanded by our perilous age.³¹

There was a time when any high-school or college student who was serious about education took Latin, on the premise that studying this classical tongue promoted general language skills, opened the way to a valuable literature, and served as an effective steppingstone to foreign languages. Today, few students can afford to spend three or four years learning Latin, whatever its benefits.

But many of these same benefits accrue to students of Esperanto, and in a fraction of the time.* In addition there are many practical advantages of knowing Esperanto: opportunities for correspondence and travel, access to literature not available in English, the chance to make friends anywhere in the world. We will deal further with these advantages in Chapter Four.

Not the least of Esperanto's benefits is the feeling of solidarity it engenders among all its speakers. Esperantists sense a oneness that transcends nations and politics and sees humankind as one great family after all. In today's uneasy world, can that be a bad thing?

*Information regarding textbooks and a syllabus, summer sessions for teachers, etc., can be obtained from the Esperanto League for North America, Inc., P. O. Box 1129, El Cerrito, CA 94530.

Notes to Chapter Two

¹Friedrich Nietzsche, *Menschliches—Allzumenschliches* (Human, All Too Human) (Leipzig: 1903) I, 250.

²E. Drezen, *Historio de la mondolingvo* (Leipzig: “Ekrelo,” 1931) p. 29.

³“Comenius, Johann Amos,” *Encyclopedia Britannica*, 1962.

⁴Herbert Spencer, *An Autobiography* (New York: Appleton, 1904) II, 247.

⁵Mario Pei, *The Story of Language*, rev. ed. (New York: New American Library, 1965) p. 457.

⁶E. R. Goodman, *The Soviet Design for a World State* (New York: Columbia University Press, 1960) pp. 48–58.

⁷Personal communication from Sidney Culbert (See note 1 to Chapter 1).

⁸See Denise Bombardier, “Langue française: la fin du déclin?,” *Le Point* (International Edition, Houston, TX) 3 May 1987, p. 84, for the relative strengths of French and English.

⁹Paul Simon, *The Tongue-Tied American: Confronting the Foreign Language Crisis* (New York: Seabury Press-Continuum, 1980) pp. 75–76.

¹⁰Projections by Sidney Culbert. See also Simon, pp. 75–76.

¹¹Pei, p. 294.

¹²D. van Bergeijk and M. Risseeuw, “The language barrier in the dissemination of scientific information and the role of the ITC,” *Journal of Information Science* [International Translations Centre, Delft, The Netherlands], 2 (1980), 37, 41.

¹³Murray A. Tamers, “The Language Gap,” *Bulletin of the Atomic Scientists*, March 1971, p. 39.

¹⁴*The Atlanta Journal and Constitution*, 28 June 1981.

¹⁵Andrew Boyd, “Babel Still Stands,” *Vista* 6 (1970), 54.

¹⁶*Esperanto* [Rotterdam: World Esperanto Association], Sept. 1981, p. 143.

¹⁷Interestingly, experimenters at the University of Illinois and elsewhere have found one language which, due to its structural clarity and consistency, does lend itself particularly well to computer processing and voice synthesis: Esperanto. See Bruce Arne Sherwood, "Fast Text-to-speech Algorithms for Esperanto," *International Journal of Man-Machine Studies*, 10 (1978), 669–692; see also Bruce Arne Sherwood, "Computer Processing of Esperanto Text," *Studies in Language Learning*, 3 (1981), 145–155.

¹⁸John Lee with Joseph P. Shapiro, "In search of a common language," *U.S. News & World Report*, 2 March 1987, p. 72.

¹⁹*Ibid.*

²⁰Joseph Greenberg, ed., *Universals of Language*, Cambridge: MIT Press, 1963. See also John Wells, *Lingvistikaj Aspektoj de Esperanto* (Rotterdam: World Esperanto Association, 1978), p. 12.

²¹Columbia University, Institute of Educational Research, *Language Learning: summary of a report to the International Auxiliary Language Association* (New York: Teachers College, Columbia University, 1933).

²²Pierre Janton, *L'Espéranto, Que Sais-Je?* No. 1511 (Paris: Presses Universitaires de France), p. 118.

²³Bruce Arne Sherwood, "The Language Curriculum in an International High School," University of Illinois at Urbana-Champaign, (1981) p. 2.

²⁴Janton, p. 118.

²⁵Zhu Xueli, "Vortfaradoj de Esperanto kaj la ĉina lingvo," *El Popola Ĉinio* [Guoji Shudian, Beijing], No. 9 (1982), 17–19. See also Claude Piron, *Esperanto: European or Asiatic Language, Esperanto Documents* (Rotterdam: World Esperanto Association, 1982).

²⁶Doris Vallon, "Teaching the Universal Language," *California Teachers Association Journal*, May, 1968; rpt. in *Congress. Record*, 17 Sept. 1968, p. E8013f.

²⁷*Ibid.*

²⁸We know of no studies in this area, but the phenomenon is well known. See for example David K. Jordan, "Motivating the Gifted High School Language Student," n.d., reprint available from the Esperanto League for North America, Inc., P. O. Box 1129, El Cerrito, CA 94530.

²⁹Raif Markarian, *The Educational Value of Esperanto Teaching in the Schools* (Rotterdam: UEA, 1964), p. 8 (Doc. B/1/2).

³⁰Humphrey Tonkin and Grahame Leon-Smith, *The Future of Modern Languages in English-Speaking Countries* (Rotterdam: World Esperanto Association, 1979) p. 18.

³¹Humphrey Tonkin, "Language and International Studies: Closing the Gap," *ADFL Bulletin*, 13, No. 1 (Sept. 1981), 13-20; reprint, *Profession '82* (New York: Modern Language Association, 1982).

The Search for a Common Tongue

Early schemes for an international language were rather more the work of philosophers than linguists. These inventions seem to have been intended to promote logical thought as much as to facilitate universal communication. Thus the great French mathematician and philosopher René Descartes, writing in 1629, imagined that a rationally constructed language would some day enable common villagers to “judge as to the essence of things more easily than do the philosophers at present.”¹

Descartes thought that in such a language, words would categorize ideas, much as today’s Dewey Decimal System classifies library books. This notion was the basis for any number of philosophical language projects put forward in the next 250 years. For example, a Scot named George Dalgarno in 1661 came up with a plan in which all political notions began with *K*, living creatures with *N*, social phenomena with *S*, and so on. Subdividing these larger categories produced words like *Ke* for a question needing to be judged, *Kē* for crimes, *Ku* for war, and so on. *Nēk* would be a four-footed animal, *Nēka* for a horse, *Nēko* a mule, etc. *Ska* was to mean religion, *Skaf* to worship, *Skag* meant sacrifice, *Skab* to bring judgment.²

Imagine how unwieldy such a language would be to use, or even remember. And what’s more, people do not really care to be straitjacketed by having to think or speak with this kind of closed, mathematical logic. A human language needs a bit of emotional elbowroom if we are to feel comfortable with it. Not surprisingly, there is scant evidence that any of these systems actually were learned by anyone. Few are worth noting at all today, except for some intellectual curiosities like “Solresol.” Solresol used musical notation rather than an alphabet; you could not only speak that language, but also hum, whistle, or sing it. In the same category

perhaps are various “languages” that have been based on numbers, diagrams, and gestures.³

In the middle 1800s, efforts to create wholly new kinds of language gave way to projects that imitated real languages. None attracted much attention until 1879, when an energetic Catholic priest in Bavaria, Johann Martin Schleyer, published a scheme he called Volapük. The idea is said to have occurred to him as he lay in bed one sleepless night. Unaware perhaps of previous efforts, and so working from scratch, he developed a system loosely based on the Germanic and Romance tongues. About 40% of the words were supposed to have come from English.

Volapük struck fire because it was designed for ordinary people, rather than for well-educated intellectuals. Volapük societies soon sprang up in many parts of Europe and America, books and magazines began to appear in the language, and some thousands of adherents began using it for correspondence.⁴

But Volapük was seriously flawed. It had a complicated grammar with endless verb forms. The alphabet had no *r*, but included the difficult German vowels *ä*, *ö*, and *ü*. Words looked clumsy and sounded harsh, frequently having been altered and shortened so that they hardly resembled the natural forms they were derived from. The reader is not likely to guess, for example, that the words *vola* and *pük* (hence the name) are loosely derived from English “world” and “speak” respectively.

There was also a problem with Father Schleyer’s proprietary attitude. Only he and a few authorized academicians could create new words, modify grammar, or even approve officers in local clubs. It is said that at first he resisted including certain words in the language—like “jealousy”—out of religious motives.

Schleyer made repeated changes and additions to his project, hoping to repair the worst shortcomings, but these midstream corrections only added to the confusion. When General Assemblies of Volapükists were held in Friedrichshafen and Munich, delegates had trouble understanding one another and conversed mostly in German. There soon arose bitter quarrels among various factions, disillusion set in, and the movement was all but dead by 1900.⁵

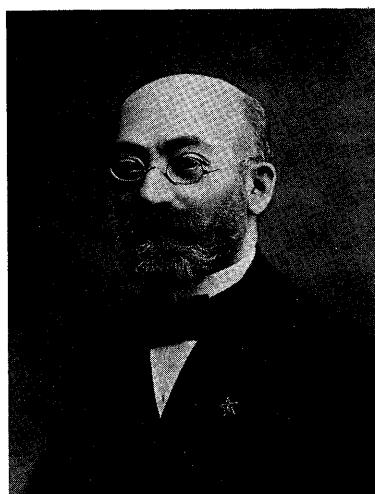
In Poland, one who observed Volapük’s course with special interest was a young physician named Ludovic Lazarus Zamenhof. As a boy growing up in Bialystok, he had been struck by the antipathy with which the

borderland town's racial communities regarded each other. There were Poles, Jews, Germans, and Russians. Each group had its own language, religion, and customs, and each group treated the others with fear and distrust, if not overt hatred. To Ludovic it seemed language was at least the mortar that kept the walls of misunderstanding in place. Being sensitive and idealistic, he promised himself to see those walls toppled some day.⁶

Young Zamenhof's father and grandfather had been language teachers, and Ludovic was born with an unusual gift for languages. At school he excelled in German, French, Latin, and Greek. Hebrew and Yiddish he absorbed at synagogue and his mother's knee. He was most comfortable with Russian, the language of the schools, for Poland was then very much a part of the Russian empire. Later he would learn Polish and some English.⁷

By 1879, when Volapük appeared, Ludovic had already drafted his own version of an international language and taught it to friends during his last year of school. Later, when he heard of Father Schleyer's work, he at first supposed his own childhood dream had been fulfilled. On looking further into the language, he decided Volapük was too hard to learn and wouldn't really work.⁸ Even as he embarked on his medical career, he continued to labor over his project of a truly workable international language that would be easy to learn.

L.L. Zamenhof,
creator of Esperanto

Zamenhof studied general medicine in Moscow and Warsaw, practiced for a time in Lithuania, then went to Vienna for a course in ophthalmology. An incurable humanitarian, he ultimately went to the poorest district of all Warsaw and set up as an ophthalmologist. Patients swarmed to his tiny rooms, but he charged so little—sometimes nothing at all—that he himself lived in frequent want.⁹

In 1887 Zamenhof married Clara Zilbernik, a sensitive young woman from Kaunas, Lithuania, who shared his idealistic outlook. Later that year with Clara's support, he published his *International Language, Introduction and Complete Textbook*. It was an unpretentious gray booklet of only 40 pages, but one that would ultimately have a large impact. Separate editions were printed in Russian, Polish, French, and German.

The book was signed by a pseudonym: Zamenhof was determined to put as much distance as possible between the work and its creator, and hence avoid one of Volapük's mistakes. For the same reason, in place of a copyright notice, he published a statement forever relinquishing all rights to the language.

The pseudonym he chose was "Esperanto," which means "One who hopes." Enthusiasts began referring to "Dr. Esperanto's language," and the new language itself quickly came to be known by that name. Besides the "complete textbook," there was a basic word-list of some 900 entries, and some sample texts, including translations from the Bible, a personal letter, and three short poems. The poems are especially interesting, as they demonstrate Zamenhof's conviction that along with grammar and vocabulary, a particular style or character—a literary "soul," if you will—is also an essential part of any language.

The Zamenhofs spent their evenings mailing the work to book dealers, prominent people, and newspapers. One of the first responses, written in Latin, was from Richard Geoghegan, a young student of Chinese at Oxford, who'd read about Dr. Esperanto's language in a local paper. Geoghegan subsequently learned the new tongue, translated Zamenhof's little book into English, and introduced the language into England and Ireland. He also brought Esperanto to the western United States, where he emigrated in 1891. Another early convert was Henry Phillips, secretary of the American Philosophical Society, who prepared an American version of Zamenhof's book, which was published by the Henry Holt Co. of New York.

In Europe, the large Volapük society in Nuremberg dropped that

language cold and went over in a body to Esperanto. Meanwhile there were Esperanto clubs springing up all over Europe, the first issue of a magazine called *La Esperantisto* appeared in Germany, and famous people, among them Leo Tolstoy and the linguist Max Müller, endorsed the language. Zamenhof began publishing yearly directories with names and addresses of known Esperanto-speakers, so they could make contact with one another.

The language was now firmly launched, but “Dr. Esperanto’s” wish to drop into the background was quite futile. His identity quickly became known and he was inundated with letters: requests for information, queries about matters of style or grammar, suggestions for changes. As to the latter, he had already tried and rejected most of the proposed “improvements” during a decade of experimenting before he published the language. In the end only one very minor change was adopted. He thereafter resisted further alterations in the basic structure, knowing from Volapük’s sad history that even one unnecessary change would invite more, and that soon public confidence in Esperanto would be lost forever.

It's interesting to compare surviving texts of early versions of the language, as they shed much light on the way Zamenhof settled on the grammar and word forms that make up his invention. (One of these early fragments appears in a reading section later in this book.) Every new idea was tested in actual use. He always chose the practical over the theoretical: classical conjugations and declensions gave way to what was simple but functional. Above all, he was determined that the individual elements of his language, though drawn from many different sources, should combine to form a single, cohesive language system with a pleasing sound and character all its own. It is the real genius of Esperanto that he succeeded in doing just that.

Zamenhof also insisted that Esperanto must now develop *naturally*, through popular use, not by anyone's decree. One rule provides that “foreign” words, those which most languages have taken from a common source, come into Esperanto unchanged except for spelling. (Thus Esperanto today is well equipped with technical terms of many kinds, from *televizio* and *komputero* to *lasero* and *kibernetiko*, for “television,” “computer,” “laser,” and “cybernetics.”) Aside from that, *anyone* is free to propose new words or grammatical forms; but only if these find acceptance by Esperantists at large do they become part of the language.

In order to establish a firm stylistic footing for Esperanto and so provide learners with models of composition, Zamenhof made careful translations

of many of the world's classics. They include: the entire Old Testament (completed in 1915), all of Hans Christian Andersen's tales (1915–1917), works by Dickens (*The Battle of Life*, 1891), Shakespeare (*Hamlet*, 1894), Gogol (*The Inspector-General*, 1907), Molière (*Georges Dandin*, 1908), Goethe (*Iphigenia in Tauris*, 1908), Schiller (*The Robbers*, 1908), Orzeszko (*Marta*, 1910), Sholem Aleichem (*The High School*, 1910), and Heine (*The Rabbi of Bacharach*, 1914). He also produced dictionaries in several languages and edited an important collection of original and translated writings which appeared in 1903 as *Fundamenta Krestomatio*.

The *Krestomatio* (a chrestomathy is a book of model texts) has gone through numerous editions and is still profitable reading for anyone who plans to write seriously in Esperanto,¹⁰ much as English-language classics of earlier decades are still read and studied. But just as with English, Esperanto style has evolved over the years to a leaner, more straightforward way of expression than that of Zamenhof's time.

Most of Zamenhof's books were published in Paris by the large, prestigious Hachette Company. A small royalty on their sale was the only tangible profit Esperanto's author ever received for his labors.

Not only Zamenhof but many others produced much creditable literature, both translated and original, almost from the first. Early Esperantists were quickly struck by the power of their language for literary expression. Some of those first adepts whose work has stood the test of time are Antoni Grabowski, a prolific translator, whose best-known production is the great Polish epic *Pan Tadeusz* of Mickiewicz; Vasilij Devyatnin, who turned out four volumes of poetry, mostly translations; Felix Zamenhof, a brother of Ludovic, whose writings appeared frequently in Esperanto magazines; and Kazimierz Bein ("Kabe"), translator of Boleslaw Prus's *The Pharaoh*, a novel of great power and beauty.

The literary tradition of Esperanto continues, its current bibliography encompassing everything from *Winnie the Pooh* and *Kon Tiki* to science fiction, humor, and serious drama. Some original Esperanto novels have been translated into various national languages over the years: a science-fiction book by James Sayers, an American, called *Invito al Cielo* (Invitation to Heaven) was a best-seller in its Finnish version. Sandor Szathmari's Swiftian novel *Vojago al Kazohini* (Voyage to Kazohinia) has appeared in English and Hungarian editions. A book by Eugene Aisberg on radio theory has been translated into no fewer than 21 languages; while botanist Paul Neergaard's *La Vivo de la Plantoj* (The Life of Plants) has appeared in six translations so far.

One of the best-loved and most prolific Esperanto authors was the late Julio Baghy, who wrote in an intensely affectionate and popular style and whose novels have been translated into a number of languages, including Chinese.

As a bridge language, Esperanto has many times served translators who, not knowing the original language of a work, base their translation on the Esperanto version. This technique is usually used when translating between two less commonly known languages such as Polish/Vietnamese, Chinese/Rumanian, or Danish/Mongolian. The procedure can give quite satisfactory results, since Esperanto translations are very often closer to the original than those in any national language.¹¹

Esperanto's potential to aid scientific research is equally apparent. As early as 1901 Hippolyte Sébert of the French Academy of Sciences prepared a report on the subject for his colleagues, followed in a few years by the formation of the International Esperantist Science Association, one of the oldest Esperanto groups now in existence. Its periodical, *Sciencia Revuo* (Science Review), was founded in 1903 and continues to appear today.¹²

By 1910 a lexicon of 12,000 scientific terms in Esperanto had been published, while a recent study finds there are now 160 specialized dictionaries in existence, covering subjects ranging from law and gastronomy to chemistry and cybernetics.¹³

The first major international gathering of Esperantists occurred in 1905 at Boulogne-sur-Mer, a seaside resort in northern France. Some 600 Esperantists from twenty different lands attended this emotional meeting. Here was adopted the so-called Boulogne Declaration, which defined Esperanto as a politically neutral language for all humankind, which all are free to use, and to which no person or group may ever lay proprietary claim. The basic structure of the language was declared forever untouchable, in principle, with changes and additions to the vocabulary to take place only by a process of natural evolution. (The Declaration did ratify Zamenhof's stipulation that more basic changes may be made, if necessary, "once and for all" by common agreement at such time as the language is adopted officially by the world's principal governments.) An academy of scholarly experts was elected to watch over the language, but their function was—and remains—to advise and interpret, not to make changes or issue directives.

Unfortunately this ringing declaration did not put an end to demands for

substantive modifications from a small but vocal coterie of enthusiasts, some of whom ultimately published their own version of the language under the name Ido (meaning “offspring”). As expected, the appearance of another contender for the role of universal auxiliary language caused much public confusion and critically slowed the momentum of Esperanto’s gains. The rightness of Esperanto’s course was proven in the end, as successive published “improvements” in Ido were followed by yet more changes, until the Ido movement became hopelessly fragmented and slowly died. Meanwhile, the international language movement as a whole was badly damaged.

The outbreak of World War I in Europe completed the job of putting Esperanto on hold. Zamenhof himself died of heart failure before the carnage ended. Yet even amid the savagery of world war, Esperanto found a humanitarian role to play. The newly formed *Universala Esperanto-Asocio* (World Esperanto Association) was headquartered in neutral Switzerland, and UEA had representatives in many cities on both sides of the fighting. A plan was drawn up that enabled civilians on either side to communicate with relatives and others in “enemy” countries. Letters from one place were collected by the UEA delegate there, bundled and sent on to Geneva, where they were sorted and forwarded for delivery to the delegates on the opposing side. The letters could be written in any language, and UEA provided translations when needed.

An average of 400 letters a day were thus sent “across the lines” on behalf of displaced civilians, who would otherwise have been cut off from contact with friends and loved ones.¹⁴

After the war ended, the world’s hopes to build a lasting peace led to the establishment of the League of Nations, and to unprecedented efforts at international collaboration in such areas as health, commerce, and communications. One proposal offered at the first meeting of the League was a resolution in favor of teaching Esperanto in schools throughout the world. The proposal directed the Secretary General to report on the results already attained by several member-nations where Esperanto was a part of the curriculum.¹⁵ This resolution was defeated, primarily through the efforts of the French delegate, who insisted that French was already a universal tongue.

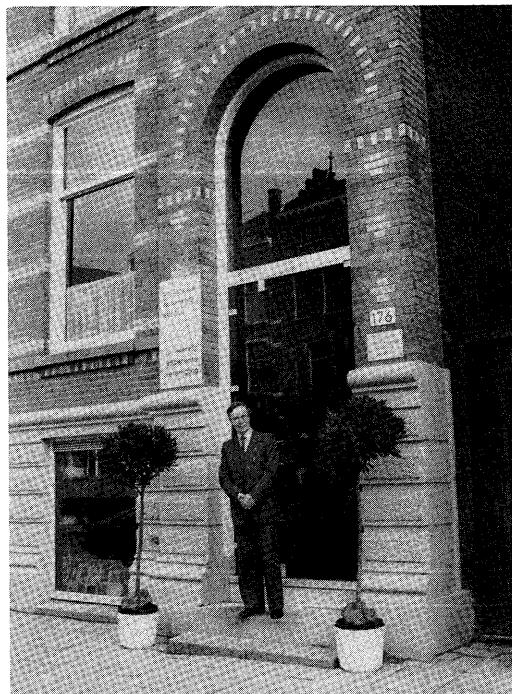
Delegates from thirteen states subsequently reintroduced the proposal. As a result, an objective study of Esperanto’s achievements was undertaken by the League’s distinguished Under-Secretary General Dr. Inazo Nitobe, whose report was circulated to all delegations in September

1921.¹⁶ This report led to an international conference on the teaching of Esperanto, which took place at the Palace of the League of Nations in Geneva the following April. Representatives of 28 countries attended the conference, and urged the League to recommend teaching Esperanto in the public schools everywhere.¹⁷

A report titled *Esperanto as an International Auxiliary Language* was thereupon produced by the League's Secretariat and accepted by the Assembly in September, 1922. This detailed and highly favorable report remains one of the principal objective surveys of the claims of Esperanto to have been compiled by a major organization.¹⁸

Unfortunately, and again largely because of determined lobbying by the French delegation, the report's conclusions were never acted on but rather shunted to the League's committee charged with promoting "intellectual cooperation" and there entombed.¹⁹

Yet there were positive results from the League's quasi-recognition of Esperanto. In 1925 the Universal Telegraph Union accepted Esperanto as a "clear language" (i.e., not a code) while a number of states, notably the Soviet Union, took steps to encourage use of Esperanto in the mails. And in Paris, as though repudiating their own government's position,

World Esperanto Association
headquarters in Rotterdam,
Holland.

members of the French Academy of Sciences—"convinced that the adoption of the auxiliary language Esperanto in international relations would be of immense value" for the progress of science in particular—urged that this "masterpiece of logic and simplicity" be introduced in the schools' science curricula and be used as the official language for all international congresses and scientific exchanges.²⁰

Meanwhile the rising interest in Esperanto coincided with rapid developments in the new medium of radio broadcasting. By 1924, regular programs in Esperanto were being transmitted from Paris, Geneva, Prague, and Helsinki, in addition to special broadcasts from numerous other cities. An international radio service based in Switzerland chose to publish its magazine in Esperanto. Also in 1924, a conference of radio experts was held in Geneva to prepare for an international agreement on the allocation of wavelengths. The conference was co-sponsored by the *Universala Esperanto-Asocio* and the Swiss Radio and Electrical Society, and about half of the proceedings took place in Esperanto.²¹

Tourist folders using Esperanto have appeared regularly since the early 1900s

Many believed Esperanto would become the first language of radio, but events proved otherwise. As the novelty of listening to exotic, foreign stations wore off, and high-quality local programming became increasingly available, listeners turned to entertainment programs in their own languages. Short wave became largely the domain of governments for broadcasting their propaganda. But there were exceptions. In Czechoslovakia, Radio Prague and Radio Brno transmitted entire operas in Esperanto, along with series of radio plays and adaptations performed by professional actors. Then, the approach of World War II brought all such activities to an abrupt close.²²

The decade before this war was one of despair and disillusionment as economic and political troubles defied the best efforts of individuals, governments, and international agreements to resolve. Nations began once more to draw into themselves. Some candidly rejected internationalism in favor of blatant chauvinism and rearmament. In the USSR, where the government had itself used Esperanto in its campaign to propagandize working people around the world, Esperantists were among the first to disappear in the Stalinist purges. Adolf Hitler's hatred of Esperanto was forthrightly linked in the pages of *Mein Kampf* to an alleged Jewish plot to rule the world. After Hitler came to power, many German Esperantists were imprisoned in concentration camps; Esperanto societies were disbanded; books and papers were burned. A similar fate befell Esperantists of other nations overrun by the Nazis. Of the Zamenhof family in Poland, only two survived the death camps.²³

Lacking cooperation on the German side, *Universala Esperanto-Asocio* was unable to provide the degree of humanitarian services it had carried on in the first war. But to the extent possible UEA arranged for forwarding food and correspondence to exiles and internees in a number of countries until 1942. Then the Axis nations completed their encirclement of Switzerland and all but ended the UEA's ability to alleviate some of the suffering.²⁴

All the events of the war devastated the Esperanto movement. Its heartlands, the countries of Central Europe, suffered a terrible toll. Many of the movement's leaders were gone, many having died in the death camps.

Why this persecution of people who just want to promote a common language? Clearly, free international communication, that promotes understanding and direct human concourse, is a dangerous idea in certain political circles. Whether of the right or of the left, governments seeking to control a populace mistrust movements that encourage people-to-

people contacts and that provide the practical means to effect those contacts.

No matter that Esperanto is just a *language*, a tool, that stands wholly apart from politics or economics. History affirms that tyranny thrives on the very conditions of xenophobic uncommunicativeness—the deliberately created distrust of one's neighbors, the denial of opportunities to learn the truth instead—to which Esperanto poses a clear threat.

Not that Esperanto will end war. But its potential for promoting peace and harmony is underscored by this pattern of persecution at the hands of chauvinists of every stripe.

In North America, popular interest in Esperanto was first sparked by an International Language booth at the 1904 World's Fair in St. Louis. The American Esperantist Association was founded the following year in Boston, and in 1906 there appeared the first issues of *Amerika Esperantisto* (American Esperantist) which became the U.S. society's official magazine.²⁵ Esperanto activity has been continuous in North America ever since, but while there have been periods of great vigor, the movement here has not been large. The reason may well lie with our long isolationist tradition: until World War II, few Americans traveled abroad or had any foreign contacts.

The war changed all that. Events thrust the United States into a posture of increasing foreign involvement, and millions of Americans did indeed go overseas.²⁶ In the postwar years, we found ourselves deeply committed to the new United Nations organization and to the defense and reconstruction of Europe and other areas. And in this atmosphere of heightened world awareness, a revitalized U.S. Esperanto movement made some promising gains.

Unfortunately, these years also gave rise to the dark chapter of McCarthyism in the United States, with its doctrine of guilt by association or innuendo, in the name of anti-Communism. U.S. Esperantists, with their internationalist orientation, and whose Esperanto-speaking contacts were liable to include people in what had now become "Iron Curtain" countries, became suspect. Some Americans were scandalously denounced by leaders of their own national organization, who—openly abandoning the principle of neutrality—sought to make Esperanto an instrument of anti-Communist activism. The ensuing struggle left the American movement gutted and demoralized.

Ultimately, the neutralist majority withdrew and formed the Esperanto

League for North America (ELNA). Today ELNA comprises a united, growing, and politically neutral family of Esperanto enthusiasts.²⁷

Meanwhile, a prodigious effort was underway to “sell” Esperanto to the United Nations. In the late 1940s a petition was circulated worldwide, calling on the UN to encourage its member-states to teach Esperanto in schools and use the language for tourism and international commerce. Some 900,000 individuals, and organizations representing another 15 million people, signed the request. Individual signers included French President Vincent Auriol, four prime ministers, 405 members of parliaments, and many thousands of scientists, teachers, and language professionals. The petition was received by the UN Secretariat in 1950 and forwarded to the United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization.²⁸

But with the political and economic realignment taking place in the postwar world, English had become predominant the way French used to be. Now the interests of English-speaking nations were perceived to be at stake. The U.S. government communicated its opposition, and suddenly UNESCO seemed in no hurry to act on the petition.

At the 1954 UNESCO General Conference, however, following vigorous campaigning by the *Universala Esperanto-Asocio*, a four-point resolution favorable to Esperanto was approved. The resolution noted Esperanto’s achievements in the sphere of intellectual exchange, and called on the Director-General to follow developments and cooperate with UEA in matters of common interest.²⁹ A fifth point, which would have recommended that member nations actually encourage the use of Esperanto

mament. It has been particularly active in championing the rights of women and children, and disabled persons, as well as the language rights of minority cultures.³¹

Beginning in 1965, UEA initiated a second worldwide petition calling on the UN to support the introduction of Esperanto in international affairs. This time there were close to a million individual signatories, including Austrian President Franz Jonas and France's President François Mitterrand, President Victor Leemans of the European Parliament, and many hundreds more government officials, writers, Nobel-prize winners, and other dignitaries. Organizations supporting the petition had a combined membership of 73 million people. The UN Secretariat, though, has never taken any effective action on this petition.³²

Esperantists continue to work with international and supranational organizations such as the UN and the European Economic Community. There is much skepticism that such agencies are the key to success, however, since these organizations have no sovereignty of their own; they act only as authorized by the various national governments. Since national governments exist to promote their own interests, it should not be surprising that the large and powerful states—naturally wielding the greatest influence in world agencies—do not easily vote away their own languages' preeminence.

Esperanto's grass-roots usefulness does not however depend on official actions by high governmental agencies. The widespread services and activities of such organizations as UEA and ELNA are available to Esperantists today, independent of any support or hindrance from governmental or supranational agencies. These services and activities include opportunities for correspondence and travel; an abundant literature and periodicals of many kinds; summer camps and cultural centers; as well as recordings, tapes, and films that can be enjoyed; and many others as we shall see in the next chapter.

Notes to Chapter Three

¹E. Drezen, *Historio de la Mondolingvo* (Leipzig: "Ekrelo," 1931) p. 26.

²Drezen, pp. 39–40.

³Drezen, p. 101f.

⁴Charles E. Sprague, *Hand-book of Volapük* (New York: The Office Company, 1888) pp. v–vii.

⁵Drezen, pp. 98–109.

⁶Marjorie Boulton, *Zamenhof—Creator of Esperanto* (London: Routledge and Kegan Paul Ltd., 1960) pp. 6–7.

⁷Boulton, pp. 7–8.

⁸Boulton, pp. 14–15, 31.

⁹Boulton, pp. 30, 46–47.

¹⁰Ivo Lapenna, *Esperanto en Perspektivo* (Rotterdam: World Esperanto Association, 1974), pp. 128–132.

¹¹William Auld, "The International Language as a Medium for Literary Translations," reprint in *Esperanto in the Modern World*, ed. R. and V. S. Eichholz (Bailieboro, Ontario: Esperanto Press, 1982) pp. 111–158.

¹²Lapenna, p. 305.

¹³Pierre Janton, *L'Espéranto, Que Sais-Je?* No. 1511 (Paris: Presses Universitaires de France, 1973), p. 85.

¹⁴Lapenna, pp. 365–366. See also Ulrich Lins, "The Contribution of the Universal Esperanto Association to World Peace," *Esperanto Document 5-A* (Rotterdam: World Esperanto Association, 1976).

¹⁵League of Nations Assembly Document No. 253, 17 Dec. 1920: 20/48/194.

¹⁶League of Nations, *The Language Question and the League of Nations*, Report by Dr. Nitobe, Doc. A.72.1921.XII, 14 Sept. 1921.

¹⁷Lapenna, pp. 752–753.

¹⁸League of Nations, *Esperanto as an International Auxiliary Language*, Report of the General Secretariat, adopted by the Third Assembly, 1922, Doc. A.5.(1).1922.

¹⁹The interment was much abetted by the French, Belgian, and Swiss representatives, with the first of these actually insisting that ordinary individuals have no business communicating across national boundaries in any case. See Lapenna, pp. 756–757.

²⁰Janton, pp. 85–86. Similar positions have been taken by the Scientific Council of Japan in 1950, by Chinese scientists in 1951, and by the First International Conference on Language Problems in the Scientific World, held in Copenhagen, 1962.

²¹Humphrey Tonkin, *Esperanto on the Air, a Half Century of Broadcasting in the International Language, 1922–1975* (Rotterdam: World Esperanto Association, 1976) pp. 1–2.

²²Tonkin, p. 2.

²³Boulton, pp. 208–210. See also Ulrich Lins, *La Dangera Lingvo: Esperanto en la uragano de persekutoj* (Kioto: L’Omnibuso, 1973); and Victor Sadler and Ulrich Lins, “Regardless of Frontiers: A Case Study in Linguistic Persecution,” in *Man, Language and Society*, ed. Samir K. Ghosh (The Hague and Paris: Mouton, 1972) pp. 206–215.

²⁴Lapenna, pp. 367–368.

²⁵Lapenna, p. 487. The U.S. society’s name was later changed to Esperanto Association of North America (EANA).

²⁶There were Esperantists among them, some of whom—notably U.S. novelist James D. Sayers—were in position to help European Esperantists rebuild their organizations, as officials with the Allied powers.

²⁷Lapenna, pp. 487, 582–584. EANA passed out of existence with the death of its director, George Alan Connor, in 1973.

²⁸Lapenna, pp. 760–761.

²⁹UNESCO, records of the General Conference, Eighth Session, Montevideo, 1954, p. 36. (Resolution IV.1.4.422).

³⁰Lapenna, pp. 770–772.

³¹Humphrey Tonkin, "Esperanto in the Service of the United Nations," a lecture presented at the Dag Hammarskjöld Auditorium, United Nations, N. Y., July 29, 1981. Printed as *Esperanto Document 27A* by the World Esperanto Association (1982) pp. 3-7.

³²Lapenna, pp. 778-791.

Esperanto Today—And Tomorrow

Taken worldwide, the Esperanto movement these days is a far-flung but close-knit network of mostly independent bodies. Local, national, and international organizations, as well as specialized societies, book and magazine publishers, and even a few special-interest groups work side-by-side to further the language and its usefulness. Among these disparate bodies there is considerable cooperation, but little hegemony: rarely does one group have any real authority over another.

A single, unifying thread running all through this loose-woven fabric is the service-oriented *Universala Esperanto-Asocio* and its various institutions. Established in 1908, UEA maintains strict neutrality on all matters of politics, religion, and the like, but promotes Esperanto's underlying ideal of brotherhood and equality—what UEA's founders called “practical internationalism”—among humankind as a whole.¹

Today's UEA, with members in over a hundred countries, is headquartered in its own building in Rotterdam, Holland. UEA also maintains a graphic arts center in Antwerp, Belgium; a United Nations office in New York; and a science and technology publishing center in Budapest, Hungary.

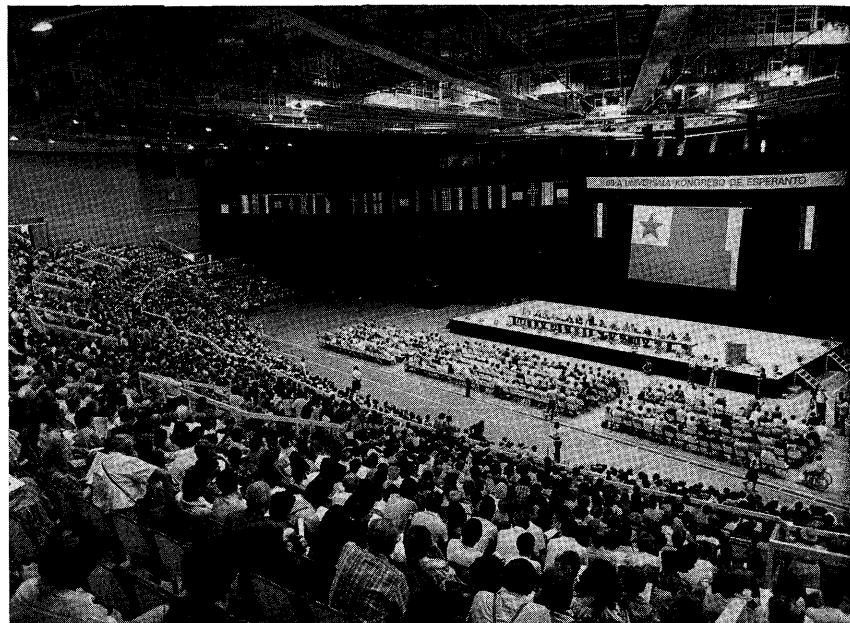
There are several categories of membership in UEA, offering the Association's various publications, which include a Yearbook and a journal entitled *Esperanto*. But UEA remains very much an organization of Esperanto leaders and activists. There are many Esperantists who do not join UEA at all; they simply use the language for whatever purposes most interest them.

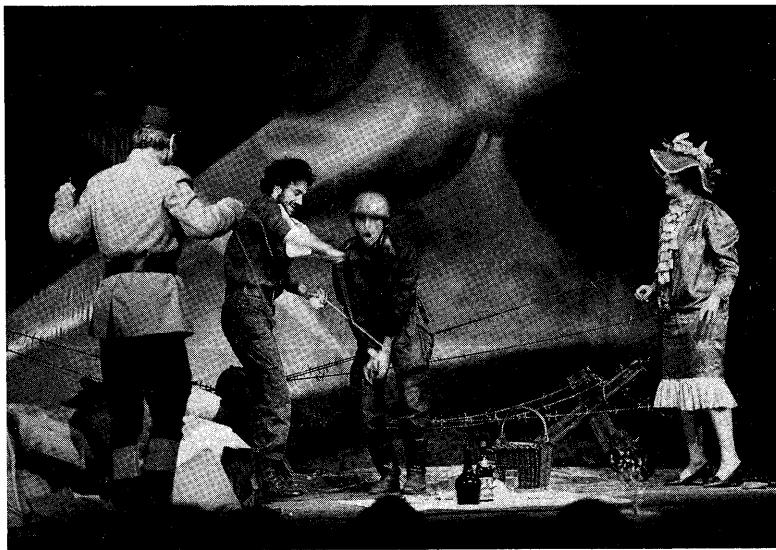
One of UEA's important functions is organizing the *Universala Kongreso de Esperanto* (World Esperanto Convention), a week-long package

of events held in a different country each year and drawing thousands of Esperanto-speakers from all parts of the globe. Except for the periods of the two world wars, a World Esperanto Convention has been held yearly since 1905. Three U.S. cities have played host: Washington, D.C. in 1910; San Francisco in 1915; and Portland, Oregon in 1972.

The annual *Kongreso* is no mere round of meetings and dry speeches. (There are some of these, too, for people who like them!) It is largely a cultural event which includes theatrical and musical presentations, university-style lectures on scientific and other subjects, literary contests, a mini-convention for Esperanto-speaking children, guided sight-seeing trips, and get-togethers for people with specialized interests ranging from amateur radio and stamp-collecting to journalism and medicine. The whole idea is for people of all different races and nationalities to get together, talk, and compare notes on mutual interests.

The *Kongreso* is a place where pen pals may meet in person for the first time, where new friendships are formed, where old friends gather together to visit and reminisce. Sometimes boy meets girl, and romance does its thing. And it's all in Esperanto, of course; this is one international conclave where no interpreters are needed.

Left: opening ceremonies at a World Esperanto Convention.

Above: International theater is a popular feature of each year's *Kongreso*.

Another valuable service UEA administers is the *Delegita Servo* (Delegate Service), a network of volunteers around the world who perform a wide variety of services for members. The program dates back to 1908, when its representatives were called "consuls," and provided contacts in each city where tourists, businesspeople, and others could turn for information or assistance. The analogy with government consular officers was apt but confusing, so the term now used is "delegates"; but the purpose is the same.

Any member of UEA can use the service, which is free, except for the reimbursement of the delegate's expenses. Written requests must be accompanied by international postal reply coupons, which the delegate can exchange at his own post office for stamps. Requests for information run the gamut from queries about working conditions and employment opportunities to pleas for help in locating lost relatives or in obtaining life-saving medicines. The Delegate Service often provides research assistance for graduate students' theses and technical data for scientists. In fact,

the 30,000 or so services performed yearly by this unique volunteer agency demonstrate the most astonishing variety of ways human beings with a common language can be of assistance to one another.²

UEA delegates do not secure pen pals for would-be correspondents, however. A separate service for this purpose, the *Koresponda Servo Mondskala* (Worldwide Correspondence Service), provides names and addresses of pen pals, trying to match people with common interests.³ In addition, many Esperanto periodicals run regular columns of announcements placed by individuals who want to correspond. We Americans largely have our pick of correspondents, by the way, since there are fewer of us to go around.

Another popular service of UEA is its tape library, located in Bailieboro, Ontario, Canada. This agency collects tapes of radio programs, theatrical events, music, speeches, lectures, and poetry readings, and other recordings of all kinds in the International Language, and supplies copies to anyone who requests them. A fee is charged to cover the postage and materials. More than 500 recorded programs are available on cassettes or open-reel tapes, running on average between one and two hours each.⁴

The UEA's *Jarlibro* (Yearbook) lists all of the Association's agencies and activities (only some of which have been described here), with their addresses and other details. A great deal of useful information is included, but the bulk of this publication is its listings of names and addresses of UEA delegates, local and regional Esperanto societies, sources for tourist and business information, etc., in all parts of the world. Updated yearly, it puts Esperantists in touch with most facets of the movement.

The monthly magazine *Esperanto* is the official organ of UEA and, for all practical purposes, the Esperanto movement as a whole. It contains news of Esperanto's progress in various countries, notices about the Convention and other important events taking place around the world, and numerous other features such as book reviews and letters from readers. *Esperanto* is an excellent source of information about all aspects of the language problem and language-related occurrences everywhere.

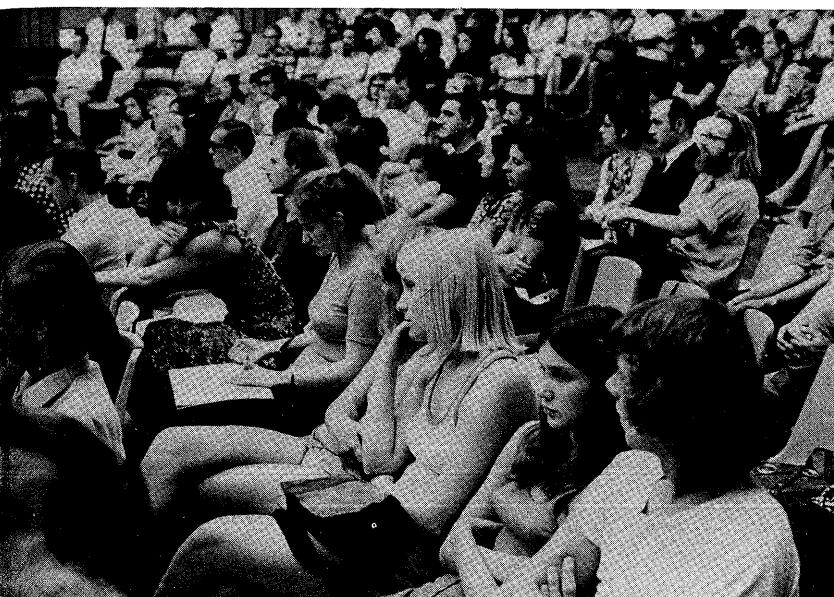
Over a fourth of UEA's general membership consists of young people less than 26 years of age.⁵ These members constitute the *Tutmonda Esperantista Junulara Organizo* (Worldwide Organization of Young Esperanto-Speakers), generally shortened to "TEJO." TEJO is a subsection of UEA with its own administration and program of activities, including publishing its own illustrated socio-cultural magazine *Kon-*

takto (Contact). At present TEJO is experimenting with a new format for *Kontakto* featuring articles in easy Esperanto for beginners. TEJO holds its own International Youth Convention and sponsors a highly popular program for travelers called the Passport Service. The "passport" is a yearly list of volunteer hosts in a variety of countries who provide free overnight lodging under specified conditions. The only cost is the price of the list. In 1986, for example, there were 700 listings in 53 countries.⁶

Because of its history of humanitarian services and effective contributions to the cause of international understanding, UEA has been nominated many times for the Nobel Peace Prize. In 1965 no fewer than 253 authorized individuals—all of them members of parliaments or governments, or other highly prestigious institutions—supported UEA's nomination. While UEA did not receive the prize, the nomination alone represents high recognition for its work.⁷

In various degrees of association with UEA are about thirty specialized organizations—such as the International Esperantist Science Association—and more than forty national Esperanto societies. Each group has its own officers and headquarters, its own rules and regulations, and in many cases its own periodical, which might be anything from a simple mimeographed newsletter to a slick, well-illustrated magazine.

Young Esperantists at one of their world conventions.

Not surprisingly, perhaps, one of the biggest such associations is *Monda Turismo* (World Tourism), dedicated to facilitating international travel by using Esperanto. Based in Belgium and Poland, *Monda Turismo* organizes or recommends tours and excursions, holiday get-togethers, and camping trips. It also keeps a recommended list of hotels, restaurants, and campgrounds where Esperanto is used, sponsors a yearly International Fair of Esperanto Tourism, and publishes special textbooks for tourists, along with such popular items as calendars and suitcase stickers. There are representatives of *Monda Turismo* in numerous countries, including the United States.⁸

The *Universala Medicina Esperanto-Asocio* (World Esperanto Medical Association) promotes Esperanto among medical practitioners and publishes *Medicina Internacia Revuo* (International Journal of Medicine). This publication comes from Japan, home of a large portion of the Association's members. Indeed, Japanese physicians have led the way in using Esperanto for publishing medical studies, since the Japanese Imperial Academy urged in 1924 that it be made the official language of medicine everywhere in the world.⁹

Also noteworthy is *Esperanta Ligilo* (*ligilo* means "connecting link" or "bond") which is published in Braille by the *Ligo Internacia de Blindaj Esperantistoj* (International League of Blind Esperantists). The *Ligilo* was founded in 1904 and, except for the war years, has appeared without interruption ever since. Many Esperanto books and periodicals are published in Braille editions or recorded on tape, and are available through this organization. The International League of Blind Esperantists also organizes conventions of blind Esperantists and actively promotes the welfare of the sightless in the world at large.¹⁰

One of the oldest and largest Esperanto organizations is the *Internacia Fervojista Esperanto-Federacio* (International Railway Workers' Esperanto Federation). European railway workers have always felt the effects of language diversity in a most striking manner. For one thing they must deal regularly with people who speak a great variety of tongues. Also, their complex trade lacks a uniform terminology, which hampers communication among colleagues. Thus railway workers have shown a particular interest in Esperanto since the earliest days. The Federation's goals include promoting the language among railway personnel and their organizations, and developing a technical vocabulary in Esperanto that keeps pace with their fast-changing technology.¹¹

Postal and telecommunications workers of many nations are united in

the *Internacia Poštista kaj Telekomunikista Esperanto-Asocio* (International Postal and Telecommunications Esperanto Association), which publishes the bimonthly *Interligilo* (Inter-Tie). Readers can keep up with the latest developments in these occupations as they occur around the world. A similar role is played by *Internacia Jurnalisto* (International Journalist) published by the *Tutmonda Esperantista Jurnalista Asocio* (Worldwide Esperantist Journalists' Association), and by *Internacia Pedagogia Revuo* (International Pedagogical Review), official organ of the *Internacia Ligo de Esperantistaj Instruistoj* (International League of Esperantist Teachers).¹²

Some popular hobbyists' organizations include the Esperanto Stamp Collectors League; International League of Esperantist Photo, Movie, and Tape Recording Amateurs; the *Internacia Ligo de Esperantistaj Radio-Amatoroj* for radio "hams"; an International Esperanto Chess League; and even an International Esperantist Nudist Organization.

There are also societies or clubs for auto enthusiasts, philologists, mathematicians, lawyers, musicians, bird watchers, Boy Scouts, vegetarians, artists, bicycle enthusiasts, and many others.

For those interested in computer science and cybernetics, there is a separate Computer Section under the International Esperantist Science Association. But one can hardly keep up with developments in this rapidly

Bicyclists caravanning through Eastern Europe to a world convention of young Esperantists.

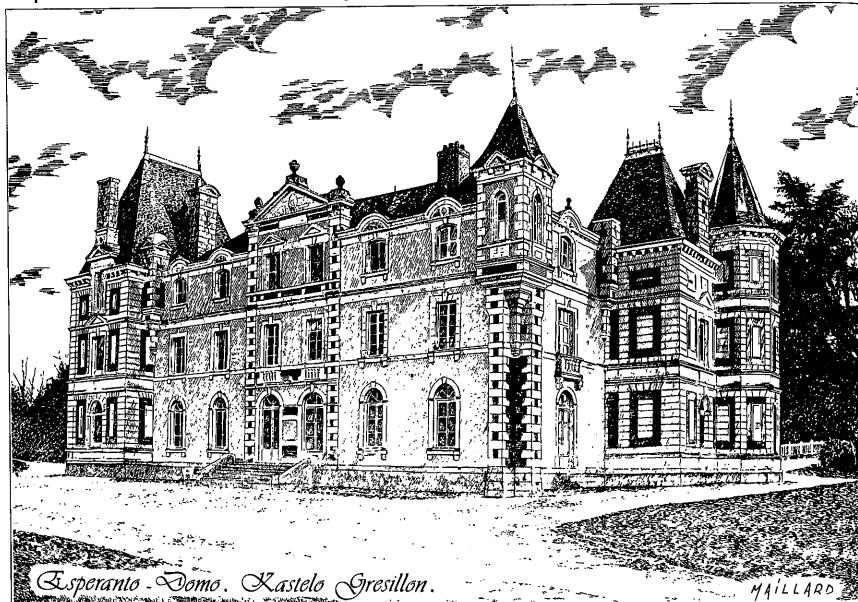
growing field. There is increasing use of Esperanto within non-Esperantist organizations like the International Cybernetics Association. International conferences and symposia, conducted wholly or partly in Esperanto, are held from time to time. Much activity centers around Budapest, where *Universala Esperanto-Asocio* maintains its science and technology office.

UEA also has contractual arrangements for limited collaboration with a number of religious organizations. The largest of these are the *Kristana Esperantista Ligo Internacia* (International Christian Esperantist League) and the *Internacia Katolika Unuiĝo Esperantista* (International Catholic Esperantist Union).

The latter group publishes *Espero Katolika* (Catholic Hope) which is said to be the oldest surviving periodical in the Esperanto press. It was founded in 1903 by Father Emile Peltier of France. Use of Esperanto for contacts among the world's Catholics has had the blessing of every Pope since Pius X. More recently Polish Cardinal Karol Wojtyla (later Pope John Paul II), serving as Honorary Patron of an International Catholic Esperanto Convention, expressed the hope that the language might "help...unite this broken world into one flock under one Shepherd."

Esperanto has been approved by the Vatican for liturgical work. The Mass is celebrated regularly in the International Language in several

Esperanto Cultural Center, Baugé, France.

European cities. Vatican Radio has an Esperanto section which not only broadcasts several times weekly in the language, but uses Esperanto in its monthly program guide.

The Catholic and Protestant organizations jointly publish *Kristana Esperantista Jarlibro* (Christian Esperantist Yearbook), which contains names and addresses of their members, and other information of interest to Esperanto-speaking Christians. These organizations occasionally hold joint international conventions, leading some people to call Esperanto "the ecumenical language."¹³

The International Christian Esperantist League was created in 1911 as the outgrowth of Esperanto contacts among European YMCA groups. Its monthly publication, *Dia Regno* (Kingdom of God), had been founded two years previously by Paul Hübner, a German. The organization's aims are to spread the Christian gospel among Esperantists.

The League publishes various books and pamphlets, including hymn books, books for Bible study and the like. The ecumenical hymnal *Adoru Kantante* (Worship with Song) and a companion long-playing record were produced in collaboration with the Catholic group. The League also engages in international relief work, and promotes personal contacts and correspondence that transcend denominational as well as national and language barriers.¹⁴

The Bible is, of course, readily available in Esperanto. Dr. Zamenhof completed his careful Old Testament translation by 1912. A translation of the New Testament by a distinguished committee of British churchmen appeared the same year. The Bible in Esperanto is considered by scholars to have exceptional beauty and clarity while remaining superbly faithful to the original Hebrew and Greek texts, thanks to Esperanto's unique flexibility.¹⁵

Nondenominational Sunday worship services in Esperanto, often under the sponsorship of the International Christian Esperantist League, are held in connection with many international gatherings. It is also worth noting that monthly services in Esperanto are held at a downtown church in London, England, in a tradition that goes back to 1909.¹⁶

For Esperanto-speaking adherents of the Religious Society of Friends (Quakers) there is the *Kvakera Esperantista Societo* (Quaker Esperantist Society), with headquarters in Great Britain. Founded in 1921, the Society now has members in some thirty countries and publishes its own organ, *Kvakera Esperantisto* (Quaker Esperantist). The Society also arranges

worship services at the yearly World Esperanto Convention, and has published Esperanto translations of a number of books, including some for children.¹⁷

A relatively new organization is *Por-Esperanta Mormonaro* (Mormons for Esperanto). This group reflects growing interest in the International Language on the part of the Church of Jesus Christ of Latter-Day Saints, which recently added Esperanto to the languages used in their extensive missionary program. The group also publishes the quarterly *Esperanta Mormonaro*. (The title is a play on words which can be translated both "Esperanto Mormons" and "Hoping Mormons.") The group is working on a translation of the Book of Mormon.¹⁸

Followers of the Baha'i faith have a particular interest in Esperanto because the founder of Baha'i, Bahá'u'lláh, stressed principles of social unification, including world citizenship and world language. Esperanto is specifically endorsed in Baha'i writings, many of which have been translated into the language. Lidya Zamenhof, daughter of Esperanto's creator, became a convert and was author or translator of several important works. Today the Baha'i Esperanto League publishes a newsletter and other religious literature, and promotes Esperanto among Baha'i circles and vice versa.¹⁹

An Oriental religious group similar in some points to Baha'i is Oomoto, founded in 1892 in Japan. In connection with its universalist doctrine, Oomoto officially adopted Esperanto for its international dealings in 1923. Two years later the magazine *Oomoto* appeared as official organ of the newly created Universal Association of Human Love. The magazine gained wide readership by running secular articles of considerable cultural interest.

Because it preached pacifism and brotherhood, Oomoto ran afoul of Japanese militarism from 1935 to the end of World War II. Its temples were dynamited, many of the group's activists were martyred, and other believers went underground for the duration. *Oomoto* ceased to appear. But at war's end the Association and its magazine rose from the ashes of Japan's defeat, and today preaches love and religion as vigorously as before.²⁰

An international organization once noted for its anti-religious message is *Sennacieca Asocio Tutmonda*, or SAT (Worldwide Non-Nationalist Association). It was founded in 1921 by Eugène Adam, who went by the pseudonym Lanti. Lanti's philosophy at the time was an amalgam of

world citizenship, world language, and world socialism. Under the slogan "*For la neutralismon!*" ("Away with neutrality!") Lanti hoped to make Esperanto the working person's language—a tool for political revolution. In this he was opposed by the great majority of Esperantists. Within SAT itself, there was a sharp division between free-thinking leftists like Lanti, and avowed communists who labored to see SAT drawn firmly under Soviet hegemony. After a bitter struggle, the party-line communists withdrew altogether; a disillusioned Lanti withdrew as well, to roam the world and at length to die by his own hand in Mexico.²¹

SAT remains a curious phenomenon: an umbrella association for left-of-center Esperantists in the West, but condemned as "cosmopolitan" in the Socialist East. Its "non-national" posture in any case all but rules out any real-world political activism. SAT's most tangible contribution to the Esperanto movement is its program of publishing purely linguistic, not political, books and materials. Chief among these are the various editions of *Plena Vortaro de Esperanto* (Complete Dictionary of Esperanto) and the more recent and monumental *Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto* (Complete Illustrated Dictionary of Esperanto). The latter work contains 1300 pages and more than 15,000 entries, representing (with derivatives) upwards of 150,000 words. Definitions are written entirely in Esperanto, thus giving the language cohesion everywhere in the world.²²

More politically active than SAT is *Mondpaca Esperantista Movado* (MEM, the Esperantist World Peace Movement) which publishes the monthly magazine *Paco* (Peace) and collaborates with both Esperantist and non-Esperantist peace organizations. MEM was founded in 1952 in Vienna during the Soviet occupation, and draws most of its members from nations of the socialist bloc.²³

Partisan societies like SAT and MEM are actually outside the mainstream Esperanto movement, and simply demonstrate that the language itself has no special allegiances of any kind, but exists for all to use as they will.

At the national level, the neutralist movement is generally represented by a separate *landa asocio* (national association) in each country. Esperanto League for North America, Inc., the U.S. group, is largely typical. ELNA maintains a central office which coordinates publicity work, responds to inquiries, administers basic and advanced correspondence courses, sells Esperanto publications and recordings, administers a scholarship fund for advanced Esperanto studies, sponsors a tape recording

library, arranges college-level summer classes, and publishes the bi-monthly *ELNA Newsletter* which keeps members informed of Esperanto happenings at home and overseas.

ELNA is financed solely by members' dues, contributions, and proceeds from the sale of books and other materials. It is a registered non-profit organization, and gifts are tax deductible.

ELNA holds a national convention in the United States each year. Traditionally, convention cities rotate in three regions: West Coast, East Coast, and Midwest or South. The ELNA convention is usually held just before the World Convention, and group travel between sites is available so participants can inexpensively attend both meetings. ELNA has held occasional joint conventions with Canadian or Mexican Esperanto groups. Esperantists from all over the world are always welcome, and the West Coast conventions in particular attract many visitors from Pacific-rim countries.

There are local clubs and regional associations of Esperantists all over the United States and Canada, as well as specialist groups like the American Association of Teachers of Esperanto. *Infanoj Ĉirkaŭ la Mondo* (Children Around the World) is a newly formed (1987) group promoting international contacts among children and children's organizations. Based in San Diego, its program includes publishing a children's magazine in Esperanto and English.

Most national associations, like ELNA, produce a bulletin or newsletter for their own members, with some articles in the national language for newcomers and non-Esperantists. Some of the national societies put out sophisticated magazines, which are widely read in other countries as well. Perhaps the most elaborate of these is *El Popola Ĉinio* (From People's China), published by the Chinese Esperanto League in Beijing. Written entirely in Esperanto, with abundant illustrations, many in full color, and sold at a most attractive price, this monthly magazine includes articles about China, news of the Esperanto movement around the world, lists of people looking for penpals and other features of general interest.

Hungara Vivo (Hungarian Life) is a similarly lavish magazine published bimonthly by the Hungarian Esperanto Association in Budapest. Its title notwithstanding, this magazine devotes little space to articles about Hungary, focusing mostly on subjects of current interest to Esperantists everywhere.

Several popular international Esperanto periodicals are produced by independent publishers. One with a very long history is *Heroldo de Esperanto* (Esperanto Herald). This newspaper prints mainly news of the Esperanto movement around the world. *Heroldo* first appeared in Germany in 1920 under the editorship of Teo Jung. In 1936 Jung fled from Nazi oppression and moved *Heroldo* to Holland. The invasion of the Low Countries in 1940 silenced the paper until the end of World War II. Today *Heroldo* continues as a biweekly published in Italy.²⁴

Monato (Month), in the format of a news magazine, features articles about current events in all parts of the globe. The style is brisk and business-like. Although written in Esperanto, it rarely discusses Esper-

anto matters. *Monato* is for people who want to keep up on the viewpoints of other nations concerning issues of the day. The magazine is printed in Belgium, with contributors scattered all around the world.

Then there are many smaller publications geared to special interests, such as *Sekso kaj Egaleco* (Sex and Equality), devoted to the subject of women's rights.

Several popular literary magazines appeal to those who enjoy poetry, quality fiction, and essays. Forerunner of these literary journals was the now legendary *Literatura Mondo* (Literary World). *Literatura Mondo* was published in Budapest during the 1920s, 1930s, and part of the post-war 1940s, by a group of talented young writers headed by Kálmán Kalocsay and Julio Baghy. Their vigorous, innovative use of the language in the pages of *LM* transformed Esperanto literature from a primitive imitation of the national literatures to a truly creative art form. *LM* is gone now, but its tradition lives on in magazines devoted to serious writings such as *Literatura Foiro* (Literary Fair), published in Switzerland, *Fonto* (Source), published in Brazil, and *La Dua Buso* (The Second Bus) from Japan.

Literatura Mondo was also a publishing house which turned out an astonishing number of books, many of which are now collectors' items, though some have been reprinted recently. There are today numerous Esperanto book publishers, and many talented authors to supply manuscripts. A leading publisher for the past several decades has been *Stafeto*, founded in Spain by Juan Régulo-Pérez, who encouraged a group of writers known as the *skota skolo* (Scottish school) analogous to the earlier "Hungarian school" led by Kalocsay and Baghy. Indeed, the word *stafeto* means "relay runner"—the fellow who takes up the baton and carries on with the race. Members of this school (not all of whom are actually Scots) include William Auld, probably the most influential literary voice in Esperanto since World War II, Reto Rossetti, Marjorie Boulton, the Reverend John Sharp Dinwoodie, and John Francis.

Stafeto, now based in Belgium, publishes literature from all parts of the world. Two of its most influential publications include extensive anthologies of Esperanto short stories and poetry from nations as diverse as China, France, Argentina, and Japan.

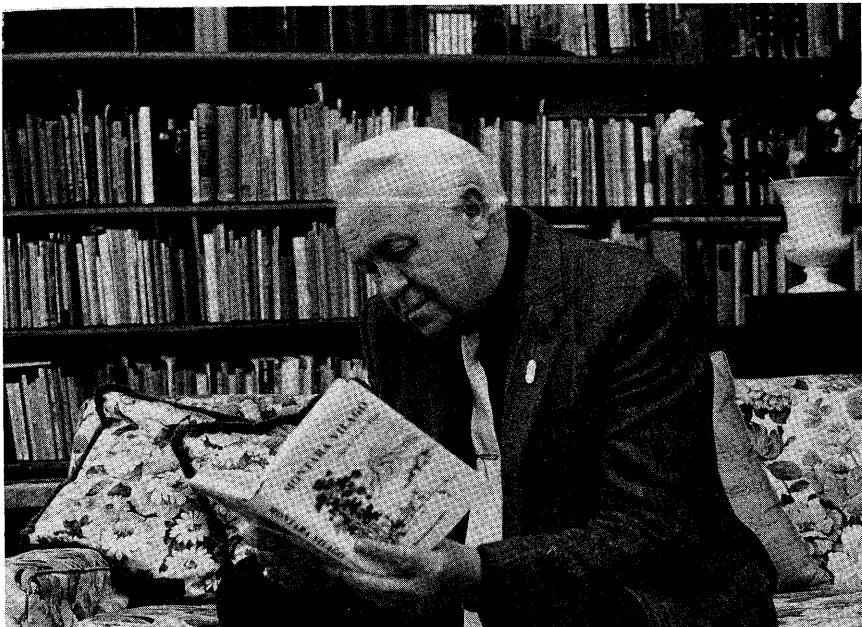
Stafeto is the largest among many publishers in Esperanto today. Esperanto books are produced in the language at the rate of several titles per week, encompassing all branches of literature. Some writers excel in

several forms. Gaston Waringhien, of France, is a well-known poet, critic, and lexicographer. Marjorie Boulton (Britain) writes poetry, plays, and short stories. S. J. Zee (China) is a leading poet. Ueyama Masao (Japan) writes poetry and prose. Latin America has produced many major Esperanto poets. Scandinavia has several important novelists, among them Stellan Engholm and Johann Hammond Rosbach, and Iceland has at least one major poet, Baldur Ragnarsson.

In a class by himself is the late Raymond Schwartz, of France, a humorist whose outrageous puns in Esperanto have delighted generations of Esperantists. Schwartz also authored one serious novel and several volumes of short stories, sketches, and poems.

Esperanto is itself the subject of serious study by scholars, whose writings form an important part of the literature. Kalocsay and Waringhien have made major contributions in this area. Others are Claude Piron (Switzerland), Miyamoto Masao (Japan), Ulrich Lins (Germany), and

Popular Esperanto author, editor, and bibliographer William Auld.

Probal Dasgupta (India). In this country, the Esperanto Studies Association of America links linguists, sociologists, political scientists, literary scholars, and others from all parts of the country. Research centers in other countries include the Center for Research and Documentation on World Language Problems in Rotterdam, and similar institutions in Paderhorn, Germany; La Chaux-de-Fonds, Switzerland; and Budapest, Hungary. The Soviet Academy of Sciences has a committee on Interlinguistics that concerns itself primarily with Esperanto.

It is interesting to note that a great many Esperanto publications currently come from non-European areas, notably Japan, China, South Korea, Vietnam, and Brazil.

Much Esperanto material in spoken form is available on records and tape. Foreign shortwave radio broadcasts generally consist of talks on political or cultural matters. Polish and Swiss radio stations regularly broadcast in Esperanto on several different wavelengths, with programs that are often of very high quality. Both Radio Warsaw and Radio Beijing broadcast in Esperanto several times daily. Depending on reception, broadcasts can be picked up from a number of other countries as well, notably Austria, Italy, and Vatican City.²⁵

Aside from the ample opportunities for simply using and enjoying their language, many Esperantists devote considerable time and energy to promoting the International Language: to making it more useful, and to achieving its promise of conquering language problems altogether.

A perennial debate concerns the best approach. Some advocate strong political activism to convince national or international agencies and governments to adopt the language by official actions. Others stress the grass-roots approach: recruiting new Esperantists from the public at large, and working to make the language attractive through practical uses. The political route is favored by those hoping for a quick win when the “big breakthrough” finally occurs. So far, it appears that the slow but steady building of an International Language culture among the world’s people has produced the more significant results.

Perhaps some day national governments will see the wisdom of subordinating narrow self-interests for the greater good of people everywhere. But realists are not holding their breath. The chances seem better that politicians will bless Esperanto *after* it gains a strong popular following. Meanwhile the two approaches are not mutually exclusive, and both are in fact actively pursued by organized Esperanto groups today.

Radio Poland is just one of the many short-wave services broadcasting regularly in Esperanto.

Recently, an interesting idea has been proposed by Ambassador Ralph Harry, former Permanent Representative of Australia to the UN. He suggests putting Esperanto to work on a limited basis within the existing language services at the United Nations. This plan would take some pressure off overworked translators and would result in more equitable treatment of the six working languages. Instead of translating, publishing, and filing every UN document in as many as six different languages, what is now suggested is to process just one translation—in Esperanto—of the UN's lower-priority documents, releasing valuable translator time and energy to cope with the relentless flood of more substantive papers.²⁶

The polyglot staffs of the UN's Secretariat and missions—those most likely to use the Esperanto documents—could easily and quickly acquire a reading knowledge of the language.

With time, the role of Esperanto as a documentation language could widen. For example, papers could be routinely prepared in the Interna-

tional Language, with member-states assuming responsibility for translating them, when needed, into their own tongues.

Esperanto could eventually become the language of interpretation as well. Speeches could be given in any language, and interpreted into Esperanto alone. Delegates would not have to speak in Esperanto, only understand it.²⁷

That is just one scenario that could lead, finally, to global use of Esperanto. Another possibility is that Third World nations, which do not relish doing business in the languages of former colonizing powers, much less requiring their youth to squander years studying those languages, could choose neutral, easy Esperanto for their international dealings. This has already been proposed in Iran, for example.²⁸

Then again, Esperanto's potential value to education could prove decisive. We have seen how teaching Esperanto in elementary and high-school classes results in better understanding of how languages work, promotes language skills generally, and can lead to more (and more effective) foreign-language study besides. Schools that cannot afford full-blown foreign language programs can afford to teach Esperanto, and with superior results in the long run.

Educators are becoming increasingly aware of this potential, with resulting opportunities for students to make foreign friends and widen their cultural horizons as an added bonus.

Increasingly widespread teaching of Esperanto for pragmatic purposes like these could lead finally to realizing the age-old dream of a common second language for all.

One thing at least is certain. If the world is not first altered by nuclear explosions, it is sure to undergo vast changes through the coming knowledge and communication explosions. Sophisticated computers, satellites, data networks, and home video centers (not to mention faster and cheaper transportation means) will combine to put even average persons more closely in touch with the world than ever before.

In its first 100 years Esperanto has proven to be an effective and enduring instrument for promoting international and intercultural understanding. As we enter this next era of unprecedented and rapidly expanding global communications, Esperanto will clearly have an important and ever-increasing role to play.

Notes to Chapter Four

¹Ivo Lapenna, *Esperanto en Perspektivo* (Rotterdam: World Esperanto Association, 1974) pp. 424–425.

²Lapenna, pp. 348–349.

³*Jarlibro* 1987 [Rotterdam: World Esperanto Association], p. 118.

⁴*Jarlibro*, p. 120.

⁵*Jarlibro* 1983, p. 9.

⁶*Jarlibro* 1987, p. 44.

⁷Lapenna, pp. 408–409.

⁸*Jarlibro*, p. 105.

⁹Lapenna, p. 519.

¹⁰*Jarlibro*, p. 85.

¹¹*Jarlibro*, p. 87.

¹²*Jarlibro* lists all such organizations by alphabetical order beginning on page 80.

¹³Information supplied by Vatican Radio. See also Lapenna, pp. 525–526.

¹⁴Lapenna, p. 526.

¹⁵George Rust, "Historio pri la Esperanto-Biblio," *Biblia Revuo* [Itala Biblia Societo, Ravenna, Italy], 5 (1969), 261–278. Other sacred books available in Esperanto include the Koran, Bhagavad-Gita, and various Spiritualist writings.

¹⁶Montague C. Butler, *Himnaro Esperanta*, 4th ed. (London: British Esperanto Association, 1954) p. iii.

¹⁷*Jarlibro*, p. 95. See also Lapenna, pp. 526–527.

¹⁸*Jarlibro*, p. 98.

¹⁹*Jarlibro*, p. 83. See also Lapenna, pp. 258–259.

²⁰Lapenna, pp. 531–532.

²¹Lapenna, pp. 640–661.

²²*Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto*, Gaston Waringhien, editor-in-chief (Paris: Sennacieca Asocio Tutmonda, 1970) pp. ix–xi.

²³Lapenna, pp. 529–530.

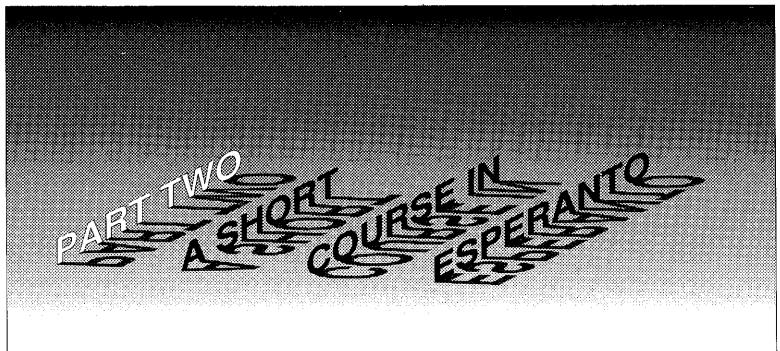
²⁴Lapenna, p. 295.

²⁵Radio Suisse Internationale, Bern, Switzerland, in a press release dated February 1987 reports there were 4,262 shortwave broadcasts in Esperanto worldwide in 1986.

²⁶Humphrey Tonkin, “Esperanto in the Service of the United Nations,” a lecture presented at the Dag Hammarskjöld Auditorium, United Nations, N. Y., July 20, 1981. Printed as *Esperanto Document 27A* by the World Esperanto Association (1982) pp. 3–7.

²⁷Tonkin, pp. 11–13.

²⁸J. A. Saheb-Zamani, “Letero el Irano: 675 geinstruistoj lernas instrui Esperanton,” *Esperanto* [World Esperanto Association, Rotterdam], No. 898 (1980), p. 161. See also Tibor Sekelj, *The Language Problem in the Non-Aligned Movement* (Rotterdam: World Esperanto Association, 1981), *Esperanto Document 26A*.

Lesson One

§1. How to pronounce a, e, i, o, u.

These letters (called “vowels”) are pronounced in Esperanto *ah, eh, ee, oh, oo*, very much as in the memory device “Are there three or two.”

To get the sound of **e** really right, do this: Place two fingers lightly across your mouth (as a lip reader might do) and say “they” very carefully. Feel how the lips and jaw shift position midway through the *ey* sound. That’s because in English, the sound of *ey* is really made up of two sounds: *eh* followed by *ee*. Now practice saying just the *eh* sound, *without* sliding into the *ee* sound. That is how you pronounce **e** correctly in Esperanto.

Similarly, to get the sound of **o** just right, place two fingers across your mouth and say “though.” Feel the shifting of the lips and jaw as you slide from an *oh* sound to an *oo* sound. Practice saying the *oh* sound *without* sliding into the *oo* sound. That is the correct way to pronounce **o**.

Always pronounce *every* vowel clearly and individually. There are no silent or indistinct letters in Esperanto. **Estas** sounds like ESS-tahss, never ESS-tuhs or ESS-t’s. **Boato** is bo-AH-to, not BOTE-oh. **Birdo** is BEER-doh, not B’RR-doh.

§2. Where to put the stress on Esperanto words.

The stress (or accent) is always on the next-to-the-last vowel: **bo-A-to, fa-mi-LI-o, KI-e.**

Drill #1: Practice saying the following words out loud. (Note: **b, d, f, h, k, m, n, p, t, v, and z** are pronounced similarly as in English.)

amuza	amusing, funny	ataki	to attack to bake

boato	boat	kio	what
bone	well, fine, OK	mi	I
dankon	thank you	muziko	music
de	of, from; by	ne	no, not
en	in, into	nu	well
fakto	fact	nun	now
havi	to have	pipo	pipe
ho	oh	tie	there
ideo	idea	tio	that
imiti	to imitate	uzi	to use
inviti	to invite	vi	you
kato	cat	via	your

§3. How to pronounce r and l.

In Esperanto **r** is pronounced clearly, with a bit of a trill or “rolling” sound made by vibrating the tip of the tongue momentarily against the ridge of the teeth. Think of how a Spanish or Italian speaker, or a “terribly British” actor says this letter.

The **l** is pronounced almost as in English, but to get it really right, make this sound a bit “softer” by placing the tongue slightly more forward in the mouth. Think of how a good classical singer would sing “la-la-la.”

Drill #2: Practice saying the following words.

birdo	bird	loka	local
blua	blue	longa	long
familio	family	Mario	Mary
honoro	honor	multa	much, a lot of
Karlo	Charles	Parizo	Paris
klubo	club	patro	father
la	the	patrino	mother
laboro	work	por	for
lerni	to learn	prezidanto	president
letero	letter	rapidi	to rush, hurry
li	he	tablo	table
lia	his	tre	very

§4. How to pronounce c, ĉ, g, ĝ, h, j, ĵ, s, ŝ, and ū.

The little marks ^ and ~ (called “supersigns”) fulfill a most valuable function. They enable familiar letters to do “double duty” so that in

Esperanto, each letter of the alphabet has one and the same sound, wherever it is found:*

c is always pronounced as in *prince*, that is, like the *ts* in *bits*.

ĉ has the sound of *ch* in *church*.

g always has the hard sound of *g* in *go*.

ĝ has the soft sound of *g* in *George*.

ĥ is the gutteral, “gargling” sound represented by *ch* in Scottish and German, as in *Ach du lieber*, or *Johann Sebastian Bach*. (This letter is not very frequent in Esperanto.)

j always has the sound of *y* in *yesterday*.

ĥ has the sound of *s* in *leisure*, *z* in *azure*.

s always has the sound of *ss* in *kiss*.

ŝ has the sound of *sh* in *shall*.

ŭ, pronounced *oo*, generally combines with a preceding vowel. The most usual combination is **aŭ**, which sounds like *ow* in *cow*.

Drill #3: Practice saying the following words:

advokato	advocate, lawyer	hejme hodiaŭ	(at) home today
amas	loves	horo	choir
ankau	also, too	instruisto	teacher
cerne	certainly	internacia	international
ce	at	jes	yes
ĉu ne?	isn't that so?	jurnalo	newspaper
ĉu vere?	really?	kaj	and
decidas	decides	Kiel vi fartas?	How are you?, (Lit., “How do you fare?”)
decidis	decided	konferenco	conference
dentisto	dentist	kuracas	cures, heals
devas	must, have to	lingvoj	languages
esperantisto	Esperantist	memoras	remember(s)
estas	is, am, are	poŝto	mail
Eŭropo	Europe	saluton!	hi!
granda	big, great	sed	but
gi	it	universitato	university
gis revido	so long	venis	came
gis la	s'long	vidis	saw
guste	exactly, just		

*For more about the Esperanto alphabet, see page 221.

§5. How to say “a letter,” “an idea,” etc.

Esperanto has no word for “a” or “an.” **Tablo** can mean either *table* or *a table*. **Ideo** can mean *idea* or *an idea*.

§6. About “uniform” endings.

By now you may have noticed that words which *name* people or things end in **o**: **Karlo, Parizo, tablo, letero**, etc. The **o** is a kind of badge, or “uniform” by which to recognize this class of words, called “nouns.”

Similarly, words used to *describe* people or things (“adjectives”) have the uniform ending **a**: **granda, blua, amuza, internacia**, etc.

§7. How to say I “am,” they “are,” Mary “is,” etc.

Esperanto has just one word, **estas**, for all three expressions:

Mi estas hejme.	I am at home.
Lia patro kaj mia patro estas en Parizo.	His father and my father are in Paris.
La letero estas tre longa.	The letter is very long.

Drill #4: Make up your own sentences from this drill table.

Mi Mario La instruisto Karlo Vi Lia advokato	estas	hejme. en Parizo. ĉe la universitato. amuza.

Dialogo (dialogue): Charles Adams runs across his friend, Mary Miller, on the street. She’s clutching an interesting-looking envelope.

Karlo: Saluton, Mario.

Mario: Saluton, Karlo. Kiel vi fartas?

Karlo: Tre bone, dankon. Kio estas tio?

Mario: Tio? Ĝi estas longa letero de mia patro. Ĝi venis en la poštô
ĝuste hodiaŭ, de Parizo.

Karlo: De Parizo! Cu vere? Via patro estas en Parizo?

Mario: Jes, li estas tie por granda internacia konferenco.

Karlo: Via patro estas advokato, ĉu ne?

Mario: Ne, mia patrino estas advokato. Mia patro estas instruisto de lingvoj ĉe la universitato.

Karlo: Ho, jes, mi memoras nun. Kaj li estas esperantisto, ankaŭ, ĉu ne?

Mario: Jes, li estas prezidanto de la loka Esperanto-klubo.

Karlo: Ho, tio estas granda honoro!

Mario: Honoro? Jes, sed ĝi estas ankaŭ multa laboro!

Karlo: Jes, certe. Nu, mi devas rapidi nun. Ĝis revido, Mario.

Mario: Gis la, Karlo.

Exercise #1: Reply affirmatively to each statement, adding one adjective.

1. La letero venis de Parizo, <i>ĉu ne?</i> (longa)	Jes, la longa letero venis de Parizo.
2. La birdo estas tre amuza, <i>ĉu ne?</i> (blua)	Jes, la.....birdo estas tre amuza.
3. <i>Ĝi</i> estas honoro por li, <i>ĉu ne?</i> (granda)	Jes, <i>ĝi</i> estas.....por li.
4. Li venis de la klubo, <i>ĉu ne?</i> (loka)	Jes, li venis de
5. La boato estas tie, <i>ĉu ne?</i> (longa)	Jes, latie.
6. Lia familio estas en Parizo, <i>ĉu ne?</i> Jes, liaParizo. (granda)	
7. Li estas ĉe konferenco, <i>ĉu ne?</i> (internacia)	Jes, li
8. <i>Ĝi</i> ankau estas laboro, <i>ĉu ne?</i> (multa)	Jes, <i>ĝi</i> ankau
9. Tio estas lia ideo, <i>ĉu ne?</i> (amuza)	Jes, tio estas

Lesson Two

§1. Sentence Building.

Esperanto has more freedom than English in how words may be arranged within sentences. Usually, adjectives come before the nouns they describe:

longa letero	a long letter
granda honoro	a great honor

But they can also come *after* the noun:

letero longa	a long letter
honoro granda	a great honor

Various parts of a sentence can also be arranged in various ways. In the following examples, the first sentence shows the most usual arrangement; but the others are also technically correct:

Mia patro estas en Parizo.	My father is in Paris.
Estas mia patro en Parizo.	My father is in Paris.
En Parizo estas mia patro.	My father is in Paris.
Mia patro en Parizo estas.	My father is in Paris.
Estas en Parizo mia patro.	My father is in Paris.
En Parizo mia patro estas.	My father is in Paris.

Notice especially the second of the above examples. In English, changing the order of the words around like this would turn the statement into a question. But not in Esperanto!

§2. How to ask questions like “Is he...?” “Do they...?”

Informally you might turn a statement into a sort of question just by using a question mark or a questioning tone of voice:

Via patro estas en Parizo?
Vere?

Your father is in Paris?
Really?

But the better and truly proper way is to use the questioning word **ĉu**, which goes at the beginning:

Ĉu via patro estas en Parizo?
Ĉu vere?

Is your father in Paris?
Really?

Exercise #1: Ask whether the following statements are really true:

1. Mia patro estas en Parizo.	Ĉu via patro estas en Parizo?
2. La letero venis de Mario.	Ĉu la letero?
3. La dentisto estas prezidanto de klubo.	Ĉu la?
4. Tio estas tre granda honoro.	?
5. Karlo devas rapidi nun.	?
6. La pipo estas tre amuza.	?
7. Mia kato estas ĉe internacia konferenco.	?
8. Lia familio estas ĉe la klubo.	?
9. Ĝi estas multa laboro.	?
10. La birdo estas tre amuza.	?

§3. More uniform endings: Words that tell “what’s happening.”

Words that express some kind of action, or some kind of being, are called “verbs.” Usually there’s at least one verb in any complete sentence. In the following examples, **memoras**, **estas**, **venis**, **decidis**, and **iros** are all verbs:

Mi memoras nun. I remember now.

Mia patro estas ĉe la klubo hodiaŭ. My father’s at the club today.

La letero venis hieraŭ. The letter came yesterday.

Ĉu vi decidis? Have you decided?

Morgaŭ mi iros al la universitato. Tomorrow I’ll go to the university.

Notice that verbs expressing something that's going on now (the "present tense") end in **as**. Verbs that express something that has already gone on (the "past tense") end in **is**. Verbs that express something that will go on (the "future tense") end in **os**.

You can change the tense of any verb by changing the ending:

La letero venis hieraŭ.

The letter came yesterday.

La letero venas hodiaŭ.

The letter is coming today.

La letero venos morgaŭ.

The letter will come
tomorrow.

While English has several different ways of expressing the past, present, and future tenses of verbs, Esperanto has just one each:

Mi iras. I go. I do go. I am going.

Mi iris. I went. I did go. I was going. I have gone.

Mi iros. I will go. I shall go. I'll be going.

Drill #1: Make up your own sentences from this drill table.

Mia patro		al la universitato.
Karlo	iras nun	al konferenco.
Mi	iros morgaŭ	al Parizo.
La instruisto	iris hieraŭ	al la dentisto.
Vi	iras hodiaŭ	al la Esperanto-klubo.
Mario		

Exercise #2: To each question, say *No, the thing happened yesterday.*

1. Ĉu la letero venos morgaŭ? Ne, la letero *venis* hieraŭ.
2. Ĉu la instruisto iras al Parizo nun? Ne, la Parizo hieraŭ.
3. Ĉu vi iros al la klubo morgaŭ? Ne, mi
4. Ĉu la dentisto decidos hodiaŭ? Ne, la
5. Ĉu la prezidanto estas hejme nun? Ne, la
6. Ĉu vi devos rapidi morgaŭ? Ne, mi
7. Ĉu via patro memoras nun? Ne, mia
8. Ĉu li iros al la universitato hodiaŭ? Ne, li

§4. How to say “I want to...,” “I like to...”

Mi volas iri.	I want to go.
Mi devas labori.	I have to work.
Mi ŝatas lerni.	I like to learn.

Note that when *two* verbs come right together, as in these examples, just the first one has the appropriate (present, past, or future) tense ending. The second verb ends in **i**, corresponding to English “to go,” “to work,” “to learn,” etc. This form of the verb (called the “infinitive”) is also the way verbs are listed in dictionaries.

Drill #2: Make up sentences from this drill table.

Mario		iri al Parizo.
La dentisto	volas	esti prezidanto.
Vi	ŝatas	labori.
Mia patro	devas	iri al la universitato.
Karlo		esti hejme.
Mi		rapidi.

Exercise #3: To each question, say *Yes, you had to do the thing.*

1. **Ĉu vi iris al la klubo?** Jes, mi devis iri al la klubo.
2. **Ĉu vi decidis hieraŭ?** Jes, mi devis
3. **Ĉu vi laboris ĉe la universitato?** Jes, mi
4. **Ĉu vi rapidis al Parizo?** Jes,
5. **Ĉu vi restis hejme hieraŭ?** Jes,
6. **Ĉu vi iris al la dentisto hodiaŭ?** Jes,

Exercise #4: Answer the questions in Exercise #3 again, but this time say *you wanted to do the thing.*

1. **Ĉu vi iris al la klubo?** Jes, mi volis iri al la klubo.
Etc.

§5. How to tell who does what to whom.

If Charles loves Mary, we can't just say *Karlo amas Mario* because this

could mean either “Charles loves Mary” OR “Mary loves Charles.” (See “Sentence building” in this lesson.) So Esperanto uses another way to point out which person or thing is on the receiving end of any action expressed by the verb:

Karlo amas Marion.	Charles loves Mary.
Karlon amas Mario.	Mary loves Charles.
Mi amas vin.	I love you.
Mia patro ŝatas Parizon.	My father likes Paris.
Mi lernas Esperanton.	I'm learning Esperanto.

Note the ending **n** which identifies the *receiver* of the action of a verb. The **n** ending (called the “accusative” ending) is like an arrow pointing out which way the verb’s action is directed.

Drill #3: Make your own sentences from the table.

Mia patro		Marion.
La loka dentisto	ŝatas	min.
Li	vidos	la boaton.
Karlo	memoris	ŝin.
La bona esperantisto	volas vidi	la katon.

§6. A Further Note on Word Order.

Do not assume from our discussion in §1 and §5 of this lesson that words in an Esperanto sentence can be jumbled around in any random order. The goal of language being communication, you will naturally want to put your words in the particular order which most clearly and directly conveys your intended meaning.

Later on you will see how deviations from the ordinary word order can be used for what we might call emotional functions—subtle changes in emphasis, or for poetic effect. For now, the important thing to grasp is that—unlike English—Esperanto does not use word order to convey the *grammatical* functions of distinguishing objects from subjects, or changing statements into questions.

Vortolisto

al	to	labori	to work
bona	good	lernejo	school
bonan nokton	good night	lingvistoj	linguists
ĉu	(makes a question)	loko	location, place
dialogo	dialogue	morgaŭ	tomorrow
diri	to say	neniam	never
domaĝe	too bad	paroli	to speak
doni	to give	profesoro	professor
fari	to do	raporto	report
flugi	to fly	Sinjoro	Mr., Sir, gentleman
hieraŭ	yesterday	smeraldo	emerald
iam	ever, at some time	strato	street
instrui	to instruct, teach	sur	on
iros	will go	ſatas	likes
kafejo	café, coffee shop	taksiisto	cabdriver
kie	where	Usono	the U.S.A.
kien?	where to?	varma	warm
koni	to be acquainted with	vere	really
kunveno	meeting	vetero	weather
		volas	want, wants
		vortolisto	word-list

Dialogo: It's a beautiful evening in Paris. Professor Miller steps from his hotel and hails a cab.

Taksiisto: Kien?

Prof. Miller: Mi volas iri al la kafejo "Smeraldo," sur la strato "Bourbon."

Taksiisto: Bone. Mi konas la lokon.

Prof. Miller: La esperantistoj* havas kunvenon tie.

Taksiisto: Esperantistoj! Ĉu vi parolas Esperanton?

Prof. Miller: Ho, jes. Mi parolas ĝin. Mi ankaŭ instruas ĝin.

Taksiisto: En lernejo?

Prof. Miller: Ne, en universitato. En Usono.

Taksiisto: Kion vi faras en Parizo, Sinjoro?

*Esperantists

Prof. Miller: Mi donis raporton ĉe internacia konferenco de lingvistoj.

Taksiisto: Ĉu vi ŝatas Parizon?

Prof. Miller: Ho jes, sed la vetero estas tre varma nun. Ĉu vi iam estis en Usono?

Taksiisto: Ne, mi neniam estis tie.

Prof. Miller: Domaĝe.

Taksiisto: Nu, kie estas via kafejo? Ĉu vi ne diris sur la strato "Bourbon?" Ho, nun mi vidas ĝin. Ĝi estas ĝuste tie. Ĉu mi vidos vin morgaŭ, Sinjoro?

Prof. Miller: Ne. Morgaŭ mi devos flugi al Usono.

Taksiisto: Domaĝe! Nu, bonan nokton, Sinjoro. Kaj dankon.

"Kien, sinjoro?"

Lesson Three

§1. Word Building.

When the uniform endings of words are changed, the functions are changed accordingly:

Ĝi estas multa laboro.

It's a lot of work.

Mi ŝatas labori.

I like to work.

Tio estos granda helpo.

That will be a big help.

Ĉu mi povas helpi vin?

May I help you?

La armeo komencis ataki.

The army began to attack.

La armeo komencis la atakon.

The army began the attack.

§2. Another uniform ending: words that tell how, where, etc.

Some useful words that tell *how*, *where*, *when*, *why*, or *how much* are called "adverbs." You form adverbs with the ending **e**:

tago	day	tage	in the daytime
vespero	evening	vespero	in the evening
hejmo	a home	hejme	at home
poŝto	mail	poŝte	by mail
rapidi	to rush, hurry	rapide	in a rush, rapidly
vera	real, true	vere	really, truly

§3. Word building with mal-.

By prefixing **mal** to a word, a word with the *opposite meaning* is formed:

La letero estis longa.
La letero estis mallonga.

The letter was long.
The letter was short.

Ili laboris tre rapide.
Ili laboris tre malrapide.

They worked very rapidly.
They worked very slowly.

S-ro Smith estas bona instruisto.
S-ro Smith estas malbona instruisto.

Mr. Smith is a good teacher.
Mr. Smith is a bad teacher.

Ĝi estas multa laboro.
Ĝi estas malmulta laboro.

It's a lot of work.
It's not much work.

Exercise #1: To each question, answer *No, it's just the opposite.*

1. Ĉu via frato laboras tre rapide?

Ne, mia frato laboras tre malrapide.

2. Ĉu la letero estis longa?

Ne, la letero estis

3. Ĉu li amas ŝin multe?

Ne, li amas ŝin

4. Ĉu la raporto estis vera?

Ne, la raporto

5. Ĉu la taksio estas rapida?

Ne,

6. Ĉu via kato estas granda?

Ne, mia

7. Ĉu la vetero estis varma hieraŭ?

Ne, la

8. Ĉu Parizo estas malgranda urbo?

Ne,

9. Ĉu la raporto estos mallonga?

Ne,

10. Ĉu tio estas malmulta laboro?

Ne,

§4. Word building with -in, -ist, -ej.

By adding **in** to a word, we get its feminine form. (Note that the **in** suffix comes *before* the uniform ending.)

viro	man	virino	woman
sinjoro	Mr., Sir, gentleman	sinjorino	Mrs., Madam, lady
patro	father	patrino	mother
frato	brother	fratino	sister
edzo	husband	edzino	wife

Similarly, by adding **ist** to a word (before the uniform ending) we get a person *habitually occupied* with something:

taksio	taxicab	taksiisto	cab driver, cabby
instrui	instruct, teach	instruisto	instructor, teacher
dento	tooth	dentisto	dentist
muziko	music	muzikisto	musician
labori	to work	laboristo	worker, laborer
Esperanto	Esperanto	esperantisto	Esperantist
lingvo	language	lingvisto	linguist
baki	to bake	bakisto	baker
kuraci	to cure, heal	kuracisto	physician

By adding **ej** we get the word for a place:

kafo	coffee	afejo	café, coffee shop
poštô	mail	poštajo	post office
baki	to bake	bakejo	bakery
lerni	to learn	lernejo	school
kunveno	meeting	kunvenejo	meeting place
labori	to work	laborejo	workplace, work shop

Sometimes more than one suffix is added to one word:

instruisto teacher

instruistino teacher (female)

Note: Current practice in Esperanto (as in other languages!) struggles against the traditional but sexist assumption that any creature not specifically feminine must be masculine. Thus **kuracisto** used to be taken to mean a *male* doctor; a woman doctor would necessarily be **kuracistino**. Similarly, **instruisto** meant a male teacher, **instruistino** a female one. Of the animals, **bovo** was a bull or steer, **bovino** a cow; **koko** a rooster, **kokino** a chicken; and so on.

Today this clear-cut distinction remains proper for human relationships only: **patro/patrino**, **edzo/edzino**, **frato/fratino**, etc.

Otherwise, and particularly in the matter of occupations, forms without **in** are coming to be considered “neutral”—i.e., *either* masculine or feminine. Where it is desired to specify masculinity, this can be done

through the context. (Examples will be seen from time to time later in this book.) Femininity may be specified either through the context or by the *optional* use of **in**. (Occasionally **vir-** is used as a prefix to denote male animals: **virkato** for tom-cat, **virbovo** for bull, etc.)

Exercise #2: To each question, say *No, but you saw the feminine counterpart of the person.* (For this exercise, use **in** each time.)

1. Ĉu vi vidis la patron?	Ne, sed mi vidis la patrinon.
2. Ĉu vi vidis la fraton?	Ne, sed mi vidis la.....-inon. (sister)
3. Ĉu vi vidis la dentiston?	Ne, sed (lady dentist)
4. Ĉu vi vidis la viron?	Ne, sed (woman)
5. Ĉu vi vidis la sinjoron?	Ne,..... (lady)
6. Ĉu vi vidis Sinjoron Adams?	Ne,..... (Mrs. Adams)
7. Ĉu vi vidis la instruiston?	Ne,..... (lady teacher)
8. Ĉu vi vidis la muzikiston?	Ne,..... (lady musician)
9. Ĉu vi vidis la edzon?	Ne,..... (wife)
10. Ĉu vi vidis la laboriston?	Ne,..... (working woman)

§5. Another way to say “to.”

The **n** ending, besides pointing out the receiver of an *action*, can point out the receiver of a *motion*. For example:

Mia patro iris al Parizo.
Mia patro iris Parizon.
Kien?
Kien vi iras?

My father went to Paris.
My father went to Paris.
Where to?
Where are you going?

See if you can spot an important difference between these two sentences:

Mario promenis en la urbo. Mary went for a walk in the town.
Mario iris en la urbon. Mary went *into* the town.

In the second sentence, there is *motion from one place to another*; therefore the *receiver* of that motion (in this case, “the town”) is pointed out by means of the accusative ending **n**.

Another example:

La libro falis sur la plankon. The book fell *onto* the floor.

If we said **La libro falis sur la planko**, the meaning would be different: the book was already on the floor and simply fell over there.

IMPORTANT: (1) Don’t use **n** after any form of the verb **esti**, because this word doesn’t indicate *action* or *motion* of any kind. (2) Don’t use **n** after **al** (“to”) or **de** (“from”), because these words already indicate *by their own meaning* which way a motion is directed.

Drill #1: Make your own sentences from this drill table.

La laboristo			poștejon.
Mia edzino	iris		domon.
La esperantisto			lernejon.
Via frato	rapidis	en la	taksion.
Mia kuracisto			kunvenon.
Lia kato	venis		bakejon.
Sinjoro Adams			kafejon.

Drill #2: Make your own sentences from this drill table. Add the **n** ending when necessary. Be sure you know *why* it is or isn’t required in each sentence!

Karlo	estis en	la lernejo	
Profesoro Miller	venis de	la takcio	
Mia patrino	iras en	Parizo	(n).
La prezidento	iros al	la domo	
La taksiisto	falis en	la bakejo	

§6. How to say “I don’t,” “he didn’t,” etc.

A sentence is made negative by the word **ne**, which usually goes just before the verb:

Mi parolas Esperanton.

I speak Esperanto.

Mi ne parolas Esperanton.

I don’t speak Esperanto.

Mi iris al la kunveno.

I went to the meeting.

Mi ne iris al la kunveno.

I didn’t go to the meeting.

Ĉu vi ŝatas esti ĵurnalisto?

Do you like being a journalist?

Ĉu vi ne ŝatas esti ĵurnalisto?

Don’t you like being a journalist?

Exercise #3: To each question, say *No, you didn’t do the thing.*

1. **Ĉu vi vidis la poštiston?**

Ne, mi ne vidis la poštiston.

2. **Ĉu vi ricevis la leteron?**

Ne, mi ne

3. **Ĉu vi venis en taksio?**

Ne, mi

4. **Ĉu vi iris al la klubo?**

Ne,

5. **Ĉu vi ŝatis la lernejon?**

Ne,

6. **Ĉu vi estis bakisto?**

Ne,

7. **Ĉu vi havis katon?**

Ne,

8. **Ĉu vi ŝatis la muzikon?**

Ne,

9. **Ĉu vi iris Parizon hieraŭ?**

Ne,

10. **Ĉu vi falis sur la plankon?**

Ne,

11. **Ĉu vi vidis la libron?**

Ne,

Vortolisto

aĉeti	to buy	Ĉikago	Chicago
adiaŭ	farewell, goodbye	ĉikagano	a Chicagoan
alia	(an)other	cio	everything
alveni	to arrive	dento	tooth
armeo	army	deziri	to desire, wish, want
baldaŭ	soon	domo	house
belega	gorgeous, beautiful	dum	during, while
bovo	bovine animal	edzo	husband
		ekflugi	to take off

embaraso	embarrassment	pardonu min	pardon me
fali	to fall, fall down	parizano	a Parisian
fari	to do, make	pasaĝero	passenger
feliĉa	happy	pensu	think
flugisto	flier	planko	floor
frato	brother	post	after
grandega	huge	preta	ready
ha!	ah!	promeni	to go for a walk, stroll
helpi	to help	reveni	to come
iam	at one time		back,
ili	they	ricevi	return
iu	someone, anyone		to receive, get
kafo	coffee	S-ro	= Sinjoro
kia	what a(n)	S-ino	= Sinjorino
kial	why	sidi	to sit
kie diable	where in the dickens	sidiĝu	sit down
kio(n) ajn	whatever	tago	day
kion vi faris?	what did you do?	taksio	taxicab
kiu	who, which	trovi	to find
kompreni	to under- stand	urbo	city
		usonano	U.S.
libro	book	vendejo	citizen, an American
lingvo	language	vendi	store
mem	(my)self	vento	to sell
mi petas	please	vespero	wind
milito	war	vidi	evening
ne gravas	it doesn't matter	viro	to see
Nov-Jorko	New York	vizito	man
nur	only, just	zono	visit
			belt

Dialogo: Professor Miller has boarded his plane at the Paris airport.

Just before takeoff, a man comes up and points to the empty seat beside him.

Pasaĝero: Pardonu min, sinjoro. Ĉu iu sidas tie?

Prof. Miller: Ne, sinjoro. Sidiĝu, mi petas.

Pasaĝero: Dankon. Ĉu vi estas parizano?

Prof. Miller: Ne. Mi estas usonano. Mi venas de Ĉikago.

Pasaĝero: Ho, ĉikagano! Mi estis en Ĉikago, iam.

Prof. Miller: Kion vi faris tie?

Pasaĝero: Mi iris tien post la milito, kaj laboris por mia frato. Li havas vendejon tie.

Prof. Miller: Kion li vendas?

Pasaĝero: Ho, li vendas ĉion. Kion ajn vi deziras aĉeti, li havas ĝin. Ĝi estas grandega vendejo. Belega vendejo! Sed mi revenis Parizon.

Prof. Miller: Kial? Mi ne komprenas. Ĉu vi ne ŝatis Ĉikagon?

Pasaĝero: Ho, mi ŝatis ĝin, sed mi malamis la venton tie. Mi estis tre malfeliĉa. Kaj mi estas vera parizano, kiu amas nur Parizon.

Prof. Miller: Kaj kien vi iras nun?

Pasaĝero: Mi flugas Nov-Jorkon por vizito. Mia alia frato estas laboristo tie.

Prof. Miller: Nu, ni ekflugos baldaŭ. Ĉu vi estas preta?

Pasaĝero: Ne, mi ne povas trovi mian zonon. Kie diable ĝi estas?

Prof. Miller: Pardonu min, sinjoro, sed vi sidas sur ĝi, ĉu ne?

Pasaĝero: Ha, jes! Dankon. Tie ĝi estas. Nun mi estas preta. Sed kia embaraso! Nur pensu, mi estis mem flugisto, dum la milito!

Prof. Miller: Ne gravas. Ni ekflugas nun. Adiaŭ, Parizo! Baldaŭ ni alvenos Nov-Jorkon.

Lesson Four

§1. How to say "my," "mine," "your," "yours," etc.

By adding the adjective ending **a** to words like **mi**, **vi**, **li**, and other pronouns we get the possessive form of these words:

mi	I, me	mia	my, mine
vi	you	via	your, yours
si	she	šia	her, hers
li	he, him	lia	his
gi	it	gia	its
ni	we, us	nia	our, ours
ili	they, them	ilia	their, theirs

Exercise #1: To each question, answer *No, the thing is yours.*

1. Ĉu tio estas mia letero? Ne, ĝi estas mia letero.
2. Ĉu tio estas ŝia kato? Ne, ĝi estas mia
3. Ĉu tio estas ilia ĵurnaloo? Ne, ĝi estas
4. Ĉu tio estas nia poŝto? Ne,
5. Ĉu tio estas mia taksi? Ne,
6. Ĉu tio estas lia pipo? Ne,
7. Ĉu tio estas ŝia tablo? Ne,
8. Ĉu tio estas ilia domo? Ne,

"Ni ekflugas nun."

§2. How to say “Mary’s,” “Charles’s,” etc.

Esperanto has no ‘s form to make the possessive of nouns. So instead of “Mary’s comb” you say “the comb of Mary.” Instead of “Mr. Miller’s wife” you say “the wife of Mr. Miller.”

**la kombilo de Mario
la edzino de S-ro Miller
la prezidanto de la klubo
la dentisto de mia patro
la avantaĝoj de Esperanto**

Mary’s comb
Mr. Miller’s wife
the club’s president
my father’s dentist
Esperanto’s advantages

Exercise #2: To each question answer *No, the thing belongs to the person in the previous question.* Example: *Ĉu tio estas la kato de Karlo?* *Ne, tio estas la kato de Mario.*

1. *Ĉu tio estas la pipo de mia patro?* Ne, tio estas la pipo de Karlo.
2. *Ĉu tio estas la taksio de via frato?* Ne, tio estas la taksio de via patro.
3. *Ĉu tio estas la boato de Prof. Miller?* Ne, tio estas la boato de mia frato.
4. *Ĉu tio estas la ĵurnalo de la bakisto?* Ne, tio estas la
5. *Ĉu tio estas la kato de Mario?* Ne, tio estas
6. *Ĉu tio estas la libro de la taksiisto?* Ne,
7. *Ĉu tio estas la domo de ŝia patrino?* Ne,
8. *Ĉu tio estas la kombilo de lia fratino?* Ne,
9. *Ĉu tio estas la letero de la muzikisto?* Ne,
10. *Ĉu tio estas la hejmo de nia instruisto?* Ne,

§3. The plural ending **j**.

When there is more than one of a person or thing, it’s said to be “in the plural.” In Esperanto, plural nouns are identified by the uniform ending **j** added immediately after the **o** noun ending. (Remember to pronounce the **oj** combination like “oy” in “toy.”)

unu libro
du libroj
tri libroj
kvar katoj

one book
two books
three books
four cats

kvin sinjoroj	five gentlemen
ses virinoj	six women
sep ĵurnaloj	seven newspapers
ok avantaĝoj	eight advantages
nau ideoj	nine ideas
dek bovinoj	ten cows

Exercise #3: To each question say *No, the number is one more than in the question.*

1. Ĉu unu libro falis sur la plankon?	Ne, du libroj falis sur la plankon.
2. Ĉu du lingvistoj flugis Parizon?	Ne, tri lingvistoj
3. Ĉu tri leteroj venis en la poŝto?	Ne,
4. Ĉu kvar katoj iris en la domon?	Ne,
5. Ĉu kvin dentistoj iris al la konferenco?	Ne,
6. Ĉu ses taksioj rapidis al la klubo?	Ne,
7. Ĉu sep instruistoj estis en la lernejo?	Ne,
8. Ĉu ok laboristoj estis ĉe la kunveno?	Ne,
9. Ĉu nau poštistoj iris al kafejo?	Ne,

§4. Sentence building with j endings.

In Esperanto, whenever an adjective refers to something that is in the plural, the adjective is considered to be plural, too. This is quite a different concept than we are used to in English, so pay particularly close attention to these illustrations:

La libroj estas novaj.	The books were new.
La taksioj estas rapidaj.	The taxis are fast.
Ni estas feliĉaj.	We are happy.
Kie estas miaj leteroj?	Where are my letters?
Tri grandaj libroj falis sur la plankon.	Three big books fell on to the floor.

Drill #1: Make your own sentences, using the **j** ending when necessary:

La ses viroj Sinjoro Adams Mi La du parizanoj Ili Via patro Niaj fratoj	estas bona estas malbona estas malfeliĉa	(j)	lingvisto edzo laboristo instruisto	(j)

§5. Sentence building with n endings.

Similarly, if an adjective refers to a noun or pronoun that has the accusative **n** ending, the adjective must have it too:

Mi ricevis longan leteron de li.	I got a long letter from him.
Ni atakis grandegan armeon.	We attacked a huge army.
Li vidis ŝian patrinon, la advokaton.	He saw her mother, the lawyer.
S-ro Adams flugas alian urbon.	Mr. Adams is flying to another city.
Belegan vidis Karlo virinon.	Charles saw a gorgeous woman.

If a word requires both **j** and **n**, the **j** comes first:

Li havas tri belajn fratinojn. He has three pretty sisters.

Drill #2: Use the **j** and **n** endings when necessary.

Ŝi âcetis	unu	granda	(j)	(n)	domo	(j)	(n)
Mi vidis	du	nova			vendejo		
Ni estis en	tri	belega					

§6. Commands and requests.

When you ask or tell someone to do something, you use the ending **u**:

Sidiĝu.	Sit down.
Fermu la pordon.	Shut the door.

Pardonu min.

Nur pensu.

Amu vian najbaron.

Helpu min, mi petas.

Pardon me.

Just think.

Love your neighbor.

Help me, please.

Exercise #4: To each statement, answer *You, too, do the thing, please.*

1. Ili fermis la pordon.	Ankaŭ vi fermu la pordon, mi petas.
2. La lingvistoj donis raporton.	Ankaŭ vi donu raporton, mi petas.
3. S-ro Adams trovis takzion.	Ankaŭ vi trovu
4. Mia frato helpis la novajn najbarojn.	Ankaŭ vi
5. Karlo aĉetis novan domon.	Ankaŭ vi
6. Mario donis bonan libron al la klubo.	Ankaŭ
7. Mia patro iros Parizon.	Ankaŭ
8. Mario invititis lin al la klubo.	
9. La ĉikaganoj promenas en la urbo.	
10. Ili vendis ĉion en la domo.	
11. Ŝi aĉetis novan kombilon.	
12. S-ino Miller invititis du bonajn jurnalistojn al la konferenco.	
13. Li pensas pri sia nova ideo.	
14. La prezidanto fermis la pordon dum la kunveno.	

§7. Word building with **ek-** and **re-**.

The prefix **ek** focuses on the *start* of an action:

flugi	to fly	ekflugi	to take off
iri	to go	ekiri	to start off
ridi	to laugh	ekridi	to burst out laughing
plori	to cry, weep	ekplori	to burst into tears

The prefix **re**, as in English, means “back” or “again”:

iri	to go	reiri	to go back, return
veni	to come	reveni	to come back, return
doni	to give	redoni	to give back

aêti	to buy	reacêti	to buy back
flugi	to fly	reflugi	to fly back
vidi	to see	revidi	to see again

§8. Word building with -an.

The suffix **an** denotes a person associated with a place or group:

Ĉikago	Chicago	ĉikagano	a Chicagoan
Usono	U.S.A.	usonano	U.S. citizen, American
klubo	club	klubano	club member
Kristo	Christ	kristano	Christian
Parizo	Paris	parizano	Parisian

(Note that **-an** words are not usually capitalized in Esperanto.)

§9. How to say “myself,” “yourself,” etc.

Mem can mean “myself,” “yourself,” etc. It all depends on the context:

Mi mem vidis ĝin.	I saw it myself.
Ni mem ne ŝatas kafon.	We ourselves don't like coffee.
Li invititis ilin al la klubo, kaj mem ne iris.	He invited them to the club, and didn't go himself.
Faru ĝin mem.	Do it yourself.

Exercise #5: To each question say *No, the person(s) asked about did it.*

1. **Ĉu vi aêtis la domon por S-ino Adams?** Ne, S-ino Adams mem aêtis la domon.
2. **Ĉu vi donis la raporton por la lingvistoj?** Ne, la lingvistoj mem donis
3. **Ĉu vi redonis la libron por la instruisto?** Ne, la instruisto
4. **Ĉu vi iris al la vendejo por via patrino?** Ne, mia
5. **Ĉu vi aêtis kafon por la jurnalistoj?** Ne, la
6. **Ĉu vi fermis la pordon por la klubanoj?** Ne, la

Vortolisto

ajo	thing	jam	already
almenau	at least	jeto	jet (plane)
amiko	friend	kara	dear
apetito*	appetite	ke	that
apud	by, next to	kiam	when
atendi	to wait	kiel	how
audi	to hear	kliento	client, customer
auskulti	to listen	kombilo	comb
avantaĝo	advantage	korekti	to correct
bedaŭri	to be sorry, regret	kuko	cake
ĉiam	always	kvar	four
dek	ten	kvin	five
denove	again	leĝo	law
diri	to say, tell	leĝa	legal
du	two	malfrua	late
ekludi	to start to play	manĝi	to eat
ekmanĝi	to start to eat	mano	hand
ekridi	to burst out laughing	matĉo	match, game
ekzameno	exam, test	memorigi	to remind
eliri	to go out	najbaro	neighbor
fermi	to close	naŭ	nine
fini	to finish	ni	we, us
flugo	flight	nia	our(s)
forgesи	to forget	nova	new
fratino	sister	ok	eight
fridujo	refrigerator	okazi	to occur, happen
frue	early	papero	paper
futbalo	soccer	parko	park
Georgo	George	pli poste	later on
grava	important	preni	to take
Henrikо	Henry	preskaŭ	almost
hotelo	hotel	pretigi	to prepare
io	something	pri	about, concerning
iomete	a little bit	promesi	to promise
		pura	clean

*Mi ne havas apetiton, I'm not hungry.

purigi	to clean, wash	si	she, her
redoni	to give back	šia	her(s)
ridi	to laugh	tagmanĝo	midday meal
rigardi	to look at	televidi	to see on TV
salono	living room, parlor	tri	three
sep	seven	tuj	immediately
ses	six	tuj post	right after
studi	to study	unu	one
		vespermanĝo	evening meal

Dialogo: Prof. Miller has returned from Paris. He's anxious to tell about his trip, but his daughter Mary, son George, and Mrs. Miller have other ideas.

Prof. Miller: Ho, kiel feliĉa mi estas, esti hejme denove! Kiam mi estis en Parizo—

S-ino Miller: Atendu iomete, kara. Mi pretigas la vespermanĝon.

Prof. Miller: Jes, sed mi nur volis diri, ke en mia hotelo—

Mario: Patro, Georgo prenis mian novan kombilon kaj ne volas redoni ĝin!

S-ino Miller: Donu al via fratino ŝian kombilon, Georgo.

Georgo: Mi ne havas ĝin.

Mario: Certe li havas ĝin. Li ĉiam prenas miajn aĵojn!

Prof. Miller: Aŭskultu, io amuza okazis en la taksio, kiam mi—

Georgo: Kiam ni manĝos?

S-ino Miller: La manĝo estas preskaŭ preta. Ĉu viaj manoj estas puraj?

Mario: Ne, ili ne estas puraj! Rigardu, kiel malpuraj ili estas. Ili estis malpuraj ankaŭ dum la tagmanĝo!

S-ino Miller: Iru kaj purigu viajn manojn, Georgo. Kaj rapidu, ĉu vi komprenas? Ni ekmanĝos nun.

Prof. Miller: Tio memorigas min pri io. Post mia raporto al la konferenco—

S-ino Miller: Sidiĝu, kara. Vi povas diri al ni ĉion pri Parizo pli poste.

Mario: Ho, mi preskaŭ forgesis. Tuj post la vespermanĝo mi devas iri viziti amikinon. Ni havas tre gravan ekzamenon ĉe la universitato morgaŭ, kaj ni devas studi por ĝi.

S-ino Miller: Bone. Sed revenu frue. Kie estas via frato? Ge-or-goo!

Kie vi estas?

Georgo: Mi venas. Sed mi ne havas apetiton. Mi jam mangis ĉe la domo de Henriko. Ĉu mi povas iri en la salonon? Mi volas televidi gravan matĉon de futbalo.

Prof. Miller: Sed ĉu vi ne volas aŭdi pri mia flugo en granda jeto, kaj pri la belaj parkoj, kaj—

Georgo: Pli poste, Patro, ili jam ekludas.

Prof. Miller: Nu, kara, almenaŭ vi ekridos pri la viro, kiu sidis apud mi en la jeto. Nur pensu, li mem estis flugisto dum la milito, sed—

S-ino Miller: Ho, mi tre bedaŭras, sed mi devas eliri nun. Mi promesis helpi klienton korekti legajn paperojn. Mi estas jam malfrua. Vi trovos kukon en la fridujo. Ĝis revido!

"Ili jam ekludas la matĉon."

Lesson Five

§1. Statements beginning “It...”

When the word “it” doesn’t actually refer to some specific thing, it’s omitted in Esperanto:

Ne gravas. It doesn’t matter.

Pluvas. It’s raining.

Ĉu neĝis hieraŭ? Did it snow yesterday?

But: **Kie estas mia libro?** **Ĝi estas tie, sur la tablo.**

§2. Statements beginning “There...”

Similarly, “there” is omitted when it doesn’t actually mean “that place”:

Estas du lernejoj en nia urbo. There are two schools in our town.

Ĉu estas kuracisto en la domo? Is there a doctor in the house?

§3. Statements beginning “You...,” “They...”

When these words really mean “people in general,” the word **oni** is used:

Oni faras bonan kafon en nia lando. They make good coffee in our country.

**Oni devas ne fumi tie.
Oni ne multe ŝatas viziti
dentiston.**

You mustn't smoke there.
People don't much like to visit a
dentist.

§4. About the word “know.”

Our English word “know” has two different meanings, for which Esperanto has two separate words:

**Ĉu vi konas S-ron Adams?
Mi tre bone konas Parizon.**

Do you know Mr. Adams?
I know Paris very well.

**Kie estas Karlo? Mi ne scias.
Ĉu vi scias lian adreson?**

Where's Charles? I don't know.
Do you know his address?

Koni means “to be acquainted with,” while **scii** means to possess information or understanding about something. You may need to practice pronouncing **scii**. The **sc** combination is like the “sts” combination in our English word “lists.”

§5. Sentences within sentences.

Suppose Mary tells you, “La kato estas malsana.” If you want to tell someone else what Mary told you, you will say:

**Mario diras, ke la kato
estas malsana.**

Mary says the cat is sick.

This is an example of how a sentence (“La kato estas malsana”) can be contained within another sentence. In Esperanto, such sentences-within-sentences must be preceded by **ke** (“that”). Most writers also put a comma before the **ke**.

**Oni diras, ke Parizo estas
bela urbo.
Mi kredas, ke vi estas prava.
Mi bedaŭras, ke vi ne ŝatas
mian kafon.
Ili scias, ke vi estas tie.
Si diris, ke jes.**

They say Paris is a
pretty town.
I think you're right.
I'm sorry you don't like
my coffee.
They know you're there.
She said yes.

Drill #1: Make your own sentences from the drill table.

Oni diras		pluvos morgaŭ.
Mi bedauras		Mario devis viziti la doktoron.
Karlo kredas	, ke	estas multa vento en Ĉikago.
Ni aŭdis		neğas.
Ili scias		

Note that in Esperanto the verb tense in an “inside” sentence remains *the same as if that sentence stood alone*. So don’t be led astray by the English habit of switching to some other tense:

Karlo diris: “Mi iros morgaŭ.” Carl said: “I will go tomorrow.”
Karlo diris, ke li iros morgaŭ. Carl said he would go tomorrow.

Mario diris: “Liaj manoj estas malpuraj.” Mary said: “His hands are dirty.”
Mario diris, ke liaj manoj estas malpuraj. Mary said his hands were dirty.

Exercise #1: Repeat what you’re told to a third party.

1. Mario: “Mi ne ŝatas flugi.” Mario diris, ke ŝi ne ŝatas flugi.
2. Karlo: “La instruisto ne venos hodiaŭ.” Karlo diris, ke la
3. S-ro Adams: “Mi neniam estis en Parizo.” S-ro Adams diris, ke li
4. La dentisto: “Vi havas tre malbonajn dentojn.” La dentisto diris, ke mi
5. Prof. Miller: “Mi kredas, ke baldaŭ neĝos.” Prof. Miller kredas, ke
6. La bakisto: “Mi ne memoras.” La bakisto diris,
7. La instruisto: “Oni ne povas fumi tie.” La instruisto diris,
8. S-ino Adams: “Certe pluvos.” S-ino Adams diris,
9. La prezidanto: “Estas tempo fermi la kunvenon.” La prezidanto diris,
10. La profesoro: “Vi tre bone lernas Esperanton.” La profesoro diris, ke mi

§6. Numbers above ten.

11	dek unu	20	dudek	21	dudek unu
12	dek du	30	tridek	22	dudek du
13	dek tri	40	kvardek	23	dudek tri
14	dek kvar	50	kvindek	34	tridek kvar
15	dek kvin	60	sesdek	35	tridek kvin
16	dek ses	70	sepdek	46	kvardek ses
17	dek sep	80	okdek	57	kvindek sep
18	dek ok	90	naŭdek	68	sesdek ok
19	dek naŭ	100	cent	89	okdek naŭ

Note that, like English “twenty,” “thirty,” etc., the Esperanto words **dudek**, **tridek**, and so on are written as one word. The added units are ordinarily written as separate words, unless a grammatical ending is to be added on. In that case they can be joined with hyphens, as will be seen in the following section.

§7. How to say “first,” “second,” “third,” etc.

These numerals (called “ordinals”) are formed by adding the adjectiye **a** ending to any number:

unu<u>a</u>	first	dek-unua	eleventh
du<u>a</u>	second	dek-dua	twelfth
tria<u>a</u>	third	dudek-oka	twenty-eighth
deka<u>a</u>	tenth	okdek-tria<u>a</u>	eighty-third
		centa<u>a</u>	hundredth

Exercise #2: Add the numbers and finish each sentence.

1. Dek sep leteroj kaj tri leteroj estas **dudek leteroj**.
2. Dudek unu raportoj kaj tridek du raportoj estas
3. Kvardek ses libroj kaj dudek naŭ libroj estas
4. Sesdek tri bovinoj kaj dek kvar bovinoj estas
5. Naŭdek naŭ viroj kaj unu viro estas
6. Tridek kvin jetoj kaj dek ses jetoj estas
7. Sepdek ok maſcoj kaj du maſcoj estas
8. Dek naŭ parkoj kaj dek sep parkoj estas
9. Kvardek ses roboj kaj kvindek tri roboj estas

10. Dek unu hoteloj kaj tridek naŭ hoteloj estas
11. Kvindek dentistoj kaj kvardek kvin dentistoj estas
12. Sesdek novaj amikoj kaj dek ses novaj amikoj estas
13. Ok malbonaj kukoj kaj dek sep malbonaj kukoj estas
14. Dek du amuzaj faktoj kaj dudek amuzaj faktoj estas
15. Okdek unu gravaj avantaĝoj kaj dek kvin gravaj avantaĝoj estas

Exercise #3: Answer each question *No, the number is one less than in the question.*

1. Ĉu S-ro Adams loĝas en la kvarta domo sur la strato?	Ne, li loĝas en la tria domo sur la strato.
2. Ĉu vi estas en la dua jaro ĉe la universitato?	Ne, mi estas en la unua
3. Ĉu tio estis la dudek-kvara raporto al la konferenco?	Ne, ĝi estis la
4. Ĉu tio estos la kvardeka kunveno de la klubo?	Ne, ĝi estos la
5. Ĉu vi ricevis vian centan honoron?	Ne, mi
6. Ĉu tio estis via dudek-oka letero de ŝi?	Ne, ĝi estis
7. Ĉu tio okazis dum via kvardek-sepa flugo al Parizo?	Ne, ĝi okazis
8. Ĉu hodiaŭ estas la naŭdek-sesa tago?	Ne, hodiaŭ
9. Ĉu vi televidas la dudekan matĉon?	Ne, mi
10. Ĉu vi estis en la Dudek-dua Armeo?	Ne, mi

§8. Word building with -ig.

This useful suffix means “to cause to be,” “to make”:

pura	clean	purigi	to make clean, to wash
preta	ready	pretigi	to make ready, to prepare
memori	to remember	memorigi	to make remember, to remind
nova	new	renovigi	to make new again, to renew
sana	healthy, well	resanigi	to make well again, to heal
sci	to know	sciigi	to make know, i.e., to inform

§9. Word building with -et and -eg.

The suffix **et** “diminishes” (lessens) the size or intensity of a word’s meaning:

urbo	town	urbeto	village
varma	warm	varmeta	lukewarm, “warmish”
domo	house	dometo	cottage
ridi	to laugh	rideti	to smile
flugi	to fly	flugeti	to flutter
kato	cat	kateto	kitty
monto	mountain	monteto	hill

The suffix **eg** “augments” (increases) the size or intensity of a word’s meaning:

bela	pretty	belega	beautiful, gorgeous
urbo	town, city	urbego	big city, “megalopolis”
ridi	to laugh	ridegi	to roar with laughter
vento	wind	ventego	storm
domo	house	domego	mansion
bona	good	bonega	excellent
pluvi	to rain	pluvegi	to “rain cats and dogs”

Exercise #4: To each statement say *No*, “they” (*people in general*) *corrected the situation yesterday*.

1. La kato estas malsana.
Ne, oni resanigis ĝin hieraŭ.
2. La dentisto forgesis pri la matĉo.
Ne, oni memorigis lin pri ĝi hieraŭ.
3. S-ro Smith estas malfeliĉa.
Ne, oni feliĉigis
4. La strato certe estas malbelo.
Ne, oni
5. La domo estas vere malpura.
Ne,
6. La profesoro forgesis pri la ekzameno.
Ne,
7. La hotelo estas malvarma.
Ne,
8. Ŝia robo estas tre mallonga.
Ne,
9. Lia domo estas iomete malgranda.
Ne,
10. Nia urbo havas malbonajn stratojn.
Ne,

Exercise #5: To each question say *Yes*, *only more so*; use the suffix **eg** to indicate this.

1. Ĉu la nova domo de Henriko estas bela ?	Jes, la nova domo de Henriko estas belega .
2. Ĉu oni ridis pri via amuza raporto?	Jes, oni ridegis pri mia
3. Ĉu vi havis venton en la urbo hieraŭ?	Jes, ni havis
4. Ĉu vi devos labori ĉe la vendeo nun?	Jes, mi
5. Ĉu Parizo estas urbo ?	Jes, Parizo
6. Ĉu la matĉo de futbalo estis bona ?	Jes, la
7. Ĉu la kuko en la fridujo estis malvarma ?	Jes, la
8. Ĉu la doktoro havas grandan hejmon?	Jes, la
9. Ĉu pluvio hieraŭ?	Jes,
10. Ĉu si diris, ke la manoj de Georgo estas malpuraj ?	Jes, si diris,

§10. More about word order.

As we pointed out earlier, even though Esperanto has greater freedom of word order than English (and many other languages), remember you can't scatter words completely at random. There are a few important functional words which should, in fact, be very carefully placed for purposes of clarity and precision. For example **nur**, "only," should come *immediately before* the word or phrase it limits. Notice the difference in the following:

Mi <u>nur</u> laboras tie.	I only work there. (That's all I do there.)
Nur <u>mi</u> laboras tie.	I'm the only one that works there.
Mi laboras <u>nur</u> tie.	That's the only place I work.

Similarly **ankaŭ**, “also,” should precede the word or phrase it points to:

Ankaŭ ŝi instruas muzikon.

She, too, teaches music.

Ŝi ankaŭ instruas muzikon.

She teaches music also. (Besides playing it.)

Ŝi instruas ankaŭ muzikon.

She teaches music, also.

(Besides whatever else she teaches.)

With **ne**, “not,” the matter is only slightly different. In most cases **ne** precedes the main verb of the sentence, and makes the whole sentence negative:

Li ne vidis Marion.

He didn't see Mary.

Placing **ne** anywhere else in a sentence ordinarily makes just the following word or phrase negative:

Ne li vidis Marion.

He isn't the one who saw Mary.

Li vidis ne Marion.

It isn't Mary that he saw.

Exercise #6: To each question reply *No, you aren't the one who did it.*

1. **Ĉu vi prenis ŝian kombilon?** Ne, ne mi prenis ŝian kombilon.
2. **Ĉu vi instruis Esperanton al Karlo?** Ne, ne mi instruis
3. **Ĉu vi ridis pri lia raporto?** Ne, ne mi
4. **Ĉu vi diris, ke pluvos?** Ne,
5. **Ĉu vi helpis S-inon Adams fini la robon?** Ne,
6. **Ĉu vi iris hieraŭ al la dentisto?** Ne,
7. **Ĉu vi fermis la kunvenon?** Ne,
8. **Ĉu vi iris al la laborejo en taksio?** Ne,

Exercise #7: To each statement, say that *the thing also happened at the place mentioned in the statement before it.* (Example: *Ŝia patro estis en Parizo. Ŝia patro estis ankaŭ en Ĉikago!*)

1. **Li instruas Esperanton en nia lernejo.**

Li instruas Esperanton ankaŭ en Parizo!

2. Mi vidis Marion en la klubo.	Mi vidis Marion ankaŭ en nia
3. La dentisto ridegis en la kafejo.	La dentisto ridegis ankaŭ en
4. Oni vendis ĉion en la bakejo.	Oni vendis ĉion
5. La ventego malpurigis nian domon.	La ventego la bakejon!
6. Oni kunvenis sur la strato.	Oni nia domo!
7. La poštisto falis en la poštajo.	La !
8. Du taksioj rapidis al la universitato.	Du !
9. Li lernis pri tio en Ĉikago.	Li !

Exercise #8: To each question say *No*, and use the suffix **et** to indicate that *you can only mildly agree*.

1. Ĉu oni ridis pri via raporto?	Ne, oni nur ridetis pri mia raporto.
2. Ĉu sur via strato estas domegoj ?	Ne, sur mia strato estas nur dometoj.
3. Ĉu vi havis venton en la urbo hieraŭ?	Ne, ni havis nur
4. Ĉu Prairieville estas urbego ?	Ne, Prairieville estas
5. Ĉu la vetero en Ĉikago estas varma nun?	Ne, la
6. Ĉu la malgranda birdo povis flugi ?	Ne, la
7. Ĉu la tagmanĝo estis varma ?	Ne, la
8. Ĉu estas salonego en via domo?	Ne, estas
9. Ĉu vi devis studegi por la ekzameno?	Ne, mi devis
10. Ĉu estas montoj apud la urbo?	Ne, estas

Exercise #9: Complete each sentence, using **scias** or **konas** as required.

1. Mi neas Doktoron Smith.
2. Mi neas lian adreson.
3. Ĉu vias, kie estas la kafejo "Smeraldo?"
4. Jes, mias la lokon.
5. Kiuas, ĉu estos matĉo de futbalo hodiaŭ?
6. Kie diable estas nia taksio? Mi neas.
7. Ĉu vi neas la novan instruiston?

8. Lias nian urbon sed mi neas kiel.

9. Ĉu vere? Karloas la prezidanton?

10. Kiuas la nomon de ŝia kuracisto?

Vortolisto

adreso	address	koni	to know (see §4.)
ambaŭ	both	konsili	to advise
atenti	to pay attention, watch out	kovrilo	cover, lid
bela	pretty	kredi	to believe
cent	hundred	lando	land, country
cerbo	brain	lango	tongue
cigaredo	cigarette	logi	to live (dwell)
dekstra	right	mateno	morning
devas esti	(there) must be	mondo	world
doktoro	doctor (title)	monto	mountain
dolori	to be hurting or sore	negi	to snow
eble	possibly, maybe	ol	than
ĉ	even	oni	one, they, people
ekbrilo	flash	panei	to break down, “go on the blink”
fakte	in fact	peti	to request, ask
flanko	side	pli	more
fumi	to smoke	pluvi	to rain
funkcii	to function, work	prava	right, correct
gorĝo	throat	preta	ready, prepared
horo	hour	problemo	problem
ie	somewhere	sana	healthy, well
insisti	to insist	sano	health
jako	jacket, coat	scii	to know (see §4.)
kapabla	capable	se	if
kapo	head	sufiĉe	enough, sufficiently
kaŝi	to hide	televidilo	TV set
knabo	boy	timi	to be afraid, fear
koleri	to be angry	tranĉilo	knife
konduti	to behave, act	tuta	whole, entire, all

Dialogo: Mary Miller wakes up on the morning of her important exam to find she has a sore throat.

S-ino Miller: Bonan matenon, Mario. Kiel vi fartas?

Mario: Fakte, ne tre bone. Mi timas, ke mi estas iomete malsana. Mia gorĝo doloregas.

S-ino Miller: Domage. Mi bedaŭras. Ĉu vi volas viziti la kuraciston?

Mario: Ho, ne. Mi kredas, ke ne estas grave. Se mi ne iros al la ekzameno, oni certe kredos, ke mi ne studis, kaj ne estis preta por ĝi.

S-ino Miller: Eble vi estas prava, sed bona sano estas pli grava ol cent ekzamenoj.

Georgo: Mi scias, kial ŝi estas malsana. Hieraa, kiam pluvegis, ŝi promenis sen jako. Ŝi ĉiam faras tion, eĉ kiam neĝas!

Mario: Georgo! Ĉu vi devas diri ĉion pri mi al la tuta mondo?

Georgo: Ŝi ankaŭ fumis cigaredojn kun la fratino de Henrico.

Mario: Vi— vi— malbona knabo! Nur atendu, mi instruos al vi, kiel kondutis.

S-ino Miller: Mario, vi iru al Doktoro Smith tuj post la ekzameno. Li estas tre kapabla, kaj li bone konas vian patron. Li ne koleros se vi vizitos lin en lia hejmo post la lernejaj horoj. Li certe resanigos vin tre rapide.

Mario: Se vi insistas. Sed mi ne scias lian adreson. Kie li logas?

S-ino Miller: Li logas sur la monteto apud Tridek-sepa Strato, en la belega domo sur la maldekstra flanko.

Mario: Ha jes, mi scias.

Georgo: Petu lin ekzameni ankaŭ vian kapon. Devas esti cerbo en ĝi, ie.

Mario: Mi ekzamenos vian kapon, se vi ne atentos!

S-ino Miller: Sufiĉe! Mi konsilas al vi ambaŭ atenti viajn langojn. Georgo, ĉu ne estas io bona sur la televidilo?

Georgo: Ĝi paneis.

S-ino Miller: Paneis? Kio estas la problemo?

Georgo: Mi ne scias. Mi nur malfermis la kovrilon iomete, kaj kaŝis mian novan tranĉilon en ĝi. Estis granda ekbrilo, kaj nun ĝi ne funkcias.

S-ino Miller: Ho, ne! Nun mi kredas, ke ankaŭ mi* estos malsana.

*ankaŭ mi, I too

Lesson Six

§1. How to say “bigger,” “better,” “fastest,” etc.

In Esperanto you say “more big,” “more good,” “most big,” “most fast,” etc.:

granda	big	pli granda	bigger	plej granda	biggest
bona	good	pli bona	better	plej bona	best
rapida	fast	pli rapida	faster	plej rapida	fastest

In comparing one thing with another, **ol** (“than”) is used:

**Mia boato estas pli rapida ol
via boato.**

My boat is faster than
your boat.

**La blua birdo estas pli granda
ol la ruĝa birdo.**

The blue bird is larger
than the red bird.

**Mia fratino alvenis pli malfrue
ol mia frato.**

My sister arrived later than
my brother.

**La kuko estas pli varma ol la
tagmanĝo.**

The cake is warmer than
the dinner.

In naming the best (or biggest, highest, loudest, oldest, or whatever) from a group, **el** (“out of”) is used:

**Ŝi estas la plej bela el la
knabinoj.**

She's the prettiest of the
girls.

**Li estas la plej bona el la
instruistoj.**

He's the best of the teachers.

**Tio estas la plej nova el ŝiaj
roboj.**

That's the newest of her dresses.

Drill #1: Make your own sentences from the table.

Via patro estis		bona		dentistoj.
Li povas esti		kapabla		klubanoj.
S-ro Adams estas	la plej	juna	el la	doktoroj.
Oni diras, ke vi estas		amuza		futbalistoj.
Mia frato volas esti		granda		armeanoj.
Vi certe estos				

Exercise #1: To each statement say *Yes*, but your brother surpasses the people named.

1. Karlo estas tre amuza.	Jes, sed mia frato estas pli amuza ol Karlo.
2. Doktoro Adams estas bona dentisto.	Jes, sed mia frato estas pli bona dentisto ol
3. Nia familio havas tre grandan fridujon.	Jes, sed mia frato havas via familio.
4. Mario flugis en tre granda jeto.	Jes, sed mia frato flugis Mario.
5. Mia patro ludas futbalon tre bone.	Jes, sed mia frato
6. S-ro Smith loĝas en tre granda domo.	Jes, sed
7. Karlo havas tre belan salanon.	Jes, sed
8. S-ino Miller parolas Esperanton tre bone.	Jes, sed
9. Mia frato havas tre purajn manojn.	Jes, sed
10. La nova instruisto estas tre kapabla.	Jes, sed

§2. More sentences-within-sentences.

Suppose Mary says to you, “Fermu la pordon” and someone else, who didn’t quite hear, asks: “Kion ŝi volas?” You reply:

**Ŝi volas, ke mi fermu
la pordon.**

She wants me to shut the door.

Note that in the “inside” sentence—“mi fermu la pordon”—the **u** ending is used on the verb. This is always the case when saying that someone wants (or insists, suggests, advises, tells, urges, requires, demands, etc.) someone to do something.

Drill #2: Make your own sentences from the table.

Mi volis		ŝi	flugu al Parizo.
Mia patro insistis	, ke	mia patrino	faru longan raporton.
Oni proponis		Prof. Miller	acetu novan domon.
La ĉefo postulis		la instruistoj	finu la laboron.

Exercise #2: Repeat to a third party what these people want you to do.

1. S-ro Adams insistas:
“Vizitu dentiston.”
S-ro Adams insistas, ke mi vizitu dentiston.
2. La ĉefo de la kompanio volas: “Lernu la tutan raporton.”
La ĉefo de la kompanio volas, ke mi
3. La familio de Mario deziras: “Flugu al Nov-Jorko kun ŝi.”
La familio de Mario deziras,
.....
4. Via instruisto proponas: “Faru la laboron hejme.”
Mia instruisto
5. Oni postulas: “Ne fumu en la lernejo.”
Oni postulas, ke mi
6. Karlo petas: “Televidu la matĉon kun mi.”
Karlo petas,kun li.
7. La klubo volas: “Estu la prezidanto.”
La klubo volas,
8. La doktoro konsilas: “Studegu por la ekzameno.”
La doktoro

9. La parizano petegas:
“Helpu min.”
10. Via patro insistas: “Ne
parolu al mi nun.
- La parizano lin.
Mia

§3. Giving commands to yourself.

Sometimes we want to tell our own selves to do something. English does this in a roundabout way, with “Let me...,” “Let us....” In Esperanto do not use “let”; just put the **u** ending on the verb, the same as when telling someone else to do something:

Mi pensu.	Let me think.
Ni iru!	Let's go!

The same system is used for indirect commands to third persons:

Li atendu.	Let him wait.
Ili manĝu kukon.	Let them eat cake.

The **u** form is also very useful in Esperanto to indicate “commands” that are implied by circumstances, for example using expressions like **pli bone** or **plej bone** or **necese**. Note that English has no exact equivalents and may require some roundabout sort of construction:

Vi plej bone ne trinku ĝin.	You'd be better off not drinking it.
Li pli bone atendu.	It would be better if he waited.
Ni plej bone iru!	It would be best for us to go!
Estas necese, ke ili manĝu kukon.	It's necessary for them to eat cake.

Exercise #3: Turn the quotations in Exercise #2 into implied commands using the formula “It would be best for me to....”

1. “Vizitu dentiston.”
 2. “Lernu la tutan raporton.”
- Etc.
- Mi plej bone vizitu dentiston.
Mi plej bone lernu la

§4. Word building with -on.

The suffix **on** turns any number into a fraction:

du	two	duono	half
tri	three	triono	third
kvar	four	kvarono	fourth
dek	ten	dekono	tenth
dek sep	seventeen	dek-sepono	a seventeenth

§5. What time is it?

To tell the time of day, you say which hour (**horo**) it is:

Estas la unua horo.	It's one o'clock.
Estas la dua horo.	It's two o'clock.

Or, you can omit "horo":

Estas la tria.	It's three (o'clock).
Estas la dek-dua.	It's twelve (o'clock).

You can also use words like **duono**, **kvarono**, and numbers of minutes:

Estas la tria kaj duono.	It's half past three.
Estas la kvina kaj tridek.	It's five-thirty.
Estas kvarono antaŭ la sesa.	It's a quarter to six.
Estas dudek minutoj post la dua.	It's twenty past two.
Estas tri kvaronoj post la unua.	It's three quarters past one.

§6. How to say "At ten o'clock," "At 3:30," "On Monday," etc.

The word you usually use to mean "at" or "on" in the sense of time is **je**:

Je la deka horo.	At ten o'clock.
Je la oka kaj duono.	At 8:30.
Je lundo.	On Monday.

Exercise #4: To each question say *No, the thing occurred* (or will occur) *an hour and thirty minutes later than in the question.*

1. Ĉu la klubo kunvenis je la tria?	Ne, la klubo kunvenis je la kvara kaj duono.
2. Ĉu via jeto ekflugos je la oka?	Ne, mia jeto
3. Ĉu oni finis la raporton je la kvina kaj kvarono?	Ne, oni
4. Ĉu ili ekludis la matĉon je la naŭa kaj dudek minutoj?	Ne, ili
5. Ĉu ŝi finis la robon je la dek-dua?	Ne, ŝi
6. Ĉu vi volas iri al la vendejo je tridek minutoj post la tria?	Ne, mi volas
7. Ĉu li televidos la matĉon je la unua?	Ne, li
8. Ĉu mi revenu je la dua kaj dek-kvin?	Ne, vi
9. Ĉu via patro falis je kvarono antaŭ la sesa?	Ne, mia
10. Ĉu la armeo atakos je la naŭa kaj tridek?	Ne, la

§7. “Here” and “there,” “this” and “that.”

We’ve already met **tie** (“there”) and **tio** (“that”). By putting **ci** before or after these words we get “here” and “this” respectively:

Kio estas tio?	What is that?
Kio estas ci tio? or Kio estas tio ci?	{ What is this?
Mario estas tie.	Mary is there.
Mario estas tie ci. or Mario estas ci tie.	{ Mary is here.

§8. Another kind of “Here is...,” “There is....”

Jen is a handy little word that draws attention to someone or something, rather like the old English word “behold!” or French *Voilà!*

Jen li venas.

Here he comes.

Jen mi estas!

Here I am!

And **jen** can also be used without a verb:

Jen la problemo.

That's the problem.

Jen la ĝusta respondo.

That's the right answer.

Jen mi.

Here I am.

§9. Word building with -il and -iĝ.

The suffix **il** names the thing with which an action is able to be performed:

tranĉi	to cut
ludi	to play
flugi	to fly
kombi	to comb
fermi	to fasten, close
teni	to hold
kovri	to cover
televidi	to see on TV
segî	to saw

tranĉilo	knife
ludilo	plaything, toy
flugilo	wing
kombilo	comb
fermilo	fastener
tenilo	handle, holder
kovrilo	cover
televidilo	TV set
segilo	a saw

The suffix **iĝ** indicates a change of condition—something “becoming” something different than before:

sana	healthy, well
sidi	to sit
malbona	bad
ruĝa	red
malvarma	cold
fermi	to close (something)

saniĝi	to become healthy, get well
sidiĝi	to sit down
malboniĝi	to get bad, spoil
ruĝiĝi	to get red, blush
malvarmiĝi	to get cold
fermiĝi	to be(come) closed

aĉeti	to buy	aĉetigi	to be(come) purchased
aŭdi	to hear	aŭdiĝi	to be(come) heard

Note that the English equivalent of sentences using **iĝ** words may require “get” or some form of “to be” (is, was, were, etc.) but the meaning is nevertheless “become.”

La robo aĉetigis por dudek dollaroj.	The dress was bought for \$20.
La plej bona pipo de mia patro rompiĝis.	My father's best pipe got broken.
Hieraŭ mia fratino edzinigis.	Yesterday my sister got married (literally: became a wife).
La kuko bakiĝis ĉe la loka bakejo.	The cake was baked at the local bakery.
Lia letero forgesigis.	His letter was (or got, became) forgotten.
La vendejo fermiĝis, kiam mi alvenis.	The store closed when I arrived.

§10. More on word building.

When the sense permits, words may be joined together to make new words:

ciu every + **semajn** week + **e** = **ciusemajne** every week, weekly
cirkaŭ around + **veturi** to drive = **cirkauveturi** to drive around
rapid fast + **limo** limit = **rapidlimo** speed limit

In combining words, put the most important one at the end, with the appropriate uniform ending. The ending is optional on any other word in the combination. Usually it's omitted, unless including it makes the combination easier to pronounce or better sounding.

Vortolisto

Note: Beginning with this word list, words with more than one part—including prefixes and suffixes—will sometimes be shown like this: **rapid/lim/o, plen/ig/i.**

aaa	er	kioma horo	what time
angle	(in) English	kofrujo	trunk (of car)
antaŭ	before	kombi	to comb
auto	car	kompanio	company
ăutomobilo	automobile	kompreneble	of course
ăuto/voj/o	freeway	kovri	to cover
benzino	gasoline	kulpo	fault, offense
benzinujo	gas tank	kun	with
bon/vol/u	please	limo	limit
cindro	ash	ludi	play
cindrujo	ashtray	lundo	Monday
ćefo	chief, boss	mal/antaŭ	behind
ći	(See §7.)	mal/plen/a	empty
ćirkau	around	mejloj hore	miles per hour
ćirkau/vetur/i	to drive around	meti	to put
ćiu	each, every(one)	minuto	minute
ćiu/semajn/e	weekly, every week	montri	to show
dolaro	dollar	multe da	a lot of
efektive	actually, in fact	odoro	odor, aroma
el	of, out of	paroli angle	to speak
en/ig/i	to get in	permesi	English
esperi	to hope	permesi	to permit, allow
facile	easily, easy	permes/il/o	a permit, license
halti	to stop	plej	most
homo	human being, “man”	plena	full
je	(See §5.)	plen/ig/i	to fill
jen	(See §8.)	pli	more
juna	young	po	at the rate of
junulo	youth, young man	polico	police
jus	just (just now)	polic/an/o	policeman
kies	whose	pordo	door
		postuli	to demand

proponi	to propose, suggest	tempo	time
prudenta	prudent, careful	teni	to hold
rado	wheel	trafiko	traffic
rapid/lim/o	speed limit	tranĉi	to cut
respondi	to respond, answer	tro	too, too much
ruĝa	red	turni	to turn
sci/pov/i	to know how	veturi	to go driving, drive along
segi	to saw	vetur/ig/i	to drive (a person or vehicle)
semajno	week	voli diri	to mean
sendi	to send	zorgi	to worry, care
stiri	to steer		
ŝlos/il/o	key		

Dialogo: Mary is on her way home from the university when Charles Adams drives up in a new car and stops beside her.

Mario: Kia bela aŭtomobilo! Kies ĝi estas?

Karlo: Efektive, mia patro aĉetis ĝin nur hieraŭ. Eniĝu! Ni
ĉirkaŭveturu iomete kaj tiam mi veturigos vin hejmen.

Mario: Ĉu ni havas tempon? Kioma horo estas?

Karlo: Nur la kvina kaj kvardek kvin minutoj. Ni iru! Mi eĉ tenos la
pordon por vi.

Mario: Nu, bone. Atendu, mi metos miajn librojn en la kofrujon. Sed
Karlo, mi ne sciis, ke vi scipovas veturigi!

Karlo: Ho, estas facile veturigi aŭton. Oni devas nur sidi malantaŭ la
rado, turni la ŝlosilon, kaj stiri.

Mario: Mi tre ŝatas la odoron de nova aŭto. Rigardu, eĉ la cindrujoj
estas malplenaj. Mi esperas, ke vi havas suficien benzinon?

Karlo: Kompreneble. Mi jus plenigis la benzinujon. Ho, jen la
aŭtovojo. Ni vidu kiel rapide ĝi iros!

Mario: Atentu, estas multe da trafiko tie. Ne tro rapide. Karlo, estu pli
prudenta!

Karlo: Homo! Ni jam havas policanon malantaŭ ni! Li volas, ke mi
haltu.

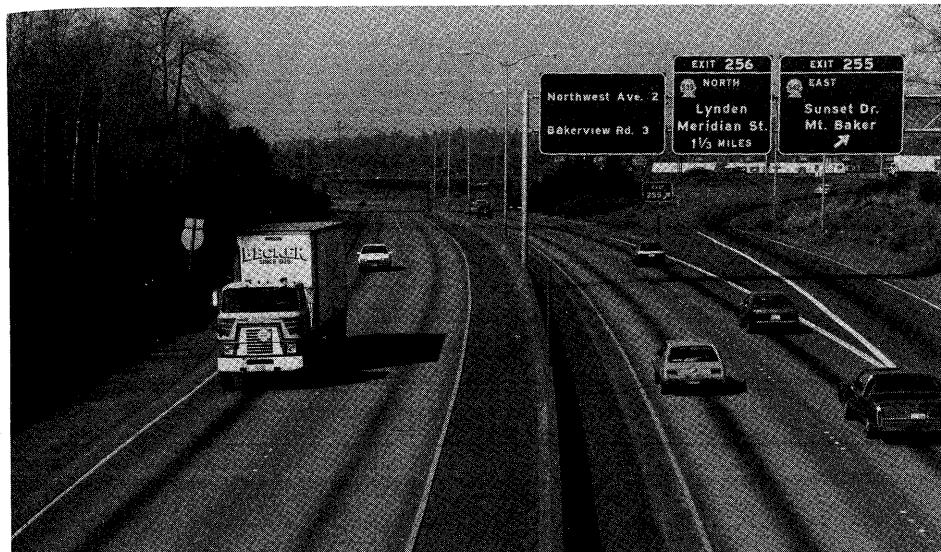
Policano: Bonan vesperon, junulo. Ĉu vi bonvolos montri vian perme-
silon?

Karlo: Mian—mmmm, aaa, mi volas diri—

Policano: Ke vi ne havas permesilon? Nu, tio estas grava kulpo. Ĉu vi scias, ke vi veturis po sepdek du mejloj hore dum la rapidlimo estas kvindek kvin? Nu? Kial vi ne respondas? Ĉu vi ne parolas angle?

Mario: Ne zorgu, Karlo. Mi vizitos vin ĉiusemajne kaj sendos al vi kukon kun segilo en ĝi.

"Jen la aŭtovojo."

Lesson Seven

§1. "How much?" "How many?"

You ask either question with the word **kiom**, which literally means "What quantity?"

Kiom tio kostas?

How much does that cost?

Jen dek pomoj.

Here are ten apples. How

Kiom vi deziras?

many do you want?

We've already learned how to tell "what quantity" there is of a thing by stating this directly, using numbers or adjectives: **multaj viroj, la tuta kuko, dek du ovoj, duona horo**, etc.

But we can also tell about the quantities of things by using nouns or adverbs. In this case, though, the construction requires an extra little word to show that the noun or adverb is being used as a *measure* of what comes after it:

funto da kafo

a pound of coffee

glaso da akvo

a glass of water

peco da seka pano

a piece of dry bread

multe da terpomoj

a lot of potatoes

kelke da ovoj

a few eggs

pli da tempo

more time

And note that **kiom** is itself an adverb; therefore you use **da** after it too:

Kiom <u>da</u> tempo?	How much time?
Kiom <u>da</u> viroj?	How many men?
Kiom <u>da</u> sukero vi volas?	How much sugar do you wish?

Notice too that in these examples the thing following **da** is always an “indefinite whole”: time in general, coffee in general, sugar in general, etc. Once we get specific about the thing to be measured, we need to use another word instead of **da**:

Kiom <u>el</u> viaj amikoj estas klubanoj?	How many of your friends are club members?

Here we are really picking a number of things *out of a group of them*; so we use **el**, “out of”:

Kelkaj <u>el</u> iliaj ovoj estas malbonaj.	Several of their eggs are bad.
Ses <u>el</u> la viroj parolas angle.	Six of the men speak English.

And if we are talking about a part of some *single* thing, rather than a group of things, or things in general, we use **de**, “of,” “belonging to”:

Jen duono <u>de</u> la kuko.	Here's half of the cake.
Donu al mi pecon <u>de</u> via pano.	Give me a piece of your bread.

Another thing to notice is that when a phrase showing a quantity of something (**funto da kafo**, **peco de via pano**, **dek-duo da ovoj**, etc.) receives the action of a verb, it is only the noun expressing *quantity* which receives the **n** ending:

Li aĉetis kilogramon da terpomoj. He bought a kilo of potatoes.

Grammatically, the thing purchased was a kilo; **da terpomoj** tells us what it was a kilo of.

Exercise #1: Reply to each question using the quantity indicated.

1. Kiom da esperantistoj venis al la kunveno? (kelkaj) Kelkaj esperantistoj venis al la kunveno.
2. Kiom da viroj estis ĉe la dentisto? (dudek) Dudek viroj
3. Kiom da kukoj Karlo volis havi? (multajn) Karlokukojn.
4. Kiom da tempo restas? (Nur du horoj) Nurrestas.
5. Kiom da tempo restas? (kvarona horo)restas.

Exercise #2: Reply to each question using the quantity indicated.

1. Kiom da kafo vi deziras? (unu funton) Mi deziras unu funton da kafo.
2. Kiom da akvo li volas? (unu glason) Li volasakvo.
3. Kiom da sukero ŝi aĉetis? (du funtojn) Ŝi aĉetis
4. Kiom da lecionoj ili lernis? (grandan nombron) Ili lernis
5. Kiom da terpomoj vi bezonas? (ok kilogramojn) Mi
6. Kiom da tempo la doktoro bezonis por resanigi ŝin? (multe) La doktoro
7. Kiom da pano estas en la domo? (iomete) Estas
8. Kiom da fratinoj li havas? (kelke) Li
9. Kiom da cigaredoj ŝi fumas ĉiutage? (nemulte) Ŝi
10. Kiom da lakto estas en via fridujo? (pli ol du boteloj) Estas pli ol

Exercise #3: Reply to each question using the quantity indicated.

1. Kiom el la klubanoj parolas Esperanton? (ses)	Ses el la klubanoj parolas Esperanton.
2. Kiom el viaj instruistoj iris al la konferenco? (nur unu)	Nur unu el niaj
3. Kiom el la terpomoj estas bonaj? (kelkaj)	Kelkaj
4. Kiom el la viroj parolas angle? (pli ol dek)	Pli
5. Kiom el la virinoj li invitis? (dek-duon)	Li invitis
6. Kiom el la kukoj Georgo manĝis? (multajn)	Georgo
7. Kiom el la vortoj vi scias nun? (pli multajn)	Mi scias

§2. Questions and answers.

By now you've learned a number of question-words that all begin with **ki-**. Perhaps you've noticed that they have corresponding answer-words beginning with **ti-**. All these words (along with a number of others) are part of a regular system of co-related words (known technically, therefore, as "correlatives") which have been plotted in a kind of table for easy learning. This table is shown on the following page.

Note that the bottom segment of the table is subdivided into two parts. This is because the words **iu**, **kiu**, etc. are used in two different ways, depending on whether the words stand alone, or with some noun. **Kiu** with a noun stated (or implied) means "which"; without a noun it generally means "who." Notice the difference:

Kiu volas helpi min?
Al **kiu urbo** ni flugas?

Who wants to help me?
Which city are we flying to?

Similarly, **iu** with a noun means "some," "any," while **iu** without a noun means "someone," "anyone":

Ĉu **iu** estas tie?
Mi legis pri ĝi en **iu** libro.

Is **someone** there?
I read about it in **some** book.

Table of Correlatives

	I-	KI-	TI-	CI-	NENI-
-A	IA Some kind of, any kind of	KIA What (a), what kind of	TIA Such a, that kind of	CI A Every kind of, all kinds of	NENIA No kind of
-AL	IAL For some reason	KIAL Why, for what reason	TIAL So, for that reason	CI AL For every reason	NENIAL For no reason
-AM	IAM Sometime, anytime, ever	KIAM When, at what time	TIAM Then, at that time	CI AM Always, at all times	NENIAM Not ever, never, at no time
-E	IE Somewhere, anywhere, in some place	KIE Where, in what place	TIE There, in that place	CI E Everywhere, in every place	NENIE Nowhere, in no place
-EL	IEL Somehow, in some way	KIEL How, in what manner	TIEL That way, so, like that, thus	CI EL In every way	NENIEL In no way
-ES	IES Someone's, anyone's	KIES Whose, which one's	TIES That one's	CI ES Everyone's, everybody's	NENIES No one's, nobody's
-O	IO Something, anything	KIO What, what thing	TIO That, that thing	CI O Everything, “the lot,” all	NENIO Nothing
-OM	IOM Some quantity, somewhat	KIOM How much, how many, what quantity	TIOM That quantity, so much, as many	CI OM The whole quantity, all of it	NENIOM Not a bit, none, no quantity
-U	IU Someone, somebody	KIU Who, what person	TIU That person, that one	CI U Everyone, everybody	NENIU No one, nobody
	Some, any...	Which, “what”...	That...	Every, all, each...	None, no...

In English we are somewhat careless about mixing “what” and “which” when speaking of inanimate objects. In a sentence like “What street is that?” we really mean “Which street is that?” In Esperanto we must be careful to use only **kiu**, and never **kio**, in connection with any noun:

Kio estas tio?
Kiu lernejo estas tio?

What is that?
What (= which) school is that?

Likewise we must be careful not to mix up **tio**, “that (thing),” and **tiu**, “that (particular one):”

Tio estas bela domo.
Tiu domo estas bela.

That is a pretty house.
That house is pretty.

Donu al mi tion.
Donu al mi tiun libron.

Give me that.
Give me that book.

Usually the situation we’re talking about, where we must use **kiu** or **tiu**, and *not kio or tio*, is when one of these words precedes a noun:

Tiu lingvo
Tiu bela knabino
Kiu permesilo?
Kiu policano?

That language
That pretty girl
What license?
What policeman?

But the noun needn’t actually be expressed; the situation is the same *if it’s clearly understood that some particular noun is being talked about:*

Kiu domo estas tiu?
**El liaj multaj libroj,
tiu estas la plej bona.**

What house is that?
**Of his many books, that's
the best one.**

The **iu-tiu**, etc., series, as well as the **ia-kia**, etc., series of words must be given the plural ending **j** when they refer to plural things:

Ni ĉiu iris al la vendejo.
**Tiuj, kiuj ne manĝis, venu
kun mi.**
Pri kiaj radoj vi parolas?

We all went to the store.
**Those who haven't eaten, come
with me.**
**What kind of wheels are you
talking about?**

The **io-kio** series of correlatives, however, *do not* take a plural **j** ending, even when it's obvious that something in the plural is referred to. These words all speak of some "thing" in an abstract, neutral fashion that ignores whether the thing is animate or inanimate, male or female, singular or plural:

- Kio** estas tiuj ajoj, tie? What are those things there?
Tio estas miaj kofroj. Those are (literally: "that's")
my suitcases.
Ĉu **tio** estis vi, kiu falis? Was that you who fell down?

But *all* correlative words that end with vowels (**ia-tia**, **ie-kie**, **io-kio**, and **iu-kiu** series) take the accusative **n** ending when required by the usual rules:

- Kion** vi volas? What do you want?
Nenion. Nothing.

Kien li iras? Where is he going?
Nenien. Nowhere.

Kiun ili esperas vidi? Who(m) do they hope to see?
Ĉiun. Everyone.

Kiajn robojn **si** aĉetis? What kind of dresses did she buy?
Tiajn ĉi. This kind.

Note that **ĉi** never takes **j** or **n** endings.

Drill #1: Make your own sentences from this table.

Tio		
Tiu	robo knabino libro junulo	
Tiu ĉi		estas tre interesa. venis de Parizo. estas pli granda. ne estis amuza.
Tio ĉi		

§3. Linking “inside” sentences.

In what we have been calling sentences-within-sentences, the “inside” part needs a little linking word to show how this part relates to the overall sentence. So far we have learned to use **ke**, which introduces a statement needed to complete the thought of the “outside” part.

Li diris, ke si estas malsana. He said that she's sick.

When the “inside” part amounts to a yes-or-no type of question, the linking word is **ĉu**:

Li demandis, ĉu si estas malsana. He asked whether she was sick.

Sometimes the “inside” part is a sort of clarifying parenthesis that tells us more about the who, where, when, why, or how of the overall sentence. In that case Esperanto uses the correlative words beginning with **ki-** to link up “inside” sentences:

**La junulo ekkuris, kiam la
policanoj venis.**

The youth took to his heels
when the police came.

**Mi ne komprenas, kial vi ne
iras hejmen.**

I don't understand why you
don't go home.

Sentences of this kind are formed about as they are in English, so they usually don't present much of a problem, until it comes to linking with “who(m)” or “which.” Then we must not be led astray by the common English practice of omitting the linking word—or using the wrong one!

**La viro, kiun vi vidis,
estas mia patro.**

The man whom you saw
is my father.

The man you saw is my
father.

The man that you saw is my
father.

Exercise #4: Complete the following sentences with the appropriate linking words.

1. Li diris,.....tio estas granda problemo por li.
2. Si demandis,.....mi volas televidi la matĉon kun ŝi aŭ ne.
3. Ili trovis la monon en la loko,.....la junulo kaŝis ĝin.
4. Oni ridetis,.....mi legis ŝian raporton.
5. La knabino,.....mi amas, estas lia fratino.
6. La homoj,.....venas de Eŭropo, parolas multajn lingvojn.
7. Si diris,.....la prezoj daŭre plialtiĝas.
8. La raporto,.....vi legis, ne estis mia.
9. La poŝto,.....mi ricevis hieraŭ, estis tre interesa.
10. La letero,.....venis, memorigis min pri Parizo.

§4. "If I were," "If he had," etc.

The verb forms we have met so far enable us to tell about actions that actually do (or do not) take place. But suppose we want to talk about a possible action in a kind of hypothetical, "what if" sense. For this function a verb form called the "conditional" is used, with the ending **us**:

**Se mi estus riĉa, mi flugus al
Parizo.**

If I were rich, I'd fly to
Paris.

**Ho, se mi nur havus iomete pli
da tempo.**

Oh, if I only had a little
bit more time.

The **us** form tells us the speaker is less than optimistic about a thing's really coming to pass. Compare these two sentences:

**Se la prezidanto vokus, sciigu
min tuj.**

If the president should call
(not that he's likely to)
let me know right away.

**Se la prezidanto vokos, sciigu
min tuj.**

If the president calls (and he
might do just that) let me
know right away.

Drill #2: Make your own sentences from the table.

Mia patro	flugus al Nov-Jorko		li povus vendi la domon.
La doktoro	estus tre feliĉa		li nur havus sufice da mono.
Li	havus pli da tempo	se	tiu problemo nur forirus.
Ŝia frato	aĉetus novan aŭton		lia edzino permesus tion.

§5. Word building with -uj and -ar.

The suffix **uj** means a receptacle or container:

mono	money	monujo	purse, wallet
frida	cold, frigid	fridujo	refrigerator
sukero	sugar	sukerujo	sugar bowl
kofro	suitcase, trunk	kofrujo	trunk (of a car)*
benzino	gasoline	bezinujo	gas tank
cindro	ash	cindrujo	ash tray

*Sometimes **kofro** (without **uj**) is used with this meaning also.

The suffix **ar** makes a complete collection of a thing:

arbo	tree	arbaro	forest
monto	mountain	montaro	mountain range
boato	boat	boataro	fleet of boats
homo	human being	homaro	mankind, humanity
vorto	word	vortaro	dictionary, vocabulary

Exercise #5: To each question, say *Please put the item in its regular place.*

1. Kien mi metu la kofron? Bonvolu meti la kofron en la kofrujon.
2. Kien mi metu la sukeron? Bonvolu meti la sukeronsuk...n.
3. Kien mi metu la bezinon? Bonvolun.
4. Kien mi metu la monon? Bonvolun.
5. Kien mi metu la panon? Bonvolun.
6. Kien mi metu la cindrojn? Bonvolun.
7. Kien mi metu la lakton kaj ovojn? Bonvolu metifrid...n.

Exercise #6: To each question say *Yes, as a matter of fact you see a whole "bunch" or collection of them.*

1. Ĉu vi vidas monton ie? Jes, efektive mi vidas tutan montaron.
2. Ĉu vi vidas boaton ie? Jes,
3. Ĉu vi vidas birdon ie? Jes,
4. Ĉu vi vidas jeton ie? Jes,
5. Ĉu vi vidas arbon ie? Jes,
6. Ĉu vi vidas libron ie? Jes,

§6. Sentence building with po.

The word **po** preceding a number shows that the number applies to *each* of two or more things individually, and not to all of them together. It means “apiece,” “at (the rate of),” or “for.”

Si donis al la knaboj <u>po tri</u> pomoj.	She gave the boys three apples apiece.
Oni vendas kafon <u>po du</u> dolaroj por funto.	They're selling coffee for \$2 a pound.
Karlo veturis <u>po 75</u> mejloj hore.	Charles was driving at 75 miles an hour.

(In the second sentence only one **funto** is mentioned, but the overall sense is that *each* pound one cares to buy costs two dollars.)

Vortolisto

Aj!	Ouch! Ow!	daŭre	continually
akvo	water	dece	decently, properly
alia	(an)other, else	do	so, then
arbo	tree	dolĉaĵoj	“sweets,” candy
bati	to hit, beat	donace	as a gift
bezoni	to need	ekkuri	to start running, take to one's heels
botelo	bottle	en/ir/i	to go in, enter
cendo	cent	en/ven/i	to come in, enter
Ĉieloj!	Heavens!	for	away, gone
da	(See §1.)		

for/ir/i	to go away	por unu	one dollar's
funto	pound	dolaro	worth
glaso	glass, tumbler	povi	to be able (Mi povas = I can)
ĝis	until		
iujn	(See §2.)		
kelkaj	a few	prezo	price
kiom	(See §2.)	pro	on account of, for
kofro	suitcase, trunk	rabi	to rob
kosti	to cost	rab/ist/o	robber
krimo	crime	resti	to remain, stay, be left
krim/ul/o	criminal	riĉa	rich, wealthy
kuk/et/o	little cake, cupcake	sci/ig/i	to advise, let (someone) know
kulpigi	to blame		
kuri	to run	seka	dry
lada	tin	serĉi	to search, hunt for
lakto	milk	servi	to serve
leciono	lesson	skatolo	box, can
ligi	to tie	sukero	sugar
listo	list	super/-	supermarket
mejlo	mile	vend/ej/o	
mono	money	snuro	cord
nek	nor	terpomo	potato
nombro	number	trans	across
ovo	egg	trovebla	findable, to be found
pano	bread	unue	firstly, first of all
peco	piece	voki	to call
per	by means of, with	vorto	word
pli/alt/ig/i	to get higher		
po	(See §5.)		
pomo	apple		

Dialogo: Mrs. Miller and her son George are at Mr. Ballard's grocery store.

S-ro Ballard: Bonan tagon al vi, S-ino Miller! Kiel mi povas servi vin hodiaŭ?

S-ino Miller: Bonan tagon, S-ro Ballard. Mi havas longan liston tie ĉi. Unue, mi bezonas du kilogramojn da terpomoj. Kiom ili kostas?

S-ro Ballard: Po sesdek cendoj por kilogramo.

S-ino Miller: Aj! Kiel la prezoj daŭre plialtiĝas.* Nu, donu por unu dolaro. Donu al mi ankaŭ dek-duon da ovoj. Kaj botelon da lakto.

S-ro Ballard: Tre bone. Kaj mi havas iujn vere belajn pomojn hodiaŭ. Ĉu vi deziras kelkajn?

Georgo: Donu por du dolaroj, ankaŭ skatolon da kuketoj, ankaŭ tiun grandan skatolon da dolĉajoj, ankaŭ—

S-ino Miller: Sufiĉe, Georgo! Ni ne bezonas pomojn, nek kuketojn, nek dolĉajojn. Kondu pli dece, aŭ mi sendos vin hejmen.

S-ro Ballard: Ne kulpigu la knabon, S-ino Miller. Permesu min doni po unu pomo al vi donace. Mi vidas, ke nur kelkaj restas.

S-ino Miller: Nu, multajn dankojn, S-ro Ballard. Kion vi diras, Georgo?

Georgo: Ĉu mi povas havi ankaŭ la kuketojn?

S-ro Ballard: (Ridas.) Tio memorigas min. Ĉu vi aŭdis pri la krimo, kiu jūs okazis ĉe la supervendejo trans la strato?

S-ino Miller: Ĉieloj! Kia krimo?

S-ro Ballard: Iu junia rabisto eniris kaj volis preni ilian tutan monon.† Sed policano envenis ĝuste tiam, kaj la junulo ekkuris. Oni serĉas lin ĉie, sed ĝis nun li estas nenie trovebla.

Georgo: Ĉu vi scias, kion mi farus, se li venus ĉi tien?

S-ro Ballard: Ne, Georgo, kion vi farus, do?

Georgo: Mi batus lin sur la kapo per unu el tiuj ĉi ladaj skatoloj, tiam mi ligus lin per iom da ŝnuro, tiam mi vokus la policon.

S-ro Ballard: Jes, mi kredas, ke vi tion farus. Ĝuste pro tio, mi volas doni al vi ion alian. Jen. Prenu la kuketojn.

S-ino Miller: Nu, Georgo, kion vi diras al tio?

Georgo: Ĉu mi povas havi ankaŭ la dolĉajojn?

*daŭre plialtiĝas, keep going up

†ilian tutan monon, all their money

Lesson Eight

§1. The “reflexive” pronoun.

See if you can spot a problem with this sentence:

Paŭlo rigardis, dum	Paul was watching while
Roberto kisis lian edzinon.	Robert kissed his wife.

Just whose wife did Robert kiss? We can't tell from the English sentence; but in Esperanto, as we shall now see, it's clear the wife getting smooched was *not* Robert's.

Esperanto gets around this kind of ambiguity by using what's called a “reflexive” pronoun. There is nothing quite like it in English, so you'll have to pay particular attention to the examples and explanations that follow.

Roberto kisis <u>lian</u> edzinon.	Robert kissed his (somebody else's) wife.

Roberto kisis <u>sian</u> edzinon.	Robert kissed his (his own) wife.

Besides “his own,” **sia** can mean “her own,” “its own,” “their own,” or “one's own”:

Ŝi vidis sian ombron.	She saw her (own) shadow.
Ĝi vidis sian ombron.	It saw its (own) shadow.
Ili vidis siajn ombrojn.	They saw their (own) shadows.
Oni vidis sian ombron.	One saw one's (own) shadow.

But **sia** should not be used for “my own,” “our own,” or “your own”:

Mi vidis mian ombron.

I saw my shadow.

Ni vidis niajn ombrojn.

We saw our shadows.

Vi vidis via(j)n ombro(j)n.

You saw your shadow(s).

(Note that in the above three examples, there is no chance for confusion; therefore there is no need for a reflexive pronoun in what grammarians call the first and second persons.)

Without the **a** ending, **si** means “himself,” “herself,” “itself,” etc.:

Li veturnigis sin al la vendeo.

He drove himself to the store.

Ŝi rigardis sin en la spegulo.

She looked at herself in the mirror.

**Ili diris al si, “Kial ni ne
reiru hejmen nun?”**

They said to themselves, “Why don’t we go back home now?”

In complicated sentences the rule is that **si** always refers back to the subject of the nearest verb:

**Karlo invititis Petron viziti
lian domon.**

Charles invited Peter to visit his (Charles’s) house.

Here **lian** is correct because if we said **sian**, it would mean Peter was invited to visit his own (Peter’s own) house; since the nearest verb is not “**invititis**,” but “**viziti**.”

Drill #1: Make up your own sentences from the table. Use the **n** endings where required.

S-ro Adams				edzino	
La policano	parolos al	sia	(n)	dentisto	
La krimulo	ne volis pardoni			instruisto	
Mia frato	ĉirkaŭveturnigis			fratino	
Roberto	havas leteron por			ĉefo	(n).

Exercise #1: All these people saw themselves in the mirror. Answer each question accordingly.

1. Kiun Georgo vidis en la spegulo?	Georgo vidis sin en la spegulo.
2. Kiun vi vidis en la spegulo?	Mi vidis min en
3. Kiun Mario vidis en la spegulo?	Mario vidis
4. Kiun mi vidis en la spegulo?	Vi
5. Kiun la nova edzo vidis en la spegulo?	La
6. Kiun via patro vidis en la spegulo?	Mia
7. Kiun la amuza junulo vidis en la spegulo?	La
8. Kiun ili vidis en la spegulo?	Ili
9. Kiun viaj amikoj vidis en la spegulo?	Miaj
10. Kiun ŝia pli juna frato vidis en la spegulo?	Ŝia
11. Kiun oni povis vidi en la spegulo?	Oni povis

§2. Another use for -us.

The “hypothetical” verb form with the **us** ending is often used in making polite requests. It sounds much less demanding to say:

**Ĉu vi helpus min purigi
la aŭton?**

Would you help me clean up
the car?

than to say:

Helpu min purigi la aŭton.

Help me clean up the car.

The **us** ending is also useful with **bonvoli**, “to be willing, to please to.”
Compare:

**Bonvolu teni miajn librojn.
Ĉu vi bonvolus teni
miajn librojn?**

Please hold my books.
Would you please hold
my books?

And **us** is used with words like **devi** and **povi** to imply something less than certainty:

Li devas vendi la domon.
Li devus vendi la domon.

He has to sell the house.
He ought to sell the house.
(But he might not.)

Mi povos labori morgaŭ.
Mi povus labori morgaŭ.

I'll be able to work tomorrow.
I could work tomorrow.
(If things work out.)

Exercise #2: To each command, ask if the person would please do the thing with you.

1. Iru al la vendejo.
2. Faru vian hejman laboron.
3. Plenigu la benzinujon.
4. Vizitu la doktoron.
5. Purigu la novan aŭton.
6. Parolu al la profesoroj.
7. Kašu la tranĉilon.
8. Instruu Esperanton al la klubo.
9. Flugu al la konferenco.
10. Rigardu en la spegulo.

Ĉu vi bonvolus iri al la vendejo kun mi?
Ĉu vi bonvolus fari mian?
Ĉu vi?

Exercise #3: To each statement, ask if you should do it, too.

1. Mi iros al la dentisto.
2. Mi flugos al Parizo.
3. Mi parolos al la instruisto.
4. Mi respondos al lia demando.
5. Mi veturos al Nov-Jorko.
6. Mi metos miajn librojn en la kofrujon.
7. Mi lernos Esperanton.
8. Mi skribos al la policano.
9. Mi iros al ŝia hotelo.
10. Mi aĉetos la ĵurnalon **ciusemajne**.

Ĉu ankaŭ mi devus iri al la dentisto?
Ĉu ankaŭ mi devus?
Ĉu ankaŭ mi?
Ĉu?

Exercise #4: Reply to the same statements as in Exercise #3, asking if you *could* do the same thing, too.

1. Mi iros al la dentisto. *Ĉu ankaŭ mi povus iri al la dentisto?*
 2. Mi flugos al Parizo. *Ĉu ankaŭ mi povus flugi?*
- Etc.

§3. Word building with -ant-.

We've already learned (in Lesson 2) that when two verbs come right together, the second one has the *i* ending. This is true even where English uses “-ing”:

Mi <i>jus</i> ĉesis fumi.	I just quit smoking.
Ni <i>iru</i> nagi!	Let's go swimming!

Remember too that Esperanto mostly uses simple verb forms where English uses a form of “to be” with an “-ing” word:

Paŭlo skribas al sia patrino.	Paul <i>is writing</i> to his mother.
Mi laboris kiam ŝi alvenis.	I <i>was working</i> when she arrived.

But by adding **ant** to an Esperanto verb we do get a word roughly like English “-ing” words. The exact meaning depends on whether this is used with an adjective ending (**-anta**), adverb ending (**-ante**), or noun ending (**-anto**).

Used as an adjective, **-anta** describes a person or thing by what it's doing:

fluganta birdo	a flying bird
atakanta armeo	an attacking army
rapidanta aŭto	a speeding car
ridanta knabo	a laughing boy
vivanta lingvo	a living language

Used as an adverb, **-ante** tells *when* or *why* something happens:

Vidante la policanon, la krimulo ekkuris.	Seeing the policeman, the criminal took to his heels.

Forgesante sian promeson, Forgetting her promise, she
 si ne revenis gis la dua horo. didn't return until 2 o'clock.

Note that the subject of an action described by an **-ante** word must be the same as the subject of the main part of the sentence. (In the first sentence, for example, the one who saw the policeman is the same as the one who took to his heels.)

Used as a noun, **-anto** names a *person* in terms of what he or she is doing:

paroli	to speak	parolanto	one who's speaking, a speaker
ami	to love	amanto	one who's loving, a lover
korespondi	to correspond	korespondanto	a correspondent
fumi	to smoke	fumanto	a smoker
ludi	to play	ludanto	a player

Exercise #5: To each question, say *the one doing the thing is your brother.*

1. Kiu estas tiu, kiu parolas? La parlanto estas mia frato.
2. Kiu estas tiu, kiu studas? La studanto estas
3. Kiu estas tiu, kiu laboras? La
4. Kiu estas tiu, kiu aŭskultas? La
5. Kiu estas tiu, kiu instruas? La
6. Kiu estas tiu, kiu stiras? La
7. Kiu estas tiu, kiu mangas? La
8. Kiu estas tiu, kiu ludas? La
9. Kiu estas tiu, kiu rigardas? La
10. Kiu estas tiu, kiu esperas? La

Note: This explains the pen-name used by Esperanto's author, Dr. Zamenhof, when he published the language in 1887: D-ro Esperanto (D-ro = Doktoro).

§4. Word building with -ul and -ad.

The suffix **ul** names a person in terms of what he or she is like:

juna	young	junulo	youth, youngster, young fellow
bona	good, nice	bonulo	a "good guy," nice fellow
kara	dear	karul(in)o	darling
krimo	crime	krimulo	criminal
riĉa	rich	riĉulo	rich person, someone of wealth
grava	important	gravulo	important person, big shot
fremda	foreign	fremdulo	foreigner

The suffix **ad** names an action which is more than a single occurrence. It implies either a continued, prolonged action, or the action as a general, on-going kind of thing:

paroli	to speak	parolado	a speech
promeni	to stroll	promenadi	to go for a long walk
neĝi	to snow	neĝado	a snowfall
atendi	to wait	atendadi	to wait and wait, "cool one's heels"
ridi	to laugh	ridado	laughter
kanti	to sing	kantado	singing (as an activity or pastime)

Note: When speaking of an action in general, many speakers put **la** in front of the word with **-ado**:

**La fumado estas dangera por
via sano.**

Smoking is dangerous for
your health.

Mi multe ŝatas la korespondadon.

I like corresponding a lot.

Exercise #6: To each question say *Yes, all of the people like that finally came back.*

1. Ĉu via riĉa amiko fine revenis?

Ho jes, ĉiuj el la riĉuloj fine
revenis.

2. Ĉu via juna amiko fine revenis?

Ho jes, ĉiuj el la junuloj

3. Ĉu via fremda amiko fine revenis?

Ho jes,

4. Ĉu via grava amiko fine revenis?

Ho jes,

5. Ĉu via feliĉa amiko fine revenis?	Ho jes,
6. Ĉu via malsana amiko fine revenis?	Ho jes,
7. Ĉu via nova amiko fine revenis?	Ho jes,
8. Ĉu via prudenta amiko fine revenis?	Ho jes,
9. Ĉu via kapabla amiko fine revenis?	Ho jes,
10. Ĉu via amuza amiko fine revenis?	Ho jes,

Exercise #7: To each question say *No, you hate that activity.*

1. Ĉu vi ŝatas fumi?	Ne, mi malamas la fuma-adon.
2. Ĉu vi ŝatas labori?	Ne, mi malamas la-adon.
3. Ĉu vi ŝatas korespondi?	Ne, mi
4. Ĉu vi ŝatas kanti?	Ne, mi
5. Ĉu vi ŝatas promeni?	Ne, mi
6. Ĉu vi ŝatas paroli?	Ne, mi
7. Ĉu vi ŝatas baki?	Ne, mi
8. Ĉu vi ŝatas flugi?	Ne, mi
9. Ĉu vi ŝatas instrui?	Ne, mi
10. Ĉu vi ŝatas studi?	Ne, mi
11. Ĉu vi ŝatas lerni?	Ne, mi

Vortolisto

admiri	to admire	dolĉ/ul/(in)/o	sweetie, sweetheart
admir/ant/(in)/o	admirer	du/e	secondly
afero	matter, thing, affair	edz/in/o	wife
ankoraŭ ne	not yet	ega	enormous
antaŭ/e	beforehand	Elinjo	Lizzie, "Liz"
bedaŭrinde	regrettably, unfortunately	eta	tiny
bona	good, nice	fine	finally
ĉar	because	flirti	to flirt
ĉesi	to cease, quit		(literally, to flutter)
dangera	dangerous	fraŭlo	bachelor
demandi	ask (a question)	fraŭl/in/o	Miss, unmarried woman
		fremda	foreign

Ĝis!	So long!	Petro	Peter
ha lo (or hallo)	Hello (on phone)	re/ir/i	to go back
ina	feminine	ridinda	ridiculous, laughable
inter	between, among	Roberto	Robert (See §1.)
interesa	interesting	si	
jun/ul/in/o	young woman, girl, gal	simpla	simple
kanti	to sing	skribi	to write
kar/ul/(in)/o	darling	spiegulo	mirror
kisi	to kiss	stevardo	steward(ess)
kolera je	mad (angry) at	stevard/in/o	stewardess
konversacio	conversation	stud/ant/(in)/o	student
korespondi	to correspond	surprizo	surprise
kredeble	probably	ĝajni	to seem
mal/am/i	to hate	ĝangi	to change
mal/gust/a	wrong	ĝerci	to joke, kid
miskompremo	misunder- standing	Ĝs!	Sh!
naĝi	to swim	telefono	telephone
numero	number	temo	subject
ombro	shadow	tiel	in that way, so, thus
pardonи	to pardon, forgive	ver/ĝajn/e	apparently, probably
Paŭlo	Paul	vesper/manĝ/o	evening meal, supper
Peĉjo	Pete	vivi	to live
		vico	turn

Dialogo: Mrs. Miller gets a late afternoon phone call at home.

S-ino Miller: Ha lo?

Ina voĉo: Ha lo. Mi volus paroli kun Peĉjo.

S-ino Miller: Kiu? Peĉjo? Verŝajne vi havas la malĝustan numeron.

Ina voĉo: Ĉu tio ne estas la domo de Profesoro Petro Miller?

S-ino Miller: Jes, sed—

Ina voĉo: Ĉu vi bonvolus diri al Peĉjo, do, ke Elinjo estas ĉe la telefono.

S-ino Miller: Nu, Elinjo, la profesoro ankoraŭ ne revenis de la universitato.

Ina voĉo: Ho, bedaŭrinde. Mi estas en la urbo nur dum kelkaj horoj, kaj ĉar li donis al mi sian numeron, kaj diris, ke se mi iam venus al Ĉikago—

S-ino Miller: Atendu minuton. Mi aŭdas lin ĉe la pordo nun.

Prof. Miller: Saluton, karulino. Kio okazas? Kial vi rigardas min tiel?

S-ino Miller: Unu el viaj multaj admirantinoj volas paroli kun vi, "Peĉjo."

Prof. Miller: Ĉu vi ŝercas? Kiu tiu povus esti?! Ha lo?

Ina voĉo: Peĉjo! Bonan tagon! Ĉu vi scias, kiu tiu ĉi estas?

Prof. Miller: Kredeble, unu el miaj studentinoj, sed—

Ina voĉo: Estas Elinjo! La stewardino sur la jeto al Parizo!

Prof. Miller: Ha, jes, Fraŭlino Larsen, kompreneble. Kiel vi fartas, Elinjo?

Ina voĉo: Dankon, tre bone. Haltante tie ĉi inter flugo, mi decidis voki vin. Ĉu tio ne estas bona surprizo?

Prof. Miller: Jes, ĝi certe estas surprizo. Nu, Elinjo, estus bone revidi vin. Ĉu vi volus veni tuj al nia domo kaj vespermanĝi kun ni? Mi estas certa, ke mia edzino pretigis tre bonan mangon kaj ni povos havi interesan konversacion.

Ina voĉo: Peĉjo! Ĉu mi povus? Mi estos tre feliĉa fari tion.

Prof. Miller: Do venu! Ni mangas je la sesa. Estas nun la kvina kaj duono. Vi havas ĝuste tridek minutojn.

S-ino Miller: Atendu, kara, mi—

Prof. Miller: (Ŝš!) Bone, ni vidos vin baldaŭ. Gis tiam!

Ina voĉo: Gis!

Prof. Miller: (Al S-ino Miller) Sed, karulino, kial vi rigardas min tiel? Ĉu vi estas kolera je mi? Kion mi faris?

S-ino Miller: Unue, vi invitis tiun junulinon vespermanĝi kun ni kaj ne demandis min antaŭe. Due, vi verŝajne flirtis kun ŝi sur la jeto.

Prof. Miller: Dolculino, mi petas! La tuta afero estas ridinda. Simpla miskompreno. Ni ŝanĝu la temon. Mi havas egan apetition. Kion ni havas por la vespermanĝo?

S-ino Miller: Nenion! Ĉu vi forgesis? Hodiaŭ estas *via* vico pretigi la vespermanĝon!

Lesson Nine

§1. Word building with -int- and -ont-.

In the last lesson we met words ending in **-anta**, **-ante**, and **-anto**. Such words are called “participles,” meaning that while they are derived from verbs and have to do with various kinds of action or being, they actually function grammatically like adjectives, adverbs, and nouns. (It helps to remember that *participles* are *part* verbs and *part* something else.)

Being partly verbs, Esperanto participles also have tense. We have already met present-tense participles, formed with **ant**. There are also past and future participles, formed with **int** and **ont** respectively. (It's easy to remember which is which: **ant**, **int**, **ont** correspond to **as**, **is**, **os**.)

Present participles refer to actions which *are going on*.

Past participles refer to actions which *have already taken place at some past time*.

Future participles refer to actions which *will occur at some future time*.

As an illustration, using the adjective forms, try to visualize the following three trees:

falanta arbo	a <i>falling</i> tree (Here it comes, crashing down!)
falinta arbo	a <i>fallen</i> tree (There it lies, on the ground.)
falonta arbo	a tree that's <i>going to fall</i> (Look out, it's leaning precariously!)

In their adverb forms, remember that participles tell when or why something happened. Here are examples of the three tenses:

**Flugonte al Parizo, Prof. Miller
acetis sian bileton.**

About to fly to Paris, Prof.
Miller bought his ticket.

Flugante al Parizo, Prof. Miller
flirtis kun la stewardino.

(While) *flying* to Paris, Prof.
Miller flirted with the
stewardess.

Fluginte al Parizo, Prof. Miller
prenis takcion al la hotelo.

Having flown to Paris, Prof.
Miller took a taxi to the
hotel.

Don't worry too much about the English translations, which can take quite a variety of forms. The important thing is the sense: **flugonte** means that the flying has not yet occurred; **flugante** means the flying is occurring; and **fluginte** means the flying has already been completed.

As for the noun forms of the participles, remember that they refer to *persons*. The *present* participle identifies someone by what he or she is *now doing*; the *past* participle by something he or she *did*; and the *future* participle by something he or she is *going to do*. To illustrate, imagine three customers in a restaurant. One has finished his meal, one is just sitting down to eat, and the third is engaged with knife and fork. We might say:

**La kelnero donas tablon al la
manĝonto.**

The waiter gives a table to
the fellow-who's-about-to-eat.

**La kelnero donas la kalkulon
al la manĝinto.**

The waiter gives the bill to
the fellow-who-has-eaten.

**La kelnero donas pli da pano
al la manĝanto.**

The waiter gives more bread
to the fellow-who's-eating.

Exercise #1: Answer each question "yes." Use the appropriate participle.

1. Ĉu vi vidas la knabon, kiu kuras?
Jes, mi vidas la kurantan knabon.
2. Ĉu vi aŭdas la junulinon, kiu kantis?
Jes, mi aŭdas la kantintan
3. Ĉu vi rigardas la birdon, kiu flugas?
Jes, mi rigardas
4. Ĉu vi konas la viron, kiu manĝis?
Jes, mi konas
5. Ĉu vi resanigos la birdon, kiu falis?
Jes, mi

6. Ĉu vi konas la viron, kiu parolos? Jes, mi
7. Ĉu vi helpos la armeon, kiu atakos? Jes, mi
8. Ĉu vi bezonis la botelon, kiu falis? Jes, mi
9. Ĉu vi deziras la monon, kiu restos? Jes, mi
10. Ĉu vi serĉas la rabiston, kiu forkuris? Jes, mi

Exercise #2: To each question, say *the person asked about is your father.*

1. Kiu estas tiu, kiu parolis?	La parolinto estas mia patro.
2. Kiu estas tiu, kiu manĝos?	La manĝonto estas
3. Kiu estas tiu, kiu revenis?	La re
4. Kiu estas tiu, kiu forirois?	La
5. Kiu estas tiu, kiu vokis?	La
6. Kiu estas tiu, kiu restis?	La
7. Kiu estas tiu, kiu veturis?	La
8. Kiu estas tiu, kiu ludos?	La
9. Kiu estas tiu, kiu respondis?	La
10. Kiu estas tiu, kiu petis?	La
11. Kiu estas tiu, kiu laboros?	La
12. Kiu estas tiu, kiu flugos?	La

§2. Sentence building with participles: compound verbs.

Suppose you're at a meeting where three speakers are on the program. S-ro A. has finished his talk, S-ro B. is holding forth with great eloquence and S-ro C. is still waiting his turn. A friend of yours arrives at the meeting late, and asks you what's going on. You tell him:

S-ro A. estas parolinta, S-ro B. estas parolanta, kaj S-ro C. estas parolonta.

Mr. A. has already spoken,
Mr. B. is speaking, and
Mr. C. is going to speak.

Now let's suppose it's the next day and your friend wishes to tell someone or other what was going on when he arrived at the meeting the night before. He says:

**Kiam mi alvenis, S-ro A. estis
parolinta, S-ro B. estis
parolanta, kaj S-ro C.
estis parolonta.**

When I arrived, Mr. A. had already spoken, Mr. B. was speaking, and Mr. C. was going to speak.

And let's further suppose that your friend knew in advance that he would be arriving late at the meeting, and since the time of each speech was known, he was able to predict what would be occurring when he arrived. He then might have been able to tell you:

**Kiam mi alvenos, S-ro A. estos
parolinta, S-ro B. estos
parolanta, kaj S-ro C. estos
parolonta.**

When I arrive, Mr. A. will have already spoken, Mr. B. will be speaking, and Mr. C. will be about to speak.

The statements above illustrate nine possible forms of what we call compound verbs. A "compound" verb is one that has two parts, so that the time of one action can be referred to a second action, which may itself be past, present, or future with respect to the time of speaking. Compound verbs in Esperanto are quite easily and logically formed using past, present, and future participles, plus the past, present, and future forms of **esti**, "to be." Here is a model of nine possible tenses, based on **flugi**:

Mi $\left\{ \begin{array}{l} \text{estis} \\ \text{estas} \\ \text{estos} \end{array} \right\}$ fluganta = I $\left\{ \begin{array}{l} \text{was} \\ \text{am} \\ \text{will be} \end{array} \right\}$ flying

Mi $\left\{ \begin{array}{l} \text{estis} \\ \text{estas} \\ \text{estos} \end{array} \right\}$ fluginta = I $\left\{ \begin{array}{l} \text{had} \\ \text{have} \\ \text{will have} \end{array} \right\}$ flown

Mi $\left\{ \begin{array}{l} \text{estis} \\ \text{estas} \\ \text{estos} \end{array} \right\}$ flugonta = I $\left\{ \begin{array}{l} \text{was} \\ \text{am} \\ \text{will be} \end{array} \right\}$ going to fly
(or)
about to fly

Compound tenses can also be formed with the other forms of **esti**:

**Ho, kiel mi ŝatus esti fluganta
al Parizo ĝuste nun!**

O, how I'd like *to be flying*
to Paris right now!

**Se vi estus veninta pli frue, mi
estus povinta servi al vi
varman mangon.**

If *you'd come* earlier, I *could have served* you a hot meal.

**Estu fininta tion, kiam mi
revenos!**

Be finished with that when I
get back!

Exercise #3: Yesterday, *between 8:30 and 9:30*, you wrote a letter. Using compound verbs, tell what you were doing at the following times:

1. (9:00) Je la naŭa mi estis skribanta leteron.
2. (8:00) Je la oka mi estis skribonta leteron.
3. (10:00) Je la deka mi estis skrib
4. (9:15) Je la naŭa kaj dek-kvin mi
5. (8:20) Je la
6. (9:40) Je la
7. (8:45) Je la
8. (8:15) Je la
9. (9:50) Je la
10. (9:10) Je la

Exercise #4: Tomorrow, *between 2:30 and 3:30*, you will be flying to New York. Using compound tenses, tell what you will be doing at the following times:

1. (3:00) Je la tria mi estos fluganta al Nov-Jorko.
2. (4:00) Je la kvara mi estos flug
3. (2:15) Je la
4. (3:10) Je la
5. (2:25) Je la
6. (3:45) Je la
7. (3:35) Je la
8. (2:00) Je la
9. (3:40) Je la
10. (2:40) Je la

§3. Use compound verbs sparingly!

Handy as Esperanto's compound verb forms can be, they are not used nearly so much as are the equivalent compound tenses in English. It is much easier and better, in most instances, to use a *simple* verb form—with possibly some qualifying word like **jam**, **ĝus**, or **ankoraŭ**, in cases where it is important to show a time relationship.

Karlo fermas la pordon.

Mario dormis.

Morgaŭ mi iros al Ĉikago.

**Si ankoraŭ mangis, kiam
li alvenis.**

**Li jam legis la libron, pri
kiu vi demandis.**

**Mi ĝus finis la leteron, kiam
vi telefonis.**

Charles *is closing* the door.

Mary *was sleeping*.

Tomorrow I *will be going* to Chicago.

She *was (still) eating* when he arrived.

He *had (already) read* the book you asked about.

I *had just finished* the letter when you phoned.

§4. Sentence building with **je**.

We've already met **je**, which we said means "at" or "on" in the sense of time: "**je la tria kaj dudek**," "**je lundo**," etc. Actually, these are only two of a number of ways this handy little word, which we call an "indefinite preposition," can be used.

A preposition is a little functional word that is placed ahead of another word (hence the name: "pre-position") to show how that second word relates to the rest of the sentence. The relationship is often one that tells *where*: (*on* the table, *in* the house, *along* the street) or *when*: (*on* Sunday, *after* the dance, *during* the week) or *how*: (*by* telephone, *with* a knife, *over* the radio) or the relationship can be a more subtle one, which doesn't quite fit any of these patterns.

The rule in Esperanto is that when you want to show a relationship and no other preposition quite seems to apply, you use **je**.

Some speakers use **je** more than others, and present-day speakers use it less than in former years. The following "rule-of-thumb" describes some common ways of using **je**. The "rule" is only approximate, though, so use your time learning the examples, not the "rule."

Use **je**:

(a) where English uses “at” or “on” in the sense of time:

Venu je la kvara.
Mi vokos vin je la tria de
oktobro.
Ni manû je tagmezo.
Je kioma horo ni ekflugos?

Come *at* four o’clock.
I’ll call you *on* October 3.
Let’s eat *at* noon.
At what time will we take off?

(b) to offer a toast:

Je via sano.

To your health!

(c) to make an oath or promise:

Je Dio!
Mi promesas, je mia honoro,....

By God!
I promise on my honor....

(d) in the expressions “laugh at,” “mad at,” “believe in,” “rich in,” and “count on”:

Ili nur ridis je mi.
Mi estas kolera je ŝi.
Mi kredas je Dio.
Arabio estas riĉa je petrolo.
Vi povas kalkuli je mi.

They only *laughed at* me.
I’m *mad at* her.
I believe in God.
Arabia is *rich in* oil.
You can *count on* me.

Drill #1: Make your own sentences from the table.

La poštisto	revenos	je	la kvina kaj duono.
Nia ĉefo	estos forkurinta		la dudek-unua de majo.
La patro de Peçjo	volas ekflugi		tagmezo.
La parolinto	petis sian bileton		lundo.
Mia amiko	devus eklabori		kioma horo?

§5. Word building with -aj and -er.

The suffix **aj** forms a thing, described by or derived from the rest of the word:

dolča	sweet	dolčajoj	“sweets,” candy
aĉeti	to buy	aĉetajo	a purchase
konstrui	to build	konstruaĵo	a building
manĝi	to eat	manĝaĵo	something to eat, food
ovo	egg	ovajo	omelet (or other egg dish)
nova	new	la novajoj	the news
bovo	steer, bull	bovajo	beef
porko	pig	porkajo	pork
poŝto	the mail	poštajo	a piece of mail
post	behind, after	postaĵo	a “behind,” rump, rear

The suffix **er** forms a unit or fragment of a whole:

pluvo	rain	pluvero	raindrop
neĝo	snow	neĝero	snowflake
pano	bread	panero	crumb
mono	money	monero	coin

§6. Word building with -ebl and -ind.

The suffix **ebl** means “able to be”:

manĝi	to eat	manĝebla	edible
vidi	to see	videbla	visible
permesi	to permit	permesebla	permissible
kredi	to believe	kredebla	believable

The suffix **ind** means “worthy to be,” “deserving of”:

laŭdi	to praise	laŭdinda	praiseworthy
fidi	to trust	fidinda	trustworthy
atento	attention	atentinda	deserving of attention
legi	to read	leginda	worth reading
havi	to have	havinda	worth having
bedaŭri	to regret	bedaŭrinde	regretfully

Many **ind** words as well as **ebL** words translate “-able” in English; but the meanings are different nonetheless:

deziri	to desire	dezirinda	desirable (worth desiring)
memori	to remember	memorinda	memorable (worth remembering)
ridi	to laugh	ridinda	laughable (worthy of laughter)

Exercise #5: To each question say *Yes, of course, because the thing is really worth doing.*

1. Ĉu vi volas legi tiun libron?	Jes, kompreneble, ĉar ĝi estas vere leginda.
2. Ĉu vi aĉetos tiun aŭton?	Jes, kompreneble, ĉar ĝi estas vere aĉet.....
3. Ĉu vi lernos tiun lingvon?	Jes, kompreneble, ĉar
4. Ĉu vi memoras tiun kanton?	Jes,
5. Ĉu vi uzos tiun segilon?	Jes,
6. Ĉu vi deziras tiun televidilon?	Jes,
7. Ĉu vi volos studi tiun lecionon?	Jes,
8. Ĉu vi ŝatus koni tiun profesoron?	Jes,
9. Ĉu vi vidos tiun filmon?	Jes,

Exercise #6: To each question say *No, because unfortunately the thing wasn't possible to do.*

1. Ĉu vi povis stiri la aŭton?	Ne, ĉar bedaŭrinde ĝi ne estis stirebla.
2. Ĉu vi povis mangi tiun manĝaĵon?	Ne, ĉar bedaŭrinde ĝi ne estis mangâ
3. Ĉu vi povis vendi vian domon?	Ne, ĉar bedaŭrinde
4. Ĉu vi povis lerni tiun lecionon?	Ne, ĉar
5. Ĉu vi povis memori tiun kanton?	Ne,
6. Ĉu vi povis trinki la lakton?	Ne,
7. Ĉu vi povis aŭdi lian paroladon?	Ne,
8. Ĉu vi povis trovi tiun libron?	Ne,
9. Ĉu vi povis televidi la matcon?	Ne,

Vortolisto

afîso	poster, sign	je	(See §2.)
al/port/i	to bring	kalkuli	to count, calculate
ankaŭ mi	me too		
Arabio	Arabia	kalkuli je	to count on
aspekti	to look (like)	kalkulo	calculation; bill, check
aŭ	or		
bando	band, gang	kapti	to catch, capture
bileto	ticket		
boksi	to box	kelnero	waiter
cetere	besides	kino	cinema
ĉampiono	champion	kin/ej/o	movie theater
ĉokolado	chocolate	kirlita	whipped, frothed
danc/ist(in)o	dancer		who/which
deserto	dessert	kiu	whoever/ whichever
detektivo	detective	kiu ajn	
Dio	God		
dolêa	sweet	koncerto	concert
dolc/aĵ/o	“a sweet,” candy	konsenti	to consent, agree
ekster/a	outer, external	konstrui	to build, construct
en/am/iĝ/i	to fall in love		
fianc/in/o	fiancée	konstru/aĵ/o	building, structure
fidi	to trust		
fil/in/o	daughter	kontraŭ	against
filmo	film, movie	kontraŭ/ul/o	opponent
fin/iĝ/i	to end, wind up	kosma	cosmic
for/kur/i	to run away	kosma spaco	outer space
for/rabita	kidnapped	kremo	cream
furora	hit, best- selling	laŭdi	to praise
gangstero	gangster	legi	to read
glacio	ice	loko	place, “room”
glaci/aĵ/o	ice cream	majo	May
honesta	honest	mal/ferm/i	to open
informi	to inform	mal/honest/a	crooked
inform/iĝ/i	to find out, “learn”	manĝ/aĵ/o	food
		marŝi	to walk
		matĉo de bokso	boxing match

mezo	middle, midst	silenti	to be quiet
mon/lud/ist/o	gambler	spaco	space
moskito	mosquito	stulta	stupid, dumb
nek	neither, nor	tag/mez/o	noon, mid-day
nenu	no one, none	taso	cup
novembro	November	teatro	theater
oktobro	October	teatr/aj/o	stage play, show
pan/er/o	crumb (of bread)	telero	plate
petrolo	petroleum, oil	temi pri	to be about
plu	further, any more	tiom da	so much (of)
porko	pig	trejni sin	to train (one- self), be
pork/aj/o	pork		in training
post	after, behind	trinki	to drink
post/aj/o	a "behind," rump	tiu	that person/ that (thing)
produkt/ist/o	producer	venki	to win over, beat
proksima	near, close		worth seeing
romantika	romantic	vid/ind/a	
sata	full (of food)		

Dialogo: Professor Miller has taken his family out to a neighborhood restaurant.

Prof. Miller: Kia bona mangâjo! Nun mi ne povas mangî plu. Mi estas sata.

S-ino Miller: Ankaŭ mi. La porkaĵo estis bonega, ĉu ne? Ni certe ne havas appetiton por deserto, ĉu?

Mario: Eble ni trinku unu tason da kafo? Aŭ ĉu vi preferus teon?

Georgo: Mi deziras *nek* kafon *nek* teon! *Mi* volas havi deserton. La plej grandan, kun multe da glaciaĵo kaj kirlita kremo kaj ĉokolado kaj—

S-ino Miller: Ho, Georgo! Kie vi trovas tiom da loko? Vi eĉ ne lasis panerojn sur via telero.

Prof. Miller: Kioma horo estas? Eble ni havas tempon por vidi filmon?

S-ino Miller: Ho, jes! Estas tre vidinda filmo nun ĉe la kinejo Fox. Ĝi estas vere romantika. Temas pri dolĉa junulino, kiu estas veninta de malgranda urbeto al Nov-Jorko, kie ŝi trovas junan danciston, kiu ne scias, ke ŝi estas vere la filino de grava produktisto de teatrâjoj sur

Broadway. Ili enamiĝas, kaj—

Georgo: Ĉu ni ne povas iri al la Varsity? Tie oni havas filmon pri flugantaj teleretoj, kaj jen venas strangaj viroj el la kosma spaco, kaj ili aspektas kiel grandegaj moskitoj, kaj—

Mario: Silentu, Georgo! Mi ne volas aŭdi eĉ unu vorton plu pri tiuj stultaj moskitoj. Cetere, mi volas vidi tiun novan filmon pri bando da junaj muzikistoj, kiuj devas iri al San-Francisko, kie ili estas ludontaj grandan koncerton, sed ili estas forrabitaj de gangstroj, kiuj—

Prof. Miller: Atendu, mi pensis pri tiu furora filmo pri la boksisto, kiu estas venkinta ĉiujn siajn kontraŭulojn, kaj nun li devas boksi kontraŭ la ĉampiono, sed ĝuste tiam li informiĝis, ke dum li estis fortrejnante sin por la matĉo de bokso, lia fianĉino estis enamiĝinta kun viro, kiu estas polica detektivo. Nu, kelkaj malhonestaj monludistoj, kiujn la detektivo volas kapti, proponas al la boksisto, ke li—

S-ino Miller: Rigardu, karaj, se ni ne decidos tuj kaj iros aĉeti niajn biletojn, ni finos vidante *neniun* el tiuj ĉi filmoj.

Prof. Miller: Jes, ni rapidu. Mi ne ŝatas alveni ĉe kinejo en la mezo de filmo. Kelnero! Alportu nian kalkulon, mi petas.

Kelnero: Jes, Sinjoro. Jen ĝi estas.

Prof. Miller: Kaj jen via mono.

Kelnero: Dankon, Sinjoro. Ĉu vi bezonas takson?

Prof. Miller: Ho ne, ni povas marŝi. Nu, kiel ni faru nian decidon pri la filmo?

Mario: Ĉar ni ne havas multe da tempo, mi proponas, ke ni iru al la plej proksima kinejo, kiu ajn ĝi estas.

S-ino Miller: Bone, mi konsentas. Mi kredas, ke estas kinejo ĝuste trans la strato. Malfermu la pordon, Mario, kaj legu la afišon.

Mario: Ho, ne! Ĝi estas “La Moskitoj el la Kosma Spaco!”

Lesson Ten

§1. Word building with -at-, -it-, and -ot-.

The participles we met in the last two lessons, formed with **ant**, **int**, and **ont**, are called “active” participles. This means they refer to actions from the point of view of the person or thing doing the acting:

frapi	to hit, strike	frapanta ideo	a striking idea
pafi	to shoot	la pafanto	the one shooting, the shooter
vidi	to see	vidinte min, li ekkuris	when he had seen me, he took to his heels

Another set of participles, called “passive” participles, refer to actions from the point of view of the person or thing *being acted on*. These participles are formed with **at**, **it**, **ot**, which indicate present, past, and future time, respectively.

With **o** endings, passive participles refer to persons to which *something is done*:

frapi	to hit, strike	{	frapato	one being hit
			frapito	one who has been hit
			frapoto	one who will be hit

With **a** endings, passive participles describe persons or things by what is done to them:

pafi	to shoot	{	pafata	(in the process of) being shot
			pafita	(having been) shot
			pafota	going to be/about to be shot

With **e** endings, passive participles tell when or why something or other happens, in terms of action that's done to someone or something:

vidi	to see	{	Vidate en la ago, li ekkuris.	Being seen in the act, he took to his heels.
			Vidite tro ofte, li forlasis la urbon.	Having been seen too often, he left town.
			Vidote de alvenanta promenanto, li kovris sian vizagón.	About to be seen by an approaching stroller, he covered his face.

The passive participles may also be used to form compound tenses:

$\hat{G}i \left\{ \begin{array}{l} \text{estis} \\ \text{estas} \\ \text{estos} \end{array} \right\}$ konstruata = It $\left\{ \begin{array}{l} \text{was} \\ \text{is} \\ \text{will be} \end{array} \right\}$ being built

$\hat{G}i \left\{ \begin{array}{l} \text{estis} \\ \text{estas} \\ \text{estos} \end{array} \right\}$ konstruita = It $\left\{ \begin{array}{l} \text{was} \\ \text{is} \\ \text{will be} \end{array} \right\}$ built

$\hat{G}i \left\{ \begin{array}{l} \text{estis} \\ \text{estas} \\ \text{estos} \end{array} \right\}$ konstruota = It $\left\{ \begin{array}{l} \text{was} \\ \text{is} \\ \text{will be} \end{array} \right\}$ about to be built

Exercise #1: Your new house was built *during the month of September*. Tell what was happening on the following dates.

1. (15a de septembro)	Je la dek-kvina de septembro mia nova domo estis konstruata.
2. (25a de aŭgusto)	Je la dudek-kvina de aŭgusto mia nova domo estis konstruota.
3. (10a de oktobro)	Je la deka de oktobro mia nova domo estis konstruita.
4. (20a de septembro)	Je la dudeka de septembro
5. (22a de oktobro)	Je la
6. (8a de aŭgusto)	Je la
7. (19a de septembro)	Je la
8. (5a de oktobro)	Je la
9. (11a de septembro)	Je la
10. (31a de aŭgusto)	Je la

Exercise #2: Tomorrow, *between 7:30 and 9:00*, your club's meeting place is to be cleaned up. Tell what will be happening at the following times.

1. (7:50)	Je la sepa kaj kvindek, la kunvenejo de nia klubo estos purigata.
2. (9:30)	Je la naŭa kaj tridek, la kunvenejo de nia klubo estos purigita.
3. (7:10)	Je la sepa kaj dek, la kunvenejo de nia klubo estos purigota.
4. (9:15)	Je la naŭa kaj dek-kvin, la
5. (8:45)	Je la
6. (10:00)	Je la
7. (9:20)	Je la
8. (7:25)	Je la
9. (6:45)	Je la
10. (9:05)	Je la

§2. More about -ata and -ita.

Since participles ending in **ata** refer to actions that are *being performed*, they have to do with that period of time between the beginning and ending of an action. An **ata** participle, therefore, implies an action viewed as uncompleted or continuing:

Ŝi estis amata de ĉiu.
Ili estis batataj nokton
kaj tagon.

She was loved by all.
They were beaten night and day.

Participles in **ita**, on the other hand, refer to actions that have ended; that is, an **ita** participle implies a *completed* action—even though the *effect* of the action, the state resulting from it, may continue on:

La butiko estis fermita
kiam mi alvenis.

The store was closed when I arrived.

Ni estis tute perditaj.

We were completely lost.

Even where the action has considerable duration at the time referred to, if you view it as one complete, finished event, you use **-ita**:

Romo ne estis konstruita
en unu tago.

Rome wasn't built in one day.

Ameriko estis trovita en 1492.

America was discovered in 1492.

La matĉo estos ludita morgaŭ.

The match will be played tomorrow.

Exercise #3: Reply with the information given, using a passive participle.

1. Kiam oni ludos la matĉon?
(Morgaŭ matene) La matĉo estos ludita morgaŭ matene.
2. Kiam oni trovis Amerikon?
(En 1492) Ameriko estis trovita en mil kvarcent naŭdek du.
3. Kiam oni purigos la kunvenejon?
(Je lundo) La kunveneo estos pur

4. Kiam oni vendis la aŭtomobilon? La aŭto
 (Hieraŭ)
5. Kiam oni inventis la televidon? La televido
 (En 1923)
6. Kiam oni vokis la policon? La polico
 (Je la 5a)
7. Kiam oni ligis la krimulon? La krimulo
- (Neniam)
8. Kie oni trovis la rabiston? La rabisto
- (En la vendejo)
9. Kien oni metos la kofron? La kofro
- (En la kofrujon)
10. Kiel oni sciigis la policon? La polico
- (Per telefono)

§3. More about compound tenses.

As noted in Lesson 9, compound forms of the verb are used less frequently in Esperanto than in English. The kinds of compound-verb sentences we've just been discussing, formed from the passive participle, are rather more common than the ones using active participles; this is because in real-life language we often find it convenient to say a thing was done, without having to say who (or what) did it. But even with this type of sentence, it is often clearer and simpler, and better style, to choose a more direct construction. One good way is to use **oni** ("they," "people in general," "some unspecified person or persons") as the subject. Another is to use the suffix **iĝ**, thus adding the idea of something *becoming done*. (You might want to review §9, Lesson 6, page 117.)

Oni trovis la rabiston
en la vendejo.

La rabisto troviĝis en
la vendejo.

Oni ludos la matĉon morgaŭ.

La matĉo ludiĝos morgaŭ.

The robber was found in
the store.

The match will be played
tomorrow.

Be aware too that Esperanto has no exact equivalent of our English compound tense called the past perfect (also known as the pluperfect) by which, using the words "had been," we stress that an action was completed *before* the time being described. (For example: "The door *had been closed*" as opposed to "The door *was closed*.") Esperanto accomplishes the same thing by an explanatory word or phrase, like **jam** or **antaŭ ol**:

La krimulo estis jam kaptita, kiam mi alvenis. The criminal had (already) been caught when I arrived.

§4. How to say “anything at all,” “nowhere at all,” etc.

After a correlative beginning with **i-** or **neni-**, the little word **ajn** adds the idea of “at all”:

io	anything, something	io ajn	anything at all
iam	anytime, sometime	iam ajn	anytime at all
nenie	nowhere	nenie ajn	nowhere at all

Exercise #4: Using **ajn**, tell each person to do as he likes.

1. Kien mi metu la kofron?	Metu la kofron ien ajn.
2. Kiam mi voku Roberton?	Voku Roberton iam ajn.
3. Kion mi diru al Paŭlo?	Diru al
4. Kiel mi baku la kukon?	Baku la
5. Kie mi serĉu la krimulon?	Serĉu la
6. Kion mi donu al la ĉefo?	Donu
7. Kien mi metu viajn ajojn?	Metu miajn
8. Kiam mi skribu la leteron?	Skribu
9. Kium mi sendu al la vendejo?	Sendu

§5. How to say “whoever,” “wherever,” etc.

After a correlative beginning with **ki**-, the little word **ajn** adds the idea of “ever”:

kio	what	kio ajn	whatever
kie	where	kie ajn	wherever
kiu	who, which	kiu ajn	whoever, whichever

Notice that there isn't really much difference in actual meaning between **io ajn** and **kio ajn**, or between **ie ajn** and **kie ajn**, etc. In fact, the expressions are just about interchangeable:

Metu la kofron ien ajn.	Put the suitcase	anywhere at all.
Metu la kofron kien ajn.		wherever (you like).
Li povas veni iam ajn.	He can come	anytime at all.
Li povas veni kiam ajn.		whenever (he wants).

In fact, **ajn** can be used after just about any correlative, always emphasizing the indefiniteness of the word:

Mi serĉis lin ĉie ajn.	I looked for him every place (I could think of).
Metu neniom ajn da sukero en mian kafon.	Don't put any sugar whatever in my coffee.

However **ajn** cannot be used with a correlative beginning **ti-**, because these words point out something that's *definite*: *that one*, *that thing*, *that place*, etc.

§6. More about ways to tell when things happen.

Suppose we want to say something happens on a certain day, for example “on Monday.” We *could* say **je lundo**, etc. A better and more usual way, though, is to use the accusative **n** ending:

Mi ekflugos al Parizo je lundo. **Mi ekflugos al Parizo lunden.**

Technically, this use of **n** shows that a preposition—in this case **je**—has been omitted. (More on this in the next section.) Or you might think of the accusative **n** here as pointing out the *one specific day* we are focusing on.

But if we want to say when something *generally* or *repeatedly* happens we use the adverbial **e** ending:

La stewardino flugos al Parizo london. The stewardess will fly to Paris (on) Monday.

La stewardino flugas al Parizo lunde. The stewardess flies to Paris on Mondays.

Mi ŝatas resti hejme vespere. I like to stay home evenings.

Mateng la birdoj kantas bele. In the mornings the birds sing prettily.

§7. About omitting prepositions.

Besides **je**, you can omit *any* preposition and replace it with the accusative **n** ending; but you shouldn't do this indiscriminately. The reason for this rule is to avoid a problem people often have when learning a new language. That problem is that some verbs may need to be used with a preposition in one language, but without a preposition in someone else's language. Why, for instance, do we say "Pay *for* the meal" while the French say "Pay *the meal*"? Why is it that we say "Help *me*!" and the Germans say "Help *to me*!" It is only a matter of custom anyway, so to avoid all worry, Esperanto lets you use either way:

Pagu la manĝon. } Pay for the meal.
Pagu por la manĝo.

Helpu min! } Help me!
Helpu al mi!

As a beginner, you can simply follow your natural inclinations, using prepositions when you would use them in English; just don't be confused when you find someone else doing it the other way. The "best" way to use prepositions (or not use them) is a question of style, and that is best learned by reading and listening to lots of good Esperanto.

§8. How to say “It’s warm,” “It’s nice,” “It’s important,” etc.

Back in Lesson 5 we learned that when English “it” doesn’t actually refer to some specific thing, “it” is omitted in Esperanto. Sometimes in English we use this same mythical sort of “it” with a form of “to be” and an adjective to make a statement like “It’s warm,” “It’s nice,” etc. In Esperanto, the “it” being omitted, the describing word has an e ending (not an a ending). The reason for this is that adjectives in Esperanto must apply to some specific noun or pronoun. If there is no noun or pronoun to refer to, the describing word must take the e ending and function as an adverb:

Estas varme hodiaŭ.

It’s warm today.

Estas bone, ke vi venis.

It’s nice that you came.

Estas grave esti amata.

It’s important to be loved.

(In the third example, **amata** has an a ending, even though no noun or pronoun is stated, because the meaning is that “you” or “one” or “a person” needs to be loved. But **grave** has the e ending because it describes “being loved” which is neither a noun nor a pronoun, but a verb phrase.)

Drill #1: Make your own sentences from this table.

Estas Ne estas Povus esti	bone interese grave tro frue dangere eble	paroli pri tiu afero. studi la plej novan raporton. pardoni lin pro la eraro. korespondi kun fremdaj ĵurnalisto(j).

§9. Word building with ge- and mis-.

The prefix **ge** means “of both sexes”:

patro	father	patrino	mother	gepatroj	parents
frato	brother	fratino	sister	gefratoj	brother(s) and sister(s)
Sinjoro	gentleman	Sinjorino	lady	gesinjoroj	ladies and gentlemen

The prefix **mis** means “wrong,” very much as in English:

kompreni	to understand	miskompreni	to misunderstand
decidi	to decide	misdecidi	to make a wrong decision
kalkuli paôo	to calculate a step	miskalkuli mispâo	to miscalculate a false step

§10. Word building with -êj and -nj.

These prefixes form the affectionate or “short” versions of persons’ names. Unlike other suffixes, they may be added to just a *part* of the original word, to make a pleasing name:

Johano	John	Joêjo	Johnnie
Karlo	Charles	Karêjo	Charlie
Petro	Peter	Peêjo	Pete
Vilhelmo	William	Vilêjo	Bill
Elizabeto	Elizabeth	Elinjo	Liz, Lizzie
Anno	Anne	Anjo	Annie
Margareto	Margaret	Marnjo	Maggie
Katarino	Catherine	Kanjo	Cathy
patro	father	Paêjo	Dad, Daddy, Papa, etc.
patrino	mother	Panjo	Mom, Ma, Mama, etc.

§11. Affixes are words, too.

Affixes (prefixes and suffixes) become words, with their own meanings, when you add appropriate endings. Some common uses of affixes as words are:

eta	tiny	ege	tremendously
aĝoj	things	ano	a member
iĝi	to become	igi	to cause
ilo	a tool	ree	over again, back
mala	opposite	ujo	a container
ulo	a fellow, guy	eble	possibly, maybe

§12. About “elision.”

In English we often shorten “It is” to “It’s” or “He is” to “He’s,” etc., replacing the omitted letter with an apostrophe. In Esperanto it is permissible to omit (or “elide”) certain letters, and replace them with apostrophes, as follows:

(1) The **a** in **la** can be omitted, provided the word is preceded or followed by a vowel sound, with which it can be smoothly pronounced.

(2) The **o** ending of a noun can be omitted, provided it is final. That is, the **o** cannot be omitted if followed by a plural **j** ending and/or accusative **n** ending.

Elision is not used very often in Esperanto except in poetry and songs:

Brilu, brilu, eta stel',
Diamanto de l' ĉiel'!
Tiel alta super ter',
Kio estas vi, en ver'?

(Note that the stress falls on exactly the same vowel as though there were no elision: **ĉi-EL-o** or **ĉi-EL'**.)

Vortolisto

aer/voj/o	airway	brili	to shine
agi	to act	cetera	else
ago	age	ĉarma	charming
ajn	(See §§3-4.)	ĉielo	sky, heaven
alta	high	dankinde*	worthy of thanks
alveni	to arrive	demando	question
Ameriko	America	diamanto	diamond
angla	English	dogano	customs
Anno	Anne	edz/ig/i	to get married
anonci	to announce	el/ir/i	to go out, exit
anonc/ist/o	announcer	Elizabeto	Elizabeth
aparteni	to belong	enmigrado	immigration
atento	attention	eraro	error
aŭgusto	August	*Ne dankinde = Don't mention it, You're welcome.	
bari	to bar, obstruct		
bar/il/o	barrier, fence		
bon/ven/o	welcome		

Eŭropa	European	pafi	to shoot
filo	son	pagi	to pay
for/las/i	to leave, forsake	paki	to pack
frapi	to strike, hit	pak/aj/o	baggage
Ge/sinjor/o/j	Ladies and Gentlemen	pasporto	passport
inspekti	to inspect	pašo	step
inspekt/ist/o	inspector	peti	to ask (for)
interesa	interesting	plezuro	pleasure
interpreti	to interpret	pro	for, on account of
interpret/ad/o	interpreting	promen/ant/o	stroller, walker
inventi	to invent	rimarko	remark, observation
jaro*	year	Roberto	Robert
Johano	John	sci/vol/i	to want to know, wonder
Katarino	Catherine	septembro	September
kies	whose	slipo	slip (of paper)
korekti	to correct	stampi	to stamp
krom	except, besides	stari	to stand
lasi	to leave	stelo	star
Londono	London	sub/skrib/i	to sign
mal/kovr/i	to discover	super	above, over
manĝo	meal	tero	earth
Margareto	Margaret	tut/aj/o	whole thing
mil	thousand	vero	truth
momento	moment	Vilhelmo	William
monato	month	vizaĝo	face
naski	to bear (a child)	voĉo	voice
nask/iĝ>tago	birthday	vojaĝ/ant/o	traveler, voyager
nenie	nowhere		
neniom	no amount		
nomo	name		
ofte	often		

*Mi havas **52 jarojn** = I'm 52
years old.

Dialogo: Professor Miller is at the airport meeting his friend from Paris, Mr. Dupont.

Voôco de anoncisto: Vian atenton, mi petas, Gesinjoroj. Eŭropaj Aervojoj anoncas la alvenon de sia flugo numero ducent naûdek ok de Londono kaj Parizo. La pasaĝeroj eliros per la elirejo numero ses por inspektado de dogano kaj enmigrado. Mi dankas.

Prof. Miller: Pardonu, Sinjoro. Vi estas la doganisto, ĉu ne? Mi atendas amikon, kies alveno estis jus anoncita. Li ne tre bone parolas la anglan lingvon. Ĉu mi povas atendi ĉi tie? Estas eble, ke mi povos interpreti por vi.

Inspektisto: Mi bedaûras, Sinjoro. Ne estas permesate resti tie ĉi. Vi devos stari ĉe la alia flanko de la barilo. Sed se mi bezonus helpon, tiam mi vokus vin.

Prof. Miller: Bone. Dankon. Ha, jen li venas nun. S-ro Dupont! Bonvenon al Usono! Kiel vi fartas? Ĉu vi havis bonan flugon? Estas bone, vidi vin denove.

Inspektisto: Unu momenton. Mi devas fari al vi kelkajn demandojn. Ĉu mi povus vidi vian pasporton?

S-ro Dupont: Kion? Mi ne komprenas. Kion li volas?

Prof. Miller: Li petas vian pasporton.

S-ro Dupont: Ho, kompreneble. Jen ĝi.

Inspektisto: Dankon. Kio estas via nomo?

S-ro Dupont: Kio? Mia nomo? Roberto Dupont.

Inspektisto: Kiam vi estis naskita?

S-ro Dupont: ??????

Prof. Miller: Li demandas vian aĝon.

S-ro Dupont: Mi havas kvindek-du jarojn. Mia naskiĝtago estas la kvina de tiu ĉi monato.

Inspektisto: Ĉu vi estas edzigitanta?

S-ro Dupont: Mi petas?*

Prof. Miller: Inspektisto, li havas ĉarman edzinon kaj tri belajn infanojn.

Inspektisto: Kiel longe vi restos en Usono, S-ro Dupont?

S-ro Dupont: Kiel longe? En Usono? Nur du semajnojn, malfeliĉe.

Inspektisto: Ĉu tio estas via tutaj pakaĵoj?

*Polite for "What did you say?"

S-ro Dupont: Jes, tiu pakajo apartenas al mi. Rigardu, mia nomo estas stampita sur ĝi.

Prof. Miller: Ne, li scivolas, ĉu vi havas alian pakajon, krom tio.

S-ro Dupont: Ho, mi miskomprenis. Pardonu al mi. Ne, tio estas la tutajo. Mi havas nenion ajn ceteran.

Inspektisto: Bone. Jen via pasporto. Bonvolu subskribi tiun ĉi slipon.

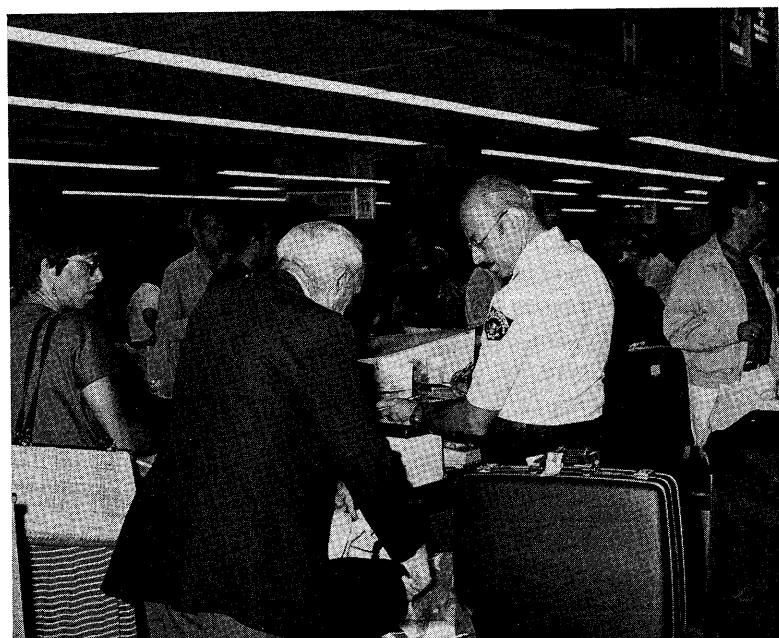
Dankon. Vi povas pasi. Kaj dankon al via amiko, pro la interpretado.

Prof. Miller: Ne dankinde! Estis mia plezuro. Nu, Roĉjo, ĉu ne estus multe pli facile por la vojaĝantoj, se ĉiuj inspektistoj de dogano kaj enmigrado povus paroli Esperanton?

S-ro Dupont: Mia juna amiko! Permesu al mi korekti tiun rimarkon iomete. Estus multe pli facile por la tuta mondo, se *ĉiu* povus paroli Esperanton! Ĉu vi konsentas?

“**Ĉu tio estas via tuta pakajo?**”

U.S. Customs

PART THREE

AN
ESPERANTO
READER

The reading selections that follow, with the accompanying articles on grammar and style, constitute an advanced course in Esperanto. The texts are drawn from a variety of sources including books and magazines published in various countries over a period of some years.

The texts, some of which have been edited for length or timeliness, present a wide range of writing styles and subject matter. They include personal letters, news items, history and travel accounts, poetry and serious fiction, etc.

Footnotes have been added to clarify, on their first occurrence, constructed words and others requiring special comment. Other words will be found in the dictionary at the back.

1. La Vetero en Svedlando¹

(From *Allas Andra Språk*, by Ernfrid Malmgren, Malmö, Sweden)

La vetero en Svedlando estas tre varia. En la norda parto de la lando la tagoj malvarmiĝas jam en novembro, sed ofte estas frosto kaj neĝo ĉe en oktobro. En la suda parto de la lando la vintro venas pli malfrue, kaj en kelkaj jaroj preskaŭ ne falas neĝo² en kelkaj partoj de Skanio.³ Sed kutime⁴ la vintro daŭras multajn monatojn en la tuta lando. La plej malvarma monato estas februaro. Tiam neĝo kovras la teron, kaj glacio ĉiujn lagojn. La junuloj povas glitkuri.⁵ Multaj ankaŭ ludas glitpilkon⁶ aŭ hokeon. Sur la neĝo en la arbaroj kaj sur la kampoj multaj sportistoj⁷ skikuras.⁸

En marto, aprilo aŭ majo venas la printempo. Tiam la tagoj longiĝas kaj varmiĝas. La arboj ricevas sian foliaron,⁹ la herbo verdigas kaj en la ĝardenoj la floroj ekkreskas.¹⁰ Kia bela sezono estas la printempo!

La somero en Svedlando kutime ne estas tre varma. Sed oni ĝojas des pli¹¹ pro varmaj someraj tagoj. Dum tiu sezono ĉiuj laboristoj kaj oficistoj¹² havas libertempojn.¹³ Multaj veturas al somerdomoj¹⁴ en la kamparo¹⁵ kaj aliaj faras ekskursojn per siaj aŭtoj. Sed la kamparanoj¹⁶ devas labori multe dum tiu sezono.

¹Sved/land/o, Sweden ²preskaŭ ne falas neĝo, almost no snow falls

³Skanio, Skane, southernmost province of Sweden ⁴kutim/e, ordinarily

⁵glit/kur/i, go skating ⁶glit/pilk/o, a Swedish game similar to hockey

⁷sport/ist/o, sportsman, sports enthusiast ⁸ski/kur/i, go skiing

⁹foli/ar/o, foliage ¹⁰ek/kresk/i, start to grow ¹¹oni ĝojas des pli, one is all the gladder

¹²ofic/ist/o, official, office-holder ¹³liber/temp/o,

vacation, time off ¹⁴somer/dom/o, summer house ¹⁵kamp/ar/o, farming land, “the country” ¹⁶kamp/ar/an/o, farmer

Dum la aŭtuno ofte estas pluvo kaj fortaj ventoj. Sed tiam la fruktoj ruĝiĝas, la grenoj maturiĝas kaj la foliaro flaviĝas. Tial oni ĝuas la aŭtunon malgraŭ la griza kaj nuba vetero.

2. Pri Zamenhof

(From *Allas Andra Språk*, by Ernfrid Malmgren)

Multaj personoj, kiu(j) faris al la homaro¹ gravajn servojn, vivis tre modeste aŭ eĉ misere.² Ili tute oferis sin por plenumi sian taskon. Mi pensas ne nur pri la misiistoj³ sed ankaŭ pri multaj inventistoj.⁴ Mi bezonas mencii nur Gutenberg, kiu estas la patro de la presarto.⁵

Modeste vivis ankaŭ la verkinto⁶ de Esperanto. Lia nomo estas Ludo-viko Zamenhof. Li naskiĝis⁷ en urbeto en Polujo.⁸ En tiu urbo oni parolis kvar lingvojn: la rusan, la polan, la germanan kaj la hebrean. La junia, serioza Ludoviko ofte rimarkis, ke la homoj sur la stratoj malpacigis⁹ pro tio, ke¹⁰ ili miskomprendis unu la alian. Ĉar li estis pacama¹¹ knabo, kaj ĉar en la harmonia hejmo li estis amata infano, li sentis grandan malĝojon.

Li komencis cerbumi¹² pri tio, ĉu ne estus eble¹³ krei facilan interpopolan¹⁴ lingvon, kiun ĉiu homo povus lerni flanke¹⁵ de la gepatra¹⁶ lingvo. Tia lingvo evidentemente estas bezonata, li pensis.

Tiu ideo tiom kaptis liajn pensojn, ke li komencis fari eksperimentojn. Kaj tiuj eksperimentoj post multaj jaroj donis kiel rezulton la libron kun la titolo *La internacia lingvo*. Li eldonis¹⁷ sian libron sub la pseŭdonimo “D-ro Esperanto.”

La kreto de Esperanto sekve¹⁸ estas produkto de realista¹⁹ persono, kiu volis doni al la homoj rimedon por facile interkomprendo.²⁰ Kiel idealisto li ne celis gajni monon per la lingvo, sed li noble kaj grandanime²¹ publike deklaris, ke la lingvo ne estas lia sed ĉies propraĵo,²² ĉar ĝi apartenas al ĉiu, kiu uzas ĝin.

La lingvo nun estas ne nur parolata kaj komprenebla sed ankaŭ ĉatata kaj amata de centmiloj²³ da homoj en ĉiuj kontinentoj sur la terglobo.²⁴

La domo en
Bjalistoko, Polujo,
kie naskiĝis la
verkinto de Esperanto
en 1859

¹**la hom/ar/o**, humanity, mankind ²mizer/e, wretchedly ³misi/ist/o, missionary ⁴invent/ist/o, inventor ⁵**la pres/art/o**, the art of printing ⁶verk/int/o, author ⁷nask/iĝ/i, to be born ⁸Pol/uj/o, Poland ⁹mal/pac/iĝ/i, to quarrel ¹⁰pro tio, ke, for the reason that ¹¹pac/am/a, peace-loving ¹²cerbumi, rack one's brain, think hard ¹³pri tio, ĉu ne estus eble, about whether it wouldn't be possible ¹⁴inter/popol/a, inter-people ¹⁵flank/e de, at the side of, alongside of ¹⁶ge/patr/a, parental ¹⁷el/don/i, to issue, publish ¹⁸sekv/e, consequently ¹⁹real/ist/a, realistic ²⁰inter/kompren/o, mutual understanding ²¹grand/anim/e, magnanimously ²²prop/raj/o, property ²³cent/mil/o/j, hundreds of thousands ²⁴ter/glob/o, globe (of the world)

About “La”

Remember, **la** is sometimes used to denote a thing in general or in its totality: **La aŭtuno estas bela sezono**, Autumn (autumns in general) is a pretty season. **La homoj estas inteligentaj estaĵoj**, Human beings (not just certain ones, but humans in general) are intelligent beings. **La idealistoj havas grandan amon por la homaro**, Idealists have a great love for humanity.

3. Barbro kaj Eriko—I

(By Alois Schneider and Magda Carlsson, by kind permission of the authors and Eldona Societo Esperanto.)

Serio de leteroj inter du junaj geesperantistoj¹—aŭstro kaj svedino:

Hohenberg, la 10-an² de oktobro

Bonan tagon, kara knabino!

La hodiaŭa tago³ alportis⁴ al mi ĝojon grandegan: nia instruisto disdonis⁵ eksterlandajn⁶ adresojn kaj mi, feliĉulo, ricevis la vian.⁷

Mi esperas, ke la destino donis al mi bonan, fidelan amikinon kaj ke mi ĉiam povos kontentigi⁸ vin per miaj leteroj.

Barbro, via belsona⁹ nomo, tre plaĉas al mi¹⁰ kaj vi certe ankaŭ estas ĝentila knabino. Mi vidas vin antaŭ mi, ridantan, kun demandanta mieno: “Kiu vi estas?”

Do: dudekdujara¹¹ junulo, granda, brunhara,¹² brunokula,¹³ aspirante cion belan kaj bonan sed agante plej ofte malsagē,¹⁴ malbone.

Antaŭ unu jaro¹⁵ mi finis post gajaj, petolaj studjaroj¹⁶ la mezan lernejon¹⁷ kaj faris instruistekzamenon.¹⁸ Instruinte poste¹⁹ dum kelkaj monatoj en privata lernejo, mi nun devas atendi, ĝis mi ricevos daŭran²⁰ oficon.

Dum tiu tempo mi daŭrigas²¹ mian studadon. Mi speciale interesigas²² pri literaturo kaj fremdaj lingvoj, de post²³ kelkaj semajnoj mi diligente lernas Esperanton, kiu ŝajnas al mi tiel facila, bela, kaj tre grava por ĉiuj popoloj.

En nia kurso kunvenas preskaŭ kvindek personoj, seriozaj gesinjoroj, gajaj gefraŭloj.²⁴ Nia instruisto estas entuziasma esperantisto, kiu multe ŝercas kaj ridas kun ni.

Ĉu vi jam delonge lernas Esperanton?²⁵ Ĉu vi ankaŭ kurson vizitas?²⁶

Skribu multe pri vi, pri viaj ĝojoj, malĝojoj, pri viaj laboroj,²⁷ plezuroj, deziroj, pri via vilago kaj via lando belega.

Kun sapiro²⁸ mi atendas vian respondon.

Tre korajn salutojn²⁹

Eriko

¹ge/esperant/ist/o/j, Esperantists (of both sexes) ²la 10-an, (on) the 10th ³la hodiaŭ/a tag/o, the present day, this day ⁴al/port/is, brought ⁵dis/don/is, gave out (see DIS-, below) ⁶ekster/land/a, foreign (lit., outside the country) ⁷la vi/a/n, yours ⁸kontent/ig/i, to satisfy ⁹bel/son/a, sonorous, pretty-sounding ¹⁰tre plaĉas al mi, I like very much (see below) ¹¹du/dek/du/jar/a, 22-year-old ¹²brun/har/a, brown-haired ¹³brun/okul/a, brown-eyed ¹⁴mal/saĝ/e, foolishly ¹⁵antaŭ/unu jaro, one year ago ¹⁶stud/jar/o/j, student years ¹⁷mez/a lern/ej/o, intermediate school (a kind of university) ¹⁸instru/ist/ekzamen/o, exam to become a teacher. Note that in Esperanto (as in many European languages) one “makes” rather than “takes” a test ¹⁹post/e, afterward ²⁰daŭr/a, continuous, permanent ²¹daŭr/ig/i, to continue, carry on ²²interes/ig/i, to be(come) interested ²³de post, since (de post kelkaj semajnoj, for the past several weeks) ²⁴ge/fraŭl/o/j, single people ²⁵Ĉu vi...Esperanton? Have you been learning Esperanto for a long time now? ²⁶vizit/i, here: to attend ²⁷labor/o/j, labors, work ²⁸kun sopir/o, longingly ²⁹kor/a/j/n salut/o/j/n, cordial greetings

DIS-

The prefix **dis** denotes separation into different parts or directions: **disdoni**, to give out, hand out; **dissendi**, to disseminate, send out, broadcast; **disiri**, to separate, go separate ways.

PLAĈAS

Although **ŝati** may be translated “to like” its exact meaning is “to appreciate,” “to have high regard for.” Another way to say “like” is with **plaĉi**, which, however, requires a turned-around construction like this: **Tiu libro plaĉas al mi**, I like that book (lit., “That book is pleasing to me”). **Via belsona nomo tre plaĉas al mi**, I like your pretty-sounding name very much. **Kiel plaĉas al vi la manĝo?** How do you like the meal?

JAM, JAM NE

Jam ("already") is often used in the sense of "by now," "up to now": **Li jam kantadas tri horojn**, He's been singing for three hours now. **Mi jam delonge sciis tion**, I've known that for a long time now. **Jam nun!** Right away! **Ĉu vi jam delonge lernas Esperanton?** Have you been learning Esperanto for a long time now?

Jam ne means "not now" in the sense of "not any longer": **Jam ne pluvas**, It's not raining now (it has been raining until now, but not any longer). **Mi jam ne amas vin**, I don't love you any more.

BONAN TAGON

When someone says "Good morning" or "Good day" he is not speaking a complete sentence; but everyone understands the meaning: "*I wish you a good morning*," "*Have a good day*," etc. In Esperanto, the words **bonan tagon**, **bonan matenon**, etc., have the accusative ending because they are objects of a verb, even though that verb is not expressed.

More examples: **bonan vesperon**, good evening; **bonan nokton**, good night; **bonan apetiton**, good appetite (a common mealtime greeting like "enjoy your meal"); **sukceson** or **bonĝancon**, good luck; **bonvenon**, welcome (as in "welcome to my home," not "you're welcome"); **saluton**, hello, hi, greetings; **korajn salutojn**, cordial greetings.

PLEASE, THANK YOU, YOU'RE WELCOME

There are basically two ways to say "please" in Esperanto. One is with a form of **bonvoli** (literally: to have the good will to) which we've already met: **Bonvolu doni al mi la salon**, Please give me the salt. **Bonvole parolu pli malrapide**, Please speak more slowly.

The second way is with **mi petas**, "I beg," "may I ask:" **Donu al mi la salon, mi petas**, Please give me the salt. **Mi petas, parolu pli malrapide**, Please speak more slowly.

There are several ways to say “thank you,” all using the verb **danki**: **dankon**, **dankojn**, **mi dankas**, **mi dankas vin**. “Thanks a lot” can be **multan dankon**, **multajn dankojn**, **dankegon**, or **kora(j)n danko(j)n**.

“You’re welcome” as a reply to “thank you” is variously **ne dankinde** (not worth thanking), and—again—**mi petas**, please, meaning “Please don’t mention it,” or “Please let me do even more for you.”

One further use of **mi petas** is to ask someone to repeat something you didn’t quite hear or understand. In this case you pronounce it as a question—**Mi petas?**—and the meaning is “I beg your pardon—please say that again?”

Bildkarto! ĉiam ĝojigas

Bild/kart/o, picture postcard

4. Du Leteroj

(From *A Key to Esperanto.*)

Kara Sinjoro,

En Esperanta gazeto mi vidis vian adreson, kun la rimarko, ke vi estas armea oficiro. Mi ankaŭ estas oficiro, kaj mi kredas, ke ni povus kun granda intereso korespondi inter ni pri multaj demandoj. Ĉu vi volas korespondi kun mi?

Kun kora saluto,

Estimataj¹ Sinjoroj,

Laŭ via peto ni sendas al vi ĉi-kune² nian prezliston, kiu montros al vi, ke niaj varoj ne estas multekostaj.³

Rilate al⁴ la kvalito, ni povas certigi⁵ al vi, ke ni estas firmo de bona reputacio, kaj ke ni produktas nur objektojn de la plej bona speco.

Atendante viajn mendojn, kiuj ricevos nian tujan⁶ atenton.

Viaj fidele,

¹estim/at/a, esteemed (see below) ²ĉi-kun/e, herewith ³mult/e/kost/a, expensive ⁴rilat/e al, in regard to ⁵cert/ig/i, to assure ⁶tuj/a, immediate

ESTIMATA

Estimata, “esteemed,” is the usual form of address for business or rather formal letters. **Kara** is more frequently used in informal letters, especially to friends.

5. Barbro kaj Eriko—II

Rud en la 16-a de oktobro

Malproksima amiko,

Koran dankon! mi tre ĝojis, kiam mi ricevis vian leteron. Kun intereso mi legis, kion vi tiel afable rakontis, kaj ankaŭ mi volas iomete paroli pri mi mem. Nur fremda, stranga nomo mi ja¹ ankoraŭ estas al vi!

Mia patro (kiu, cetere,² nun tre interesite³ rigardas la belan poštmarkon⁴ aŭstran) estas kampulo.⁵ Post la morto de mia patrino kaj frato Gösta, mastrumadas⁶ kaj helpas al mia patro nur deknaŭjara knabino. Jes, vi ĝuste divenis: estas mi.

Ni logas en izolita bieno, kiu situas kvin kilometrojn okcidente⁷ de Karlstad, la plej proksima urbo. Tie mi vizitas depost du monatoj esperantan kurson, kiun gvidas juna germano. Multaj gelernantoj, preskaŭ kvardek, partoprenas⁸ la kurson: geedzoj, gefraŭloj, kaj infanoj.

Sed temis pri⁹ mia hejmo. Vi vidas dometon ruĝe-brunan¹⁰ kiun bele cirkauplektas¹¹ hedero. Kiel ordinare la biendomoj¹² svedaj,¹³ ĝi estas el ligno, ĉar riĉa je arbaroj estas nia lando. Inter la blankaj fenestrokadroj¹⁴ amike elrigardas¹⁵ floroj—pri kiuj mi iom fieras! Flanke de la domo troviĝas¹⁶ stalo por kvar bovinoj kaj unu ĉevalo. Kelkaj kampoj cirkau¹⁷ apartenas al ni.

En tiu medio miaj tagoj trankvile pasas. Ne mankas al¹⁸ mi laboro, sed vespere mi ofte havas tempon por legi librojn aŭ studi Esperanton. De nun¹⁹ mi ja havos ankaŭ novan, agrablan okupon: korespondadi kun vi. Vere, tio estas granda plezuro, kaj mi petas—baldaŭ respondu!

Multajn salutojn de via sveda amikino,

Barbro

¹ja, indeed, after all ²ceter/e, “I might add” (see below) ³interes/it/e, interestedly ⁴pošt/mark/o, postage stamp ⁵kamp/ul/o, farmer ⁶mastr/um/i, to keep house ⁷okcidente de, west of ⁸part/o/pren/as, take part in ⁹tem/is pri, the subject was ¹⁰ruĝ/e-brun/a, reddish brown ¹¹cirkau/plekt/as, twines around ¹²bien/dom/o, farmhouse ¹³kiel...svedaj, as Swedish farmhouses usually (are) ¹⁴fenestr/o/kadr/o, window frame ¹⁵el/rigard/as, look out ¹⁶trov/iĝ/as, is found ¹⁷cirkau/e, roundabout ¹⁸mank/as al (see below) ¹⁹de nun, from now on

JA

This little word is used for emphasis and means “indeed,” “assuredly,” “after all,” “you know,” etc: **Li ja kantas belege**, He certainly does sing beautifully. **Tiu aŭto ne estas nova, sed ĝi ja estas mia**, That car isn’t new, but it *is* mine.

CETERA, CETERE

Cetera means “the rest,” “the part left over”: **Kelkaj el la knaboj pilkludis, kaj la ceteraj iris hejmen**, A few of the boys played ball and the rest of them went home.

Cetere means “as for the rest,” “additionally,” “besides,” “I might add,” “moreover,” “on the other hand,” “by the way.” **Kaj cetere**, and so on, and more besides.

MANKAS

In Esperanto no person ever lacks a thing; the thing has to be lacking to the person: **Mankas al mi la tempo por fari tion**, I lack the time (in order) to do that. **Ne mankas al mi laboro**, I don’t lack for work.

TEMAS PRI

Temo is a theme, a topic, a subject under discussion: **La temo de mia libro estas la arto**, The subject of my book is art.

Temi means “to have as its subject,” “to be about:” **Mia libro temas pri la arto**, My book is about art.

With no subject expressed, **temas pri** means “the subject is,” “it is a question of:” **Temas nun pri la prezo de viaj varoj**, The question now has to do with the price of your goods. **Pri kio temas?** What are we talking about? **Ne temas pri manko de mono**, It is not a matter of lack of money.

6. Trans la Lingvajn Barilojn—I

(By Francis Helmuth, from *North American Esperanto Review*)

Unu jaron post kiam ili komencis lerni Esperanton, Francis kaj Bonnie Helmuth lasis sian hejmon en San Diego, California, por longa vojaĝo tra Eŭropo, uzante la lingvon kiel bileton al multaj aventuroj kaj novaj amikecoj.¹

Le Havre, Francujo,² 16 oktobro

La S.S. Alblasterdijk alvenis ĉe la haveno de Le Havre, je la 10a ptm.,³ la 15an de oktobro, kaj estis tro malfrue por elŝipiĝi,⁴ do ni devis atendi ĝis merkreda mateno. Tiun matenon la vetero estis bela, la suno brilis, kaj ne estis malvarme ekstere.⁵ Antaŭ la matenmanĝo,⁶ je 7:30 atm.,⁷ viro atendis min en la ripozejo⁸ de la pasaĝeroj. Kiam mi proksimiĝis⁹ al li, mi vidis verdan steleton sur lia jaketo,¹⁰ kaj kiam mi estis staranta apud li, li salutis min per la belaj, bonaj vortoj, "Bonan matenon, Sinjoro."

La viro estis Jean Gibaux, membro de la Esperanta grupo en Le Havre. Li diris al mi ke la delegitino¹¹ tie ricevis mian leteron el New Orleans, Usono, kaj ke li volas konduki min kaj mian edzinon al la domo de Hélène Amiard, instruistino.

Hélène Amiard estas ĉarma, afabla virino kiu diris ke ŝi volas prezenti nin al siaj gesamideanoj¹² en Le Havre, ĉe kunveno tiunokte.¹³ Bedaŭrinde, ni devis foriri, ŝipe, je la tria ptm. la saman tagon, do ni ne havis la okazon por renkonti la aliajn geesperantistojn tie. Almenaŭ, ni babiladis dum unu horo, Esperante (ŝi ne povis paroli angle), kaj tiam Samideanino Amiard montris al ni diversajn partojn de sia urbo.

¹amik/ec/o, friendship (see -EC below) ²Franc/uj/o, France (see -UJ below) ³ptm. = post/tag/mez/e, p.m. ⁴el/ſip/iĝ/i, to debark ⁵ekster/e, outside ⁶maten/manĝ/o, breakfast ⁷atm. = antaŭ/tag/mez/e, a.m.

⁸ripoz/ej/o, lounge ⁹proksim/iĝ/i, to approach ¹⁰jak/et/o, jacket

¹¹delegit/in/o, delegate (female) representing that city for the U.E.A.

¹²ge/sam/ide/an/o/j, fellow Esperantists (see SAMIDEANO below)

¹³tiu/nokt/e, that night

Le Havre estas bela urbo kie multaj ŝipoj haltas por ŝarĝi kaj malŝarĝi varojn kaj pasaĝerojn ĉiutage. Ĝi estis parte detruita dum la dua mondmilito¹⁴ kaj oni konstruas multajn belajn novajn konstruaĵojn: ĉambrarojn¹⁵ kaj konstruaĵojn por komercaj aferoj. La novaj konstruaĵoj estas modernaj kaj belaj, kaj havas tri aŭ kvar etaĝojn super allogaj¹⁶ butikoj. En la plej malnova parto de la urbo estas la malnovaj butikoj kaj magazenoj kaj sur la larĝa trotuaro estas budaroj,¹⁷ kie oni vendas ĉiajn aĵojn.¹⁸ Tie la loĝantoj¹⁹ aĉetas mangajojn, vestajojn,²⁰ juvelojn, bomboojn, ktp.²¹

Ankaŭ la delegitino nin helpis trovi la oficejon de la Amerika Ekspresso²² kaj la poštofficejon,²³ kaj ni sendis poštkartojn²⁴ kaj leterojn al niaj geamikoj en Usono. Je la 12a ni aĉetis Svisan fromaĝon, ŝinkon, vinon, kaj panon, kaj portis ilin al la domo de Samideanino Amiard por nia tagmeza manĝo. Post la manĝo ni denove babiladis Esperante, kaj post du bonaj horoj de interesa interparolo²⁵ ni devis adiaŭi²⁶ kun la espero ke denove ni vizitos la urbon Le Havre kaj eble renkontos la aliajn geesperantistojn tie.

¹⁴mond/milit/o, world war ¹⁵ĉambr/ar/o, apartment ¹⁶al/log/a, attractive ¹⁷bud/ar/o, group of vending stalls, bazaar ¹⁸ĉiaj ajoj, all sorts of things ¹⁹loĝ/ant/o, inhabitant ²⁰vest/aj/o, clothing ²¹ktp. = kaj tiel plu, etc., and so on ²²Amerika Ekspresso, American Express Co. ²³pošt/ofic/ej/o, post office ²⁴pošt/kart/o, post card ²⁵inter/parol/o, conversation ²⁶adiaŭ/i, to say farewell

-EC

The suffix **ec**, rather like *-ness* in English, names an abstract quality: **bona**, good, **boneco**, goodness; **pura**, clean, **pureco**, cleanliness; **feliĉa**, happy, **feliĉeco**, happiness. The English equivalents do not always end in *-ness*, however: **amiko**, friend, **amikeco**, friendship; **alta**, high, **alteco**, height; **saĝa**, wise, **saĝeco**, wisdom.

-UJ

This suffix, which we first met in Lesson 7, means container: **inko**, ink, **inkujo**, ink-well, etc. It is also commonly used, with roots denoting nationality or race, to form the names of countries: **franco**, a Frenchman, **Francujo**, France; **belgo**, a Belgian, **Belgujo**, Belgium; **anglo**, an Englishman, **Anglujo**, England; **polo**, a Pole, **Polujo**, Poland.

Another use for **uj**, which you will probably only see in older texts, names trees from their fruits: **pomo**, apple, **pomujo**, apple tree; **cerizo**, cherry, **cerizujo**, cherry tree. Current usage has all but discarded these forms in favor of **pomarbo**, **cerizarbo**, etc.

SAMIDEANO

The literal translation of **sam/ide/an/o** is “a person associated with the same idea.” The word is used of Esperantists and for all practical purposes means “fellow Esperantist.”

ADIAŬ—ĜIS LA REVIDO

There are two ways to say “goodbye” in Esperanto. **Adiaŭ** (like French *adieu*, or Spanish *adiós*) indicates a rather final or long-time parting: **Adiaŭ, karulino mia, mi foriras militon**, Farewell, my darling, I’m off to war. **Ĉu mi adiaŭ ĉiujn miajn esperojn?** Must I say goodbye to all my hopes? **Adiaŭa parolado**, farewell address.

For a shorter time, one says “goodbye” with **Ĝis la revido**, Until we meet again (lit., “until the re-seeing”). This is sometimes shortened to just **Ĝis revido**, **Ĝis la**, or even **Ĝis!**

POR—PRO

Both of these words are generally translated “for” but they are usually not interchangeable. **Por** (for the purpose of) looks ahead to some goal; **pro** (on account of) looks backward to a reason: **Tiu donaco estas por Paĉjo**, That gift is for Papa. **Dankon pro la konsilo**, Thanks for the advice. **Ni enŝipiĝis por Le Havre**, We embarked for Le Havre. **Ni ne elŝipiĝis pro la malfrua horo**, We didn’t get off the ship because of the late hour.

Por preceding an infinitive usually means “in order,” or “for the purpose of,” though in English these words are not always expressed: **Si venis por viziti siajn infanojn**, She came (in order) to visit her children. **Mi haltis por vidi ion**, I stopped (in order) to see something. **Mi havas multon por fari**, I have a lot to do. (It helps to remember the old song: “I’m going to Louisiana, my true love for to see.”) Watch for numerous instances of this use of **por** plus the infinitive, in the following selection.

7. Trans la Lingvajn Barilojn—II

Bonnie kaj mi devis elŝipiĝi en Antverpeno, Belgujo, ĉar la vaporŝipkompanio¹ ne volis ke ni restu surŝipe.² Ili pagis por biletoj al Rotterdam per vagonaro,³ kaj ni ne povis halti por kontakti la esperantistojn en Antverpeno. Estis bedaŭrinda afero, sed eble baldaŭ en la eston-teco⁴ ni povos rehaldi tie.

Pluvis dum la vagonara veturo al Rotterdam, kaj kiam ni atingis la urbon ankorau estis pluvante. Ni trovis hotelĉambron apud la centra parto de la urbo. La horo estis la tria, posttagmeze, kaj Bonnie estis tro laca por vagi tra la urbo, do ŝi enlitiĝis⁵ kaj mi iris al la centra parto de la urbo.

Oni povas trovi la oficejon de la Universala Esperanto-Asocio tre facile, ĉar ĝi estas sur la konata⁶ strato Eendrachtsweg.* Estas bela kanalo en la centro de Eendrachtsweg, kaj ĉe ĉiu flanko estas larĝa herbejo⁷ kaj multaj belaj arboj. La vojoj iras laŭlonge⁸ de ĉi tiuj herbejoj kaj kanalo, kaj

* The office of UEA has since moved to a newer building nearby at Nieuwe Binnenweg 176.

la oficejo estas lokita kie oni povas vidi la belajn parketon kaj kanalon de la oficejo.

Kiam mi iris apud la pordon de la oficejo mi vidis du montrofenestojn⁹ ĉe la maldekstra flanko kaj mi haltis por vidi iliajn enhavojn.¹⁰ Estis ekzpozicio de esperantajoj!¹¹ Jen estis bonega afero, ĉar miloj da personoj piedpasas¹² ĉi tiujn fenestrojn ĉiutage kaj multaj el ili devas vidi la propagandajojn¹³ pri Esperanto: libroj kaj libretoj, turistprospektoj,¹⁴ brosuroj, ktp. Ankaŭ, sur la muro de la konstruaĵo estis la vortoj “Universala Esperanto-Asocio,” kaj super la pordo estis granda verda stelo.

Interne¹⁵ mi trovis koridoron kun du pordoj ĉe ĝia maldekstra flanko. Kiam mi malfermis la unuan pordon mi vidis du virinojn kiuj laboris ĉe skribmašinoj.¹⁶ Ambaŭ portis verdajn stelojn, do mi diris, “Bonan tagon.” Ili rigardis al mi kaj unu el ili respondis, “Saluton, Sinjoro. Ĉu ni povas helpi vin?” Tiam mi prezentiĝis min, kaj post taso da teo kaj kelkaj afablaj vortoj alia virino eniris. Ŝi estis fraŭlino Vermaas, kaj ŝi invitadis min en sian oficejon por interparolo.¹⁷ Ni marĝnis el la unua oficejo, tra ĉambro inter la du oficejoj, kie estis bretaroj¹⁸ kun multaj libroj, aĵoj por poŝto kaj oficejlaboro¹⁹ ktp. Ĉi tio montris al mi, ke memevidente²⁰ oni laboregas ĉe ĉi tiu oficejo por disvastigi²¹ librojn, gazetojn, reklamojn kaj informojn²² al la diversaj partoj de la mondo.

Kiam mi foriris el la oficejo de UEA mi havis bonan senton, ĉar mi jam trovis geomikojn per la verda stelo, kvankam mi estis en fremda lando, kie oni parolas alian lingvon. Ili invitadis min kaj mian edzinon al la oficejo por pli da interparolo dum la venontaj tagoj, kaj ankaŭ diris al mi ke, se ni bezonas helpon pri ia afero, ili situas helpi nin.

¹vapor/ŝip/kompani/o, steamship company ²sur/ŝip/e, on board

³vagon/ar/o, train ⁴est/ont/ec/o, future ⁵en/lit/iĝ/is, went to bed

⁶kon/at/a, (well) known ⁷herb/ej/o, grassy place ⁸laŭ/long/e de, along (the length of) ⁹montr/o/fenestr/o, show window ¹⁰en/hav/o, content

¹¹esper/ant/aj/o/j, Esperanto things, Esperantiana ¹²pied/pas/as, pass by on foot ¹³propagand/aj/o, publicity material ¹⁴turist/prospekt/o, travel folder ¹⁵intern/e, inside ¹⁶skrib/masin/o, typewriter

¹⁷inter/parol/o, conversation ¹⁸bret/ar/o, set of shelves

¹⁹ofic/ej/labor/o, office work ²⁰mem/evident/e, obviously

²¹dis/vast/ig/i, spread abroad, promulgate ²²inform/o/j, information.

8. Trans la Lingvajn Barilojn—III

Rotterdam, Nederlando, 20 oktobro

Por sabato vespero ni estis invititaj al granda afero en Rotterdam kiam la Esperanto-grupo "Merkurio" festis sian oran jubileon. Unue estis akcepto¹ de la grupo, je la dua posttagmeze, en Salono Beatrix apud la centra stacidomo,² kie ĉeestis³ pli ol cent personoj: jurnalistoj, viroj kun gravaj pozicioj en la urbo, amikoj de Esperantistoj, ktp. Ni renkontis kelkajn geesperantistojn kaj babiladis kun ili, kaj dum la tuta vespero ni ne havis okazon por uzi unu vorton de la angla lingvo. La akcepto finiĝis⁴ je la kvina kaj kelkaj neesperantistoj foriris, kaj la aliaj personoj eniris alian ĉambrojn por la bankedo.

Ĉe la bankedo ni renkontis multajn esperantistojn—estis proksimume sesdek da ili tie. S-ro J. D. Brakel, prezidanto de Merkurio, lia edzino, kaj ges-roj Isbrucker sidigis ĉe la ĉeftablo⁵ en la bankedĉambro. Ni havis bonan interparolon kaj post bongustaj⁶ mangajoj S-ro Brakel faris parolandon, kaj ankaŭ⁷ F-ino⁸ Vermaas kaj S-ro Driesen.

Mi lernis pri kelkaj aferoj rilate al Esperanto kaj la organizoj⁹ esperantaj en Nederlando. Unue, estas pli ol tricent geesperantistoj en la urbo Rotterdam,¹⁰ sed oni havas kvar grupojn en tiu urbo. Estas la grupo "Merkurio," la klubo "La Espero," kaj ankaŭ grupo de kristanaj esperan-

GemeenteWerken Rotterdam

tistoj kaj grupo de laboristoj. Kvankam ili havas siajn proprajn kunvenojn, ili tamen estas bonaj amikoj kaj laboras en harmonio por la movado.¹¹

Mi ankaŭ lernis ke multaj Esperantistoj ĉi tie, kaj ankaŭ tra la mondo, ne estas membroj de la Universala Esperanto-Asocio. Mi opinias,¹² ke la tuta esperantistaro¹³ devas aparteni al unu internacia, neŭtrala grupo, por kreskigi¹⁴ la Esperantan movadon, aŭ la movado ne havos suficien forton por kreski. La lokaj grupoj ankaŭ estas gravaj por la movado, sed unue ni devas havi fortan internacian asocion. (Daŭrigota)¹⁵

¹akcept/o, here: reception ²staci/dom/o, (railway) station house

³ĉe/est/i, to be present ⁴fin/ig/is, came to an end ⁵ĉef/tabl/o, head table

⁶bon/gust/a, tasty ⁷kaj ankaŭ..., and so did... ⁸F-ino = Fraŭlino

⁹organiz/aj/o, organization ¹⁰la urbo Rotterdam, the city of Rotterdam (see below) ¹¹mov/ad/o, movement ¹²opini/as, believe (see below)

¹³esperant/ist/ar/o, all Esperantists, the “Esperanto world” ¹⁴kresk/ig/i, to make grow ¹⁵daŭr/ig/ot/a, to be continued

LA URBO ROTTERDAM

When a proper name is used with its category also expressed, the word **de** is generally not used, and the proper name usually comes second: **la urbo Ĉikago**, the City of Chicago; **la rivero Misisipi**, the Mississippi River; **monto Everest**, Mount Everest; **la monato novembro**, the month of November.

OPINIAS—PENSAS

Mi opinias means “I think” when one is offering a firm opinion. **Mi pensas** means “I am thinking,” “It is running through my mind.” Compare: **Mi opinias, ke ĉiu esperantisto devas aparteni al unu grupo**, I think all Esperantists need to belong to one group; **Mi pensas, ke mi iros al Parizo en aprilo**, I think I will go to Paris in April.

9. Barbro kaj Eriko—III

Hohenberg, la 25-an de oktobro

Kara amikino,

Koregan dankon pro via letero, kiu multan ĝojon faris al mi. Mi vidas vin en mia imago, mi vidas vian dometon ruĝbrunan, mi preskaŭ havas la senton, ke mi iam estis ĉe' vi.

Leginte, ke vi jam perdis vian fraton kaj vian karan patrinon, mi tre malĝojigis. Bedaŭrinda knabino?² Sed mi sentas, ke vi majstrante la sorton estas bona filino al via patro kaj trovas en la laboro, en la zorgo por li multan kontenton. Ĉu ne, amikino?

Ankaŭ miaj gepatroj havis malgrandan bienon, patro krome³ ĉiam laboris en la fabriko. Nun ili estas maljunaj kaj donis sian posedon al bofrato⁴ Johano, ĉe kiu ili kaj mi loĝas; miaj aliaj gefratoj vivas en lokoj diversaj.

Ankaŭ nia bieno situas flanke de la domaro.⁵ Ĉirkaŭe estas montoj, herbejoj, arbaroj. Mia patro estas pasia ĉasisto.⁶ Li ankoraŭ estas tre sana, tre vigla, la patrino bedaŭrinde malsanetas de post kelkaj jaroj.

Vi certe volas scii pli multe pri nia urbeto.

Hohenberg troviĝas en 470-metra absoluta alteco,⁷ kelkaj pintoj ĉirkaŭe atingas 1300 kaj 1400 metrojn. Tie sude,⁸ la unua montego salutas el la malproksimo. La dorso jam estas nuda, baldaŭ neĝo ĝin kovros.

Iru kun mi sur tiun monton, kiu portas la ruinojn de mezepoka⁹ kastelo! Rigardu la valon belegan. Sub niaj piedoj situas bela lageto kaj nia urbeto, norde, sude, kaj en la flankvaloj¹⁰ diversaj aliaj partoj de la komunumo.¹¹

Nun estas aŭtuno—la aŭtuno estas la plej bela sezono en nia montaro. Preskaŭ ĉiutage ni havas la same bluan ĉielon, ankoraŭ brilas sufice¹² varme la suno.

Jam tre frue malaperas¹³ la suno sub la montarhorizonto.¹⁴

Mi estas sola en mia ĉambreto, mi skribas kaj revas.

Respondu baldaŭ, skribu tre multe!

Tutkore¹⁵ salutas

Eriko

El Heroldo de Esperanto

(*Heroldo de Esperanto* is a popular Esperanto publication in newspaper format from Italy.)

Sağā vorto. Orson Wells foje¹⁶ diris: “Komplimentado¹⁷ estas la arto diri al aliaj tion, kion ili mem pri si pensas.”

La geedzoj. Post la fianĉigo:¹⁸ li parolas, ĝi aŭskultas; dum la miela monato:¹⁹ ĝi parolas, li aŭskultas; dek jarojn poste: ambaŭ parolas, la najbaroj aŭskultas.

¹ce vi, at your house ²bedaŭrinda knabino! poor girl! ³krom/e, besides that ⁴bo/frat/o, brother-in-law (see BO- below) ⁵dom/ar/o, cluster of houses, settlement ⁶cas/ist/o, hunter ⁷absolut/a alt/ec/o, height above sea level ⁸sud/e, in the south ⁹mez/epok/o, middle ages ¹⁰flank/val/o, side valley ¹¹komun/um/o, community (see -UM below) ¹²sufiĉ/e, here: rather (see below) ¹³mal/aper/as, disappears ¹⁴mont/ar/horizont/o, mountain range skyline ¹⁵tut/kor/e, whole-heartedly, most cordially ¹⁶foj/e, on one occasion, once ¹⁷kompliment/ad/o, giving compliments ¹⁸fianĉ/iĝ/o, becoming engaged, engagement ¹⁹miel/a monat/o, honeymoon

BO-

The prefix **bo** denotes relationship by marriage: **bofrato**, brother-in-law; **bopatrino**, mother-in-law; **bofilo**, son-in-law.

SUFIĈE

Sometimes **sufiĉe** (“enough”) is used in the sense of fairly, rather, pretty: **Li kantas sufîce bone**, He sings fairly well. **Ankoraŭ brilas sufîce varme la suno**, The sun is still shining pretty warmly.

The suffix **um** is called the “indefinite suffix” and is used to change the meaning or function of a word when none of the other suffixes quite fit. Words with **um** are easier to demonstrate than to explain. Some common ones are: **aero**, air, **aerumi**, to air out, aerate; **akvo**, water, **akvumi**, to water (a lawn, etc.); **folio**, a leaf, **foliumi**, to leaf through (a book); **okulo**, an eye, **okulumi**, to “eye” someone, ogle; **butiko**, a shop, **butikumi**, to go shopping; **plena**, full, **plenumi**, to fulfill; **malvarma**, cold, **malvarmumo**, a cold; **proksima**, near, **proksimume**, approximately; **komuna**, common, **komunumo**, a community; **cerbo**, brain, **cerbumi**, to rack one’s brain, think hard about something.

10. En Skotlando¹

(From *Esperanto en Skotlando*, a bulletin published by the Scottish Esperanto Federation)

En Skotlando, same kiel² en multaj aliaj landoj, la enloĝantoj³ uzas pli ol unu lingvon. En la norda kaj okcidenta regionoj la antikva gaela estas la hejmlingvo. En la suda parto la angla parolmaniero⁴ unue aŭdiĝis, kaj iom post iom⁵ disvastiĝis ĉien. Kio pri la skota lingvo? Eble iu kompetentulo⁶ verkos por ni artikolon pri tiu temo en nia bulteno.

La skota lingvo certe estas pli ol dialektro. La poezio de Robert Burns donas al ni klasikan stilon kaj vortaron.⁷ Multaj el la vortoj de Burns estas jam neuzataj⁸ kaj forgesitaj. Nun iu skota skolo⁹ klopodas redoni ilin al ni. Kompreneble, en diversaj partoj de la lando nesamaj¹⁰ terminoj estas uzataj por la sama objekto. Ekzemple,¹¹ antaŭ kelkaj jaroj¹² mi kamplogis¹³ kun skoltina¹⁴ trupo ĉe farmbieno.¹⁵ La farmista familio jus translokiĝis¹⁶ de la graflando¹⁷ Ayr el Fife; la du filinetoj parolis riĉan dialekton plenan je¹⁸ vortoj kiujn mi neniam antaŭe¹⁹ aŭdis.

Ĉu ni perdas nian lingvan heredajon?²⁰ En multaj familioj la “Broad Scots” estas la hejmlingvo, sed en la lernejo, la oficejo, la mondumo,²¹ la angla lingvo estas la modo. Ĉu “fremda supo allogas, propra brogas?”— aŭ ĉu ni vere hontas pri la propra dialekto? Leganto, kion vi opinias?

Mi bone memoras unu tagon en la lernejo kiam mi estis ĉirkau dekunu-jara; ni devis deklami parkere la poemon de Burns, “A man’s a man for a’ that,”—“*La homo vera*.²² Nu, estis privata lernejo, kaj iuj el la knabinoj estis etaj snoboj. Do ili deklamis kiel eble plej²³ anglamaniere.²⁴ Sed venis la vico de mia dekjara fratino. Si ekstaris²⁵ kaj laŭte deklamis la tutan poemon en sia plej riĉa dialekto. Kiel mi admiris ŝian kuragon!

—M.C. Fraser

¹Skot/land/o, Scotland ²sam/e kiel, the same as ³en/loĝ/ant/o = loĝanto ⁴parol/manier/o, manner of speaking ⁵iom post iom, little by little ⁶kompetent/ul/o, expert, connoisseur ⁷vort/ar/o, vocabulary ⁸ne/uz/at/a, unused. ⁹skota skolo, a group of people devoted to the Scottish language ¹⁰ne/sam/a, different, unlike ¹¹ekzempl/e, for example ¹²antaŭ kelkaj jaroj, several years ago ¹³kamp/loĝ/i, to camp out ¹⁴skolt/in/o, girl scout ¹⁵farm/bien/o, farm ¹⁶trans/lok/i, to move, change residence ¹⁷graf/land/o, county (territory formerly administered by a count) ¹⁸plen/a je, full of ¹⁹neniam antaŭ/e, never before ²⁰hered/aj/o, heritage ²¹mond/um/o, high society (the world of “important people”) ²²La homo vera..., first words of Esperanto translation of the poem ²³kiel eble plej, as...as possible ²⁴kiel eble plej anglamaniere, in as English a manner as possible ²⁵ek/star/i, to stand up

La fama skota
poeto Robert
Burns

11. Barbro kaj Eriko—IV

Rud 7.11.19..¹

Mia tre kara, malproksima amiko,

Mi ĵus venis per biciklo el la kurso. Kelke da junaj gekursanoj akompanis min al mia barilpordo.² Estas tre gaje dum la lecionoj, ni multe ŝercas kaj ridas; ni sentas, kvazaŭ ni de longe konus unu la alian. Vere, mi dezirus, ke mi povu diri al ĉiu, kiu ĵegas izole: "Lernu Esperanton, kaj ne plu³ vi estos izolitaj!"

Nu, dum mi ankoraŭ, pro la leciono, havas en mia kompatinda⁴ cerbo la vortojn "varmaj,"⁵ mi volas skribi al vi. —Ĉi tie estas tiel kviete: patro legas gazeton, mia griza kateto sidas sur benko apud la forno. Gaja fajreto brulas, ĉar ekstere blovas akra vento el nordo; jam venas la frosto.

Ho, mi ankoraŭ ne dankis pro via letero kun la interesa rakonto pri hejmregiono via; jes, mi eĉ malfermis la karan (!?) lernolibron⁶ geografian ĉe la loko, kie estas presite: Österrike (Aŭstrujo). Paĉjo tre miris pro tiu malofta atako de lernemo.

Vi rakontis pri via familio, kaj mi tre ĝojas, ĉar ankoraŭ vivas viaj gepatroj. —Kaj nun vi volas iom pli ekscii⁷ pri via sveda amikino. Nu, mi ne estas tiel alta kiel la plimulto⁸ de svedaj knabinoj, sed mi estas blonda kaj havas bluajn okulojn, kaj en miaj vejnoj certe fluas la sango de la Vikingoj—maltrankvila kaj vojaĝema⁹ mi estas. Sed mi amas mian maljunan patron kaj restas ĉe li. De du jaroj¹⁰ li havas en la tuta mondo nur min, mi jam diris, ke mia frato, kiu estis iomete pli aĝa¹¹ ol mi, mortis. Tial mi devis forlasi la mezan lernejon, kiun mi vizitis en Karlstad, kaj reiri hejmen por tie labori. Mi devis rezigni miajn dezirojn kaj celojn, sed nun mi tamen estas kontenta. —Nur tro longa estas la vintro.

Ĉu vi volos¹² baldaŭ skribi?

En fidela amikeco mi restas via

Barbro

Vintro en Svedlando

¹Nov. 7, 19.. The order is: day, month, year ²bar/il/pord/o, gate ³ne
plu, no longer ⁴komp/ind/a, pitiful, poor ⁵while I still have the words
warm (i.e., fresh) in my poor brain ⁶lern/o/libr/o, textbook ⁷ek/sci/i,
get to know, find out ⁸pli/mult/o, majority ⁹vojaĝ/em/a, inclined to
travel a lot (see -EM below) ¹⁰de du jaroj, for two years ¹¹pli aĝ/a,
older ¹²Ĉu vi vol/os..., Won't you...

-EM

This suffix indicates a tendency or inclination: **labori**, to work, **laborema**, industrious; **aventuro**, adventure, **aventurema**, adventurous; **dormi**, to sleep, **dormema**, sleepy; **vojaĝi**, to travel, **vojaĝema**, inclined to travel a lot; **helpi**, to help, **helpema**, helpful; **drinki**, to drink (to excess), **drinkema**, given to drinking a lot.

12. La Songo

(From *Boletín*, published by Spanish Esperanto Federation, Zaragoza)

En malgranda nederlanda vilaĝo—Osterlittens—vivis iam ŝufaristo.¹ La enlogantoj de tiu vilaĝo sendube² ne multe uzis siajn ŝuojn, ĉar nia ŝuisto devis pene³ labori kaj tamen restis malriĉa.

Iun nokton⁴ li havis strangan songon. Voĉo diris al li: —Iru al Amsterdamo kaj tie sur la Papen-ponto vi trovos trezoron.⁵

La sekvintan⁶ matenon nia ŝulaboristo rakontis al sia edzino pri la songo. La edzino—saĝa virino—nur respondis: —Songoj mensogas. Ne kredu pri⁷ ili.

Sur la Papen-ponto

Tamen la sekvintan nokton ree la sama sonĝo revenis; kaj eĉ trian fojon ĝi turmentis la edzon tiel, ke post forpasado de la nokto li diris al sia edzino:

—Mi iros al Amsterdamo, ĉar nun mi volas vidi ĉu mia sonĝo efektiviĝos!⁸

Malgraŭ la plendoj de sia edzino pri la multekosta vojaĝo, li forveturis al la ĉefurbo.⁹ Tie li trovis post unuhora promenado kaj pridemandado¹⁰ la ponton, kie li trovos sian feliĉon. “Eble mi nun estos riĉa” meditis la ŝufaristo. Sur la ponto tamen nenio eksterordinara¹¹ estis videbla. Nur maljuna almozulo¹² sidis tie, ludante akretonan¹³ violonon. Du tagojn la ŝuisto pasigis¹⁴ en la najbareco¹⁵ de la ponto. La trian tagon li decidis reveturi hejmen se nenio okazos. Sed ankaŭ la tria tago forpasis. Je la vespero la almozulo alparolis¹⁶ lin:

—Diru al mi, mia kara,¹⁷ kion vi serĉas tie ĉi? Vi migras sur tiu ĉi ponto jam dum tri tagoj. Ĉu vi atendas iun?

Nia malfeliĉulo rakontis pri sia sonĝo.

—Nu—komentis la maljunulo.—Ne kredu pri sonĝoj. Ankaŭ mi havis sonĝon. Mi songis ke mi iru¹⁸ al Osterlittens. Tie malantaŭ la domo de ŝufaristo mi fosu sub fosto kaj mi trovos poton da oro! Sed ne kredu ke mi iru tien! Mi eĉ ne scias kie tiu vilago kuŝas! Estu saĝa kaj iru hejmen!

—Ho jes, mi tuj iros hejmen—gaje respondis la ŝuisto kaj jam li estis for.

Hejmen veturinte li apenaŭ salutis la edzinon, prenis fosilon¹⁹ el la laborejo kaj fervore ekfosis sub la fosteto malantaŭ la domo. Kaj vere, post duonhora fosado, kupra kuirpoto²⁰ kaptis la taglumon.²¹ Goje la

¹su/far/ist/o, shoemaker ²sen/dub/e, undoubtedly ³pen/e labor/i, work hard ⁴iu/n nokt/o/n, one night ⁵The dash indicates a quotation (see below) ⁶sekv/int/a, following ⁷kred/i pri, believe in ⁸efektiv/iĝ/i, come true ⁹cef/urb/o, capital city ¹⁰pri/demand/i, make inquiries

¹¹ekster/ordinar/a, out of the ordinary ¹²almoz/ul/o, beggar

¹³akr/e/ton/a, sharp-toned, piercing ¹⁴pas/ig/i, to pass, spend

¹⁵najbar/ec/o, neighborhood ¹⁶al/parol/is, addressed, spoke to

¹⁷mia kara, my good fellow ¹⁸ke mi ir/u, that I should go ¹⁹fos/il/o, shovel ²⁰kuir/pot/o, cooking pot ²¹tag/lum/o, daylight

ĉuisto konstatis ke la enhavo konsistas el oraj moneroj. Kompreneble lia nekredema edzino partoprenis²² lian felicon. La monon ili transportis²³ al la plej proksima urbo kie juvelisto rekompence²⁴ donis al ili multe da banknotoj.²⁵ Nun felicaj tagoj alvenis por nia ĉuisto kaj lia familio. La poton li purigis kaj pendigis super la fajrujon.²⁶

Iun tagon la pastro venis viziti lin kaj vidis la malnovan kaldronon. La pastro ŝatis tiagn antikvaĵojn²⁷ kaj demandis:

—De kie venas tiu poto?

—Mi aĉetis ĝin en vendejo—ruze respondis la ĉuisto, ĉar li ne volis malkaŝi la sekretan de sia neatendita²⁸ prospero.

La pastro, rigardante la poton de pli proksime, vidis fremdlingvan surskribon²⁹ parte forviſitan³⁰ pro la tempo.

—Ah—li diris—mi legas latinan surskribon sur tiu ĉi poto. Tre strange! Jen mi legas: “Sub tiu ĉi poto kuſas alia.” Mi ne komprenas tion. Ĉu vi?

—Ne, ankaŭ mi ne komprenas—gaje respondis la ĉuisto.

Post la foriro de la pastro, dua persono forlasis la domon. Estis la ĉuisto kiu rapide iris al la laborejo, prenis fosilon kaj denove faris truon sub la fosto—kaj vidu—jen dua poto! Ankaŭ tiu estis plena je oro. Nun la ĉuisto kaj lia edzino estis riĉaj.

Anstataŭ la ligna fosteo la ĉuisto metis ŝtonon sur la lokon, kie li trovis oron...kaj felicon. Mi ne scias ĉu tiu ŝtona fosteo ankoraŭ staras en Osterlittens, sed la historio montras al ni ke:

Songoj povas realigi.³¹ Kaj ankaŭ estas fakteto ke ni ofte serĉas la felicon malproksime, dum ĝi kuſas apud nia domo. Ni nur eklaboru por trovi ĝin!

J. C. van Twuiver (laŭ popolrakonto³²)

²²part/o/pren/is, took part, shared ²³trans/port/is, conveyed, took over

²⁴rekompenc/e don/is, gave for it ²⁵bank/not/o/j, paper money

²⁶fajr/uj/o, fireplace ²⁷antikv/aj/o, antique ²⁸ne/atend/it/a, unexpected

²⁹sur/skrib/o, inscription ³⁰for/viſ/it/a, wiped away, obliterated

³¹real/iĝ/i, to come true ³²popol/rakont/o, folk tale

QUOTATION MARKS

The manner of indicating quotations varies throughout the world. Various systems are used in Esperanto, as follows:

- “Ho jes,” diris la pastro.
- „Ho jes,” diris la pastro.
- «Ho jes,» diris la pastro.
- Ho jes,—diris la pastro.
- Ho jes, diris la pastro.

TRANSITIVE AND INTRANSITIVE VERBS: -IG

A transitive verb is one capable of acting upon some person or thing, i.e., one which can have a direct object. **Legi** (legi libron), **trovi** (trovi oron), **vidi** (vidi la sunon), **posedi** (posedi bienon), **sendi** (sendi leteron) are transitive verbs; while **estti**, **marši**, **kuši**, **povi**, etc., are intransitive verbs.

A normally intransitive verb may be made transitive by means of the suffix **ig**: **La tago pasis** (intr.) **malrapide**, The days passed slowly; **Li pasigis** (tr.) **du tagojn sur la ponto**, He passed two days on the bridge. (Lit.: He made two days to pass...) **La poto pendas** (intr.) **super la fajrujo**, The pot is hanging over the fireplace; **Li pendigis la poton super la fajrujon**, He hung the pot (lit., made the pot to hang) over the fireplace.

13. Barbro kaj Eriko—V

Hohenberg, la 18-an de novembro

Amikino, tre kara!

La vintro sendis siajn heroldojn: venton, nebulon—malgajan veteron. Malaperis la helaj suntagoj,¹ malaperis la kantbirdoj,² senfoliaj³ estas la arboj—griza, grizega domaro, kamparo, montaro, seriozega la tuta naturo.

Sed tamen nun en mia koro brilas la suno—ĉar via letero alvenis, alportis feliĉon kaj ĝojon.

Vi do estis en Hohenberg—jes mi vin vidis! Promenante hodiaŭ en la aŭtuna arbaro, mi subite rimarkis ĉarman knabinton, ne grandan, bluokulan, iomete petolema ŝi ŝajnis. Ho, tro baldaŭ neniiĝis⁴ la bela revbildo.⁵

Mi volas rakonti al vi, kara amikino, hodiaŭ pri aŭstraj festotagoj⁶ en la monato novembro. La unuan de novembro katolikoj festas la “Tagon de Ĉiuj Sanktuloj.”⁷ Multaj personoj, kiuj ŝatas ankoraŭ la kutimojn malnovajn, donas strange plektitajn farunajojn,⁸ “sanktulfarunajojn,” al la infanoj. La duan, la Tagon de la Mortintoj,⁹ ĉiu, kiu havas parencojn en la tombejo,¹⁰ tien iras kaj restas kelktempe,¹¹ absorbita en memoro, malĝoja. Floroj ornamas la tombojn, lumoj brilas en malgrandaj lanternoj.

La dekduan ni festis la naskiĝtagon¹² de la respubliko. La domoj estis dekoritaj per flagetoj kaj floroj, oratoroj parolis pri la signifo de la tago, laboristoj faris belan teatraĵon.

Vi certe scias, ke en la dekdua de novembro de 1918, post la unua mondumilito, la aŭstra respubliko estis fondita.

Malgajajn tempojn ni jam devis travivi.¹³

Kiel feliĉaj estas vi, svedoj, ke vi ne konas la terurojn de la milito—mi amas la pacan svedan popolon kaj mi esperas, ke eterna paco venos ankaŭ por ĉiuj popoloj.

Kaj Esperanto certe al eterna paco preparas la vojon.

Koran manpremon¹⁴ de via

Eriko

¹sun/tag/o, sunny day ²kant/bird/o, song bird ³sen/foli/a, leafless
⁴neni/iĝ/is, became nothing, “went poof” ⁵rev/bild/o, dream (lit., dream picture) ⁶fest/o/tag/o, holiday ⁷Tago de Ĉiuj Sanktuloj, All Saints Day ⁸farun/aj/o, pastry (here, a kind of fried cake) ⁹Tago de la Mort/int/o/j, All Souls Day ¹⁰tomb/ej/o, cemetery ¹¹kelk/temp/e, a little time ¹²nask/iĝ/tag/o = naskotago ¹³tra/viv/i, to live through ¹⁴man/prem/o, handshake

PREPOSITIONS AS PREFIXES

Many compound words use prepositions as prefixes: **en/ir/i**, to enter, go in; **el/ir/i**, to exit, go out; **tra/viv/i**, to live through, survive; **sen/fort/a**, feeble, without strength; **for/pren/i**, to take away; **for/pas/i**, to pass away; **for/vetur/i**, to drive away, etc.

Prepositional prefixes are liberally used with verbs expressing motion—**iri**, **veni**, **vetur**, **marŝi**, **porti**, etc.—even to a point that may seem redundant at times: **Li eniris en la domon** = **Li iris en la domon** = **Li eniris la domon**. **Si elvenis el la vendeo** = **Si venis el la vendeo**. **Eriko suriris la mownton** = **Eriko iris sur la mownton**. **Oni forprenis la flagon for de la teatro** = **Oni prenis la flagon for de la teatro** = **Oni forprenis la flagon de la teatro**.

ANTAU OL—POST KIAM

When **antaŭ** is followed by a verb, **ol** is usually inserted: **antaŭ la milito**, before the war; but **antaŭ ol la milito finiĝis**, before the war ended. **Antaŭ la somero**, before summer; but **antaŭ ol la somero venos**, before summer comes.

Similarly when **post** is followed by a verb, **kiam** is usually inserted: **post la milito**, after the war; but **post kiam oni deklaris militon**, after they declared war.

14. Bali, La Insula Paradizo

(From *Cirkaŭ la Mondon kun la Verda Stelo*, by Joseph R. Scherer.)

Bali! Vorto magia inter la malmultaj mondvojaĝantoj, al kiuj ĝis nun estis eble viziti la feliĉan insuleton oriente de Javo.

Bali! Nomo mencianta kun mistera respekto; prononcata kvazaŭ ĝi signifus “Eterna Feliĉeo.”

Kiam en Surabajo¹ mi acetis mian ŝipbileton al Bali, mi sentis kvazaŭ mi akiris ŝlosilon al la paradizo. Ĉar tiom mi estis leginta pri la feliĉa popolo, pri la feinaj virinoj, pri la senkomparaj² pejzaĝoj, ke certe nur surtera³ paradizo povas instigi je⁴ tiom da entuziasmaj kaj laŭdaj vortoj.

Mi timetis, ke eble mi estos seniluziiata.⁵ Kaj tiel timis aliaj vojaĝantoj. Sed du glob-trotuloj,⁶ kiuj jam estis tie, nur diris litaniojn de glorkantoj.⁷ Kiu do ankoraŭ kuragus⁸ dubi, ke ni staras antaŭ “Pordego⁹ de la Paradizo”?

Sep altaj vulkanoj levigas¹⁰ sur la insulo. La plej alta, sur kies 3 000¹¹ metroj logas la dioj de la mondo, ĵus kaptis la unuajn sunradiojn.¹² Ĝi estis la reĝo de la montoj: estis la glora “Pinto de Bali”.¹³ Tuj poste lumigis ankaŭ la aliaj pintoj. Ili aperis kiel argentaj piramidoj naĝantaj sur orumitaj¹⁴ nubo.

Ni devis alterigi¹⁵ en remboatoj,¹⁶ kaj en la momento, kiam mi metis mian dekstran piedon sur la teron de Bali, mi forgesis mian banalan skribmašinon kaj la kofrojn, kiujn mi postlasis¹⁷ en Surabajo; mi forgesis ĉiujn zorgojn; mi lasis malantaŭ mi la tutan mondon. Komencigis¹⁸ dektaga libertempo, komenciĝis revo senfine bela, en revolando¹⁹ ne fantazia, sed vera.

Kompreneble multaj el la 30 000 insuloj, kiuj ornamas la Pacifikon Oceanon, estas belegaj. Ĉiuj havas palmajn marbordojn,²⁰ ĉarmajn montetojn; multaj havas spegulantajn rizokampojn,²¹ glorajn pintojn, miraklajn sunlevigojn,²² sed mi estas certa—kaj ĉiuj, kiuj iam vizitis la insulon, samopinielas,²³ ke Bali estas la reĝino de la insulaj perloj, ne nur pro la natura beleco, sed ankaŭ pro la plej feliĉa popolo en la mondo.

Nia vivo inter la enlandanoj²⁴ estis unu konstanta feliĉa ĉarmo. La popolo vivas laŭ la malnova ordo de la bibliaj tagoj. Ŝajnas, ke la tempo flugis malantaŭen je 3 000 jaroj, kaj ni vidas la vivon, kia ĝi estis²⁵ en patriarkaj tagoj, kvankam materie plibonigita.²⁶ La filoj prenas la edzinojn

en sian patriarkan familiogrupon, kaj la filinoj edziniĝante foriras. La patro restas estro de la familiogruo ĝis la morto. La tero estas posedata ne de unuopaj²⁷ personoj, sed de tiaj familiogruoj. Tiuj, kiuj ne havas multan teron, helpas la aliajn, kontraŭ²⁸ porcio de la rikoltajo. En Bali oni laboras nur unu monaton el ĉiuj kvar, aŭ tri monatojn el la jaro. Oni rikoltas dum du semajnoj kaj plantas dum du semajnoj, kaj sekvas tri monatoj, kiam la dioj de Bali zorgas pri la resto. Tiam la feliĉaj insulanoj libertempas. Ili festas, faras procesiojn al temploj, aranĝas kokbatalojn,²⁹ dancas, kaj manĝas dolĉaĵojn sub la banjan-arbegoj.

La vivo moviĝas³⁰ laŭ bova rapideco³¹ sur la sunaj, ĉielgloraj³² deklivoj, kiuj falas de la piramidaj pintoj al la bordoj de la bluega oceano. Mi trovis la indiĝenojn tre afablaj, graciaj, iom timemaj,³³ iom fieraj. Same fidelaj, kiel ili restis al sia religio, ili restas al la vivkutimoj.³⁴ Ili mangas rizon, trifofje³⁵ ĉiutage, kaj multegajn fruktojn, kiel kokosojn, ananasojn, papajojn, bananojn, mangostanojn kaj rambutanojn. Mi ne vidis eĉ unu ladan skatolon kun eŭropaj konservajoj.³⁶

Ĉiutage mi pasigis kelkan tempon en la vilaĝoj. Kiam, en la malproksima montaro, mi eniris en patriarkan kabangrupon,³⁷ ĉirkauitan³⁸ de

¹**Surabajo**, Surabaya ²sen/kompar/a, incomparable ³sur/ter/a
paradizo, paradise on earth ⁴instigi je, bring about, urge (people) on to
⁵sen/iluzi/ig/at/a, disillusioned ⁶glob/trot/ul/o, globe-trotter ⁷glor/
kant/o, paean (song of glory) ⁸kuraĝ/us, would dare to ⁹pord/eg/o,
gate(way) ¹⁰lev/iĝ/as, rise up ¹¹3 000 = 3,000 ¹²sun/radi/o, ray of the
sun ¹³Pinto de Bali, Bali Peak ¹⁴or/um/i, to gild ¹⁵al/ter/iĝ/i, to land
¹⁶rem/boat/o, rowboat ¹⁷post/las/is, left behind ¹⁸komenc/iĝ/is, (there)
began ¹⁹rev/o/land/o, dreamland ²⁰mar/bord/o, seashore, beach ²¹riz/o/
kamp/o, rice field ²²sun/lev/iĝ/o, sunrise ²³sam/opini/as, agree ²⁴en/
land/an/o, inhabitant ²⁵kia ĝi estis, such as it was ²⁶pli/bon/ig/i, to
improve ²⁷unu/op/a, single, individual (see -OP below) ²⁸kontraŭ,
here: in return for ²⁹kok/batal/o, cock fight ³⁰mov/iĝ/i, to move (intr.)
³¹laŭ bova rapid/ec/o, ploddingly (lit., “at ox speed”) ³²ĉiel/glor/a,
heavenly-glorious ³³tim/em/a, timid ³⁴viv/kutim/o/j, customs, mores
³⁵tri/foj/e, three times ³⁶konserv/aj/o, canned food, preserves
³⁷kaban/grup/o, group of cabins, settlement ³⁸ĉirkau/i, to surround

teraj muroj, la enloĝantoj kelkfoje malaperis kvazaŭ leporoj. Sed mi sidiĝis sur ŝtupeton aŭ ŝtonon kaj ekdesegnis dometon kun palmo, kaj iom post iom la plej junaj infanoj scivoleme³⁹ proksimiĝis. Mi nenion diris kaj daŭrigis la desegnadon. Iom post iom sekvis la pli aĝaj infanoj kaj, fine, la plej aĝaj—la gepatroj—kaj faris grandan rondon ĉirkaŭ mi.

Mi daŭrigis mian laboron, ĝis kiam iu knabo aŭ virino diris “bagus, bagus,” kio signifas “tre bela.” Tuj mi donacis mian “artlaboron” al la laŭdinto kaj, montrante al li aŭ ŝi, diris “bagus, bagus” kio signifis: “Ankaŭ vi estas bela.” Granda ridado kaj tuja interamikiĝo. Tuj oni alportis al mi mangajojn, kaj amikeco estis memkomprenebla.⁴⁰ Ofte mi mangis, ne estante malsata, nur por malaperigi ĉiun timemon.

La knabino, kiam ŝi edziniĝas, ne havas grandajn respondecojn.⁴¹ Ŝi ne devas alporti la pantoflojn al la edzo, ĉar li tiajn ne havas; ŝi ne devas lavi la telerojn, ĉar ne ekzistas tiaj en la domoj de Bali; se ŝi havas infanetojn, ne estas vindotukoj⁴² por esti lavataj. En Bali la gejunuloj sin elektas sen helpo de la gepatroj, tute kontraŭe⁴³ al la kutimo en la cetera Azio.

La virinoj cetere ricevas la ĉefan admirion de la fremduloj. Ili nombras 700 000, dum la viroj nombras nur 300 000 en Bali. Ili estas videblaj ĉie, irantaj al aŭ venantaj de proksima templo aŭ vilaĝa vendejo. La inoj havas naŭ ŝancojn el dek, esti naskitaj belegaj. Iu klarigis,⁴⁴ ke Bali estas paradizo por la virinoj. Mi preferus diri, ke Bali estas paradizo por la viroj—ĉar la virinoj faras la plej multan laboron.

La virinoj estas nudaj de la ŝultroj ĝis la talio; sed ili modeste kovras siajn krurojn ĝis la piedoj per longaj sarongjupoj.⁴⁵ Kiam ili iras al danco, ili kovras ankaŭ la mamojn per belkoloraj tukoj. Do la balianinoj⁴⁶ estas plimulte vestitaj por danco ol por la strato—ĝuste kontraŭe al la kutimo en Ameriko kaj Eŭropo. La viroj portas ĝenerale maldikan⁴⁷ jakon sed, kiel la virinoj, ne uzas ŝuojn.

Ĉiu banas sin ofte dum la tago, en la riveretoj kaj kanaloj. La viroj ĉe unu flanko, kaj la inoj ĉe la alia flanko. Ĉio estas en ordo tiom longe, kiom⁴⁸ neniu iras trans la mezon de la rivero, kiu tamen ofte mezuras nur kvar aŭ kvin metrojn.

En Bali oni ne trovas perlojn aŭ aliajn riĉaĵojn. Tio estas granda feliĉo. Ĉar se perloj estus trovitaj en Bali, la blankaj komercistoj⁴⁹ estus venintaj jam antaŭ multaj jaroj por interŝangi⁵⁰ la perlojn kontraŭ brando, kiel okazis en multaj aliaj tropikaj insuloj, pli multe “favoritaj” de la juvel-dioj. Tiel en Bali estis permesite daŭrigi sian paradizan sonĝon komencitan antaŭ multaj jarcentoj.⁵¹

Unu vesperon mi sekvis noktan procesion. Dekoj da maskitaj dioj kaj centoj da indiĝenoj. Torĉoj, kantoj, preĝoj, kostumoj, ensorĉiga⁵² muziko, incenso, sankta akvo; nenio mankis. Malrapide la procesio moviĝis⁵³ tra la vilaĝeto. Estis la festo de la plenluno.⁵⁴ La luno mistere brilis inter nubo(j) kaj tra la foliaro de la graciaj palmoj. La aero estis varmete dolča.

Sekvis baliaj dancoj sub la steloj. Knabinoj, kiuj laboras en la rizokam-po, dancis en oraj vestaĵoj! Ili dancis ne nur per la piedoj sed ankaŭ per la mano(j) kaj per ĉiu(j) fingro(j), ŝultroj, kapo kaj ĉe per la okulo(j). La efekto estis tre artisma,⁵⁵ kaj kun la torĉoj, la palmoj, la templomuroj kaj la lunlumo la tuto estis nepriskribble⁵⁶ fantazia.

³⁹sci/vol/em/e, inquisitively ⁴⁰mem/kompren/eb/a, self-evident; “it goes without saying that...” ⁴¹respond/ec/o, responsibility

⁴²vind/o/tuko, diaper ⁴³kontraŭ/e, contrary ⁴⁴klar/ig/i, to explain

⁴⁵sarong-jupo, sarong ⁴⁶bali/an/in/o, woman of Bali ⁴⁷mal/dik/a, thin

⁴⁸tiom longe kiom = tiel longe, kiel, as long as ⁴⁹komerc/ist/o,

merchant ⁵⁰inter/ŝangâ/i, to trade ⁵¹jar/cent/o, century ⁵²en/sorĉ/ig/a,

enchanting ⁵³mov/ig/is, moved (see below) ⁵⁴plen/lun/o, full moon

⁵⁵art/ism/a, artistic ⁵⁶ne/pri/skrib/eb/l/e, indescribably (**pri/skrib/i**, to describe)

Sekvis aliaj dancistinoj, kaj dancistoj, kiu(j) sidante en granda kvadrato prezentis dancon kun mirinda⁵⁷ harmonio kaj precizeco.⁵⁸ Ili ŝajne ne laciĝis,⁵⁹ kaj mi ne sentis dormemon. Kiam je noktomezo⁶⁰ mi fine forlasis la vilagon, la dolĉa muziko sonis ankoraŭ longe en miaj oreloj. Mi iris dormi kun la gamelan-muziko⁶¹ en la oreloj, kaj mi eksongis pri revaj bildoj kaj fantaziaj melodioj. Kaj ĝis la hodiaŭa tago mi ne ĉesis revi pri Bali, la insula paradizo.

⁵⁷**mir/ind/a**, wonderful ⁵⁸**preciz/ec/o**, precision ⁵⁹**lac/iĝ/i**, to get tired

⁶⁰**nokt/o/mez/o**, midnight ⁶¹**gamelan-muziko**, gamelan music

(A gamelan is an Indonesian ensemble of mostly percussive instruments.)

TRANSITIVE AND INTRANSITIVE VERBS: -IĜ

Transitive verbs may be made intransitive by means of the suffix **iĝ**: **La insulano movis** (tr.) **la boaton per unu remilo**, The islander moved the boat with one oar; **La boato moviĝis** (intr.) **malrapide laŭ la rivero**, The boat moved slowly along the river (lit., The boat became moved....). **Ni dividis** (tr.) **la rizon en tri porciojn**, We divided the rice into three portions; **Ni dividiĝis en tri grupojn**, We divided (intr.) into three groups (lit., We became divided into....). **La boatisto levis** (tr.) **sian remilon**, The boatsman raised his oar; **Tri vulkanoj leviĝas** (intr.) **sur la insulo**, Three volcanoes arise on the island (lit., Three volcanoes become raised....).

-ISM

This suffix, much as in English, denotes a doctrine or movement, a way of looking at or doing things: **katoliko**, a Catholic, **katolikismo**, Catholicism; **kristano**, a Christian, **kristanismo**, Christianity; **alkoholo**, alcohol, **alkoholismo**, alcoholism; **fatalo**, inevitable Fate, **fatalismo**, fatalism; **angla**, English, **anglismo**, an anglicism.

-OP

The suffix **op** makes the collective sense of numbers: **dekope**, by tens, ten at a time; **Ili envenis duope**, They entered in pairs, by twos; **La policanoj mar̄sis kvarope**, The policemen were marching in groups of four; **unuope**, singly, one at a time.

3 000 METROJ

When figures of 1000 or more are written, the custom in some countries is to separate thousands with a comma; in others a period is used; and sometimes only a space. All of the following mean three thousand:

3,000

3.000

3 000

15. ANTAŬPAROLO:¹ EVANGELINO

(By Henry Wadsworth Longfellow.)

Jen la arbaro pratempa:² la murmurantaj pinarboj³
Staras en verdaj vestaĵoj, en la krepusko malluma,
Kiel druidoj antikvaj, voĉoj malĝojaj, profetaj,
Kiel harpistoj blankharaj, longaj la barboj sur brusto.
De la kavernoj profundaj la oceano najbara
Raŭka per voĉo respondas, de la arbaro ĝemadon.⁴

Jen la arbaro pratempa. Kie nun estas la koroj
Kiuj sub ĝia branĉaro⁵ kiel cervido⁶ eksaltis,⁷
Kiu sub arbo ekaŭdas⁸ de la ĉasanto⁹ la vocon?
Kie vilaĝo humila, hejmo de la kamparanoj,
Homoj de kiuj la vivoj kiel rivero iradis,¹⁰
Kies frankvilaj fluadoj¹¹ pasas tra pacia arbaro,
Sub la branĉaro de l' tero, ankaŭ sub bildoj ĉielaj?

Estas dezerta la lando, kaj disigitaj¹² por ĉiam¹³
Ĝiaj antaŭaj logantoj, for de la hejmoj pelitaj,
Kiel folioj kaj polvo kiam la fortaj ventegoj
De la kolera oktobro ilin ekkaptas kaj ĉasas,
Kaj malproksimen portinte, sur oceanon disjetas.¹⁴
Nur tradicio nun restas de la vilaĝo de Grand-Pré.

Se vi la kredon posedas, kredon pri amo konstanta,
Kiu esperas kaj daŭras, kaj pacience atendas,
Se vi la fidon posedas pri la beleco kaj forto
De la virina animo, koro fida, amanta,
Aŭdu la kanton malĝojan, kiun ankoraŭ kantadas
De la arbaro la pinoj,¹⁵ la historion de amo
En Akadio la bela, lando de homoj feliĉaj.

—Trad.¹⁶ William George Adams

- ¹**Antaŭ/parol/o**, foreword, introduction ²**pra/temp/a**, primeval, of ancient times (see PRA- below) ³**pin/arb/o**, pine tree
4Raŭka...ĝemadon = **Respondas per raŭka voĉo (la) ĝem/ad/o/n**
 (moaning) **de la arbaro** ⁵**branĉ/ar/o**, network of branches ⁶**cerv/id/o**, fawn (see -ID below) ⁷**ek/salt/i**, leap, spring up (see EK- below)
⁸**ek/aŭd/i**, catch the sound of ⁹**cas/ant/o**, hunter ¹⁰**ir/ad/is**, went along
¹¹**flu/ad/o/j**, flowings ¹²**dis/ig/it/a**, dispersed ¹³**por ĉiam**, forever
¹⁴**dis/jet/i**, to scatter ¹⁵**kiun...pinoj** = **kiun la pinoj de la arbaro**
ankoraŭ kantadas ¹⁶**Trad.** = Traduk/it/a de

PRA-

This prefix denotes separation in time, as follows:

- With specific relationships, it is equivalent to English “great” or “grand”: **onklo**, uncle, **praonklo**, great-uncle; **nevo**, nephew, **pranevo**, grandnephew; **avo**, grandfather, **praavo**, great-grandfather; **nepo**, grandson, **pranepo**, great-grandson; **prapranepino**, great-great-granddaughter, etc.
- With all other words the connotation is always that of time long past: **pratempoj**, primitive times; **prapatroj**, forefathers, ancestors; **prahomo**, primitive man; **praarbaro**, primeval forest; **prahistorio**, prehistory; **prabesto**, prehistoric animal; **pratipo**, prototype.

EK-

In Lesson 4 we learned that this prefix focuses on the start of an action. The meaning may be “to begin -ing,” as we have seen; or it may mean an abrupt, startling kind of action: **salti**, to jump, **eksalti**, to spring up abruptly; **brili**, to shine, **ekbrili**, to flash; **krii**, to yell, **ekkrii**, to cry out; **aŭdi**, to hear, **ekaŭdi**, to catch the sound of.

-ID

The suffix **id** names the offspring or descendant of persons and animals: **reĝo**, king, **reĝido**, prince; **cervo**, deer, **cervido**, fawn; **kato**, cat, **katido**, kitten; **Izraelo**, Israel, **izraelidoj**, Israelites.

-ESTR

This suffix denotes the chief person: **urbo**, town, **urbestro**, mayor; **ŝipestro**, master of a vessel; **polimestro**, chief of police.

16. Barbro kaj Eriko—VI

Rud la 30-an de novembro

Plej bona amiko,

Dankon, koran dankon pro via letero!

Vi rakontis iomete pri la malfeliĉa milito; mi same malamas ĝin. Via popolo certe estas egale pacama kiel la nia,¹ kaj mi kredas, ke la plimulto de la homoj ne deziras militi.

Ŝajnas al mi,² ke mi iufoje³ legis pri la bela kutimo, meti lanternojn sur la tombojn. Ankaŭ en nia kalendaro la 1-a de novembro konservas de post la katolika tempo⁴ tiun nomon: Tago de Ĉiuj Sanktuloj.

Mi jam multe aŭdis pri via popolo, kaj mi ŝategas la aŭstran muzikon. Per nia kvarlampa⁵ aparato⁶ ni ofte aŭskultas la ondon⁷ vienan: Wagner, Beethoven, Mozart, Schubert kaj Strauss ĉiam entuziasmigas⁸ min. Ĉu ankaŭ vi ŝatas la muzikon? Kaj—ĉu vi ŝatas danci? En Svedujo oni dancas tre multe. En ĉiu urbo troviĝas bela, granda popolĝardeno.⁹ Dum la somero, sabate kaj dimanĉe multaj gejunuloj kunvenas tie por amuziĝi,¹⁰ por vidi teatraĵojn, por danci. Ankaŭ mi ŝatas danci, sed Paĉjo ne permisas al mi partopreni publikan dancon. “Nur ĉi tie kaj en la hejmoj de viaj geamikoj vi dancu,” diras la kara tirano.

De kelkaj tagoj jam neĝas. Blanka estas la tegmento de nia eta domo, super la blankaj ondoj de niaj kampoj flugas, mangajon serĉante, mal-lumaj vaguloj:¹¹ la kornikoj. Paseroj sidas antau nia fenestro, malsataj sed ne malĝojaj, atendante panerojn; la karaj paruoj fervore pikmanĝas¹² sebon. Kelkfoje ili danke rigardas min, kun la kapo oblikve tenata. Ĉu ili estas koketaj?

La tagoj jam estas mallongaj. Baldaŭ, dum Kristnasko,¹³ la suno levigas nur post la naŭa matene kaj malaperos jam je la dekkvara.¹⁴ Sed—ho, kiel belegaj estas vintre la noktoj! Mil steloj sur la ĉielo—pala luno—longaj, largaj strioj kaj flamanta drapiro de la norda lumo brilas en mirinda beleco.

Mi rigardas la stelojn, miaj pensoj migras al malproksimaj landoj kaj al la venonta tempo¹⁵....

Mi salutas vin!

Via amikino

Barbro

¹la nia, ours ²ĝajnas al mi, it seems to me ³iu/foj/e, at some time

⁴la katolika tempo, Catholic times ⁵kvar/lamp/a, four tube ⁶aparato, (radio) set ⁷ondo, (radio) wave(length) ⁸entuziasm/ig/i, to enthuse, inspire ⁹popol/ĝarden/o, public park ¹⁰amuz/iĝ/i, to have fun

¹¹vag/ul/o, tramp, vagabond ¹²pik/manĝ/i, eat by pecking

¹³Krist/nask/o, Christmas ¹⁴la dek/kvar/a, 2 o'clock in the afternoon (24-hour system) ¹⁵la ven/ont/a temp/o, coming times, times to come

FALSE FRIENDS

Not all Esperanto words that look like English words may be trusted to have exactly the same meaning. In the previous selection, for example, **larĝa** does not mean “large,” but wide; **kapo** isn’t “cap,” but head; and **domo** is not a “dome”, it’s a house. Such words, which can lead the unwary student astray, are known as “false friends.” Here are some common ones:

Adulta, adulterous. *Adult*: plenaĝa.

Agonio, death-throes. *Agony*: dolorego, angoro.

Aktuala, of current interest, topical, present-day. *Actual*: efektiva.

Akurata, punctual, on time, prompt. *Accurate*: preciza, senerara.

Apologio, vindication, justification. *Apology*: pardonpeto, bedaŭresprimo.

Atendi, to wait. *Attend (meeting, etc.)*: ĉeesti, vizitadi.

Averti, to warn. *Avert*: fortuni, forklini.

Balanci, to swing up and down, sway, rock, nod. *Balance*: ekvilibri, bilanci.

Bedo, a patch or bed for plants. *Bed*: lito.

Bordo, bank, shore, edge. *Board*: tabulo; komitato, estraro.

Brava, valiant, gallant. *Brave*: kuraga.

Buklo, curl, lock (of hair). *Buckle*: buko.

Demandi, ask. *Demand*: postuli.

Drinki, drink to excess. *Drink (normally)*: trinki.

Efektiva, real, actual. *Effective*: efika.

Eventuala, contingent, possible in the future. *Eventual*: fina.

(*Eventuale* = in case of need)

Favorata, favored, privileged. *Favorite (book, etc.)*: preferata.

Festo, a festival or celebration. *Feast (banquet)*: festeno.

Frazo, sentence. *Phrase*: frazero, esprimo, vortgrupo.

Fundo, bottom. *Fund*: kaso, fondaĵo, fonduso.

Gipso, gypsum, plaster of Paris. *Gypsy*: cigano.

Granda, big, great. *Grand*: grandioza, impona.

Generala, in general, common to all or most. *General*: (*usual*) kutima; (*military*) generalo.

Infano, child. *Infant*: infaneto, bebo.

Instanco, level of official authority, especially judicial. *Instance*: okazo, ekzemplo.

Ĵurnalisto, newspaper. *Journal*: (*diary*) taglibro; (*magazine*) gazeto, revuo.

Karto, card. *Cart*: ĉaro.

Kasko, helmet. *Cask*: barelo.

Kojno, wedge. *Coin*: monero.

Kondiĉo, a stipulation, prerequisite. *Condition (state)*: stato.

Konkreta, real and not abstract. *Concrete*: betono.

Konsekvenca, consistent, something that follows in sequence. *Consequence*: rezulto, sekvo.

Kontroli, to check, verify, oversee. *To control*: regi, direkti.

Konvena, suitable, proper, fitting, appropriate. *Convenient*: oportuna.

Krajono, pencil. *Crayon*: paštelo.

Larĝa, wide, broad. *Large*: granda.

Lokusto, grasshopper. *Locust*: akrido.

Magazeno, a large store or storehouse. *Magazine*: gazeto, revuo.

(Also **magazino** is a large, popular magazine, especially when illustrated and featuring articles on many subjects.)

Medicino, the science of medicine. *Medicine*: medikamento.

Mendi, to order (something). *To mend (repair)*: ripari, senpaneigi.

Novelo, short story. *Novel*: romano.

Oferi, offer up, sacrifice. *Offer*: proponi, prezenti.

Okaze, by chance, accidentally. *Occasionally*: kelkfoje, de tempo al tempo (**Okazo**: chance, occurrence.)

Oportuna, convenient, handy. *Opportunity (chance)*: okazo.

Parenci, a relative. *Parent*: patro, patrino. (*Parents*: gepatroj)

Pego, woodpecker. *Peg*: kejlo.

Placo, public square. *Place*: loko.

Planko, floor. *Plank*: tabulo.

Porko, a pig. *Pork*: porkaĵo, porka viando.

Praktiki, put into practice. *To practice (exercise, train)*: sin ekzerci, ekzercigi.

Presi, to print (with type). *To press*: premi. *The press*: la gazetaro.

Pretendi, to claim, assert a right to. *Pretend*: ŝajnigi, preteksti.

Proceso, a law suit. *Process (procedure)*: procedo.

Pruno, plum. *Prune*: sekigita pruno, sekpruno.

Rento, income from property or investments. *Rent*: lupago, lupozo.

(**Lui** is to rent something from someone; **luigi** is to rent something to someone.)

Rezigni, to give up claim to, relinquish, waive. *To resign (from a position)*: demisii, eksigi, abdiki.

Rimarki, to notice, observe, note. *To remark*: komenti, rimarkigi.

Rimedo, means, way, resource. *Remedy*: kuracilo; korekti, rebonigi.

Sentenco, a wise saying, proverb. *Sentence*: frazo.

Sorto, fate, destiny, luck. *Sort (kind)*: speco.

Subskribi, to sign. *Subscribe*: aboni.

Triviala, vulgar, crude, boorish. *Trivial*: bagatela, malgrava.

Verso, a line of poetry, or Bible verse. *Verse (stanza of song or poem)*: strofo.

Vulgara, everyday, run-of-the-mill, of or for the common people.

Vulgar: triviala, kruda, maldeca.

17. Trans la Lingvajn Barilojn—IV

Frankfurto, Germanujo, 9 novembro

En la centra parto de Frankfurto staras multaj grandaj modernaj konstruaĵoj, kie iam ekzistis malnovaj, historiplenaj.¹ Kiam la dua mond-milito venis, la detruado² estis terura; miloj da bomboj falis el la ĉielo kaj detruis la plejparton³ de la grandaj komercaj konstruaĵoj. Nuntempe⁴ oni rekonstruis la urbon, kaj nun ekzistas grandaj modernaj stratoj kun novaj butikoj kaj magazenoj.

Kiam la vagonaro alvenis en la stacidomon, S-ro Franz Rabl atendis nin. Li estas maljuna viro, ekspoštisto,⁵ kiu havis dum la tago tempon por

montri al ni sian urbon. Ni promenis laŭlonge la riveron Maino, kie estas bela parketo kun multaj benkoj por la laculoj. Ni transiris⁶ la riveron per malnova kaj interesaspekta⁷ ponto al malnova parto de la urbo. Tie ankoraŭ staris la malnovaj domoj, gastejoj⁸ kaj malgrandaj komercaj konstruaĵoj, ĉar la bomboj ne tuisis ĉi tiun parton de la urbo. Ni iris al malnova gastejo por trinki la faman lokan trinkaĵon, pomvinon.⁹ Multaj loĝantoj en ĉi tiu parto de la urbo kolektiĝas¹⁰ en la gastejoj por trinki la malmultekostan kaj bongustan vinon kaj por interparoli pri gravaj kaj malgravaj aferoj.

Post nia trinkado ni vizitis kelkajn novajn grandajn magazenojn kaj la magazenoj rememorigis¹¹ min pri niaj en Usono, ĉar ili kaj la vendataj ajoj, kaj ankaŭ la aĉetantoj, aspektis samaj, kiajn oni vidas en nia propra urbo. S-ro Rabl gvidis nin laŭlonge la ĉefstratojn,¹² kaj ankaŭ por vidi kelkajn malnovajn konstruaĵojn, preĝejojn, la urbdomon,¹³ ktp. Tiam ni devis reiri al la stacidomo por renkonti alian samideanon, kiu atendis nin tie je la kvara kaj duono.

Kiam ni alvenis ĉe la stacidomo, altstatura,¹⁴ mezaĝa¹⁵ viro atendis nin ĉe la enirejo.¹⁶ Estis S-ro Puff, peranto¹⁷ por la Sennacieca¹⁸ Asocio Tutmonda¹⁹ en Germanujo, kaj li gvidis nin al restoracio por manĝi, kaj poste ni ĉeestis la monatan kunvenon de lia grupo.

¹histori/plen/a, full of history, historic ²detru/ad/o, destruction

³plej/part/o, greatest part ⁴nun/temp/e, at the present time

⁵eks/pošt/ist/o, ex-postman (see EKS- below) ⁶trans/ir/is, crossed

⁷interes/aspekt/a, interesting-looking ⁸gast/ej/o, inn, Gasthaus

⁹pom/vin/o, apple wine ¹⁰kolekt/iĝ/as, collect, get together

¹¹re/memor/ig/is, reminded ¹²ĉef/strat/o, main street ¹³urb/dom/o,

town hall ¹⁴alt/statur/a, tall (lit., of high stature) ¹⁵mez/aĝ/a, middle-

aged ¹⁶en/ir/ej/o, entrance ¹⁷per/ant/o, agent ¹⁸sen/naci/ec/a, without

(consideration for) nationality ¹⁹tut/mond/a, worldwide Sennacieca

Asocio Tutmonda = a world-wide organization of Esperantists

Wiesbaden, Germanujo, 16 novembro

En ĉi tiu urbo ekzistas bona Esperanta kurso vespere, kaj S-ro Schonrich estas la instruisto. Bonnie kaj mi ĉeestis la klason kaj, kvankam la instruisto kelkfoje²⁰ uzis la germanan lingvon, plejparte²¹ li uzis Esperanton kaj ni vere povis ĝui la klason kaj lernis pri kelkaj gramatikaj aferoj.

Sabaton ni havis okazon por renkonti du malnovajn, fervorajn geesperantistojn, la gesinjoroj Bertram Potts el Wellington, Nov-Zelando. Li estas eksjurnalisto²² kaj malnova esperantisto, kaj dum sabata vespero li paroladis al speciala kunveno de la Esperanta klubo en Wiesbaden pri sia hejmo kaj la geesperantistoj tie. Li estas lerta, interesa paroladisto, kaj mi estas certa ke la tuta grupo ĝuis lian paroladon. Ĉiuj opiniis ke la vespero forflugis tro rapide.

S-ino Opperman, esperantistino en Wiesbaden, invitis nin al sia domo por vidi alian parton de la urbo kaj por paroli kune.²³ Ni promenis tra belaj arbaroj kiuj estas ĉirkaŭ la urbo, kaj ni vidis en la ĉirkaŭaĵoj²⁴ de la urbo multajn apartajn domojn. Kutime, en Eŭropo la urboj estas konstruitaj same kiel urboj en Usono, kun grandaj apartamentaroj²⁵ kaj loĝejoj²⁶ apud la centra parto de la urbo, kaj en la ĉirkaŭaĵoj oni konstruis apartajn domojn kaj malgrandajn apartamentarojn.

Jaŭdon ni foriris el la bela banurbo,²⁷ kaj veturis vagonare al Parizo.

Parizo, Francujo, 19 novembro

Ekzistas en la Jarlibro²⁸ de la Universala Esperanto-Asocio reklamo por la Hotelo Felix, Rue Molière 26, Parizo, Francujo. Kiam Bonnie kaj mi vidis ĉi tiun reklamon ni decidis viziti la Hotelon Felix dum nia vizito en Parizo.

Ni alvenis en Parizon je la sepa, vendredan matenon. Ni tuj iris al la Hotelo Felix, per takcio, ĉar la reklamo en la Jarlibro ankaŭ enhavas²⁹ la vortojn “Esperanto parolata.” Estis nur mezaĝa virino en la hotelo, kiu ne povis paroli aŭ Esperante aŭ angle, kvankam ŝi montris al ni per signa lingvo, ke la esperantisto alvenos je la dekdua, tagmeze. Ni lasis niajn valizojn ĉe la hotelo kaj promenis tra kelkaj stratoj en la bela, fama kaj interesa urbo, Parizo.

Post trihora promenado ni revenis al la Hotelo Felix kaj tiam estis en la oficejo de la hotelo viro kiu salutis nin per la vortoj “Bonan tagon.” Estis S-ro Jean Thierry, junu viro kiu estas duonposedanto³⁰ de la malgranda hotelo. Li ankaŭ estas vic-delegito por UEA kaj prezidanto de la Pariza Esperanto-Asocio. S-ro Thierry montris al ni ĉambron kaj ĝi

tre plaĉis al ni, do ni decidis resti ĉe la Hotelo Felix dum nia restado de tri tagoj en Parizo.

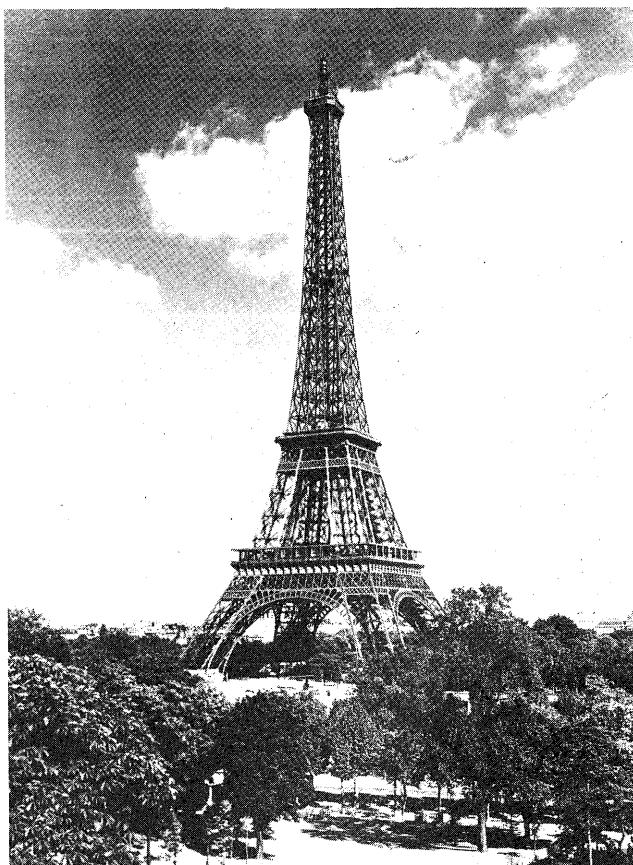
Post kvarhora dormeto³¹ ni vestigis, iris al restoracio por vespermanĝi, kaj tiam revenis al la hotelo por renkontiĝi³² kun S-ro Thierry je la oka. Kune ni veturnis, per aŭtobuso, al la kunvenejo de la Pariza Esperanto-Asocio. Oni kunvenas ĉiuvendrede, en la fama Universitato Sorbonne, en la geografia prelega ĉambro. Ĉeestis la kunvenon ĉirkaŭ tridek geesperantistoj kaj ni aŭskultis interesan paroladon pri Louis de Beaumont, la fama kaj unua franca esperantisto.

²⁰kelk/foj/e, sometimes ²¹plej/part/e, for the most part

²²eks/jurnal/ist/o, former newspaperman ²³kun/e, together

²⁴ĉirkau/aĵ/o/j, surroundings, environs ²⁵apartament/ar/o, apartment building ²⁶log/ej/o, residence ²⁷ban/urb/o, spa (town known for its mineral baths) ²⁸Jar/libr/o, yearbook, annual (see p. 48) ²⁹en/hav/as, contains ³⁰du/on/posed/ant/o, half-owner ³¹dorm/et/o, nap

³²renkont/iĝ/i, to meet together

Estis iomete da tempo post la parolado, do mi havis la tempon por paroli nur kelkajn vortojn al la grupo pri Usono, Kalifornio, kaj ankaŭ pri la movado en San Diego kaj Los Angeles. Ni renkontiĝis en kafejo post la kunveno, kaj tie ni renkontis S-ron Schwartz, malnovan esperantiston kiu diris ke li volos renkonti nin ĉe la kongreso en Marseille dum aŭgusto.

London posttagmeze ni iris al la biblioteko de la Ĉambro de komerco³³ ĉar ni legis en la Jarlibro de UEA pri “Grava Esperanto-fako” tie. Ni trovis en la biblioteko multajn librojn kaj gazetojn, pli ol du mil, pri Esperanto kaj diversaj grupoj tra la mondo ekde³⁴ la komenco de Esperanto. Ni rigardadis la librojn dum du horoj kaj tiam ni devis iri al la stacidomo por iri per vagonaro al Barcelono, Hispanujo.

(Daŭrigota)

³³Ĉambro de komerco, Chamber of Commerce ³⁴ek/de, right from

EKS-

As in English, this prefix means “former”: **eksprezidanto**, ex-president; **ekspoštisto**, former or retired postman; **eksigi**, to put out of office, fire; **eksiĝi**, to leave office, resign.

APERI—ASPEKTI

Although both of these words mean “to appear,” they are not alike. **Aperi** is to make an appearance; **aspekti** is to appear (look) in a certain way: **Mia edzino aperis subite en la pordo**, My wife appeared suddenly in the doorway; **Ŝi aspektis kolera**, She looked angry; **Ŝia apero feliĉigis min, sed ŝia aspekto maltrankviligis min**, Her appearance (showing up) cheered me, but her appearance (the way she looked) made me uneasy.

NAMES OF COUNTRIES

There are three ways of deriving country names in Esperanto:

1. From the word for its inhabitants, a country name can be formed by means of the suffix **uj**: **anglo**, an Englishman, **Anglujo**, England; **dano**, a Dane, **Danujo**, Denmark; **germano**, a German, **Germanujo**, Germany.

(Sometimes the word **lando** is used instead of **uj**: **Anglolando**, **Danlando**, **Germanlando**, **Svedlando**, etc.)

2. Some younger countries have their own root-word: **Kanado**, **Aŭstralia**, **Bolivio**, **Brazilo**, **Usono**, etc. In this case the inhabitants are named with the suffix **an**: **Kanadano**, **Aŭstraliano**, **Boliviano**, **Brazilano**, **Usonano**.

3. In some cases there are Esperantized forms of internationally understood country names ending in **-io**: **Latvio**, **Hungario**, **Jugoslavio**, etc. In fact many people use **-io** as a suffix parallel to **-ujo**, so that one frequently sees **Anglio**, **Danio**, **Germanio**, etc.

THE ESPERANTO ALPHABET

The Esperanto alphabet has 28 letters: **Aa, Bb, Cc, Ĉĉ, Dd, Ee, Ff, Gg, Ĝĝ, Hh, Ĥĥ, Ii, Jj, Ĵĵ, Kk, Ll, Mm, Nn, Oo, Pp, Rr, Ss, Ŝŝ, Tt, Uu, Ěě, Vv, Zz**. To name them (as in reciting the alphabet), give vowels their usual sound and add the **-o** ending to the consonants: **A, Bo, Co, Ĉo, Do, etc.**

Ŭ is named like the English word "woe" or by some, "U-hoko." This letter is occasionally used initially like English W, by the way, mostly in proper names like **Ŭuhan** (Wuhan, the city in China), or **Ŭato** (for Watt).

The non-Esperanto letters Q, W, X, and Y are called **kuo**, or **kŭo** or **kvo**; **duobla-u** or **duobla-vo**; **ikso**; and **i-greka** or **ipsilono**.

In radio and telegraph messages, etc., where supersigns are not available, **Ĉ** may be spelled **CH**, **Ĝ** as **GH**, etc., and **Ŭ** may be sent as **U**. This system is, however, very rarely used in practice.

18. La Espero

(This poem by L. L. Zamenhof, set to music by F. Ménil, is a kind of “national anthem” of Esperantists.)

En la mondon venis nova sento,
Tra la mondo iras fortaj vokoj;
Per flugiloj de facila vento
Nun de loko flugu ĝi al loko.¹
Ne al glavo sangon soifanta²
Ĝi la homan tiras familiojn;³
Al la mond' eterne militanta
Ĝi promesas sanktan harmonion.

Sub la sankta signo de l' espero
Kolektiĝas pacaj batalantoj,
Kaj rapide kreskas la afero
Per laboro de la esperantoj.
Forte staras muroj de miljaroj⁴
Inter la popoloj dividitaj;
Sed dissaltos⁵ la obstinaj baroj,
Per la sankta amo disbatitaj.⁶

Sur neŭtrala lingva fundamento,
Kompreneante unu la alian,
La popoloj faros en konsento⁷
Unu grandan rondon familialian.
Nia diligenta kolegaro⁸
En laboro pacas ne lacigos,
Ĝis la bela sonĝo de l' homaro
Por eterna ben' efektiviĝos.

¹= Nun ĝi flugu de loko al loko ²= Ne al glavo, soifanta sangon ³= Ĝi tiras la homan familion ⁴mil/jar/o, millenium (a thousand years)
⁵dis/salt/i, to burst apart ⁶dis/bat/i, to knock apart ⁷en konsento, in (by) agreement ⁸koleg/ar/o, band of coworkers

19. El Japanaj Novajoj¹

(From *La Revuo Orienta.*)

La rezulto de la ĝeneralaj elektitaj de la Domo de Reprezentantoj en la 20a de novembro montris sufiĉan konfidon de la publiko al la Ikeda regimo. Do estas evidente, ke Ĉefministro² Ikeda estos denove elektita kiel la estro de la nova kabineto, kiam oni kunvokos³ la speciajnan sesion de la Parlamento en la 5a de decembro por nomi ĉefministron.

Eksjuĝisto⁴ al Hago

En la 17a de novembro D-ro⁵ Kotaro Tanaka estis elektita de la Ĝenerala Kunsido⁶ kaj la Sekureca⁷ Konsilantaro⁸ de la Unuiĝintaj⁹ Nacioj por servi kiel la juĝisto de la Internacia Jugejo¹⁰ de Justeco¹¹ en Hago. Antaŭ nelonge li kompletigis¹² la 10-jaran servon kiel la ĉefjuĝisto de la Supera¹³ Jugejo de Japanujo.

Li diris, ke li estas tre danka al la Estro kaj funkciuloj¹⁴ de la Ministrejo¹⁵ de Eksteraj Aferoj, kaj ke je la nova ofico li humile kaj sindone¹⁶ laboros por la honoro de sia patrujo¹⁷ kaj por la monda paco.

Vizito de Studentoj el Suda Koreujo

40 membroj de la Sud-Korea Studenta Kultura Misio alvenis al Tokio per aeroplano vespere de la 29a de novembro. Ili restos 10 tagojn. La grupo konsistas el gestudentoj de diversaj gradoj, de elementaj lernejoj al universitatoj.

Dum la restado, ili prezentos filmojn, fotografaĵojn,¹⁸ kaj faros prelegojn kune kun¹⁹ korea muziko kaj danco. Samtempe ili interŝanĝos opiniojn pri diversaj temoj kun japanaj studentoj.

¹nov/aj/o/j, news ²ĉef/ministr/o, prime minister ³kun/vok/i, call together, convoke ⁴eks/juĝ/ist/o, former judge ⁵D-ro = Doktoro ⁶kun/sid/o, session, meeting ⁷sekur/ec/o, security ⁸konsil/ant/ar/o, council ⁹Unu/îg/int/a/j Naci/o/j, United Nations ¹⁰juĝ/ej/o, court ¹¹just/ec/o, justice ¹²komplet/ig/i, to complete ¹³super/a, supreme ¹⁴funkci/ul/o, functionary ¹⁵ministr/ej/o, ministry ¹⁶si/n/don/e, devotedly, dedicatedly ¹⁷patr/u/j/o, fatherland ¹⁸fotograf/aj/o, photograph ¹⁹kun/e kun, together with

20. Barbro kaj Eriko—VII

Hohenberg, la 10-an de decembro

Amikino,

En mia imago mi venas al vi. Mi vidas svedajn arbarojn kaj lagojn, mi rimarkas vian domon ruĝbrunan. Mi eniras, premas vian manon, mi babilas kun vi.

Estante¹ infano mi legis belan rakonton de Selma Lagerlöf, via famega verkistino,² "Nils Holgerson" ĝi estas nomata. Mi tiam enviis la migrantan etulon,³ mi nun lin denove envias. Sur la dorso de anseroj sovaĝaj ankaŭ mi volus veni al vi.

Ni havas similajn interesojn. Ankaŭ mi ŝatas muzikon, aŭskultas ofte radiokoncertojn kaj mem ludas violonon kaj fortepianon. La plej grandan plezuron faras al mi la legado,⁴ preskaŭ ĉiutage ĝis meznokte mi legas.

Foto H. Ehmeit

Vintro ankaŭ ĉe ni, neĝo kovras stratojn, tegmentojn, kampojn, herbejojn, montarojn.

Ĉu vi jam aŭdis pri sankta Nikolao⁵ kaj pri Krampuso, la nigra diablo, kiu venas la sesan de decembro, por rekompenci kaj puni? Sankta Nikolao estas episkopo kun blanka mantelo, kun mitro kaj kurba bastono; Krampuso, tute nigra, havas longan voston, longan ruĝan langon kaj kornojn. Sur la dorso li portas sakon, destinitan⁶ por malbonaj infanoj.

Ĉu mi iam povos sendi Krampuson al vi?—

Tiu maskado⁷ estas malnova kutimo, sed multaj homoj al ĝi kontraŭas,⁸ ne volante timigi⁹ malgrandajn infanojn.

Dum Kristnasko ĉiu infano, malriĉa aŭ riĉa, ricevas kristarbon,¹⁰ malgrandan abion, sur kies branĉetoj estas falsbrilaĵoj,¹¹ orumitaj pomoj, nuksoj, bakajoj, sub ĝi aliaj donacoj: libroj, vestoj, ktp. Kristnasko estas vere familia festo, preskaŭ ĉiuj familiianoj donas al si reciproke¹² donacojn. Kristnasko estas la sapiro¹³ de ĉiuj infanoj.

Dum Kristnasko ni ŝatas glacion kaj neĝon.

Je Kristnasko ni deziras al ni reciproke feliĉon—mi ankaŭ deziras feliĉon al mia malproksima knabino malgranda kaj sendas mian fotografaĵon al vi. Mi estus feliĉa, se mi ricevus la vian.¹⁴

Kun kora manpremo mi salutas vin,

Via

Eriko

¹est/ant/e, (while) being, when I was ²verk/ist/o, writer ³et/ul/o, little fellow ⁴La plej...legado, reading is my greatest pleasure

⁵Ĉu...Nikolao, Have you ever heard of St. Nicholas ⁶destin/it/a por, intended for ⁷mask/ad/o, masquerade ⁸kontraŭ/i, to oppose, be against ⁹tim/ig/i, to frighten ¹⁰krist/arb/o, Christmas tree ¹¹fals/bril/aj/o, tinsel ¹²al si reciproke, to one another ¹³sapiro, here: thing to be longed for ¹⁴la via, yours

21. Trans la Lingvajn Barilojn—V

Barcelono, Hispanujo, 28 novembro

Ni ofte scivolis¹ en kia maniero oni povus vivi kaj vojaĝi en Eŭropo sen Esperanto. Kvankam la loĝantoj de la diversaj landoj povas aĉeti mangajojn kaj aliajn aĵojn kaj lui ĉambrojn per malgrandaj sumoj, turisto ne povas fari same. Mi kaj mia edzino ricevas malgrandajn monatajn enspezojn,² kaj sen la helpo de la esperantistoj ni certe ne povus vivi kaj vojaĝi per niaj enspezoj. La turisto en Eŭropo devas pagi multe pli da mono por vivi, por aĉeti mangojn en la restoracioj kaj por lui hotel-ĉambrojn, kaj por aliaj vojaĝaj aferoj.

Por ni estas pli facile ĉar, ekzemple, kiam ni alvenas en urbo ni telefonas al la esperantistoj tie kaj ili povas sciigi nin pri malmultekostaj lokoj por resti kaj manĝi. Kompreneble, la lingva barilo ne ekzistas por ni esperantistoj, sed la ordinaraj turistoj devas iri al la grandaj hoteloj kaj restoracioj, por trovi personojn kiuj povas paroli angle. Do, mi opinias, ke mi kaj Bonnie havas grandan ŝuldon al nia lingvo, Esperanto, kaj en la estonteco, kiam kaj kie ni povos, ni laboros por la movado.

En Barcelono ni tuj ricevis helpon de la esperantistoj por trovi bonan ĉambron en pensiono³ en la malnova kvartalo de la urbo. La personoj ĉe nia hotelo ne povas paroli angle, sed esperantisto, S-ro Gisbert, helpis nin, per telefono, por lui la ĉambron kaj aranĝi la diversajn aferojn kun la hotelistoj. Ni alvenis mardon, la 20an de novembro, dum la vespero kaj, ĉar pluvis kaj ni estis sufice lacaj post unu-kaj duontaga⁴ vojaĝo de Parizo, ni enlitigis frue kaj ne havis tempon por kontakti la geesperantistojn.

La venontan⁵ tagon, ankoraŭ pluvis do ni restis en nia ĉambro ĝis la sesa vespere, kiam la pluvo cesis. Ni marĝis al la oficejo de Prof. Dalmau, ĉefdelegito de UEA en Hispanujo, por renkonti lin kaj sciigi⁶ pri la urbo Barcelono. S-ano Dalmau estas afabla, amika viro, profesoro de lingvoj, kiu sciigis nin pri la Esperanto-movado en Barcelono kaj Hispanujo, kaj pri la urbo.

Dum la sekvantaj tagoj ni estis tre okupataj⁷ ĉar multaj geesperantistoj akompanis nin je diversaj tempoj por vidi la urbon kaj la vidaĵojn en la ĉirkaŭaĵoj. Ni renkontis pli da esperantistoj ĉi tie ol en aliaj urboj, ĉar ili ĉiam serĉas la okazon por paroli kun alilandanoj,⁸ kaj precipite kun usonanoj.

Barcelono, Hispanujo, 6 decembro

Por la unua fojo mi havis la okazon por renkonti blindan esperantiston. En Hispanujo estas malpermesate almozpeti kaj la blinduloj devas, anstataue,⁹ vendi loteriajn biletojn por vivteni¹⁰ sin. Ni renkontis Jorge Fernández dum lia vendado proksime al la placo de Cataluña. S-ro Tomás Punet, ano de la grupo “Stelo de Paco,” prezентis nin al Jorge, kaj dufoje ni havis bonajn interparolojn kun li ĉe la stratangulo.¹¹ Li sciigis nin pri la blindula Esperanta grupo kaj ankaŭ montris al ni Esperantan gazeton presitan en Esperanto kaj brajlo.

Palma de Majorko, Hispanujo, 30 decembro

Bonnie kaj mi alvenis al ĉi tiu urbo matene, la 7an de decembro, per ŝipo el Barcelono post nokta vojaĝo trans la belan Mezmaron.¹² Ni trovis bonan ĉambron en unuaklasa¹³ pensiono. Sammatene¹⁴ ni telefonis al S-ro Miguel Arbona, la UEA-delegito en Palma. Ni renkontiĝis ĉe malgranda butiko kiu apartenas al lia filo. S-ro Arbona estas afabla viro, kiu gvidis nin dum unu horo por montri al ni vidindajojn¹⁵ de la urbo. Poste ni iris kune al la domo de alia esperantisto, S-ro Mariano Jaquotot, kiu montris partojn de la urbo al ni kaj helpis nin trovi la bankon kaj poštoficejon.

S-ro Jaquotot invititis nin al sia bieno la venonatan dimanĉon. Li posedas grandan domon kaj vinberejon¹⁶ proksimume dudek kilometrojn de Palma, en bela kamparo, kie oni povas spiri libere kaj ĝui tipajn kamparvidajojn. Lia bieno situas ekster la malnova vilaĝo Biniali, kaj en la domo estas trezoro de antikvaj mebloj,¹⁷ religiaj pentraĵoj¹⁸ kaj aĵoj (malgrandaj statuoj kaj vazoj) el la tempo kiam la Romanoj logis en la Balearaj Insuloj. Li montris al ni sian kolekton de moneroj kaj poštmarkoj, kaj ankaŭ sian kolekton de Esperantaj libroj. Ni restis ĉe lia

¹sci/vol/i, to want to know, wonder ²en/spez/o, income (see below)

³pension/o, a *pension*, European boarding house ⁴unu- kaj

du/on/tag/a, one-and-a-half-day ⁵la ven/ont/a/n, the coming, next

⁶sci/iĝ/i, to find out, learn ⁷okup/at/a, occupied, busy ⁸ali/land/an/o,

foreigner ⁹anstataŭ/e, instead ¹⁰viv/ten/i, support ¹¹strat/angul/o,

street corner ¹²Mez/mar/o, Mediterranean Sea ¹³unu/a/klas/a, first

class ¹⁴sam/maten/e, the same morning ¹⁵vid/ind/aj/o/j, the sights

¹⁶vin/ber/ej/o, vineyard (vin/ber/o, grape) ¹⁷mebl/o/j, furniture

(mebl/o, a piece of furniture) ¹⁸pentr/aj/o, painting

bieno dum la tuta tago, gustumis¹⁹ diversajn botelojn de vino kaj ĝuis bongustan tagmanĝon.

Unu tagon ni iris al la strando por ĝui la belan, varman aeron kaj la vidajon de la maro. Tie ni renkontis mezaĝajn geedzojn, Ges-rojn Willard North, el nia urbo San Diego, kaj eltrovis²⁰ ke ilia hejmo estas malpli ol duonmejlon²¹ de la nia.²² Ni interparolis unue pri San Diego, kaj tiam pri Hispanujo kaj la simileco²³ inter la du lokoj. Kiam S-ro North diris ke li povas paroli hispane, mi diris ion pri Esperanto. (Mi ĉiam faras tion kiam mi havas la okazon.) Tuj li demandis, ĉu mi konas S-ron Scherer de Los Angeles, ĉar ili estas amikoj dum dudek jaroj. Jen stranga okazajo,²⁴ renkonto personojn el nia urbo, kiuj ankaŭ konas esperantistojn en Los Angeles.

(Daŭrigota)

¹⁹**gust/um/i**, to taste (see below) ²⁰**el/trov/i**, to find out, discover

²¹**du/on/mejl/o**, a half mile ²²**la nia**, ours (see below) ²³**simil/ec/o**, similarity ²⁴**okaz/aj/o**, occurrence

ENSPEZO—ELSPEZO

Spezi can mean either to “pay out” or “take in” money. Often **en-** or **el-** is therefore prefixed to specify the meaning: **Mi elspezis ok dolarojn por nova ĉapelo**, I spent \$8 for a new hat. **Nia butiko enspezis tri mil dolarojn dum unu semajno**, Our shop took in \$3,000 in one month. **Enspezo** (or **enspezoj**), income; **elspezo** (or **elspezoj**), expenditures.

GUSTI—GUSTUMI

Gusti is intransitive and means to taste a certain way: **Tiu ĉi torto gustas bonege**, This pie tastes excellent. **Tiuj vinberoj havas malbonan guston**, Those grapes have a bad taste. **Pasigu la salon**

—la supo estas sengusta, Pass the salt—the soup is tasteless.

Gustumi is transitive and means to taste something: **Gustumu laukon kaj diru al mi, ĉu ĝi bongustas**, Taste the cake and tell me if it tastes good.

LA MIA, LA VIA, etc.

When a possessive pronoun stands alone, i.e., the thing possessed is not stated, the article **la** is often placed before it. Thus expressions like **la mia, la via**, are equivalent to English “mine,” “yours,” etc.: **Ĉu vi perdis vian libron? Do prenu la mian**, Did you lose your book? Then take mine. **Mia edzino posedas ĉapelon precize similan al la via; ĉu vi estas certa, ke tiu ĉi ne estas la ŝia?** My wife owns a hat exactly like yours; are you sure this one isn’t hers?

22. *Ŝercoj el Heroldo de Esperanto*

“Inter la ajoj, kiujn oni tre ofte malfermas erare, estas—la bušo.”

Privata sekretariino: “Do, f-ino Lemke, viaj atestoj kaj referenco estas unuarangaj.¹ Vi konsideru vin dungita kiel mia privata sekretariino. Sed nun mi bezonas ankoraŭ kiel eble plej malbelan foton de vi.” —**Ĉu malbelan foton?** — “Jes, por montri ĝin al mia edzino!”

Dompurigo:² “S-ro direktoro, ĉu mi povos havi vian permeson resti hejme morgaŭ antaŭtagmeze? Mia edzino deziras mian helpon ĉe la dompurigado.” — “Ne, s-ro Berger, tio tute ne estas ebla!” — “Multan dankon, s-ro direktoro!” ĝoje respondis Berger, “mi ja sciis, ke mi povas fidi je³ via komprenemo.”

¹unu/a/rang/a, first-rate ²dom/pur/ig/o, housecleaning ³fidi je, rely on
⁴kompren/em/o, understanding

23. Barbro kaj Eriko—VIII

Rud 27.12.19..

Bonan vesperon!

Kiel vi fartas, kara amiko? Ĉu vi estas gaja kaj petolema kiel miaj amikinoj kaj mi? Jes, mi tion kredas, sed laŭ la foto, profunde en vi loĝas ankaŭ seriozo—kaj tio plaĉas al mi. Tre kore mi dankas pro la bildo. La mian mi almetas,¹ kaj ankaŭ eltondajon² el la *Sveda Esperanto-Gazeto*. Pli bone ol mi povus, ĝi rakontos pri niaj Kristnaskaj kutimoj. (Rigardu, kia bona knabino mi estas; do ne sendu al mi la teruran Krampuson! Mi tre timas lin.)

Hodiaŭ mi faris viziton. Se vi gastos iun³ en Svedujo, vi preskaŭ ĉiam devas manĝi dum la vizito. Sur la tablon venas mangajoj ĉiuspecaj⁴—ho mi eĉ ne provos ilin nomi—ĉiaokaze⁵ oni regalas vin per kafo. “La sveda kafo estas tre bona,” ĉiuj fremduloj diras. “La sveda kafo estas bonega,”

Stockholm, la ĉefa urbo de Svedujo

diris aŭstro, kiu iam estis gasto ĉe miaj amikoj. Mi preskaŭ fierigis, ĉar li multe laŭdis Svedujon.—Lin tre mirigis⁶ niaj manĝejoj, kie oni rajtas manĝi, kiom oni volas,⁷ laŭ antaŭe fiksita prezo. (Kompreneble oni ankaŭ povas mendi “laŭ la karto,”⁸ do pagi laŭ variaj prezoj.)

Via samlandano⁹ ankaŭ tre miris, ĉar niaj kampuloj lasas sitelojn sur tabletoj apud la ŝoseoj; ĉar la leterkestojn,¹⁰ ankaŭ apud la vojo, ni ne ŝlosas, kaj ĉar dum ekskursoj ni kelkfoje lasas biciklojn sur la vojo sen ies gardo. Cetere, multaj kamparanoj trankvile dormas kun neŝlosita pordo. Ĉu ankaŭ vi tion trovas strangega?

Jen vera historieto pri la sama temo. Iufoje, kiam mi kun kamaradino eniris la vagonaron elektran en la urbo Djursholm (apud Stockholm), ni en la senhomia¹¹ kupeo ekvidis ion, kio igis nin large malfermi la okulojn. Sur benko, apud sako plenplaena¹² de gazetoj kaj ĵurnaloj, staris cilindroj¹³ el moneroj, ĉiu speco aparte. Jes, sub la bela amaseto da arĝentaj “du-kronoj”¹⁴ eĉ vidigis kelkaj bankbiletoj.¹⁵ Nun venis la konduktoro. Ni iomete ŝercis pri la granda tento, kaj li diris, ke la “gazetknabo” sidas en alia kupeo kaj trankvile babilas kun vojaĝanto. Kiam ni eliris el la vagono, li ankoraŭ ne estis reveninta.

Mi nun multe laŭdis mian popolon. Jes, mi amas ĝin, sed mi amas ĉiujn naciojn; ĉie ekzistas homoj kun grandaj, bonaj ideoj, kun vasta animo kaj koro noblega, ĉiu popolo povas lerni de la aliaj.—Se mi ne estus nur sensperta,¹⁶ malsaga knabino! Se mi povus ion bonan fari! Mi estas birdeto kun lamaj flugiloj, mi volus alten¹⁷ flugi sed ne povas....

Nun, por la nova jaro—ĝojon kaj feliĉon al vi!

Via fidela amikino

Barbro

¹al/met/i, to attach (lit.: put onto) ²el/tond/aĵ/o, a clipping ³gastos iun = estos gasto ĉe iu ⁴ciu/spec/a/j, of all kinds ⁵cia/okaz/e, in all (kinds of) cases, in any event ⁶mir/ig/is, astonished, amazed ⁷kiom oni volas, as much as one wishes ⁸laŭ la karto, à la carte

⁹sam/land/an/o, compatriot, countryman ¹⁰leter/kest/o, mailbox

¹¹sen/hom/a, empty (of people) ¹²plen/plen/a, chock-full

¹³cilindroj, cylinders, stacks ¹⁴du/kron/o, 2-crown piece (Swedish coin) ¹⁵bank/bilet/o = banknoto ¹⁶sen/spert/a, inexperienced

¹⁷alt/e/n, into the heights

24. Du Poemoj

(By L. L. Zamenhof)

Pluvo

Pluvas kaj pluvas kaj pluvas kaj pluvas
Senĉese,¹ senfine,² senhalte,³
El ĉiel' al la ter', el ĉiel' al la ter'
Are⁴ gutoj frapiĝas⁵ resalte.⁶

Tra la sonoj de l' pluvo al mia orelo
Murmurado penetras mistera,⁷
Mi revante aŭskultas, mi volus kompreni,
Kion diras la voĉo aera.

Kvazaŭ la sopir' en la voĉo kaŝiĝas⁸
Kaj aŭdiĝas⁹ en ĝi rememoro¹⁰...
Kaj per sento plej stranga, malĝoja kaj ĝoja,
En mi batas konfuze la koro.

Ĉu la nuboj pasintaj, jam ofte viditaj,
Rememore¹¹ en mi revivigis,¹²
Aŭ mi revas pri l' sun', kiu baldaŭ aperos,
Kvankam ĝi en la nuboj kaŝiĝis?

Mi ne volas esplori la senton misteran,
Mi nur revas, mi ĝuas, mi spiras;
Ion freŝan mi sentas, la freŝo min logas,
Al la freŝo la koro min tiras.

Ho, Mia Kor'

Ho, mia kor', ne batu maltrankvile,
El mia brusto nun ne saltu for!
Jam teni min ne povas mi facile,
Ho, mia kor'!

Ho, mia kor'! Post longa laborado
Ĉu mi ne venkos en decida¹³ hor'!
Sufiĉe! Trankviliĝu de l' batado,
Ho, mia kor'!

¹sen/ĉes/e, ceaselessly ²sen/fin/e, endlessly ³sen/halt/e, without stopping ⁴ar/e = en aroj ⁵frap/iĝ/i, to strike (intr.) ⁶re/salt/i, to jump back, rebound ⁷= penetras mistera murmurado ⁸kaŝ/iĝ/i, to hide (intr.) ⁹aŭd/iĝ/i, to be heard ¹⁰re/memor/o, recollection ¹¹re/memor/e = en rememoro ¹²re/viv/iĝ/i, return to life, be resurrected
¹³decid/a, decisive

D-ro Zamenhof en 1887

25. Trans la Lingvajn Barilojn—VI

Valencio, Hispanujo, 9 januaro

Ni alvenis per la ŝipo "Ciudad de Ibiza," je 7:30 atm., la 1-an de januaro. Tagmeze ni renkontis S-ron Tudela, UEA-delegiton, kaj li akompanis nin dum du horoj, al la centro de la urbo kaj al la nova stadio kie oni ludas la nacian ludon, piedpilkon.¹ La bela, moderna stadio kapablas enteni² sesdek mil personojn. Vespere Bonnie kaj mi vizitis tipan valencian restoracion kie ni manĝis la valencian manĝaĵon *paella*, bongustegan manĝaĵon el rizo, rostita kokino,³ artišokoj koroj, helikoj kaj spicoj. Per helpo de botelo da vino, ni manĝis grandan kaserolon da *paella*.

La sekvantan tagon D-ro Herrero venis por bonvenigi⁴ nin al la bela urbo Valencio. Li estas prezidanto de la Hispana Esperanto-Federacio, tre vigla, sperta Esperantisto. En lia aŭtomobilo, inter liaj vizitoj al klientoj kaj pacientoj, ni interparolis Esperante kaj li montris al ni vidindajojn en la urbo.

Plaza del Caudillo, Valencio

Jaŭdon ni translokiĝis⁵ al la hotelo Munich, rekomendita de D-ro Herrero ĉar nia alia restloko⁶ estis malkomforta. Matene, S-ro Tudela akompanis nin al la banko por traduki por ni pri monaj aferoj. Posttagmeze ni iris al la hejmo de D-ro Herrero, kie ni renkontis lian edzinon, kiu estas studanta Esperanton, kaj ilian sepjaran filinon.

La sekvantan tagon D-ro Herrero gvidis nin, aŭtomobile, al la kamparo por montri al ni vilaĝon kie la domoj estas subteraj.⁷ La vilaĝanoj loĝas en domoj fositaj el la malmola tero; tre komfortaj, vastaj kaj puraj hejmoj. Ni trinkis vinon en trinkejo konstruita per la sama metodo kiel la domoj, kaj ankaŭ ĝi estis vasta, tre pura ejo. Ĉi tiu vilaĝo, Paternia, enhavas proksimume mil subterajn domojn. Laŭvide⁸ ĝi konsistas el nur fosajoj⁹ por la enirejoj kaj blankaj kamentuboj¹⁰ por ventoli la domojn.

Sabaton okazis la kunveno de la valencia Esperanto-grupo, ĉe kafejo en la centra parto de la urbo. Tie ni renkontis kelkajn valenciajn esperantistojn, kiuj demandis al ni pri niaj urbo kaj lando kaj pri la Esperanta movado en San Diego. Je la sesa okazis radio-programo kaj dum duonhoro D-ro Herrero faris demandojn kaj ni parolis pri nia vojaĝo en Eŭropo. Estis bona propagando por Esperanto ĉar pli ol ses aŭ sep mil personoj aŭdis pri Esperanto per la radio. Post la programo S-ro Ernesto Hurtado gvidis nin al la ĉefa placo por rigardi paradon. Estis la Tago de la Tri Reĝoj,¹¹ kaj multaj infanoj estis laŭlonge de la stratoj kiam la longa procesio pasis. En Hispanujo la infanoj ricevas multajn donacojn je la 6a de januaro, la Tago de la Tri Reĝoj, anstataŭ je Kristnasko.

Valencio, Hispanujo, 17 januaro

Trifoje semajne D-ro Herrero gvidas Esperantan kurson ĉe la universitato dum la vespero. Merkredon ni vizitis la klason por renkonti la gestudentojn, kaj mi feliĉe rimarkis ke la plimulto el la tridek studentoj estas junaj, ĉar la estonteco de la movado estas ĉe la gejunuloj.¹² S-an-

¹pied/pilk/o = futbalo ²en/ten/i, to hold, contain ³kok/in/o, chicken

⁴bon/ven/ig/i, to welcome ⁵trans/lok/iĝ/i, to move, change residence

⁶rest/lok/o, place to stay ⁷sub/ter/a, underground ⁸laŭ/vid/e, according to appearance, as far as can be seen ⁹fos/af/o, excavation, pit

¹⁰kamen/tub/o, chimney, “stack” ¹¹Three Kings Day, Epiphany

¹²estas ĉe la gejunuloj, belongs to (depends upon, is closely connected with) the youth (see below)

Herrero komencis la kurson antaŭ monato kaj duono, kaj jam kelkaj studantoj povis paroli kun ni post la klaso.

Dimanĉon ni iris kun Ges-roj Ernest Hurtado al ilia domo por trinki kafon kaj babiladi Esperante. Ni manĝis nuksojn kaj kukojn kaj provis vinon nomitan "Verda Stelo." Sur la enhavmarko¹³ de la botelo oni uzas nur nian lingvon. Tiam mi promenis al la domo de iliaj parencoj, kie ni renkontis afablajn geedzojn kiuj estas la fratino kaj bofrato de S-ino Hurtado. Ŝia bofrato ne povis paroli Esperanton, sed li studis la anglan lingvon dum kvin jaroj, kaj li provis interparoli kun mi angle. Ni ne povis interkompreni ĝi, ĉar li ĉiam uzis la malgustajn vortojn kaj li ne komprendis min eĉ kiam mi estis parolanta malrapide. Kvankam S-ino Hurtado lernis Esperanton antaŭ nur dek monatoj, ŝi helpis nin kiel tradukistino, per Esperanto. Por mi ĉi tiu okazaĵo estis, denove, pruvo ke Esperanto estas multe pli facila ol la naciaj lingvoj.

Kvin geesperantistoj venis al la aŭtobushaltejo¹⁴ por adiaŭi nin merkredon, je la deka kaj duono matene. Kiam la aŭtobuso estis foriranta de la haltejo ni bedaŭre mansignis¹⁵ al la kvin bonaj geesperantistoj, kiuj estis kvazaŭ niaj parencoj dum la restado en Valencio.

(Finota)

¹³en/hav/mark/o, label ¹⁴aŭtobus/halt/ej/o, bus stop

¹⁵man/sign/i, to wave

ĈE

Ĉe indicates a close relationship in place or time: **ĉe la tablo**, at the table; **ĉe mia onklo**, at my uncle's (house); **ĉe vi**, with you, at your house, in your country, etc.; **Ĉe la romanoj**, oni faras tion alie, With the Romans, that is done differently; **Venu ĉe ni morgaŭ**, Come to our house tomorrow; **ĉe mia foriro**, upon our departure; **ĉe la sunsubiro**, at sunset; **ĉe enlitiĝo**, upon going to bed.

Ĉe also indicates close relationships of more subtle kinds: **dormi ĉe malfermitaj fenestroj**, to sleep with the windows open; **koro ĉe koro**, heart to heart; **brako ĉe brako**, arm in arm; **La estonteco estas ĉe la gejunuloj**, The future is in the hands of the young people.

26. Barbro kaj Eriko—IX

Hohenberg, la 10-an de januaro

Kara Barbro,

Unue multan dankon pro via bildo kaj la interesa gazeto. Vi estas bela, ĉarma knabino.

Ofte mi legis vian interesan leteron, en kiu vi rakontis multe pri via bela nordlando kaj pri viaj kutimoj. Mi tre dankas, amikino.

Malvarma vintro estas en nia montaro, blanka nun estas la koloro de nia urbeto. Blanka drapego¹ kuſas malsupre de blua ĉielo.

Estas tempo de sporto.

Ofte ni toboganas. Infanoj kaj plenkreskuloj.² Malrapide ni tiras monten la toboganon, sed la peno rekompenciĝas: de la altaĵo de iu deklivo ni rapidegas malsupren. Kelkfoje la tobogano de iu mallertulo renversiĝas,³ li ruligas en neĝo, li aspektas kiel neĝhomo.⁴ Ĉu vi volas glitveturi kun mi malsupren de la deklivoj?

Neĝhomojn konstruas infanoj en kortoj, ĝardenoj.⁵ Rigardu sur ĉi-kuna bildeto, kiel malgoja li estas. Liaj okuloj estas karboj, lia nazo ligneto, en sia bušo li havas malgrandan pipon malnovan. Lian kapon kovras malnova ĉapelo, en la mano⁶ granda bastono minacas. Ĉu via infanaro ankaŭ konas similajn amuzojn?

La knabo ankaŭ ŝatas neĝbuli.⁷ Tiamaniere⁸ ili ofte militas en du partioj, tiel longe, ĝis unu serĉas savon en la fuĝo.⁹ Malbonaj kavaliroj ofte ankaŭ knabinojn pritraktas¹⁰ per neĝbuloj.¹¹

Plezuro por mal- kaj junularo¹² estas ankaŭ skiado. Preskaŭ ĉiu infano, preskaŭ ĉiu Hohenbergano estas skiiisto. Multaj deklivoj ja donas la plej

¹drap/eg/o, heavy woollen cloth ²plen/kresk/ul/o, grown-up

³renvers/iĝ/i, to turn over ⁴neĝ/hom/o, snowman ⁵kortoj, ĝardenoj, yards (see below) ⁶en la mano, in his hand (see below) ⁷neĝ/bul/i, to throw (or play with) snowballs

⁸tia/manier/e, in that way ⁹tiel longe...fuĝo, until one (side) seeks salvation in flight ¹⁰pri/trakt/i, to treat, act toward ¹¹ankaŭ...neĝbuloj, give girls the snowball treatment, too ¹²mal- kaj junularo = maljunularo kaj junularo, young and old

bonan okazon.¹³ Fremduloj, precipite vienanoj, venas ĉiudimanĉe, por ĝui tiun sporton belegan. Mi mem entuziasme skias.

Sur nia lageto ni ankaŭ glitkuras—do sportemuloj dum la vintro havas multan plezuron.

Dum la Silvestro-vespero, la vespero de la 31-a de decembro, oni amuzas sin, ĵetante fandigantan plumbon en malvarman akvon. La plumbo prenas formojn diversajn kaj el tiuj formoj oni volas profeti la estontecon. La imago de la knabinoj vidas dekoraciojn, fianĉinbukedojn¹⁴ kaj la heroojn de iliaj revoj, la imago de junuloj ŝipojn, aeroplanojn kaj belajn fraŭlinojn. Kvankam kelkaj superstiĉaj homoj kredas efektive al¹⁵ similaj antaŭsignoj,¹⁶ la plimulto uzas tiun kutimon kompreneble nur por povi ŝerci kaj ridi.

En la unua de januaro ni deziras al ni¹⁷ bonan novjaron.¹⁸ Ni sendas ankaŭ bondezirbiletojn¹⁹ al niaj konatoj. En kelkaj vilaĝoj malriĉaj ge-knaboj iras de domo al domo, dirante siajn bondezirojn kaj atendante iun moneron.

La 6-an de januaro ni festas la tagon de la Tri Reĝoj. En kelkaj regionoj maskitaj junuloj, “stelkantantoj,”²⁰ kantas siajn kantojn en ĉiu domo de la vilaĝo....

LVA Salzburg

Nun mi finas. Jam estas noktomezo.

Dormu bone, songu dolce, malproksima knabino.

Via
Eriko

¹³**Multaj...okazon**, (The fact that there are) many hills, after all, do provide the best kind of opportunity (for that). ¹⁴**fianc/in/bukedo**, bridal bouquet ¹⁵**kredi al**, to believe in ¹⁶**antaŭ/sign/o**, portent ¹⁷**ni deziras al ni**, we wish each other ¹⁸**nov/jar/o**, New Year ¹⁹**bon/dezir/bilet/o**, greeting card (**bon/dezir/o/j**, good wishes) ²⁰**stel/kant/ant/o**, star-singer (refers to the star which led the Three Kings to Bethlehem)

KORTO—GARDENO

These words have their European sense. **Korto** (court) is an open area surrounded by walls or buildings. **Gardeno** (garden) is an open place where growing things are cultivated for food or beauty. The American “yard” with its lawn, shrubs and flowers is usually translated **gardeno**. What we call the “lawn” is **gazono** or **razeno**.

Kortego, however, is not always a large courtyard. It is also a royal court—the body of high-ranking persons attending a king or other dignitary. And a **kortumo** is a “high court” of justice with a panel of especially distinguished judges. (Any other court is a **tribunalo**; while a courtroom is a **jugajo**.)

“EN LA MANO”

Parts of the body and clothing are often mentioned with **la** rather than the possessive, when it is clear from the context who the owner is: **Divenu, kion mi havas en la mano**, Guess what I have in my hand; **Forigu la ĉapelon antaŭ sinjorino**, Take your hat off in front of a lady.

27. La Neĝbulo

(By Johan Hammond Rosbach, in *Norda Prismo.*)

La urbeto vekiĝis¹ kaj trovis kun surprizo, ke la nokto kovris ĝin per mola blanka tapiŝo el neĝo. Ĉiu devis aktivi pli ol kutime tiun matenon. La neĝo kunportis² ne malmulte da kromaj farotajoj,³—kaj la tempo estis matene jam tro malabunda. Estis ja dolĉe tiri la lanugan kusenegon⁴ ĝismentone⁵ kaj resti ankoraŭ iomete en la lito, resti en la lito la dek minutojn, kiujn oni intencis uzi por io.

Estas dolĉe tiri la lanugan kusenegon ĝismentone, kaj vere senti, ke oni dormas, konsci, ke oni dormas;—sed post heroa decido oni jetas la kusenegon flanken⁶—kaj la nova tago estas realaĵo. Tiam oni ekvidas, ke multe da neĝo falis dum la nokto.

Vigligas ĉiudome. Oni devas balai ŝtuparojn,⁷ oni devas fari irvojetojn⁸ al la hejtlinejo⁹ kaj al la necesejo,¹⁰ sed kie estas la neĝoŝovelilo—kien oni metis ĝin pasintjare?¹¹ Kaj kie estas la balailo, kiu ankoraŭ hieraŭ staris en la ilarejo¹² sub la ŝtuparo?

En la tutu urbeto regis vigla tempomanko, kaj multaj rapidegis al la laborejo tiun matenon. Cetere oni povis iri nur pene,¹³ ĉar la neĝo atingis ĝis la genuoj, kaj kie la vento amasigis¹⁴ la neĝon, estis preskaŭ neeble travadi. Sed travadi oni ja devis.

Vestita per gabardina pantalono kaj krurvindaĵoj,¹⁵ Rektoro Tander aperis en la lernejo. Kaj tio estis tre komika. Ĉar Rektoro Tander estis solena sinjoro, kiu alte taksis sian dignon. Li ne havis longan vojon de sia hejmo al la lernejo, kaj tiun matenon li atendis, ĝis la sonorilo¹⁶ vokis al la unua leciono. Estis ja ankoraŭ mallume, sed por lia digno estus neriparebla¹⁷ damaĝo, se iu el la gelernantoj ekvidus lin trapenetri la negamasojn de la strato—vestitan per krurvindaĵoj kaj gabardina pantalono. Estis pli bone surprizi la klason, veni tri minutojn tro malfrue al la leciono, scii, ke la gelernantoj estas ĉe siaj pupitroj, silente okupitaj¹⁸ de kroma tralegado¹⁹ de la pitagora teoremo²⁰—kio certe estas necesa—kaj tiam paſi en la klason, sur la katedron, sciante, ke ĉiuj samtempe ekvidos, ke rektoro Tander hodiaŭ surhavas gabardinan pantalonon kaj krurvindaĵojn.

Rektoro Tander petis la gelernantojn eksidi.

“La pitagora teoremo, Rolf!”

Rolf ekstaris. Ĉiuj aliaj sentis grandan sensargiĝon.²¹ Ne estis ŝerco,

kiam Kalle* ekzamenis. Estis kvazaŭ inkubo. Kalle estis tirano—iam oni eĉ provis bapti lin Nero, sed tio ne daŭris longe. Kalle estis bona, malnova nomo, kiun konis ĉiu.

Rektoro Carl Tander estis tre kontenta pri si mem tiun matenon. Li denove venkis. Li estis forta, la malvarma, la malmola. Li povis hodiaŭ permesi al si esti ŝercema.²² Kaj kiam Kalle estis ŝercema, la klaso estis plena de danko pri tio, ke²³ li moŝte²⁴ komplezis²⁵ ŝerci, komplezis montri, ke en li malgraŭ ĉio estis eta kvanto da homeco,²⁶ kiun la malvarmo kaj la malmolo ne kovris kaj mortigis.

“Nu, Rolf, la pitagora teoremo!”

Rolf tre malbone fartis. Li ruĝiĝis. Li sciis eĉ ne unu vorton.

“La pitagora teoremo, Rolf? Ĉu ni ne konas la teoremon de la granda filozofo?”

Rolf senesperigis.²⁷

“Nu, ĉu ni ne havis tri kromajn minutojn por rigardi la pitagoran teoremon, antaŭ ol la rektoro venis hodiaŭ?”

Rolf ne povis plu elteni²⁸ la rigardon de la rektoro. Li rigardis tra la fenestro—la neĝo ĉie blanke tentis, kaj tagiĝis²⁹ jam.

¹vek/iĝ/i, to wake up ²kun/port/is, brought with it ³far/ot/aj/o, thing to be done, chore ⁴kusen/eg/o, a thick comforter used as a bed covering

⁵gis/menton/e, up to the chin ⁶flank/e/n, aside ⁷stup/ar/o, stairs

⁸ir/voj/et/o, path ⁹hejt/lign/ej/o, woodpile ¹⁰neces/ej/o, toilet, privy

¹¹pas/int/jar/e, last year ¹²il/ar/ej/o, tool closet ¹³pen/e, with difficulty

¹⁴amas/ig/i, to pile up ¹⁵krur/vind/aj/o/j, leggings, gaiters ¹⁶sonor/il/o, bell ¹⁷ne/ripar/eb/a, irreparable ¹⁸okup/it/a, occupied, busy ¹⁹tra/leg/i, to read through, peruse ²⁰pitagora teoremo, Pythagorean theorem (law of right-angle triangles) ²¹sen/šarg/iĝ/o, relief ²²šerc/em/a, witty ²³prio, ke, for the fact that ²⁴mošt/o, a person of high rank (see below)

²⁵mošt/e komplez/is, condescended (did a favor in the manner of a very lofty person) ²⁶hom/ec/o, humanity, human-ness ²⁷sen/esper/iĝ/i, to lose hope, despair ²⁸el/ten/i, to hold out, withstand ²⁹tag/iĝ/i, to become day(light)

*Kalle: short for Carl, i.e., “Charlie” in Norwegian. The students’ use of the rector’s pet name was a mark of disrespect.

“Ke ni estu tie,³⁰ Rolf! La pitagoran teoremon ni ne povas lerni, sed rigardi tra la fenestro kaj revi pri neĝviroj kaj amuzo, tion ni povas!³¹ Ho! Tie ni devus esti, Rolf!”

Kaj rektoro Carl Tander rigardis la klason kun la vizagesprimo, kiun ĉiuj tiel bone konis, la vizagesprimon, kiu signifis, ke oni ridu pri la amuzajo,³² kiun la rektoro diris. La klaso ridis laŭdeve.³³

Sidigu vin, Rolf! Ni scias la rekompencon por prezentado kiel la via. Ni devus nun koncentri nin!”³⁴

La leciono malrapide limakis³⁵ al sia fino. Ne estas kredeble,³⁶ ke 45 minutoj povas esti tiom longaj. Sed fine sonoris. Estis kvazaŭ liberiĝo, kiam oni venis sur la lernejan korton.

La ĉevala neĝplugilo³⁷ preterpasis³⁸ sur la strato. Kaj la pedelo de la lernejo faris vojeton sur la korto. Dum la tago li devis forigi la neĝon de la korto, sed provizore plej bezoniĝis vojetoj, kie la inspektanta instruisto iru tien kaj reen³⁹ dum la paŭzo. Feliĉe la lernantoj piedpremis⁴⁰ la neĝon dum la antaŭtagmezo, kaj tiel grave faciligis⁴¹ la laboron por la pedelo, ĉar la premitan neĝon li ja ne bezonis forigi. Sed la vojeto devis esti preta. Espereble “la maljunulo” ne venos sur la korton almenaŭ en la unua paŭzo. Feliĉe ne, ĉar jen Arsell. Neniu danĝero, dum inspektas lektoro⁴² Arsell!

Lektoro W. H. Arsell estis la plej populara persono en la lernejo. Li staris momenton sur la ŝuparo, antaŭ ol iri sur la korton. Kun la manoj en la surtutaj poſoj li staris tie, kun petola rideto sur la buſo, kaj certe iu Ŝerca rimarko—la pedelo ŝatus audi tion; li vidis laŭ la vizaĝoj de la lernantoj, ke lektoro Arsell diris ion amuzan. Certe ion duone ironian! Jen li malsupreniris. La knabaro cedis. Certe tiel la maro ambaŭflanken cedis antaŭ Moseo, pensis la pedelo. Kiom da diferenco inter Arsell kaj la “maljunulo”! Kompreneble la lernantoj flanken cedas ankau antaŭ “la maljunulo,” ili ne kuragus⁴³ ne cedi. Ili timas lin. Sed kio gravas, estas, ke la lernantoj ne timas lektoron Arsell—kaj tamen flanken cedas! Tamen Arsell certe ne kolerigus,⁴⁴ se ili ne estus cedintaj!

Lektoro Arsell haltis kaj babileatis kun la pedelo—multe da kroma laboro pro tiu neĝo, vi devusigi la ĉevalan neĝplugilon fari viziton ankau sur la lerneja korto! Kaj Arsell pluen iris, ankoraŭ kun la petola rideto sur la buſo.

Neĝbulo siblis tra la aero. Ĝi ne estis malmola, sed ĝi trafis lektoron Arsell sur la brusto. Ĝi lasis blankan makulon sur la nigra surtuto de la lektoro.

Estis malpermesite jeti neĝbulojn sur la lerneja korto. La rektoro antaŭ du tagoj severe instrukciis pri tio en ĉiuj klasoj. La lernejo havas la respondecon, se ies okulo estos trafita de neĝbulo—aŭ se iu fenestro

³⁰**Ke ni estu tie!** (Oh) that we were there! ³¹**tion ni povas**, that we can (do) ³²**amuz/aj/o**, funny thing ³³**laŭ/dev/e**, obediently ³⁴**koncentri sin**, to concentrate ³⁵**limak/i**, to go at a snail's pace ³⁶**kred/ebl/e**, believable ³⁷**ĉeval/a neĝ/plug/il/o**, horse-drawn snowplow ³⁸**preter/pas/i**, to pass by ³⁹**tie/n kaj re/e/n**, back and forth ⁴⁰**pied/prem/i**, to tread down ⁴¹**facil/ig/i**, to facilitate ⁴²**lekt/or/o**: a professional title ⁴³**ili ne kuragus**, they wouldn't dare ⁴⁴**koler/ig/i**, to get angry

estos frakasita. La lernejo havos la kulpon. Estis severe malpermesite ĵeti neĝbulojn.

Jen la rektoro staris malantaŭ sia kurteno, kaj vidis, kio okazas sur la korto. Li vidis la neĝbulon. Li ankaŭ vidis, kiu ĵetis ĝin. Kaj li vidis, ke lektoro Arsell ne povis vidi, kiu estas la pekinto. Rektoro Tander ĝojegevis. Li ne ŝatis, ke Arsell estas tiel populara, kaj ke li malgraŭ sia malsevero estas tiel respektata de la lernantoj. Neniam okazis pekoj kontraŭ la disciplino en la lecionoj de lektoro Arsell. Ankaŭ ne, kiam li inspektas dum la paŭzoj. Fakte la rektoro sentis, ke tio okazis tute hazarde,— estas ja ĝatinda knabo, tiu, kiu ĵetis, knabo, kiun oni dum tri jaroj povis nur laudi. Domaĝe, ke tiun neĝbulon hazarde ĵetis ĝuste li!⁴⁵ Aŭ eble tamen ne domaĝe—fakte estis felica hazardo, ĉar nun lektoro Arsell devos solvi la aferon; lektoro Arsell devos zorgi, ke la knabo ricevos sian punon. Tio ja estas evidenta rompo de la respekteto, la reputacio de la lernejo suferas, kiam tia afero okazas. Tian aferon oni nepre riproĉu.⁴⁶ La rektoro ĝojegevis. Estos interese vidi, kiel lektoro Arsell reagos⁴⁷ al tio; kiel li eltrovos,⁴⁸ kiu estas la pekinto.

Lektoro Arsell malrapide turnis sin, liaj manoj ankoraŭ estis en la surtutaj poŝoj, kaj li aspektis tre petola. Li rigardis ĉiujn knabojn, kiu(j) staris en la neĝamaso, ĝis super la genuoj en la neĝo. Unu el la knaboj aspektis tiel kulpa, ke la lektoro tion rimarkis. Li vokis la knabon, kiu tuj venis al li.

La rektoro malantaŭ sia kurteno observis la epizodon. Li rimarkis, kiel sagace Arsell tuj trovis la pekinton.

Kiam la knabo estis proksime al Arsell, la lektoro tre malrapide levis la dekstran manon el la poŝo kaj montris al la neĝmakulo sur sia brusto.

“Forigu!” li mallonge diris. La knabo deprenis⁴⁹ la gantojn, kaj forigis la neĝon de la lektora surtuto.

Tio estis ĉio.

Malantaŭ sia kurteno rektoro Tander terure cagreniĝis⁵⁰ pro la efika riproĉo. La reago de lektoro Arsell certe sentiĝis en la konscio de la knabo multe pli ol kiu ajn ordinara puno. Tiom bone la rektoro konis la lernantojn. Kaj precipe tiun ĉi knabon.

Ĉar lektoro Arsell tiel reagis, ne plu ekzistas ia peko kontraŭ la disciplino, raportenda⁵¹ al la rektoro. Malbenite!⁵² Duoble⁵³ malbenite, ĉar tio estis nova venko por lektoro Arsell; lia aŭtoritato ne estis malfortigita, li perdis neniom da digno, kaj en la okuloj de la rektoro li fariĝis⁵⁴ ankoraŭ pli granda psikologo—bedaŭrinde.

Postpaŭze sonoris. La lernantoj rapide vicigis⁵⁵ sin sur la kortho. Ankaŭ tio rapide funkrias, kiam Arsell inspektis! La lernantoj bruis en la koridoro ekster la pordo de la rektora oficejo—estis nur unu balailo, kaj ĉiu bezonis ĝin por forigi la neĝon, antaŭ ol ili supren bruis⁵⁶ en la ŝtuparejo.⁵⁷

Rektoro Tander prenis siajn librojn kaj iris al la dua leciono. Ve al⁵⁸ tiu, kiu ne scios respondi nun!

⁴⁵**guste li**, exactly he, he of all people ⁴⁶**tian aferon...riproĉu**, such a matter one must unfailingly (deal with by a) rebuke ⁴⁷**re/ag/i**, to react ⁴⁸**el/trov/i**, to find out ⁴⁹**de/pren/i**, to take off ⁵⁰**ĉagren/iĝ/is**, was vexed ⁵¹**raport/end/a**, which must be reported (see below) ⁵²**mal/ben/it/e!** damn! ⁵³**du/obl/e**, doubly ⁵⁴**far/iĝ/is**, became ⁵⁵**vic/ig/is si/n**, lined up ⁵⁶**supr/e/n bru/i**, to go noisily up ⁵⁷**stup/ar/ej/o**, stairwell ⁵⁸**ve al**, woe to

MOŠTO

Titles of respect vary so much from country to country, and from one language to another (“your grace,” “your highness,” “your honor,” etc.) that Esperanto has one all-purpose title for all ranks and offices: **Via reĝa mošto**, Your Royal Highness; **Via jugista mošto**, Your Honor; **Ŝia regina mošto**, Her Majesty; etc. Mošto applies to any person of importance, in fact: **Li tre mošte kondutas hodiaŭ**, He’s acting very high and mighty today; **Du moštaspektaj sinjoroj atendas en la oficejo**, There are two important-looking gentlemen waiting in the office.

-END

The suffix **end** marks a thing that must be done (compare **ind**, denoting a thing that is worthy of being done): **La pruntita mono estas tuj repagenda**, The borrowed money must be paid back immediately; **Ĉiuj novajoj estas raportendaj al la ĵurnaloficejo**, All news items are to be reported to the newspaper office; **Mi havas multajn farendaĵojn**, I have many tasks that have to be done. (But: **Mi havas multajn farindaĵojn**, I have many tasks that ought to be done.)

-OBL

The suffix **obl** denotes the multiple of a number: **duobla**, double; **triobla**, three-fold, treble; **kvaroble du**, four times two; **Li havas kvinoble pli da mono, ol mi**, He has five times more money than I do; **duobligi**, to double; **multobligi**, to multiply (in quantity); **multobligilo**, a duplicator (office machine).

28. Barbro kaj Eriko—X

Rud en la 2-a de februaro

Amiko, kara amiko,

Pardonu, ke mi dumlonge ne skribis! Mi tamen tre ofte pensis pri vi, kaj kelkfoje mi estis komenconta leteron, sed ĉiam min io malhelpis.

Multon interesan vi rakontis. Per mia imago mi ofte estis ĉe vi, admirante vian belegan regionon kaj partoprenante en viaj plezuroj. Sed, verdire,¹ mi ne scias, ĉu mi kuraĝus konfidi mian vivon al via veturileto.² Ho, kiaj kapturningaj³ deklivoj! Ĉu vi scipovas⁴ lerte direkti? Ĉu estas tute certe? Mia kateto, kiu nun sidas antau mi sur la blanka skribtableo, deklaras sin preta donaci al mi unu el siaj (laŭdire⁵) naŭ vivoj, sed fidante al via lerteco mi, ĝentile sed nee,⁶ dankas.

Ĝoje mi rimarkas, ke la vintraj plezuroj de via lando tute similas al la svedaj. Ankaŭ ĉi tie la infanoj formas neĝhomojn kaj per neĝbuloj interbatalas. Ankaŭ ni skias, glitveturas (tamen, ne ofte), kaj sur la glacio de niaj multaj riveroj kaj lagoj ni ofte glitkuras.

Kompreneble ni ordinare veturas per aŭto, sed kelkfoje ni glitveturile faras ekskurson—tian, ekzemple, faris mi kaj kelkaj gejunuloj lastan dimancon. Gaje ni glitrapidegis sur la landstrato,⁷ tirataj de du ĉevaloj; unu el ili estis nia propra Svarten (“Nigrulo”). La kampoj proksime, la altaĵoj ĉe la horizonto estis de la plej pura blankeco. Arboj rigidis aeren.⁸ Estis malvarme sed refreŝige.⁹

Alveninte ĉe bienulo konata, kaj varmiginte nin bone, ni komencis bibili kaj mangi. Junulo poste ludis violonon kaj ni dancis.

Hejmenveturado¹⁰ dumnokta. Tranĉa malvarmo, sed ĉio bela, belega.
Maj pensoj flugis. Ankaŭ al vi. Ĉu vi sentis?

Ĉu vi nun estas kontenta kaj pardonas, ke mi tiel longe silentis?
Certe jes, vi pardonis.

Tutkore salutas vin

Barbro

Terura p.s.¹¹ Jus la kato faligis¹² de sur la tablo florujon!¹³ En mil
pecojn ĝi rompiĝis. Ĉimomente¹⁴ mi ne sentas min tiom bestama,¹⁵ kiom
laŭ mia konvinko estas la aŭstroj....

¹ver/dir/e, to tell the truth ²vetur/il/et/o, little vehicle (refers to the toboggan in 26.) ³kap/turn/ig/a, dizzying ⁴sci/pov/i, to know how ⁵laŭ/dir/e, alleged, according to what people say ⁶ne/e, negatively ⁷land/strat/o, a major highway below the status of a freeway ⁸rigid/is aer/e/n, rose stiffly into the air ⁹re/freš/ig/i, to refresh ¹⁰= veturado hejmen ¹¹p.s. = post/skrib/o, postscript ¹²fal/ig/is, knocked off ¹³flor/uj/o, flower pot, vase ¹⁴ĉi/moment/e, at this moment ¹⁵best/am/a, animal loving

FORMULA PHRASES

Particularly in rapid conversation, speakers of any language rely very much on set phrases for such purposes as getting attention, introducing a new thought or reasserting an old one, linking or "piggy-backing" their ideas, agreeing or disagreeing with what has been said, etc. A handy, ready supply of these formula phrases will prove invaluable in Esperanto "bull sessions." The following are adapted, with thanks, from a list published by the American Association of Teachers of Esperanto.

OPENERS (Getting the floor):

Momenton! Just a minute, hold on there!

Ŝajnas al mi, ke... It seems to me that...

Mi opinias, ke... I think that...

Miaopinie... In my opinion...

Laŭ mi... As far as I'm concerned...

Nu, se vi volas mian konsilon... Well if you want my advice...

ADDING ON (to what has been said):

Mi volus aldoni, ke... I'd like to add that...

Necesas ankaŭ diri, ke... It must also be said that...

Finfine,... When all's said and done,...

Kiel oni scias,... As you know,...

Evidente,... It's obvious that...

Male,... Quite the contrary,...

Sed tamen,... However,...

Aliflanke,... On the other hand,...

Kontraŭe,... On the contrary,...

Sekve, do... It follows, then, that...

Nome,... To be precise,...

Efektive,... As a matter of fact,...

Tio estas,... That is,...

Cetere,... Aside from that,...

Krome,... Besides,...

Kio plu estas,... What's more,...

Fakte,... In fact,...

Ekzemple,... For example,...

Malka e, mi kredas, ke... Frankly, I think...

La afero estas, ke... The thing is that...

Plejparte,... For the most part,...

Fundamente,... Basically,...

KEEPING ON (Repeating yourself):

Kiel mi jus diris,... As I just said,...

Mi jam rimarkigis, ke... I've already pointed out that...

Mi volas diri,... I mean,...

Indas ripeti, ke... It bears repeating that...

Alivorte,... In other words,...

Mi ankora  kredas, ke... I still think...

Mi nur ripetu, ke... Let me just say again that...

QUESTIONING:

Kion? Kion vi diris? What? What did you say?

 u vi estas certa, ke... Are you sure that...

Kion vi opinias pri... What do you think about...

Pri kio temas? What's this about? What's the point?

Kion vi volas diri? What do you mean?

Kion signifas...? What does...mean?

 u vi ne kredas, ke... Don't you think that...

 u vi iam konsideris... Have you ever considered...

 u vi neniam pripensis... Haven't you ever thought about...

De kie vi havas tiun ideon? Where did you get that idea?

LINKING (to another's statement):

Se mi ĝuste komprenas,... If I understand correctly,...

En tiu rilato, mi supozus... In that connection I would suppose...

En tiu senco oni povus diri... In that sense you could say...

Tio pruvas, ke... That proves (that)...

Simile,... Similarly, by the same token,...

La demando estas... The question is...

Laŭ tiu vidpunkto... According to that point of view...

Parolante pri... Speaking of...

En tiu kazo,... In that case...

En ĉiu kazo... In any case...

DISBELIEF:

Kio(n)?! What?!

Ĉu vere? Really?

Vi ŝercas! You're joking!

Kia blago! You're pulling my leg! You've got to be kidding!

Ridinde! Ridiculous!

Mi dubas pri tio. I doubt that.

AGREEMENT:

Vi (tute) pravas. You're (entirely) right.

Mi konsentas. I agree.

Certe. Certainly.

Ĝuste! Exactly! Right on!

Prave! Right!

Bone. Fine, OK, all right.

Vere. Really.

Kompreneble. Of course.

Konsentite. Agreed.

Mi opinias same. I'm of the same opinion.

Tre povas esti, ke... It's very possible that...

Versajne jes. Probably so.

Jes, ja! Yes, indeed!

Tio estas ĝuste kion mi... That's exactly what I...

DISAGREEMENT:

Absolute ne! Absolutely not!

Tute ne! Not at all!

Tio estas idiota (ridinda, sensenca, stulta). That's stupid (ridiculous, nonsense, foolish).

Ne temas pri tio. That's not the point.

Temas pri tio, ke... The point is that...

Ne estas vere, ke... It's not true that...

Eble, sed... Maybe so, but...

La malfacilajo estas, ke... The trouble is that...

Vi eraras. You're wrong.

Tio dependas. That depends.

Dependas de tio, ĉu... It depends on whether...

Tio dependas de via vidpunkto. That depends on your viewpoint.

Ne parolu al mi pri... Don't talk to me about...

Ne troigu. Don't exaggerate.

Ne ridigu min. Don't make me laugh.

Kia sensencajo! What a bunch of baloney!

Ne eble! Impossible!

Ĉu vi perdis la saĝon? Have you lost your mind?

CHANGING THE SUBJECT:

Parenteze,... By the way,...

Tio memorigas min pri tio, ke... That reminds me that...

29. Pri la Deveno¹ de la Verda Stelo

(From a letter by Dr. Zamenhof to *The British Esperantist* in 1911.)

Karaj sinjoroj! —Pri la deveno de nia verda stelo mi nun jam ne memoras bone. Sajnas al mi, ke pri la verda k o l o r o² iam atentigis min³ s-ro Geoghegan* kaj de tiu tempo mi komencis eldonadi miajn verkojn kun verda kovrilo (la atentigo estis tute senintenca⁴). Pri unu brošuro, kiun mi tute hazarde eldonis kun verda kovrilo, li rimarkigis⁵ al mi, ke tio estas la koloro de lia hejmo, Irlando; tiam venis al mi en la kapon,⁶ ke ni povas ja rigardi tiun koloron kiel simbolon de E s p e r o. Pri la kvinpinta stelo, sajnas al mi, ke unue ĝin presigis sur sia gramatiko s-ro de Beaufront. Tio placis al mi kaj mi prenis tion kiel signon. Poste per asociado de la ideoj aperis la stelo kun verda koloro.

*R. H. Geoghegan, 1866-1943, the first English-speaking Esperantist

¹de/ven/o, origin ²In some countries, spacing between letters is equivalent to underlining or italicizing words for emphasis. ³atent/ig/is mi/n, brought to my attention ⁴sen/intenc/a, unintentional ⁵rimark/ig/is al mi, made me notice, pointed out ⁶ven/is al mi en la kap/o/n, it came to me

D-ro Zamenhof en 1911 ĉe la Universala Kongreso de Esperanto,
Antwerp, Belgujo

30. Donu al Mi Tempon

(From *Kien la Poezio*, by Brendan Clark)

Donu al mi tempon, ĉionpova¹ Dio,
Por la revon de l' juneco rememori;²
Por inspiri min per freša energio,
Por elpensi³ kaj labori—
Aŭ, perdinte ĉiun fidon, novan por ricevi;
Por la revon realigi, kaj denove revi.

Donu al mi tempon, ĉionpova Dio,
Por la virtojn de la homoj elproklami;⁴
Por ĝiskore⁵ koni min, sen iluzio;
Por la malamikon ami.
Antaŭ tiu pordo kiu kaſas la eternon,
Tempon al mi donu—por lumigi la lucernon.

¹cio/n/pov/a, almighty ²Por...rememori = **Por rememori la revon de l' juneco** ³el/pens/i, to think up, invent (see below) ⁴el/proklam/i, to proclaim to the world ⁵gis/kor/e, right to the heart, thoroughly

“EL” AS A PREFIX

Besides its ordinary meaning of “motion outward,” **el-** is used to denote thoroughness: **elpensi**, to think all the way through to a solution, to invent; **ellabori**, to work out (in all details); **eluzi**, to use up, wear out; **ellerni**, to learn thoroughly, to master; **elproklami**, to proclaim to everyone; **Eltrinku!** Bottoms up!

31. Barbro kaj Eriko—XI

Hohenberg, la 16an de februaro

Amikino mia,

Jes, mi estis iomete malgaja, ĉar vi tiel longe ne skribis, sed nun mi ĝojas denove.

Estas tiel bele, havi fidelan amikinon en malproksima lando, al kiu oni pensas oftege kaj kiu same pensas al ni. Amikeco, vera amikeco estas bela, ankaŭ se amikoj estas malkunigitaj de mil kilometroj, se neniam ili povas sin vidi: la spiritoj, la animoj ofte sin trovas. Via korespondado estas senfine ĉarma kaj mi bedaŭregus, se vi finus ĝin iam. Ĉu la nordlandaninoj estas fidelaj?

En la lasta tempo mi ĝojis senbride¹—vi divenas eble la kaŭzon: okazis karnavalo, la festo de l' danco, de la petolemo, de la gajeco.

Mi, transformita en turkon kun kaftano kaj fezo, vizitis balon kaj dansis kun ĉiuj belaj knabinoj. Petolulino² tre klopojis instigi min, ke mi rompu mian solenan promeson kaj trinku glason da vino; mi falis en malfavoron³ de kelkaj, ĉar mi obstine rifuzis. "Kiu ne amas vinon, virinon kaj kanton, restas stultulo por ĉiam," diras germana proverbo. Ĉu mi devas des pli multe ami virinon kaj kanton?

Je la kvara matene la junu turko forlasis sian ĉarman haremon. Baldaŭ li dormis kaj songis, songis, ke li seninterrompe⁴ dancas kun bela junu svedino.

De post kelka tempo mi denove ĉiam⁵ estas en mia ĉambro, preparante min por nova ekzameno, studante precipite literaturojn, mondistorion, legante francajn kaj anglajn romanojn. Mi s̄tagegas legadon.

Mi tre ŝatus, ofte viziti la teatron. Bedaŭrinde mi havas nek tempon, nek monon, por veturi Vienon, kie estas tre bonaj, mond famaj aktoroj. Mi devas kontentigi min, aŭskultante en radio teatraojn, operojn, koncertojn. Kaj certe ni estas multe pli felicaj ol niaj geavoj, kiuj tiun ĝuon, tiun gajigon ne konis. Mi kredas, ke la homaro ĉiam progresas malgraŭ ĉiuj iutempaj⁶ reakcioj, malgraŭ ĉiu mizerio. Mi estas optimisto kaj pensas, ke pesimismo ne povas esti eco de esperantisto. Espero estas optimismo, optimismo estas konfido al niaj fortoj, tiu konfido estas savo, progreso.

Mi revas pri la estonteco, mi revas pri la malproksimeco, mi revas pri vi.

Por ĉiam mi restas via

Eriko

¹sen/brid/e, unrestrainedly ²petol/ul/in/o/j, mischievous girls,
“imps” ³mal/favor/o, disfavor ⁴sen/inter/romp/e, uninterrupted
(inter/romp/i, to break in, interrupt) ⁵ciam, here: all the time
⁶iu/temp/a, sometime, temporary

PENI, KLOPODI, PROVI

All these words mean “to try” but each has a distinct connotation. **Peni** means “to make an effort.” In **La knabo penas movi la ĝonegon**, we see him with his shoulder to the boulder, sweating and straining to move it. **Provi** means “to try a thing out, to see if a thing can be done.” In **La knabo provas movi la ĝonegon**, we see him making a tentative effort to move it, and wonder if he will succeed or fail. **Klopozi** means “to take steps to do a thing,” and **La knabo klopozas movi la ĝonegon** causes us to imagine him arranging a lever and fulcrum, hiring a crane, petitioning his congressman or taking up a collection to get the job done.

32. Letero pri la Deveno de Esperanto—I

(This 1895 letter from Dr. Zamenhof to N. Borovko tells of the origins of Esperanto.)

Vi demandis min, kiel aperis ĉe mi la ideo krei lingvon internacian kaj kia estis la historio de la lingvo Esperanto de l'¹ momento de ĝia naskiĝo ĝis tiu ĉi tago? La tuta publiko historio de la lingvo, t.e.,² komencante de la tago, kiam mi malkaše³ eliris⁴ kun ĝi, estas al vi pli-malpli⁵ konata; mi rakontos al vi tial en ĝeneralaj trajtoj sole la historion de la naskiĝo de la lingvo.

¹de l' = de la ²t.e. = tio estas ³mal/kaŝ/e, openly ⁴el/ir/i, here: to come out, make one's debut ⁵pli-malpli, more or less

Mi naskiĝis en Bjelistoko, gubernio de Grodno. Tiu ĉi loko de mia naskiĝo kaj de miaj infanaj jaroj donis la direkton al ĉiuj miaj estontaj celadoj. En Bjelistoko la logantaro konsistas el kvar diversaj elementoj: Rusoj, Poloj, Germanoj kaj Hebreoj; ĉi el tiuj ĉi elementoj parolas apartan lingvon kaj neamike rilatas⁶ la aliajn elementojn. En tia urbo pli ol ie la impresema⁷ naturo sentas la multepezan⁸ malfelicon de diversilingveco kaj konvinkiĝas ĉe ĉiu pašo, ke la diverseco de lingvoj estas la sola, aŭ almenaŭ la ĉefa kaŭzo, kiu disigas⁹ la homan familion kaj dividus ĝin en malamikajn partojn. Oni edukadis min kiel idealiston; oni min instruis, ke ĉiuj homoj estas fratoj, kaj dume¹⁰ sur la strato kaj sur la korto, ĉio ĉe ĉiu pašo igis min senti, ke homoj ne ekzistas: ekzistas sole Rusoj, Poloj, Germanoj, Hebreoj, k.t.p. Tio ĉi ĉiam forte turmentis mian infanan animon, kvankam multaj eble ridetos pri tiu ĉi “doloro pro la mondo” ĉe la infano. Ĉar al mi tiam ŝajnis, ke la “grandagaj”¹¹ posedas ian ĉiopovan forton, mi ripetadis al mi, ke kiam mi estos grandaĝa, mi nepre forigos ĉi tiun malbonon.

Iom post iom mi konvinkiĝis, kompreneble, ke ĉio ne fariĝas tiel facile, kiel ĝi prezentigas al infano; unu post la alia mi forjetadis diversajn infanajn utopiojn, kaj nur la revon pri unu homa lingvo mi neniam povis forjeti. Malklare mi iel min tiris al ĝi kvankam, kompreneble, sen iaj difinitaj¹² planoj. Mi ne memoras kiam, sed en ĉiu okazo¹³ sufice frue, ĉe mi formiĝis la konscio, ke la sola lingvo internacia povas esti nur ia neŭtrala, apartenanta al neniuj el la nun vivantaj nacioj. Kiam el la Bjelistoka reala lernejo¹⁴ (tiam ĝi estis ankoraŭ gimnazio¹⁵) mi transiris¹⁶ en la Varsovian duan klasikan gimnazion, mi dum kelka tempo estis forlogata de¹⁷ la lingvoj antikvaj kaj revis pri tio, ke mi iam veturnados¹⁸ en la tutu mondo kaj per flamaj paroloj inklinados la homojn revivigi¹⁹ unu el tiuj ĉi lingvoj por komuna uzado. Poste, mi ne memoras jam kiamaniere, mi venis al firma konvinko, ke tio ĉi estas neebla, kaj mi komencis malklare revi pri nova, arta²⁰ lingvo. Mi ofte tiam komencadis iajn provojn, elpensadis riĉegajn deklinaciojn kaj konjugaciojn, k.t.p. Sed homa lingvo kun sia, kiel ŝajnis al mi, senfina amaso da gramatikaj formoj, kun siaj centoj da miloj da vortoj, per kiuj min timigis la dikaj vortaroj, ŝajnis al mi tiel artifika²¹ kaj kolosa mašino, ke mi ne unufoje²² diradis al mi: “for la²³ revojn! tiu ĉi laboro ne estas laŭ homaj fortoj,”—kaj tamen mi ĉiam revenadis al mia revo.

Germanan kaj francan lingvojn mi ellernadis en la infaneco, kiam oni ne povas ankoraŭ kompari kaj fari konkluojn; sed kiam, estante en la 5-a klaso de gimnazio, mi komencis ellernadi la lingvon anglan, la sim-

pleco de la gramatiko ĵetiĝis en miajn okulojn, precipe dank' al²⁴ la kruta transiro al ĝi de²⁵ la gramatikoj latina kaj greka. Mi rimarkis tiam, ke la riĉeco de gramatikaj formoj estas nur blinda historia okazo, sed ne estas necesa por la lingvo. Sub tia influo mi komencis serĉi en la lingvo kaj forĵetadi la senbezonajn²⁶ formojn, kaj mi rimarkis, ke la gramatiko ĉiam pli kaj pli degelas en miaj manoj, kaj baldaŭ mi venis al la gramatiko malgranda, kiu okupis sen malutilo²⁷ por la lingvo ne pli ol kelkajn paĝojn. Tiam mi komencis pli serioze fordoniĝadi min²⁸ al mia revo. Sed la grandegulaj²⁹ vortaroj ne lasadis min tankvila.

Unu fojon, kiam mi estis en la 6-a aŭ 7-a klaso de la gimnazio, mi okaze turnis la atenton al la surskribo *Švejcarskaja* (drinkejo), kiun mi jam multajn fojojn vidis, kaj poste al la elpendaĵo³⁰ *Konditorskaja* (Sukerajejo). Tiу ĉi *skaja* ekinteresis min kaj montris al mi, ke la sufiksoj donas la eblon el unu vorto fari aliajn vortojn, kiujn oni ne devas aparte ellernadi. Tiу ĉi penso ekposedis min tute, kaj mi subite eksentis la teron sub la piedoj. Sur la terurajn grandegulajn vortarojn falis radio de lumo, kaj ili komencis rapide malgrandigi antaŭ miaj okuloj.

“La problemo estas solvita!” diris mi tiam. Mi kaptis la ideon pri sufiksoj kaj komencis multe laboradi en tiu ĉi direkto. Mi komprenis, kian grandan signifon povas havi por la lingvo konscie kreata la plena uzado de tiu forto, kiu en lingvoj naturaj efikas nur parte, blinde, neregule kaj neplene. Mi komencis komparadi vortojn, serĉadi inter ili konstantajn, difinitajn rilatojn, kaj ĉiutage mi forĵetadis el la vortaro novan grandegan serion da vortoj, anstataŭigante³¹ tiun ĉi per unu sufikso, kiu signifas certan

⁶neamike rilatas = havas neamikajn rilatojn al ⁷impres/em/a,

impressionable, sensitive ⁸mult/e/pez/a, weighty ⁹dis/ig/as, separates

¹⁰dum/e, meanwhile ¹¹grand/ag/a/j, grownups ¹²difinita, definite

¹³en ĉiu okazo, in all events, at any rate ¹⁴reala lernejo, a kind of junior high school (see below) ¹⁵gimnazio, high school (see below)

¹⁶trans/ir/i, to transfer ¹⁷for/log/at/a de, lured away by ¹⁸pri tio, ke mi iam veturados, about sometime traveling (see below) ¹⁹re/viv/ig/i, to revive ²⁰art/a, artificial ²¹artifik/a, sophisticated, complex, “tricky”

²²ne unu/foj/e, more than once (see below) ²³for la, away with

²⁴dank' al, thanks to ²⁵la kruta...de, the steep (i.e., abrupt) transition to it from ²⁶sen/bezon/a, needless ²⁷mal/util/o, detriment ²⁸for/don/ig/ad/i mi/n, = fordonadi min ²⁹grand/eg/ul/a, giant ³⁰el/pend/aj/o, here: a hanging shop sign ³¹anstataŭ/ig/i, replace

rilaton. Mi rimarkis tiam, ke tre granda amaso da vortoj pure “radikaj”³² (ekzemple “patrino,” “mallargā,” “trançilo,” k.t.p.) povas esti facile transformitaj en vortojn “formitajn” kaj malaperi el la vortaro. La mehaniko de la lingvo estis antaŭ mi kvazaŭ sur la manplato,³³ kaj mi nun komencis jam laboradi regule, kun amo kaj espero. Baldaŭ post tio mi jam havis skribitan la tutan gramatikon kaj malgrandan vortaron.

Multe pli frue, kiam mi serĉis kaj eljetadis ĉion senbezonan el la gramatiko, mi simple “elpensadis” vortojn, penante, ke ili estu kiel eble plej mallongaj kaj ne havu senbezonan nombron da literoj. Sed la provoj montris al mi, ke tiaj elpensisaj vortoj estas tre malfacile ellerneblaj kaj ankoraŭ pli malfacile memoreblaj. Jam tiam mi konvinkigis, ke la materialo por la vortaro devas esti romana-germana, ŝanĝita nur tiom, kiom ĝin postulas la reguleco kaj aliaj gravaj kondiĉoj de la lingvo. Estante jam sur tiu ĉi tero, mi baldaŭ rimarkis, ke la nunaj lingvoj posedas grandegan provizon da pretaj vortoj jam internaciaj, kiuj estas konataj al ĉiuj popoloj kaj faras trezoron por estonta lingvo internacia,—kaj mi kompreneble utiligis³⁴ tiun ĉi trezoron.

³²**radik/a**, basic (**radiko**, root) ³³**kvazaŭ sur la manplato**, as though (I held it) on the palm of my hand (**man/plat/o**, palm) ³⁴**util/ig/is**, made use of

REALLERNEJO—GIMNAZIO

The European **gimnazio** is roughly equivalent to American junior and senior high school combined, i.e., grades 6 or 7 through 12. The **klasika gimnazio** in Zamenhof's day stressed classical languages, art, literature, etc., in preparation for university and an academic career; while the **realgimnazio** prepared one to take up “real” careers in medicine, law, science and the like.

One must be careful about words designating schools as these vary widely from country to country. For example, in some places the “alta lernejo” is not a “high school” at all, but any higher level school for adults; while a “meza lernejo” is generally a high school (and/or middle school) as we know it.

NE UNUFOJE

Be wary of this expression! In *some* countries its meaning is “not (even) once,” but in others it has the opposite meaning: “not (just) once,” that is, many times, “more than once.” You shouldn’t use this expression without making sure the context explains it: **ĉe ne unufoje**, for example, or **pli ol unufoje; ne unufoje, sed ofte;** etc.

PRI TIO, KE....

In English a subordinate clause is often used as the object of a preposition: She asked *about whether I was going to the dance*; I was frightened *by what she told me*. In Esperanto, such construction is not usual and should be avoided by supplying the word **tio** as grammatical object of the preposition, with the subordinate clause explaining what **tio** stands for: **Si demandis pri tio, ĉu mi iros al la balo. Mi ektimis pri tio, kion si diris al mi.**

GERUND PHRASES

In English, a short phrase containing an “-ing” form of a verb is often used much like a subordinate clause or as the subject of a sentence:

1. I dreamt of *traveling about in the world*.
2. Never eat candy after *brushing your teeth*.
3. He questioned me about *talking to that stranger*.
4. *Learning Esperanto* is a good idea.

Technically these “-ing” words are *gerunds*, i.e., verbs used as though they were nouns. There are no gerunds in Esperanto and such sentences must be recast using subordinate clauses:

1. **Mi revis pri tio, ke mi veturados en la mondo.**
2. **Neniam manĝu dolĉaĵojn, post kiam vi brosis la dentojn.**
3. **Li pridemandis min pri tio, ke mi parolis kun tiu fremdulo.**
4. **Lerni Esperanton estas bona ideo.**

33. Letero pri la Deveno de Esperanto—II

En la jaro 1878 la lingvo estis jam pli-malpli preta, kvankam inter la tiama “lingwe uniwersala” kaj la nuna Esperanto estis ankoraŭ granda differenco. Mi komunikis pri ĝi al miaj kolegoj (mi estis tiam en la 8-a klaso de la gimnazio). La plimulتو da ili estis forlogitaj de la ideo kaj de la frapinta¹ ilin neordinara² facileco de la lingvo, kaj komencis ĝin ellernadi. La 5-an de decembro 1878 ni ĉiuj kune solene festis la ekvivigon de la lingvo. Dum tiu ĉi festo estis paroloj en la nova lingvo, kaj ni entuziasme kantis la himnon, kies komencaj vortoj estis la sekvantaj:

*Malamikete de las nacjes
Kadó, kadó, jam temp' está!
La tot' homoze in familje
Konunigare so debá.*

(En la nuna Esperanto tio ĉi signifas: “Malamikeco de la nacioj falu, falu, jam tempo estas! La tuta homaro en familion unuiĝi devas.”)

Sur la tablo, krom la gramatiko kaj vortaro, kuſis kelkaj tradukoj en la nova lingvo.

Tiel finiĝis la unua periodo de la lingvo. Mi estis tiam ankoraŭ tro junaj por eliri publike kun mia laboro, kaj mi decidis atendi ankoraŭ 5-6 jarojn³ kaj dum tiu ĉi tempo zorgeme⁴ elprovi la lingvon kaj plene prilabori ĝin praktike.⁵ Post duonjaro post la festo de la 5-a de decembro ni finis la gimnazian kurson kaj disiris. La estontaj apostoloj de la lingvo provis paroleti pri “nova lingvo” kaj, renkontinte la mokojn de homoj maturaj, ili tuj rapidis malkonfesi⁶ la lingvon, kaj mi restis tute sola. Antaŭvidante⁷ nur mokojn kaj persekutojn, mi decidis kaſi antaŭ ĉiuj mian laboron. Dum 5 1/2 jaroj de mia stato en la universitato, mi neniam parolis kun iu pri mia afero. Tiu ĉi tempo estis por mi tre malfacila. La kaſeco turmentis min; devigita zorgeme kaſadi miajn pensojn kaj planojn, mi preskaŭ nenie estadis, en nenio partoprenis, kaj la plej bela tempo de mia vivo—la jaroj de studento—pasis por mi plej malgaje. Mi provis iafoje⁸ min distri en la societo,⁹ sed sentis min ia fremdulo kaj foriradis, kaj de tempo al tempo faciligadis mian koron per ia versaĵo¹⁰ en la lingvo prilaborata de mi.

Dum ses jaroj mi laboris perfektigante kaj provante la lingvon,—kaj mi havis sufice da laboro, kvankam en la jaro 1878 al mi jam ŝajnis, ke la lingvo estas tute preta. Mi multe tradukadis en mian lingvon, skribis en ĝi verkojn originalajn, kaj vastaj provoj montris al mi, ke tio, kio ŝajnis al mi tute preta teorie, estas ankoraŭ ne preta praktike. Multon mi devis ĉirkauhaki,¹¹ anstataŭigi, korekti kaj radike transformi. Vortoj kaj formoj, principoj kaj postuloj puŝis kaj malhelpis¹² unu la alian. Kelkaj formoj, kiuj ŝajnis al mi riĉaĵo, montriĝis¹³ nun en la praktiko senbezona balasto; tiel ekz.¹⁴ mi devis forĝeti kelkajn nebezonajn sufiksojn. En la jaro 1878 al mi ŝajnis, ke estas por la lingvo sufice havi gramatikon kaj vortaron; la multpezecon kaj malgraciecon¹⁵ de la lingvo mi alskribadis¹⁶ nur al tio, ke mi ankoraŭ ne sufice bone ĝin posedas,¹⁷ sed la praktiko ĉiam pli kaj pli konvinkadis min, ke la lingvo bezonas ankoraŭ ian nekapteblan¹⁸ ion, la kunligantan elementon, donantan al la lingvo vivon kaj difinitan, tute formitan spiriton. Mi komencis tiam evitadi laŭvortajn¹⁹ tradukojn el tiu aŭ alia lingvo kaj penis rekte pensi en la lingvo neŭtrala. Poste mi rimarkis, ke la lingvo en miaj manoj ĉesas jam esti senfundamenta ombro de tiu aŭ alia lingvo, kun kiu mi havas la aferon²⁰ en tiu aŭ alia minuto,²¹ kaj ricevas sian propran spiriton, sian propran vivon, la propran difinitan kaj klare esprimitan fizionomion, ne dependantan²² jam de iaj influoj. La parolo fluis jam mem, fleksible,²³ gracie kaj tute libere, kiel la viva patra lingvo.

Mi finis la universitaton kaj komencis mian medicinan praktikon. Nun mi ekkensidis jam pri la publika eliro kun mia laboro. Mi pretigis la man-

**'la frapinta...la lingvo = la neordinara facileco de la lingvo (kiu
estis) frapinta ilin** ²**ne/ordinar/a**, unusual, out of the ordinary

³**ankoraŭ 5-6 jarojn**, 5 or 6 more years ⁴**zorg/em/e**, carefully

⁵**praktik/e**, in practice ⁶**mal/konfes/i**, to renounce, disavow

⁷**antaŭ/vid/i**, to foresee ⁸**ia/foj/e**, sometimes ⁹**soci/et/o**, here: social life

¹⁰**vers/aj/o**, bit of verse ¹¹**ĉirkau/hak/i**, to trim (shape by cutting around the edges) ¹²**mal/help/i**, here: conflict with ¹³**montr/ig/is**, showed themselves, turned out to be ¹⁴**ekz. = ekzemple**, for example

¹⁵**mal/graci/ec/o**, awkwardness ¹⁶**al/skrib/i**, to ascribe ¹⁷**al tio**,

ke...posedas, to my not yet possessing (mastering) it well enough

¹⁸**ne/kapt/ebl/a**, uncapturable, elusive ¹⁹**laŭ/vort/a**, word-for-word

²⁰**havi aferon**, to have to do (with) ²¹**tiu aŭ alia momento**, one moment or another, in any given moment ²²**de/pend/i**, to depend ²³**fleks/ebl/e**, flexibly

uskripton de mia unua broŝuro (“D-ro Esperanto, Lingvo Internacia, Antaŭparolo kaj Plena Lernolibro”), kaj komencis serĉadi eldonanton. Sed tie ĉi mi la unuan fojon renkontis la maldolĉan praktikon de la vivo, la financan demandon, kun kiu mi poste ankoraŭ multe devis kaj devas forte batali. Dum du jaroj mi vane serĉis eldonanton. Kiam mi jam trovis unu, li dum duonjaro pretigis mian broŝuron por eldono kaj laste²⁴—rifuzis. Fine, post longaj klopoj, mi prosperis mem eldoni mian unuan broŝuron en julio de la jaro 1887. Mi estis tre ekscitita antaŭ tio ĉi; mi sentis, ke mi staras antaŭ Rubikono kaj ek de la tago, kiam aperos mia broŝuro, mi ne havos plu la eblon reiri; mi sciis, kia sorto atendas kuraciston,²⁵ kiu dependas de la publiko, se tiu ĉi publiko vidas en li fantaziulon,²⁶ homon, kiu sin okupas je “flankaj aferoj”; mi sentis, ke mi metas sur la karton²⁷ la tutan estontan trankvilecon kaj ekzistadon mian kaj de mia familio; sed mi ne povis forlasi la ideon, kiu eniris mian korpon kaj sangon, kaj—mi transiris Rubikonon.

²⁴last/e, at the last ²⁵kurac/ist/o, physician ²⁶fantazi/ul/o, a visionary, “crank” ²⁷meti sur la karton, to put (risk) on the (turn of a) card

34. Trans la Lingvajn Barilojn—VII

Lisbono, Portugalio, 14 februaro

Ni renkontis esperantiston, hazarde, en la urbo Badajoz, ĉe la landlimo¹ inter Hispanujo kaj Portugalio. Por sciigi pri la foriro de la vagonaro al Lisbono, mi eniris hispanan turist-oficejon. Mi alproksimiĝis al viro kaj post rigardo al la verda stelo sur mia jaketo li demandis, “Ĉu vi parolas Esperanton?” Tiam ni interparolis kaj mi demandis pri la vagonaro.

Ni atingis Lisbonon noktmeze kaj iris rekte al la Internacia Hotelo, en la centra parto de la urbo. Oni reklamas ĉi tiun hotelon en la UEA-Jarlibro, kaj ĝi estas bona, komforta restloko por la unua tago de nia restado. La sekvantan tagon mi telefonis al S-ro H. Ferreira, kiu laboras ĉe aŭtomobila firmao, kaj post kelkaj horoj ni renkontiĝis en lia oficejo. Ĉar la hotelo estis tro multekosta por pli ol ununokta restado, laŭ nia buĝeto, ni serĉis novan lokon. Per helpo de S-ano Ferreira kiel interpretisto, ni trovis bonan ĉambron en pensiono kie ni povis dormi kaj mangi por malalta sumo.

Vespere ni rerenkontiĝis kun S-ano Ferreira, kaj li montris al ni placon de Komerco, ĉe la rivero, kaj la placon de Pedro la Kvara, en la centra parto de la urbo. Li diris ke antaŭ ducent jaroj okazis granda tertremo,² kiu detruis la plejparton de la urbo, kaj tiam oni rekonstruis ĝin laŭ la sama stilo tra la tuta urbo. Pro tio, Lisbono estas unikaspekta³ urbo en la malnova kvartalo, tre bela kaj vidinda. Kompreneble ankaŭ estas moderna parto, pli granda ol la malnova, kun grandaj, largaj avenuoj flankataj de belaj arboj kaj modernaj konstruaĵoj.

Dimanĉe ni renkontiĝis kun José Antunes, ĉefdelegito de UEA en Portugalio. Kun sia ĉarma edzino, li kondukis nin al la urbo Estoril, ĉe la marbordo proksime al Lisbono, kaj al la urbeto Sintra, en la montaro, kie ni vidis kastelojn kaj aliajn interesajn konstruaĵojn, kaj gustumis tipajn lokajn kukojn.

Merkredon vespere okazis kunveno de la geesperantistoj en kafejo nomata "Martinho" ĉe la centra placo de la urbo. Kiam ni alvenis oni kunigis kelkajn tablojn kaj tuj komenciĝis la kunveno. Denove ni renkontis S-anojn Ferreira kaj Martins. Ĉeestis ĉirkaŭ dudek samideanoj, inter ili José dos Reis, malnova kaj bona esperantisto, kaj João Pereira, afabla sinjoro kiu invitis nin viziti la akvarion kie li laboras. Ni interparolis ĝis noktomezo pri la Esperanto-movado en Portugalio kaj Usono.

Madrido, Hispanujo, 20 februaro

La granda ĉefurbo de Hispanujo bonvenigis nin per la esperantistaro kiu gastigis⁴ nin dum kvintaga restado. Tuj post nia alveno ĉe la Hotel Norte mi telefonis S-ron Florencio Enfedaque, la UEA-delegito, kiu venis ĉe ni, kaj ni interparolis dum du horoj en la ripozejo de la hotelo. Ĉar li devis reiri al sia oficejo por labori, ni adiaŭis ĝis la sekvonta tago.

Sabaton S-ano Enfedaque kondukis nin al la hejmo de la prezidanto de la Esperanto-klubo en Madrido, S-ro Angel Figuerola. Li estas blindulo, sed li vivas tute normalan vivon, kun sia familio, kiu konsistas el ses infanoj kaj ĉarma edzino. Li ankaŭ estas profesoro de klaso en la blindlernejo, proksime de lia hejmo. Ni iris kune tien, al granda moderna konstruaĵo kie kvincent blindaj gejunuloj logas kaj studas. Por la unua fojo en mia vivo mi vidis la internon de blinda lernejo, la metodojn de instruado kaj vivo de la blindaj gestudantoj, kaj dum la vizito ni renkontis la lernejestrion, ankaŭ blindulo, kaj kelkajn instruistojn. Ĉe la

¹land/lim/o, border ²ter/trem/o, earthquake ³unik/aspekt/a unique in appearance ⁴gast/ig/is, entertained

lernejo ankaŭ S-ano Figuerola gvidas Esperanto-kurson, kaj ni renkontis ok komencantojn kiuj aŭskultis malrapidan paroladeton de li.

Post la vizito al la blindlernejo, je la naŭa vespere, ni iris, subterfervojo,⁵ al la klubejo de la Madrida grupo. Tie ĉeestis ĉirkau dudek kvin geesperantistoj kaj dum la tuta kunveno ili faris demandojn al mi kaj Bonnie, pri San Diego kaj nia vivo en Usono.

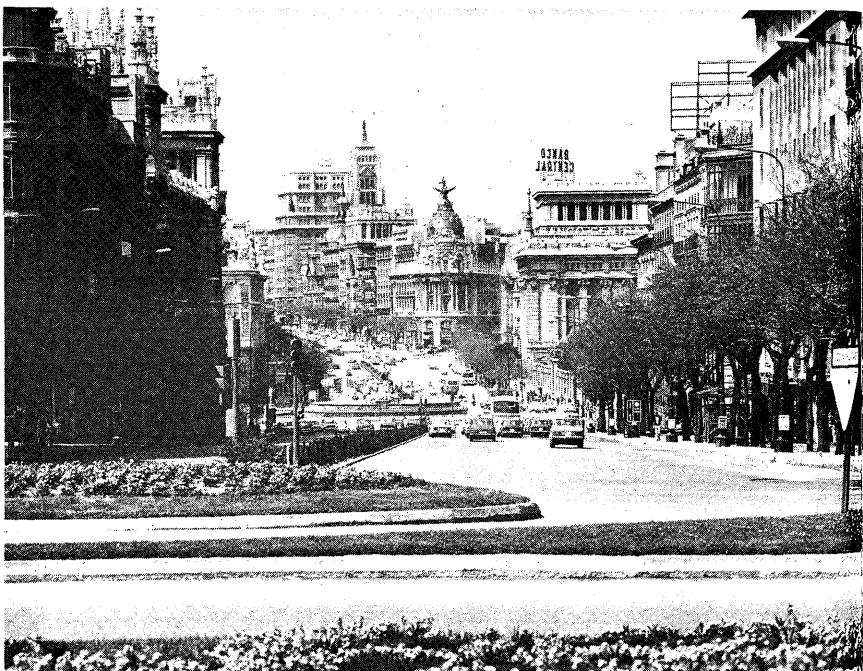
Oni aranĝis specian kunvenon mardon, por ke mi povu fari paroladon al la gesamideanoj en Madrido. Ĉeestis la kunvenon proksimume kvindek personoj, inter ili la estro de la oficiala turist-oficejo en Madrido. Li ne estas esperantisto sed li diris ke li venis por audi eksterlandanon paroli Esperanton.

Post la prelego la adiaŭado komenciĝis denove, al multaj Esperantaj geamikoj kiujn ni eble neniam revidos. Feliĉe, neniu scias pri la estonteco kaj ĝiaj okazoj. Eble ĝi kunportos la eblecon de vojaĝo por ĉiuj kaj tiamaniere niaj multaj amikoj povos viziti nin en San Diego.

FINO

⁵sub/ter/fer/voj/o, subway (fer/voj/o, railway)

La urbo Madrido, Hispanujo

35. Barbro kaj Eriko—XII

Rud la 7-an de Marto

Amiko,

Nia korespondado donas al mi multan ĝojon, kaj ankaŭ mi forte esperas, ke ĝi daŭros por ĉiam. “Ĉu nordlandaj virinoj estas fidelaj?” vi demandis. Mi kredas, ke jes!¹ Oni ofte laŭdas tion kiel ilian virton, sed ili ofte estas ankaŭ tro kredemaj,² kaj tio certe estas malsaga. Pri la sudlandanoj oni diras, ke iliaj sentoj estas fajraj sed ne tre konstantaj. Ĉu vi estas tipa sudlandano?

Kiom gaja devis esti la maskobalo, pri kiu vi rakontis! Se mi nur... Sed, inter tiuj elegante maskitaj belulinoj vi eble ne estus eĉ rimarkinta etan vermlandinaninon,³ vestitan per la popolvesto⁴ de nia regiono. (Tiajn vestojn ni tute ne portas ĉutage, kiel oni kredus laŭ kelkaj turismaj propagandiloj!) Nu, mi devas konfesi, ke pli feliĉa mi legis pri la sonĝo ol pri la balo!

Antaŭ kelkaj tagoj ankaŭ mi dancis. Tri grupoj de esperantistoj kune aranĝis festan kunvenon en Karlstad por soleni la finiĝon de la daŭrigaj kursoj. Estis agrable: oni muzikis, kantis, deklamis spritajn poemojn en Esperanto kaj dancis. “Ĉu oni vere ne mangiĝis?” vi certe demandas. Jes, maliculo,⁵ ni ankaŭ vespermangiĝis.

Vian sopiron je la belbrila Vieno mi bone komprendas. —Nur malofte mi vidas teatraĵon, sed *Peer Gynt* mi vidis. Tre forte ĝi impresis.

Car mi vidas vin tiel diligente leganta por la ekzameno, mi ne plu volas malhelpi vian laboron. Cetere, hodiaŭ mi vidis en la ĉambro de paĉjo—tineon! La printempan militon kontraŭ ĉi tiuj malamikoj mi do tuj komencu!

Tial manpremon kaj—gis baldaŭ!

Salutas vin

Barbro

¹Mi kredas, ke jes, I think so ²kred/em/a, credulous, naive

³Vermland/o, Värmland, a district of Sweden ⁴popol/vest/o, folk costume ⁵malic/ul/o, trouble-maker, rascal

36. Reformo de la Skribado de la Ĉina Lingvo

(By Hujucz, in *El Popola Ĉinio*)

La ĉina ideografo havas historion de pli ol 3300 jaroj. Ĝi ludis gravan rolon en la disvolviĝo¹ de la ĉina kaj eĉ de la orientaziaj kulturoj. Tamen, en la moderna tempo, ĝi montriĝas pli kaj pli maloportuna por respondi al la bezonoj de la epoko. La ĉinaj ideografiaj,² kiuj estas malfacile lerneblaj kaj maloportune uzeblaj, certgrade³ malhelpas al la disvastigo de legscio⁴ kaj la mekanikigo⁵ de skribado (ekzemple, en presarto, mašinskribado,⁶ telegrafo, ktp.). Dum la lastaj sepdek jaroj, multaj homoj pledis por reformado de la ĉina skriba lingvo, kaj la realigo de tiu ĉi celado komenciĝis nur lastatempe.⁷

Ekzistas du opinioj pri la demando, kiamaniere oni devas reformi la ĉinan skribadon:

Unu estas simpligi la formon de ĉinaj ideografiaj kaj redukti maksimume⁸ la nombron de tiuj ĝenerale uzataj.

La alia estas substitui la nefonetikan ĉinan ideografion per sistemo de fonetika skribo.

Tiuj ĉi du opinioj ne estas reciproke ekskluzivaj, sed devas efektiviĝi paralele. Ĉar en mallonga tempo, la ĉina ideografo kun tiom longa tradicio ne povos esti tuj forjetita, nek la fonetika skribo de hanlingvo⁹ povos evolui en maturan kaj ĝenerale uzeblan literaturan lingvon. Tial, la taskoj de nia skriba reformo estas: unuflanke la simpligo de la formoj de ideografiaj por fari ilin pli facile uzeblaj surbaze de¹⁰ ilia nuna uzebleco, kaj aliflanke ellabori sistemon de fonetika signado de la hana lingvo, disvastiĝi ĝin iom post iom de la pozicio de helpilo de la ideografo en estontan ĝenerale uzatan skriban lingvon.

En 1956, la Ŝtata Konsilo¹¹ de Ĉinio publikigis la *Projekton de Simpligo de Ĉinaj Ideografiaj*, kiu simpligis 515 ofte uzatajn ideografiajn kun malsimpla strekaro,¹² kaj 54 bazajn signojn (plejparte tiuj de ideoj uzataj kiel elementoj por konstrui ĉinajn ideografiajn).

Fakte, la formoj de tiuj simpligoj estas plejparte jam longe aplikataj en la manskribado, nur ne rigardataj kiel oficiala skribmaniero. Nun, tiuj simpligitaj skribmanieroj akiris sian "laŭleĝeon."¹³

En 1958, la Tutlanda Kongreso de Popolaj Reprezentantoj sankciis la *Projekton de Fonetika Signado de la Hana Lingvo*, prezentitan de la Ŝtata

Konsilo. Tiu ĉi projekto adoptis latinajn literojn kiel fonetikajn signojn, difinis ilian sonvaloron por signi hanlingvan sonaron, manieron de son-signado kaj la signojn por montri "tonojn."*

Dum la pasintaj jaroj, en la laboro de likvido de analfabeteco oni utiligis la fonetikan alfabeton en certaj regionoj, por signi la sonon de la ĉinaj ideografioj, indikante ĝin super la respektivaj ideografioj.

Krom la hannacio,¹⁴ en Ĉinio vivas ankoraŭ pli ol kvindek nacimalplimultoj.¹⁵ Ili aŭ ne havas skriban lingvon, aŭ¹⁶ havas nur tian kiu ne respondas al la modernaj bezonoj de la epoko. Tial, la *Sistemo de Fonetika Signado de la Hana Lingvo* fariĝis la bazo kaj normo por ellaboro aŭ reformado de ilia skriba lingvo. Pli ol dek nacimalplimultoj jam ellaboris por si projekton de nova skribo en latinaj literoj.

*Laŭ la normo de prononco ekzistas kvar "tonoj," kiujn oni montras respektive per kvar signoj donitaj sur la vokaloj. Ekzemple: á (unua tono), á (dua tono), ā (tria tono) kaj à (kvara tono).

¹dis/volv/iĝ/o, development (lit., unrolling) ²ideografi/aĵ/o, a written Chinese character (ideogram) ³cert/grad/e, to a certain degree

⁴leg/sci/o, ability to read ⁵mekanik/ig/o, mechanization

⁶mašin/skrib/ad/o, typewriting ⁷last/a/temp/e, lately ⁸maksimum/e, here: to the maximum ⁹han/lingv/o, Mandarin, the principle language of China ¹⁰sur/baz/e de = sur la bazo de ¹¹Ŝtata Konsilo, State Council ¹²strek/ar/o, set of strokes ¹³laŭ/leg/ec/o, legality

¹⁴han/naci/o, the principal ethnic group of China ¹⁵naci/mal/pli/mult/o, national minority ¹⁶aŭ...aŭ..., either...or... (see below)

AŬ... AŬ..., KAJ... KAJ..., NEK... NEK...

Aŭ... aŭ... means "either... or...": **Si volas vidi aŭ min aŭ vin en la oficejo tuj**, She wants to see either you or me in the office right away. Similarly, kaj... kaj... means "both... and...": **Mi promesis, ke kaj mi kaj vi estos tie post kvin minutoj**, I promised both you and I would be there in five minutes. And in the same manner, nek... nek... means "neither... nor...": **Nek li nek mi scias, kion ŝi celas**, Neither he nor I knows what she's after.

37. Barbro kaj Eriko—XIII

Hohenberg, la 2-an de Aprilo

Karega amikino,

De longe mi ne skribis, mi estis iomete malsana. Mi havis gripo kiel multaj aliaj.

Marto ne estas agrabla monato en nia montaro. Neĝas, degelas, neĝas denove. Kelkfoje la vetero estas tre bela, kelkfoje frostas sufice. Nur malofte ni povas promenadi, ekskursi.

Sed de post ok tagoj hela suno brilas, hirundoj revenas, kreskas la unuaj floroj. Apud niaj riveroj multaj miozotoj estas troveblaj, kiuj laŭ la germana traduko “Ne-forgesu-min” nomiĝas. Mi sendas al vi tian floron ĉarmetan.

Antaŭ kelkaj tagoj ni festis Paskon.

En Sankta Ĵaŭdo¹ oni finas sonorigi la sonorilojn kaj rakontas al malgrandaj infanoj, ke ĉi tiuj Romon estas flugintaj. Kiam mi estis knabo, mi sidis longtempe sur sojlo de la pordo, por ke mi povu vidi la sonorilojn flugantajn.

Ĝis Sankta Sabato posttagmeze, ĝis la reviviĝo,² klakiloj³ invitas al preĝo. Matene, posttagmeze, vespero knaboj klakante trairas la vilaĝon, dirante samtempe malnovajn kantetojn.

Estas kutimo, kolorigi ovojn dum Pasko. Ruĝaj, bluaj, flavaj kaj verdaj ovoj ĝoĝigas niajn geknabojn. La etuloj, kiuj kredas, ke Paskoleporo⁴ demetas⁵ la ovojn, serĉas en la ĝardeno nestojn kaŝitajn.

“Eriko, vi ricevis leteron el Svedujo,” diris hieraŭ mia malgranda nevino. —“Kie ĝi estas?” —“Aprilstultulo,⁶ Aprilstultulo!” ŝi kriis.

La unuan Aprilon vi ĉiam devas havi singardon.⁷ Tiam ne fidu al la plej bona amiko — la unua de Aprilo estas la plej granda mokulo.

Tial mi ne skribis la unuan, mi skribis la duan — dum la dua ni denove estas seriozaj.

Adiaŭ, kara amikino, adiaŭ!

Eriko

¹Sankta Ĵaŭdo, Maundy Thursday ²re/viv/iĝ/o, resurrection (of Jesus on Easter Sunday) ³klak/il/o/j, rattles (wooden noisemakers)

⁴Pask/o/lepor/o, Easter bunny ⁵de/met/i, to lay (eggs)

⁶April/stult/ul/o, April fool ⁷hav/i si/n/gard/o/n, to take care, look out

38. Pri la “Interna Ideo”

(By L. L. Zamenhof. Excerpts from an address to the Second World Convention of Esperanto, Geneva, 1906.)

Ni ne estas tiel naivaj, kiel pensas pri ni kelkaj personoj: ni ne kredas, ke neŭtrala fundamento faros el la homoj anĝeloj; ni scias tre bone, ke la homoj malbonaj ankaŭ poste restos malbonaj; sed ni kredas, ke komunikiĝado kaj konatiĝado sur neŭtrala fundamento forigos almenaŭ la grandan amason de *tiuj bestaĵoj*¹ kaj krimoj, kiuj estas kaŭzataj ne de malbona volo, sed simple de sinnekonado² kaj de devigata³ sinaltrudado.⁴

Nun, kiam en diversaj lokoj de la mondo la batalado inter la gentoj fariĝis tiel kruela, ni, esperantistoj, devas labori pli energie ol iam. Sed por ke nia laborado estu fruktoporta,⁵ ni devas antaŭ ĉio bone klarigi al ni la *internan ideon* de la esperantismo.

Ni ĉiuj scias, kio estas la esperantismo en rilato *praktika*; ni ankaŭ scias, ke “esperantisto estas nomata ĉiu persono, kiu uzas la lingvon Esperanto, tute egale, por kiaj celoj li ĝin uzas.” Esperantisto sekve estas ne sole tiu persono, kiu revas unuigi per Esperanto la homaron, esperantisto estas ankaŭ tiu persono, kiu uzas Esperanton ekskluzive por celoj praktikaj, esperantisto estas ankaŭ persono, kiu uzas Esperanton por gajni per ĝi monon, esperantisto estas persono, kiu uzas Esperanton nur por amuziĝadi, esperantisto fine⁶ estas eĉ tiu persono, kiu uzas Esperanton

¹best/aĵ/o, bestiality ²si/n/ne/kon/ad/o, not knowing one another, mutual ignorance ³dev/ig/at/a, here: compulsive (**dev/ig/i**, to compel)

⁴si/n/al/trud/ad/o, imposing on one another ⁵frukt/o/port/a, fruitful

⁶fin/e, here: in the final analysis, when all's said and done

por celoj plej malnoblaj kaj hommalamaj. Sed krom la flanko *praktika*, la esperantismo havas ankoraŭ alian flankon, ne devigan, sed multe pli gravan, flankon *idean*.⁷

Se ni, batalantoj por Esperanto, propravole⁸ donis al la vasta mondo plenan rajton rigardadi Esperanton nur de ĝia flanko praktika kaj uzadi ĝin nur por nia utilo, tio ĉi kompreneble al neniu donas la rajton postuli, ke ni *ĉiuj* vidu en Esperanto nur aferon praktikan. Bedaŭrinde en la lasta tempo inter la esperantistoj aperis tiaj voĉoj, kiuj diras: "Esperanto estas *nur* lingvo; evitu ligi eĉ tute private la esperantismon kun ia *ideo*, ĉar alie oni pensos, ke ni *ĉiuj* havas tiun ideon!" Ho, kiaj vortoj! El la timo, ke ni eble ne plaĉos al tiuj personoj, kiuj mem volas uzi Esperanton nur por aferoj praktikaj por ili, ni devas *ĉiuj* elſiri el nia koro tiun parton de la esperantismo, kiu estas la plej grava, la plej sankta, tiun ideon, kiu estis la ĉefa celo de la afero de Esperanto, kiu estis la stelo, kiu *ĉiam* gvidadis *ĉiujn* batalantojn por Esperanto! Ho, ne, ne, neniam! Kun energia protesto ni forjetas tiun ĉi postulon. Se nin, la unuajn batalantojn por Esperanto, oni devigos, ke ni evitu en nia agado *cion* idean, ni indigne dissīros kaj bruligos *cion*, kion ni skribis por Esperanto, ni neniiĝos⁹ kun doloro la laborojn kaj oferojn de nia tutaj vivoj, ni forĝetos malproksimen la verdan stelon, kiu sidas sur nia brusto, kaj ni ekkrios kun abomeno:

Portretoj de D-ro Zamenhof kun
ekzempleroj de la unua revuo
kaj de la unuaj lernolibroj
(en tri lingvoj)

“Kun *tia* Esperanto, kiu devas servi ekskluzive nur al celoj de komerco kaj praktika utileco, ni volas havi nenion komunan!”

Venos iam la tempo, kiam Esperanto, fariĝinte posedajo¹⁰ de la tuta homaro, perdis sian karakteron idean; tiam ĝi fariĝos jam nur lingvo, oni jam ne batalados por ĝi, oni nur tirados el ĝi profiton. Sed nun, kiam preskaŭ ĉiuj esperantistoj estas ankoraŭ ne profitantoj, sed nur batalantoj, ni ĉiuj konscias tre bone, ke al laborado por Esperanto instigas nin ne la penso pri praktika utileco, sed nur la penso pri la sankta, granda kaj grava *ideo*, kiun lingvo internacia en si enhavas. Tiu ĉi ideo—vi ĉiuj sentas ĝin tre bone—estas *frateco kaj justeco inter ĉiuj popoloj*.

Se mi la tutan pli bonan parton de mia vivo memvole¹¹ pasigis en grandaj suferoj kaj oferoj kaj ne rezervis por mi eĉ ian rajton de aŭtoreco—ĉu mi faris tion ĉi pro ia praktika utileco? Se la unuaj esperantistoj pacience elmetadis sin¹² ne sole al konstanta mokado, sed eĉ al grandaj oferoj, kaj ekzemple unu malriĉa instruistino longan tempon suferis malsaton, nur por ke ŝi povu spari iom da mono por la propagando de Esperanto—ĉu ili ĉiuj faris tion ĉi pro ia praktika utileco? Ho, ne, ne, ne! Ĉiuj memoris nur pri la interna *ideo* entenata en la esperantismo; ĉiuj satis Esperanton ne tial, ke ĝi alproksimigas¹³ reciproke la *korojn* de la homoj, eĉ ne tial, ke ĝi alproksimigas la *cerbojn* de la homoj, sed nur tial, ke ĝi alproksimigas iliajn *korojn*.

⁷**ide/a = ideala** ⁸**propria/vol/e**, voluntarily ⁹**neni/ig/i**, to annihilate

¹⁰**posed/a/j/o**, property ¹¹**mem/vol/e = propovole** ¹²**el/met/ad/is si/n**, exposed themselves ¹³**al/proksim/ig/i**, to bring close together

SIDI

This word is sometimes used in a figurative sense not found in English:
La deziro al paco sidas en ĉiu homa koro, The desire for peace lives in every human heart. **La verda stelo sidanta sur via jako identigas vin kiel esperantiston**, The green star you wear on your coat identifies you as an Esperantist. **Via nova kostumo sidas tre bele**, Your new suit hangs very nicely.

39. Barbro kaj Eriko—XIV

Rud la 20-an de la 4-a

Mia frato tre kara,

Ĉu vi volas esti mia bona, malproksima frato? Hodiaŭ du jaroj estas pasintaj de post la morto de Gösta. Dum tiu tempo mi ofte malĝojis, mi perdis tiel bonan kunulon. Zorgema, cedema¹ li estis, kaj ĉiam li volis min protekti. Ni estis tiel forte korligitaj² unu al la alia, kaj nun mi sentas min sola. Estu mia bona frato, kaj ne enuu ĉar hodiaŭ mi skribas kun larmoj.

22.4. Mi devis rompi la skribadon, ĉar neatendite³ venis parencoj el Göteborg, kiuj tranoktis⁴ ĉe ni. Kiom ekĝojis mia parencama paĉjo! Kaj preskaŭ perforte⁵ li volis igi ilin pli longe resti.

Dankon pro la “Ne-forgesu-min”! Ankaŭ ni tiel nomas la miozotojn, kaj—ĉu ne interese?—ankaŭ en nia lando oni trompetas⁶ la 1-an de aprilo.

En la lasta tempo degelis, la neĝo transformigis en akvon, kelkfoje

neĝis denove. Aprilo estas tre kaprica monato: pluvos, ridas la suno, pluvos denove. Antaŭ kelkaj tagoj la vera Printempo alvenis. Ho, se mi povus ĝin priskribi al vi, la svedan printempon kun ties delikata ĉarmo! Ĝi vekis tiom da pensoj, tiom da revoj.—

Hieraŭ promenante kun niaj gastoj, mi la unuan fojon ĉijare⁷ aŭdis kukolon. Mi demandis: "Kiam mi edziniĝos?" La respondo estis kvin "ku-ku"-oj; do post kvin jaroj? La direkto de kie aŭdiĝis la krio, indikas kie loĝas la estonta edzo.

Ankaŭ la kokcinelo, la eta, ruĝa skarabo kun nigraj punktoj, servas por doni similajn oraklojn. Knabinoj kaj knaboj metas ĝin sur la mandorson, dirante:

Flugu, forflugu, kokcineleto!

Kie loĝas do mia amat(in)eto?

Longe mi ankoraŭ volus babili, sed estas malfrue, kaj jam frumatene mi devas eklabori. —Ĉu vi nun tute resaniĝis? Mi malĝojis pro via longa silento, kaj paĉjo iom ŝercis pri tio. "La aŭstra knabo certe forgesis vin," li diris. Mi petas vin, ne donu al li okazon por denove tiel ŝerci!

Korajn salutojn sendas via fratino (?)

Barbro

¹ced/em/a, yielding, accommodating ²kor/lig/it/a, attached, close

³ne/atend/it/e, unexpectedly ⁴tra/nokt/i, to spend the night ⁵per/fort/e, by force ⁶tromp/et/i, to play little tricks ⁷ĉi/jar/e, this year

40. Lukto Inter Homo kaj Serpento

(By Tibor Sekelj in *Amazonio*, excerpted from *Heroldo de Esperanto*)

Iun posttagmezon, dum ripozo apud rivereto, nur tri kilometrojn for de la indiĝena vilaĝo, mi aŭdis terurajn vekriojn¹ de Mary. Kiam mi alkuris al la loko, kie ŝi estis, mi vidis ŝin plori kun esprimo de granda doloro sur la vizaĝo, kaj teni inter la manoj sian maldekstran piedon, sur kies supra parto estis videbla malgranda, freŝa vundo.

Al la doktorino Rosa kaj mi, kiuj ĉeestis la scenon, ĉio estis klara. Mary volis nudpiede vadi en la rivereto kaj surtretis rajon. Tio estas rombforma² fiŝo, je grandeco de telero, kun longa vosto, kiu finiĝas per venena

injektilo.³ Tiu fișo naĝas ne en vertikala pozicio, kiel la ceteraj fișoj, sed en horizontala. Tiel ĝi kaŝas sin sur la fundo de la rivero, sub tavolo de koto aŭ sablo, kaj se iu hazarde surtetas ĝin, ĝi kurbigas sian voston kaj injektas sian venenon per ĝi. Tia piko estas ege dolora, kaj multaj kamparanoj, kiu(j) ne ĝustatempe kuracas la vundon, portas dum la tuta vivo malbelan absceson sur la piedo.

Do estis necese, rapide entrepreni ion. Dum Rosa restis kun Mary, mi kuris ĝis la vilaĝo por alporti iun kontraūvenenan⁴ serumon el mia portebla apoteko. Alveninte al la vilaĝo, pro la kurado mi estis tiel laca, ke mi devis sendi la serumon per indiana knabo, kaj mi nur poste reiris. Dum unu semajno ni flegis la pacientinon, ĝis ŝi resaniĝis.

Renkonton kun serpentoj ni havis preskaŭ ĉiutage, kaj ni alkutimiĝis esti tre zorgemaj. Eĉ sen pensi ion, la esploristo alkutimiĝas matene, antaŭ ol surmeti la ŝuojn, forte skui ilin, por eligi el ili skorpion aŭ serpenton, kiu tie serĉis tranoktejon. Kiam oni marĝas tra arbaro, samtempe oni devas serĉi serpentojn sur la tero kaj sur la proksimaj branĉoj, kaj havi la tranĉilegon preta por frapo. Plurfoje estis ĝuste tia rapida bato, kiu liberigis nin de danĝero.

Foje mi sidis en la komuna domo de la tuparioj,⁵ kiam alkuris knabo kaj diris, ke mi iru rapide kun li en la arbaron, kie la tribestro Abaito luktas kontraŭ granda serpento. Kune kun la knabo mi alkuris tien, kaj fakte tie staris Abaito, tenante longan bastonon per ambaŭ manoj, luktante kontraŭ boao preskaŭ kvar metrojn longa. La monstro furioze sin jetis kontraŭ la indianon, sed ĉi tiu⁶ flankenpuŝis la kapon de la serpento per unu flanko de la bastono, kaj tuj poste per ĝia alia flanko potencan baton li lokis sur la mezan parton de la reptilio. Sed la bastono resaltis, kvazaŭ ĝi estus tušinta kaŭcukon. Nun la serpento realigis rapidan zigzag-an movon kaj sukcesis volvi sian voston ĉirkaŭ unu kruron de Abaito, dum ĝia kapo levigis alten kaj kun eligita lango minace eksiblis. Estis evidente, ke la bestaĉo⁷ tuj saltos sur sian malamikon.

¹ve/kri/o, wail ²romb-form/a, rhomboid, diamond-shaped ³injekt/il/o, injector (usually: hypodermic syringe) ⁴kontraū/venen/a, antivenin ⁵tupari/o/j, tribe of Amazon Indians ⁶ci tiu, the latter ⁷best/aĉ/o, horrid creature (see -AĈ below)

Mi komprenis, ke vivo aŭ morto estis afero de sekundoj. Mi elprenis mian revolveron el la ledo ujo kaj celis la kapon de la serpento. Sed en tiu momento mi aŭdis krion de Abaito:

“Ne enmiksu vin!”

Liaj vortoj vere surprizis min. Mi opiniis, ke li estos feliĉa, kiam mi helpos lin savi sin el tia danĝero. Sed ne estis tiel. La lukto kun la serpento estis afero de lia ĉasista honoro, kiun li tutsole devis finarangî⁸ kun la besto.

Kaj nun la serpento saltis. Ĝia malfermita buŝo flugis rekte al la vizaĝo de la homo, kiu ne povis movigi, ĉar lian kruron firmtenis la vosto de la serpento. Nur sekundon daŭris la salto; sed ĝi estis sufici, por ke Abaito levu la bastonon kaj enisov⁹ en la malfermitan faŭkon.

La bestaĉo mordis la bastonon, kaj Abaito, profitante la momenton premis ĝian kapon per ambaŭ manoj, forlasante la bastonon. La serpento faris grandan fortostreĉon¹⁰ por liberigi sin. Ĝi sukcesis, per sia meza parto ĉirkauï la kolon de la indiano kaj, tirante lian kaptitan kruron, faligi lin teren. Nun homo kaj besto ruligis konfuze intermixite. Per lerta movo Abaito sukcesis eltiri sian kapon el la fatala ĉirkaupreno.¹¹ Kaj dum la serpento klopodis rehavi sian pozicion, la tribestro glitis siajn manojn iom pli malsupren kaj nun firme premis ĝian kolon, ĝuste sub la kapo, per ambaŭ manoj.

La reptilio nun forlasis siajn klopodojn sufoki sian viktimon per la mašo de sia korpo kaj koncentris siajn fortojn en la provo kapti ankaŭ la alian kruron de Abaito per sia vosto. Sed ĉi tiu ne disigis la kurojn kaj poste surtretis ĝian voston.

Raŭka kaj senespera susuro eliĝis el la malfermita buŝego. Sed Abaito, kušante surdorse, ŝvitanta kaj malpura, kun sango sur la gambo, alte tenis la kapon de la serpento, premante ĝin per sia tuta forto.

Tiel li kuŝis kelkajn minutojn. La movoj de la reptilio fariĝis pli kaj pli malrapidaj. Subite Abaito leviĝis kaj lasis fali surteren la kadavron de sia malamiko.

Ne jetante plu eĉ rigardon sur ĝin, li diris al la junulo, kiu akompanis min: “Senhaŭtigu¹² ĝin! Ĝi estos bona manĝaĵo!”

Efektive ĝi estis bongusta. Sed la lukto estis spektaklo, kiun mi neniam forgesos.

⁸fin/arangî/i, settle ⁹en/sov/i, to shove in ¹⁰fort/o/streĉ/o, exertion

¹¹ĉirkau/pren/o, embrace ¹²sen/haŭt/ig/i, to skin

-AĈ

The suffix **aĉ** indicates contempt. It says something is bad—awful, in fact—with respect to its appearance or performance, etc. (If you want to bad-mouth anything, this is the suffix to use.) **Tiu knabaĉo denove ĵetas ĝtonojn**, That brat's throwing stones again. **Bonvenon al mia domaĉo**, Welcome to my hovel. **La bestaĉo saltis sur sian malamikon**, The horrid creature jumped upon its enemy. **Kia virinaĉo ŝi estas!** What a hag she is! **Li nur havis tempon por skribiĉi kelkajn vortojn**, He only had time to scribble a few words. **Nia teamo ludis aĉe hieraŭ vespero**, Our team was (=played) lousy last night.

FI-

Closely related to **aĉ** in meaning is the prefix **fi**, which signifies shame. It says something is bad for moral reasons: **fidomo**, a house of ill repute; **fivirino**, a slut; **fikomercisto**, an unscrupulous businessman; **diskribo**, graffiti; **fimaljunulo**, a dirty old man.

Fi is also used as an independent word: **Fi al vi**, Shame on you. **Fi! Fi!** Shame! Shame!

GAMBO—KRURO

Both of these words mean “leg.” **Gambo** is the entire leg of a human; **kruro** is the leg of humans or animals, but when applied to humans, correctly refers to the part below the knee. Many Esperantists ignore the distinction, however, and use **kruro** in all cases.

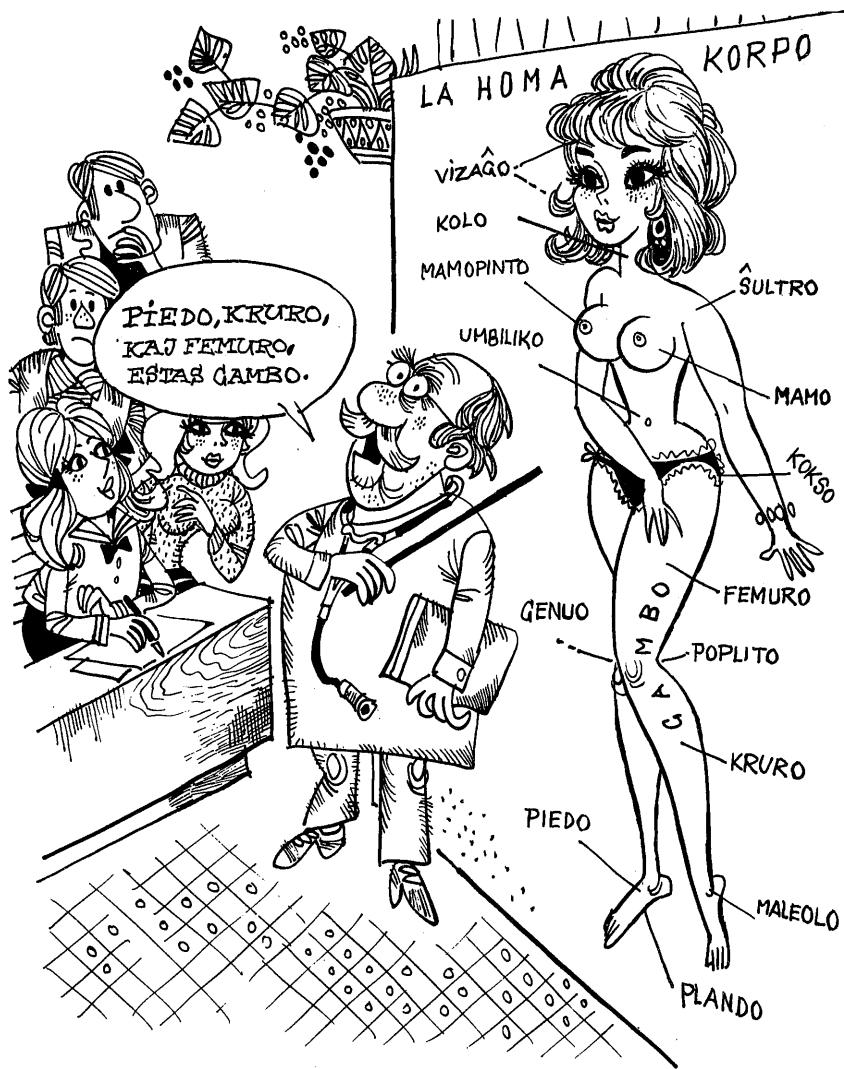
ABOUT PROPER NAMES IN ESPERANTO

There are no hard and fast rules: you can use names in their original form or use the Esperanto versions. And sometimes, you will see names written with Esperanto spelling to reproduce the original form’s approximate pronunciation. In general, Esperanto forms are likely to be used for common first names and the names of well-known places: **Mario**, **Roberto**, **Parizo**, **Nov-Jorko**, **Londono**, etc.

In the selection by Sekelj we find several examples. **Amazonio** is Esperanto for Amazonas, the large state in northwestern Brazil. **Mary** is, obviously, the girl’s name in its original form. We can presume that **Abaito**, pronounced according to Esperanto spelling rules, conveys the approximate sound of the chieftain’s name in his native tongue.

In spite of the **a** ending, **Rosa** could be either an original or an Esperanto form. This is because of a growing trend to spell feminine names with **a** endings, to distinguish them from masculine equivalents: **Paŭlo**, Paul; **Paŭla**, Pauline, Paula; or simply because **a** endings for feminine names are very common in Western languages and perhaps “sound” more feminine than **o** endings. In any case both forms are quite common: Eve, **Evo**, Eva; Mary, **Mario**, **Maria**; Ann, **Anno**, Anna; Martha, **Marto**, Marta; Rose, **Rozo**, Roza; etc.

There is a complicated grammatical reasoning behind this apparent breach of the rule for noun endings. But it is easier just to think of proper names as somehow exempt from the usual rules. On the other hand, for good comprehension, certain endings—such as the accusative and plural—should be used when called for, even if some device like the hyphen must be resorted to: **La rajo pikis Mary-on**, The ray stung Mary. **Oni kuiris la fišosupon laŭ la Manhattan-a maniero**, The chowder was cooked in the Manhattan style. **Kiom da Anna-oj estas en la lernejo?** How many Anna’s are there in the school?

41. Barbro kaj Eriko—XV

Hohenberg, la 5-an de majo

Fratineto tre kara,

Jes, ni estu tre bonaj gefratoj, gefratoj, disigitaj de pli ol mil kilometroj, sed ligitaj per niaj leteroj, per niaj pensoj kaj koroj.

Kiel mi sopiras, ankaŭ vidi iam vian landon, ĝui viajn longegajn tagojn, babilu kun vi, fratineto.

Hodiaŭ mi rakontos al vi pri montekskursoj, kiujn mi somere tre ofte faras. Preskaŭ ĉiumonate mi grimpas sur monton. Frumatene mi foriras, kiam la steloj paliĝas, ekvivigante la arbaron. Birdoj kantetas. Floroj ĉirkaue sub abioj, pinoj, larikoj kaj fagoj. Alpfloroj sur la tero de la arbaro. Inter ĉiu arbeto en junarbaro¹ mil araneretoj² kun brilantaj rosgutoj.

Maldense nun staras la arboj, baldaŭ sur montherbejoj ni marĉas. Inter rokoj, kripligitaj pinoj, tie kaj tie³ pli granda arbo, distaŭzita de ventegoj. Poste nur rokoj, ŝtonoj—malvarmo, neĝo. Glacio komenciĝas, singarde mi marĉas, ĉar danĝera estas la vojo—la fendoj al multaj personoj jam estis pereo.

Atinginte la pinton post ege pena grimpado, ni havas mirindan perspektivon trans montojn kaj valojn sur arbarojn, riverojn, stratojn, vilagojn kaj urbojn—super ni la blua ĉielo, nuboj malsupre. La plej bela spektaklo en la montaroj estas fulmotondro,⁴ kiun unufoje mi jam povis travivi. Mi sategas fulmon kaj tondron. Estas iomete danĝere, sed ĝuste tion mi iom ŝatas.

Mi havas fraton, dekses jarojn pli aĝa, kiu iam travivis en la montaro aventuron teruran. Veninte kiel juna instruisto el la ebeno en la

montaron, li ekskursis, grimpis sola, ludante kun la danĝeroj en juneca facilanimeco.⁵ Venis nebulo, li perdis la vojon. Longajn erarvojojn⁶ irinte, lacega, gratvundita⁷ li klopodis grimpi de roko altega. —Jen falante, jen jetiĝante,⁸ rulante dudek aŭ tridek metrojn—arbusto, malgranda arbusto estis la savo. Li ĝin kaptis, ekhaltis—furioza doloro en la piedoj —sango sur la ŝtonoj. Frostotremiga⁹ vidaĵo: unu piedo estis rompita, el la kalkano de la alia la tuta haŭto estis ŝirita. Antaŭ li kapturnila abismo, malantaŭe oblikva ŝtonmuro. Li reen sin trenis unu metron aŭ du, li komencis kriegi. Li kriegis la tutan posttagmezon, la tutan vesperon, sed tro malproksimaj estis homaj loĝejoj. Nur eho respondis kaj krioj de cervoj kaj ĉamoj. Ŝtonoj deigis¹⁰ sub iliaj pašoj, falante en kurbo super la malfeliĉulo.

Komenciĝis pluvego. Pluvis la tutan nokton. Li ĉesigis la kriadon, skribis kelkajn vortojn al la gepatroj, por la morto sin preparante, preskaŭ submetiĝinte¹¹ al sia sorto. Sed la lumo de la mateno denove vekis esperon, denove per ĉiuj fortoj li kriis, multajn horojn li kriis. Dudek horojn post la akcidento ĉasisto aŭdis tiujn helpkriojn, savekspedicio venis. Per ŝnuregoj oni alportis lin en la valon. Longe li ŝvebis inter vivo kaj morto, konstante malpermeseante, ke oni amputu la kuron rompitanc. Kaj dank' al sia fortega naturo, dank' al sia dudekjara juneco li estis savita, post du operacioj la terura rompiĝo malrapide saniĝis, post unu jaro li marĝis denove. Nun li nur malofte grimpas sur montojn, sed li restis riskema,¹² sentrankvila, ekstravaganca. Li estas nune instruisto en meza lernejo kaj multe vojaĝas dum sia libertempo.

Estas nokto. Mi rigardas la stelojn de la ĉielo kaj kun ĝojo mi pensas, ke ili samtempe lumas ankaŭ super vi, ke vi samtempe ilin vidas. Oni diras, se meteorito falas, oni devas elparoli¹³ deziron kaj tiu realiĝos. Mi ĉiam deziras, ke mi iam povu vin vidi.

Restu mia fidela fratino!

Eriko

¹jun/arb/ar/o, forest of young trees ²arane/ret/o, cobweb ³tie kaj tie, here and there ⁴fulm/o/tondr/o, thunder-and-lightning storm

⁵facil/anim/a, light-hearted ⁶erar/voj/o, the wrong way ⁷grat/vund/o, abrasion (scrapping wound) ⁸jet/iĝ/ant/e, plunging ⁹frost/o/trem/iĝ/a, chilling ¹⁰de/iĝ/is, became dislodged ¹¹sub/met/iĝ/i, to give in

¹²risk/em/a, venturesome, daring ¹³el/parol/i, to pronounce

42. La Postsignoj

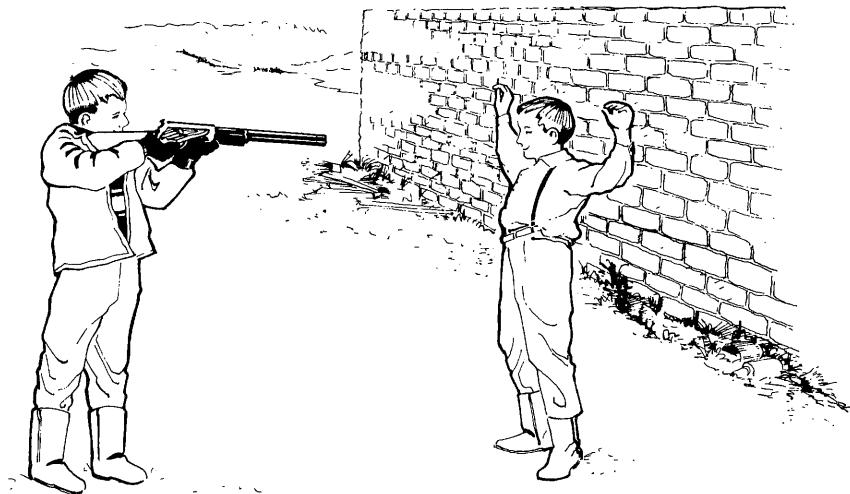
(By Julian Kawalec, in *Pola Esperantisto*)

Li arrestis ilin sur malriĉa placeto, kie paſtis sin¹ kaprinoj. Li arrestis ilin laŭ modelaj principoj de la arestarto. Li ekkriis: Haltu! Manojn supren! Turnu vin malantaŭen! Falu!...

Tenante la pafilon pafpreta li alpaſis ilin, ĵetis malſatan rigardon sur iliajn dorsojn kaj komencis ligi la manojn de la arestitoj per flava kupra drato. La drato ne ſufiĉis por ĉiuj, do la manoj de Ludvika li kunligis per forta, nigra laĉo. Poste li kaptadis ĉiun je kolumo² kaj starigadis.³ Li ekkriis: Marŝu! La kapojn malsupren!

Li kondukis la arestitojn antaŭ si en direkto al la konstruplaco.⁴ La pafilon li havis ĉiam pafpreta. Kondukante la arestitojn tra la senhomigita⁵ laborplaco, li serĉis konvenan lokon. Li trovis ĝin en la angulo apud la ruĝa muro. Li starigis ĉiujn ĉe tiu muro. Li estas pafonta en dorsojn.

Ludvika eluzis⁶ disnodiĝon⁷ de la laĉo, liberigis siajn manojn kaj ekmanĝis elpoŝitan⁸ bulkon.

Ludvika, ĉesu manĝi!—ekkriis la pafonto kaj minace skuis la pafilon. Ludvika rapidmove enpoŝigis la ekmorditan bulkon, la manojn apogis sur la dorso kaj mallevis la kapon.

—Atenton! Mi komencas⁹ de Kubalski—li elvokis kaj direktis la pafilon al la dorso de la arrestito staranta maldekstre. Mallaŭta pafklako. Kubalski kurbigis kaj falis sur la flavan sablon. Ree aŭdiĝis la pafsono kaj la sekva arrestito falis ĉe la muro. La pafilo klakis la trian fojon, sed la arrestito ne falis.

—Gapulo¹⁰—ekkriis la pafanto.

Sekvis silento. Devis sekvi plua, sed la pafo ne sekvis. Anstataŭ la pafsono la arrestitoj ekaŭdis la malpaciencon voĉon de la ekzekutanto: la pafilo malfunkciigis.¹¹

—Malfunkciigis?—ripetis unu el la mortigotoj—domaĝe....

—Kaj kio okazis?—demandis la alia zorgavoĉe—sed eble oni sukcessos ripari ĝin.

Post momento ĉiu starantaj ĉe la muro proksimiĝis al la ekzekutanto. Ekestis vigla interparolo, ŝutiĝis¹² saĝaj konsiloj, tiel ke post nelonge oni sukcesis ripari la pafilon. Ludvika, kiu ne supozis, ke tiel rapide oni sukcesos refunkciigi la pafilon, denove ekmanĝis la bulkon.

Ludvika, ĉesu manĝi!—ekkriis la ekzekutanto—ĉiu al la muro!

Ree klakadis pafoj. Starantoj ĉe la muro kuſigis sin sur la sablo. De la lasta pafo pereis Ludvika, antaŭ la morto ŝi ne sukcesis formanĝi¹³ la bulkon.

Mi estis preteriranta. Kaj min atingis kuglo el ligna pafilo de la lernanto de la unua klaso. La kuglon mi portas ĝis hodiaŭ en la koro.

—Tradukis Walery Wiecko

⁹paſt/is si/n, grazed ¹⁰kol/um/o, collar ¹¹star/ig/ad/is, made (them) stand up ¹²konstru/plac/o, a plaza where construction was going on
¹³sen/hom/ig/it/a, emptied of people ¹⁴el/uz/is, here: made full use of, took advantage of ¹⁵dis/nod/iĝ/o, the knot's coming undone ¹⁶el/poš/ig/i, to take from the pocket ¹⁷komencas de, start with ¹⁸gap/ul/o, simpleton, gawk ¹⁹mal/funkci/iĝ/i = panei ²⁰sut/iĝ/i, to be poured, “pour in”
²¹for/manĝ/i, to eat up, finish eating

43. Kelkaj Ŝercoj

En la kazerno

La soldato plendis, ke en la supo estis sablo kaj tero.¹ Nun li staras antaŭ la komandanto.

—Vi plendis pri la mangâjoj, ĉu ne? Ĉu vi estas en la armeo por frandi aŭ por servi vian patrujon?

—Jes, komandanto, por servi ĝin, sed ne por mangi ĝin!

En frizejo

Frizisto: Ĉu vi volas tute mallongajn harojn² aŭ duone longajn?

Kamparano: Fortranĉu por kvindek centimoj.³

Inter geedzoj

—Aj!—kriis sinjoro Jansen,—nun vi denove batis miajn fingrojn per tiu martelo.

—Mi bedaŭras,—respondis la edzino.

—Bedaŭri, bedaŭri,...vi faris ĝin intence!—koleris la edzo.

—Sensencaĵo!⁴—estis la respondo,—tiam mi estus batinta multe pli forte!

Furor-libro⁵

A.: Ĉu vi legis mian novan libron?

B.: Ne. Ĉu ĝi havas sukceson?

A.: Sukceson? Jam vendigis dumil ekzempleroj.

B.: Gratulon! Mi devas ĝin aĉeti.

A.: Do venu al mia loĝejo. Mi havas tie dumil ekzemplerojn.

Saĝaj vortoj

Edukante knabon, oni edukas viiron. Edukante knabinon, oni edukas familion.

Feliĉa geedzeco estas tiu, en kiu la edzino estas iom blinda kaj la edzo iom surda.

¹tero, here: dirt ²har/o, a single hair (a head of hair is har/ar/o)

³por kvindek centimoj, 50 centimes worth ⁴sen/senc/aĵ/o, nonsense

⁵furor/libr/o, best-seller

KOPIO—EKZEMPLERO

Kopii means to copy or imitate something: **Petu vian sekretariinon fari por mi tri kopiojn de tiu ĉi letero**, Ask your secretary to make me three copies of this letter. **Tiu pentraĵo estas nur kopio, kaj ne originalaĵo**, That painting is just a copy, not an original.

Ekzemplero is one of a number of similar objects, printed or manufactured: **Mi ricevis du ekzemplerojn de la hodiaŭa ĵurnaloo kaj eĉ ne unu ekzempleron de la ieraj**, I received two copies of today's paper and not even one copy of yesterday's. **Faru tri kopiojn de tiu ĉi letero, kaj sendu unu ekzempleron al la prezidanto, unu ekzempleron al la ŝtatestro, kaj metu la trian ekzempleron en nian arĥivon**. Make three copies of this letter and send one copy to the President, one copy to the Governor, and put the third copy in our files. **Petu al la Jones-Ludilo-Fabriko tuj sendi dek ekzemplerojn de ilia modelo numero 56-B**, Ask the Jones Toy Factory to send ten of their model number 56-B right away.

44. Barbro kaj Eriko—XVI

Rud 18.5.

Plej bona frato,

Mi ĝojas kaj dankas pro viaj vortoj, mi dankas pro via konfido. Mi dankas vian amikecon, vian fratecon. Mi volus vin vidi, sed mi restos al vi fidela, eĉ se neniam tio estos realigebla.¹

Denove somero venis Svedlandon, denove la suno brilegas. La tagoj estas longaj. Je la tria jam la suno levigas, je la 8-a vespero ĝi staras ĉe la okcidenta horizonto, kolorigante la nubojn purpuraj. Krepusko daŭras de la naŭa ĝis la dekunua.

La popolgardeno estas denove renkontejo de la junularo. Lunnokto, steloj—knaboj, knabinoj kun mano en mano; dancado, teatraĵoj, amuzado kaj flirto. Nordlandanoj estas malvarmaj, sed ne tiom malvarmaj, kiom kredas la sudlandanoj.

Ho, se mi havus la okazon vojaĝi, migri de lando al lando, rigardi, esplori, admir! Mia mondo ekstera ŝajnas al mi kelkfoje tiom malvasta, kvazaŭ ĝi estus—malliberejo².... Ho ve,³ kiel honte al mi,⁴ diri tiel! Tiu eta mondo ja enhavas la plej karan, kion mi havas: mian patron kaj la tombon de panjo kaj Gösta. Do, nur la pensojn mi kelkfoje lasos flugi malproksimen, sed mi restos ĉi tie, kaj tre danka mi estu, ĉar mi ankoraŭ havas hejmon. Multaj ne havas....

Sed vi—vi estas junulo, al vi sin malfermas la mondo. Vizitu do iam Svedujon! Mi tre ĝojus, se mi povus vidi vin iam en nia dometo.

Rakontu multe al mi. Via lando tre interesas min.

Varmajn nordlandajn salutojn de via
Barbro

¹est/os real/ig/ebl/a, can be brought to pass, will be able to come true

²mal/liber/ej/o, prison ³ho ve, alas ⁴hont/e al, shameful of

En la montaro de norda Svedlando

INTERESI

Interesi, “to interest,” is transitive: **Via lando tre interesas min**, Your country interests me very much. In English we would probably say “I’m very interested in your country,” which means the same thing. We could say in Esperanto: **Mi estas tre interesata pri via lando**. But this sounds awkward. The best way to say you’re interested in X is to say X interests you: **La lingvoj ĉiam interesis min**, I’ve always been interested in languages. **Si ne plu interesas min**, I’m not interested in her anymore. Or you can use **interesiĝi**: **Mi tre interesigas pri via lando**; **Mi ĉiam interesigis pri lingvoj**, etc. Avoid using **interesulo** for “someone interested” (a common error) rather than “someone interesting.”

THE PREDICATE NOMINATIVE

Consider these sentences:

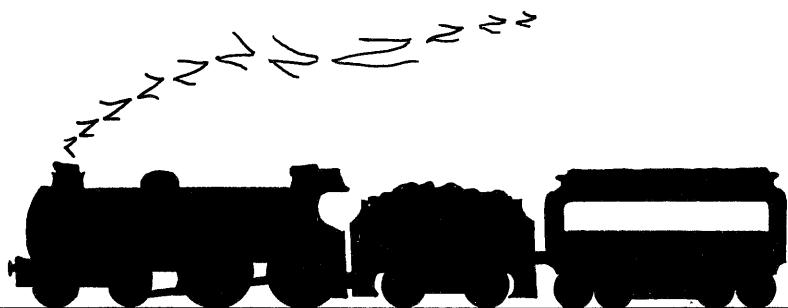
1. **La suno kolorigas la nubojn purpurajn**, The sun colors the purple clouds. (Remember, **nubojn purpurajn** and **purpurajn nubojn** mean the same thing.)

2. **La suno kolorigas la nubojn purpuraj**, The sun colors the clouds purple.

The first sentence tells us something that is happening to some purple clouds. **Purpurajn** has the accusative ending because it “modifies” (describes, identifies) **nubojn**, the object upon which the verb is acting.

The second sentence tells us something that is happening to some clouds: the sun is coloring them purple. **Nubojn** is still the object of the verb, but **purpuraj** now has a different function—to describe the result of the verb’s action.

A noun or adjective, therefore, that tells the result of a verb’s action on its object, or the condition in which the verb’s object is perceived to be, is a *predicate nominative* and does not have the accusative ending: **La jugisto trovis la malliberulon kulpa**, The judge found the prisoner guilty. **Ni elektis lin prezidanto**, We elected him president. **Mi sentis min falonta**, I felt myself about to fall.

45. Du Humuraj Poemoj

Tre Malrapida Trajno

(From *Kontralte*, by Marjorie Boulton. Note the use of “poeziaj vortoj,” special words rarely found outside of poetry, which duplicate longer combined forms. Not all dictionaries list poetic words, so they are often defined by footnotes or, as in this case, in a special list. Notice also the imaginative use of words with a switch on their uniform endings to give them new meanings, e.g., **lacas** for **estas laca**, and **buŝu** for **parolu**.)

Vagonaro, vagonaro,
Kun la laca, lanta knaro,
Ĉu vi nun sub narkotiko
Kredas vin, ho ve, heliko,
Aŭ testudo karapaca,
Vagonar' senverve laca?
Ankaŭ triste lacas mi,
Vi lantiĝas pli kaj pli,
Vi min skuas, vi malfruas,
Miaj pensoj malkongruas,
Plipeziĝas mia koro
En la morna koridoro
Kaj malplenas la stomako,
Vagonaro, ho limako—
Ho, mi ne plu aĉe buŝu,
Mi elrampu kaj vin puŝu!

Glosoj:

lanta = malrapida

triste = malgaje

morna = malĝojiga

Ebrio

(By William Auld, in *Kvaropo*. This clever poem takes the form of a monologue depicting the speaker's progressive inebriation. As he gets drunker and drunker, his speech becomes slurred and he mixes non-words with novel adaptations of real Esperanto forms.)

La boteloj staras vice,
kamarade kaj komplice,
sur la altaj murobretoj—
botelegoj, boteletoj,
verdaj, flavaj,
grasaj, kavaj,
palpebrume en la lumo
min invitas al konsumo,
gluta, tuta,
ĉes-refuta¹
forkonsumo de l' enhavo,
de la verdo, de la flavo,
de likvoro glate glita
svate ŝvata
kvate kvita
strate strita
streta
struta
mi rimarkas: en angulo
sidas ia ina ulo
kiu ridas ĉevaldente²
kaj rikanas sento-tente,
sin ekmovas,
kison blovas,
krurojn ŝovas:
kaj mi povas

super ŝtrumpo vidi blankon,
sangomankan³ gamboflankon.

Mi vin amas, bela ino,
mi adoras vin sen limo,
volas tuši,
kune kuši,
kaj karesi,
kaj forgesi,
pri la griza ver' forgesi
grila priva vorgeresi
vira vorga pivaresi
vipareši
mi nešeši
nešeši
nešeši
ĉuvi puvi povi-povas⁴
diri kie ŝiſ ŝin trovas⁵

la ne

la ne-ŝe

ne-ŝeš⁶
ses⁶

dako danto danko dankon
dankon
padonu mineštaš bria⁷

padon'

padon'

'kon

'kon⁸

paŭzo

naužo

¹ces-refuta, refuting any inclination to stop ²ĉeval/dent/e = kun
ĉevalaj dentoj ³sang/o/mank/a, bloodless, pale ⁴= ĉu vi povas
⁵kie sin trovas = kie estas (si/n trov/i = trov/ig/i, to be located)
⁶= la necesejo ⁷= pardonu, mi ne estas ebria ⁸= dankon

46. Barbro kaj Eriko—XVII

Hohenberg, la 29-an de junio

Malproksima fratino,

Vi invitas min—mi preskaŭ dubas, ke tio estas via serioza intenco, sed tamen mi venos baldaŭ Svedujon. Jes, Barbro mi nepre ne ŝercas —mi venos.

Estas stranga la vivo. En granda deziro estas forto grandega, kaj mem la sorto ŝajnas kelkfoje cedi al nia volo.

Jam longe mi volis viziti Svedujon, sed estis preskaŭ nur revo, nevenkeblaj¹ neebloj² staris kiel murego antau miaj deziroj. De kie preni la monon por tiu longa vojaĝo?

En mia lasta letero mi rakontis al vi pri mia frato migrema³ kaj kiel lupo en la fabelo li venis la sekvan tagon. Mi parolis pri mia korespondado kaj li invititis min, vojaĝi kun li dum lia dumonata libertempo en la lando de noktomeza suno. Ni vojaĝos simplege—per biciklo kaj tendo, sed vojaĝi tiamaniere certe estas interese, tiamaniere oni plej bone konatiĝas kun sia patrujo kaj fremdaj landoj, kutimoj kaj moroj. Mia frato ŝategas similajn vojaĝojn kaj ĉiam dum sia longa libertempo li biciklas en iu lando eŭropa. Jam multajn esperantistojn li vizitis kaj kiel entuziasma esperantisto ĉie li trovas amikojn, ĉiam Esperanto por li estas fonto de ĝojoj plej belaj kaj de granda utilo.

En tiu ĉi jaro mi biciklos kun li.

Kiel mi antaŭgojas, kiel mi estas feliĉa. Mi vidos vin, mi parolos kun vi, mi estos kelktempe en stranga, revbela⁴ mondo.

Kordezirojn de⁵

Eriko

¹ne/venk/ebl/a, invincible, insurmountable ²ne/eb/o, impossibility

³migr/em/a, fond of traveling, “rolling-stone” ⁴rev-bela = tiel bela, kiel en revo ⁵= korajn dezirojn de

DISDE, FARE DE

Because **de** has several meanings, there are sometimes opportunities for misunderstanding, as illustrated in the sentence: **Oni devas priplori la izolemon de la registaro de la popolo.** Is it the aloofness of the government from the people, or the aloofness of the people from the government that is to be deplored? Obviously, some means is needed to distinguish between the two meanings of **de**. The combined word **dis/de**, “apart from,” is therefore useful: ...**la izolemon de la registaro disde la popolo.**

The difference between **de** = “from” and **de** = “by” can be even more confusing: **La brakhorloĝo estis ŝtelita de la edzino de la barbisto de la ŝoforo de la urbestro.** Was the watch stolen by the barber’s wife from the mayor’s driver? Or vice-versa? Or did the driver’s barber’s wife steal it from the mayor? And so on. To clear up the mystery we use a modifier, such as **fare** (by the doing) with **de** to mean “by”: **La brakhorloĝo estis ŝtelita de la edzino de la barbisto fare de la ŝoforo de la urbestro.**

Alternative expressions for **fare de** are occasionally seen, including **deper**, **far’ de**, and even **far’ or far**; but no one of these forms is very widely preferred over the others.

47. Siberia Epizodo

(From Chapter One of *Sur Sanga Tero*, by Julio Baghy. The novel is based on the Hungarian author's experiences as a prisoner-of-war in Siberia during the Russian Revolution. The book was originally written in Esperanto.)

La matena simfonio de la kazernoj vekadis la svene dormantan urbon. Ĝi restis senmova. Spleno, inerteco, timo riglis la pordojn. Malantaŭ la fenestroj, tegitaj per lignotabuloj, silentis la homoj kun tremanta koro. Muta demando baraktis sur la fundo de la animoj. Kion la nova tago alportos?... Stranga demando. Tion, kion ĉiu antaŭa tago: teroron kaj teruron, sangan venĝon. Denove malaperos kelkaj familiestroj, hejmoj restos sen panakirantoj¹ kaj pli da orfoj ploros ĉirkaŭ la samovaroj.

La fiaosa fanfaro de trumpetoj vane anoncis tagiĝon. La trumpetoj mensogis. En la animoj regis nokto, kies fantomoj teruris la pacemulojn. La rusa popolo puſis ponardon en sian korpon. Sango! Sango! La akcipitroj kaj vulturoj jam krozis super la buĉejo. La japana armeo okupis la garnizonojn de orienta Siberio ĝis la *Bajkalo*.² La transsiberian fervojan linion la ĉefaj legioj tenis en sia potenco. La politikaj interesoj de la Entento³ plenštapis⁴ la kazernojn per amerika, angla, franca, itala armeoj. Hina regimento demonstraciis en la ĥina kvartalo de ĉiu urbo. La fremdaj potencoj provizore statistis al la tragedia heroo: al la rusa popolo.

Je la matena simfonio la kazernoj, ringe ĉirkauantaj la urbon, malfermis siajn pordegojn. El unu sur ĉevaloj 25-30 oficiroj galope ekiris al la nordaj montetoj. Ĉu taĉmento? Ne. Tuta regimento de la Rajdĉasistoj.⁴ El iu alia kazerno sekvis ilin la Inĝeniera Regimento, konsistanta el 50-60 oficiroj, parte sur ĉevaloj, parte sur ŝarĝveturiloj.⁵ Imponan aplombon provis doni al la armeeto du kanonoj, kiuj formis la finan punkton de la militrantoj.

La bruo de la kanonradoj tremigis la koron de la civila loĝantaro. Kien denove? Scivolaĵ okuloj spionadis tra la kurtenoj. La mano pugniĝis ĉe la ekvido de la unua rajdanto. La lipoj malame flustre ripetadis nomon: Vladimir Smirnov, la ŝakalo. Li estis la kapitano de la Rajdĉasistoj. Kruela, sangavida⁶ rabbesto⁷ en homformo. Multaj el liaj oficiroj abomenis lin, tamen neniu kuraĝis kontraŭstari⁸ al liaj ordonoj. Kiu estis Vladimir Smirnov? Neniu sciis, de kie li venis. Neniu konis lin antaŭ

*Lake Baikal in Central Siberia

la kontraŭrevolucio.⁹ La marĉa ondo de la politika perturbo suprenjetis¹⁰ lin kaj tuj post la falo de la unua ruĝa régimo li organizis la regimenton de la Rajdĉasisitoj. Ĉu li organizis gîn?¹¹ En oficira uniformo li varbis bandon kaj proklamis sin bandestro. Per elektitaj torturoj li liveris viktimojn al la transtera mondo. La teruro kaj abomeno, semitaj de li, fruktis¹² sekretan malamon kaj senpardonan¹³ revenĝon,¹⁴ sed nun...nun neniу kuraĝis levi la manon al li.

Ankaŭ Demetrio Podenko, la kolonelo de la Ingéniera Regimento, sentis ekboli la sangon, kiam li vidis lian friponan vizaĝon. Tio ĉi estis mirinda el certa vidpunkto,¹⁵ ĉar Demetrio Podenko ne apartenis al la temperamentaj karakteroj. Onidire¹⁶ nenio povus renversi lian bone ekvilibratan indiferentecon. Li estis homo nek bona, nek malbona. Kiel rezervoficiro li partoprenis en la milteto, sed en la pacaj tempo lia sola zorgo estis la administrado de kolbasfabriko, heredajo de la patro. Dum la unuaj jaroj de la milteto lia fabriko produktis ĉefe por la armeo kaj ĝi akiris ĝeneralan malbonan famon inter la soldatoj kaj subitan riĉecon por la posedanto. Li neniam vidis batalfronton, neniam flaris pulvodoron. Malantaŭ la tranĉejoj singarde li servis kiel komandanto al la interesoj de la armestomako. Pri tio vive atestis liaj ruĝaj pomvangoj¹⁷ kaj ampleksa talio. La falo de la carismo, la unua revolucio trovis lin en lia hejmo. Kiam lia edzino kun terurstreĉitaj¹⁸ okuloj laŭlegis la raportojn de gazetoj pri la surprizaj okazaĵoj, li sidis ĉe la tagmanĝo kaj sen-emocie klopođi elkulerigi¹⁹ teleron da barĉo, poste stoike li rimarkis: "Kion fari?" La komisaroj de la unua ruĝa régimo neinvitite gastroladis²⁰ en lia fabriko kaj Demetrio Podenko samkviete respondis al la edzinaj lamentoj: "Kion fari?"

¹pan/akir/ant/o, breadwinner ²Entent, Allied side in World War I

³plen/stop/is, stuffed, crammed ⁴rajd/ĉas/ist/o, light-cavalryman

⁵ŝarĝ/vetur/il/o, wagon for hauling freight ⁶sang/avid/a, blood-thirsty

⁷rab/best/o, beast of prey ⁸kontraŭ/star/i, to stand up against, resist

⁹kontraŭ/revoluci/o, counter-revolution ¹⁰supr/e/n/jet/is, propelled

(him) up (to the surface) ¹¹Ĉu li organizis gîn? Organized it?

¹²frukt/is, yielded (bore as its fruit) ¹³sen/pardon/a, unforgiving

¹⁴re/venĝ/o, counter-vengeance ¹⁵vid/punkt/o, viewpoint

¹⁶oni/dir/o, a rumor ¹⁷pom/vang/o/j, cheeks like apples

¹⁸terur/streĉ/it/a/j okul/o/j, eyes stretched wide in terror

¹⁹el/kuler/ig/i, spoon out ²⁰gast/rol/ad/is, played the guest

La venko de la kontraŭrevolucio, kvankam la novaj homoj deklaris lin martiro, ne sukcesis stimuli lin je venĝokrijo. Tute simple li kapitulacis al la tasko, altrudita²¹ de la urbkomandanto Lukjanov al li, kaj li organizis Inĝenieran Regimenton, kies kolonelo fariĝis li mem. Verdire li havis nur kapitanan rangon en la cara armeo, tamen li cedis al la persvado de sia edzino kaj li donacis al si la laŭmodan²² rangon. Kion fari? Li varbis kelkdekojn da oficiroj, el kiuj neniu estis inĝeniero, dungis kvar ĉinojn por purigi la kanonojn, postlasitajn de la ruĝa armeo, komandigis dek-kvin militkapititojn al la kazerna kuirejo por havigi servistojn al siaj oficiroj kaj plenumis senproteste la ordonojn de la stabo.

Jes, kion fari? Vole-nevole²³ li akompanis la Rajdĉasistojn al la kruelaj ekskursoj, pli senriskaj ol vivdanĝeraj kaj post ĉiu reveno li kraĉis por esprimi abomenon pri la tuta afero. La homĉasado de Vladimir Smirnov vekis en li ribelan indignon kaj ne unufoje eligis el li la demando "kion fari?" kun tia tono, kiu perfidis lian kaŝitan malamon kaj lasis konjekti, ke li cerbumas pri rimedo, eltordontaj²⁴ la kolon de la ŝakalo. La plej efika rimedo estus mortpafri tiun rabian hundon. Sed kiu riskus ektiri la canon? Eĉ momenton li ne pensis pri si. Li neniam soifis je homa sango kaj plene kontentigis lian batalemon la kolektado de rekvirajoj.²⁵ La kanonoj de la Inĝeniera Regimento nur mute statistis kiel impona dekorajo ĉe la ekskursoj, kies celo estis prirabi²⁶ la senarmilan²⁷ logantaron de iu vilago por akiri nutraĵon al la armeo. La ekzekutistan laboron plenumis la Rajdĉasistoj. La Inĝeniera Regimento mezuris nur la longecon de la rekviritaj kolbasoj, pesis la sakojn da terpomoj, pizoj, faboj. Ofte dum reveno la sendanĝeraj kanonoj servis kiel veturiloj por brasikoj. Demeetro Podenko por venki la ribelan indignon en si kaj restarigi la minacatan ekvilibrion sultrolevante²⁸ kraĉis: "Milito estas milito, revolucio estas revolucio. Kion fari?"

La hufoj ritme klakadis, kirlis pulvonubon. En la apudvoja fosajo²⁹ ĉe la fiina tombejo bojis raŭke granda hundo. Gorgôsire³⁰ kolere ĝi bojis, tamen vidante la proksimigon de la rajdantoj ĝi retiris sin kaj de certa distanco plenumis sian solan devon: la bojadon. Vladimir Smirnov prenis sian revolveron, celis, ekipafis. La hundo dolore ekbojis, renversiĝis, baraktis, plende ve-blekadis.³¹ Kun laŭta ekrido kaj blasfemado Smirnov sekvata de siaj oficiroj galopis plu.

El inter la tomboj aperis infanmiena³² fino kun korbo sur la brako. Li rigardis post la forgalopantoj, minace skuis la liberan pugnon al ili, poste metinte la korbon sur la teron li rampis singarde al la hundo, konvulsie baraktanta pro la doloro. La kuglo rompis unu el ĝiaj kruroj. La fino

demetis sian jakon, deſiris longan pecon el sia terkolora ĉemizo kaj senhalte parolante al la besto li komencis bandaĝi la sangantan kruron.

Denove aŭdiĝis hufklakado de proksimigantaj rajdistoj. La fino timigite volis retiri sin en la tombejon, sed li malfruis. Nur kelkmetra distanco disigis lin de la unua oficiro, sidanta kiel senforma plenstopita terpomsako sur sia ĉevalo. La fino kun pli da timo ol respekteto salutis lin. Demetrio Podenko haltigis sian ĉevalon.

—Nu, kio okazis? Ĉu vi vundiĝis?— Podenko komencis interesigi pensante pri la bone ekipita fina regimento, kiun la Manguria registro komandis por protekti la finajn loĝantojn. Estus malagrable havi konflikton kun la finoj. —Kie vi vundiĝis?

La fino nee skuis la kapon, servorte montris al la hundo.

—Ĉu via hundo?

—Ne!...Hundo...hundo boji, kaptano pafi. Hundo ne apalteni³³ al Lio Fu Peng. Lio Fu Peng estis ĉe la patlo kaj polti mangajo al li. Kapitano veni, pafi, hundo molti.

La fino infanmiene rigardis al Podenko. La hundo tirtone bojis, deſiris la bandaĝon, ankoraŭ ne alfiksitan. Podenko ŝultrolevis kaj kraĉis.

—Kion fari? Milito estas milito?... Unu hundo pli aŭ malpli. Ne grave! Unu homo pli aŭ malpli. Ne grave!... Cetere hundosto rapide saniĝas... Tiu ĉifono aspektas abomene malpura—kaj Podenko elpoĝigis blankan poštukon, jetis ĝin al la fino. —Ĉu via patro loĝas en la tombejo? Ĉu li estas tombgardisto?

La fino ŝajne ne bone komprenis aŭ tute ne komprenis liajn vortojn, ĉar li senresponde gapis al Podenko, kiu subite rememoris, ke la fino povas kompreni nur la finmaniere parolatan rusan lingvon. Liaj oficiroj jam atingis lin, ankaŭ la kanonoj preterbruis kaj Podenko ne havis tempon por kontentigi sian scivolon. Li ekspronis la ĉevalon, galopis

²¹al/trud/it/a...al, forced on ²²laŭ/mod/a, fashionable ²³vol/e/ne/vol/e, willy-nilly, like it or not ²⁴el/tord/i, to twist off ²⁵rekvir/i, to seize peremptorily, requisition ²⁶pri/rab/i, to rob (see PRI- below)

²⁷sen/arm/il/a, unarmed ²⁸sultr/o/lev/i, to shrug ²⁹apud/voj/a fos/aj/o, roadside ditch ³⁰gorĝ-ŝir/e, throat-splittingly ³¹ve-blek/ad/is, yelped (see below) ³²infan/mien/a, with a childish expression ³³apalteni = apartenas, boji = bojas, etc. (the errors indicate unfamiliarity with the language being spoken)

for. Tamen la kompatinda hundo kaj tiu mizera fino incitis lian anemian fantazion. Eble pro tio, ĉar³⁴ li abomenis Vladimiron Smirnov. Lia rigardo trafis leŭtenanton Petroff, kiu dormeme balancis sin en la selo.

—He, Petroff, vi estis dentkuracisto³⁵ en Petrograd. Ĉu?

—Jes, sinjoro Kolonelo³⁶—revekiĝis Petroff je la aŭdo de sia nomo.

—Nu, leŭtenanto Petroff iru kaj bandaĝu tiun hundon!

—Kion mi faru?

—Bandaĝu tiun hundkruron! Finfine vi estas ja kuracisto. Ĉu ne?

—Nu, jes, sed ne veterinaro, precipa ne por hundkruroj.... Mi estas dentkuracisto.

—Nu bone! Tamen vi povus pli bone bandaĝi ol tiu fino—kaj Demetrio Podenko sentis, ke la neplenumo de lia deziro iom tuſus la militan disciplinon. —Intertempe pro prestiĝo vi povos eltiri ankaŭ unu denton de la hundo, se estos necese.

Leŭtenanto Petroff ne sciis, ĉu la sinjoro kolonelo bonvolas³⁷ ŝerci aŭ li serioze parolas. Li daŭrigis la galopadon apud sia kolonelo.

—Hehe! Bona ŝerco, sinjoro kolonelo! De mia infanago³⁸ mi revadis farigî dentkuracisto de vagantaj hundoj. Hehe!

La rideto incitis la kolonelan dignon kaj Demetrio Podenka ne plu pensis pri la hundo, nek pri la fino. Li indigniĝis. En sia leŭtenanteco li devis plenumi multe pli stultajn ordonojn de siaj superuloj³⁹ ol tiu ĉi humanista ekflamiĝo de sia koro. Li neniam kuragiĝis protesti, precipe ne per tia impertinenta rideto. Milito estas milito. Sed leŭtenanto ne estas kolonelo, regimentestro. Li sentis, ke de nun temas ne pri fino, pri hundo, nek pri humanista sentimento. (La diablo prenu ĉion ĉi! Tian malsagan deziron li neniam havis. Prefere li estus mordinta sian langon.) Nun temas pri la disciplino. Subite li ekflamiĝis.

—Leŭtenanto Petroff, ĉu vi ne aŭdis mian ordonon? Iru kaj bandaĝu la kruron de tiu hundo, poste—se plaĉos al vi—vi povos eltordi ĝian kolonon, sed mi ne toleros maldisciplinaĵon. Ĉu komprenite?

Leŭtenanto Petroff, iom pala, poste ruĝa pro la retenita kolero kaj englutita sakrado, soldate salutis la kolonelon. Returninte sian ĉevalon li forgalopis por plenumi la kaprican ordonon. La ekflamiĝinta kolero de Podenka tuj cindriĝis. Li ŝultrolevis kaj lignomiene filozofadis.

—Hja, milito estas milito. Kion fari?

Petroff furioze galopis, sakradis, deziris galkrevon⁴⁰ al la “kolbaskolonelo” kaj enpense decidis doni dek vangfrapojn al sia servisto Mihaelo Mihok. Vere, la malfeliĉa militkapitito estis ja tute senkulpa pri la okazajo, sed iamaniere li devos retrankviligi sin. Feliĉe la rajdado, la metafore poluritaj blasfemesprimoj iom post iom absorbis la venen-šaŭmon de lia kolero kaj kiam li aperis antau la surprizita fino kaj vidis ties timplenan palpebrumon, li tuj pensis pri ŝerca rebato⁴¹ de la ordono.

La fino, kaŭranta en la fosajo, jam lertamane bandaĝis la rompitajn kruron per la poštuko de la kolonelo. La besto danke rigardis la mig-

³⁴pro tio, ĉar, for the reason that ³⁵dent/kurac/ist/o = dentisto

³⁶Jes, sinjoro kolonelo, Yes, sir ³⁷bon/vol/as, is pleased to

³⁸infan/ag/o, childhood ³⁹super/ul/o, a superior ⁴⁰gal/krev/i, to burst for biliousness ⁴¹re/bat/i, to hit back, “get even”

dakokulan samaritanon, sed ekvidante la uniformon de Petroff ĝi kolere ekbojis, minace montris siajn dentojn. Petroff nevole ekridis.

—Sanajn dentojn ĝi havas. Certe ĝi estas bolsevika hundo, ĉar ĝi abomenas la oficiran uniformon. Des pli bone! Laŭ la militaj reguloj la vunditoj devas esti portataj en la hospitalon—kaj Petroff saltante de sur la selo imagis al si la mienon de la kolonelo, kiam li raportos al li, ke la vunditaj bolsevikan hundon bandaĝita li eskortis al la milita hospitalo. —Nu, homo, helpu!— Li turnis sin al la ĥino kaj preninte botelon da sublimato,* paketon da bandaĝo el sia selosako li komencis ekzameni la rompitajn kruron. La ideo pri la bona ŝerco stimulis lin je senvoĉa rido kaj volonte li oferis sian krajonon por fari el ĝi firmigilon.⁴² Per tranĉilo li disduigis ĝin.

La ĥino ne komprenis la celon de tiuj preparoj, sed la rido ĉe liaj lipoj trankviligis lin. Certe tiu ĉi oficiro ne volas ion malbonan. Petroff paſis al la hundo. Ĝi minace montrante sian dentaron murmuris.

Ho, ĥino, tenu forte la beston, ĉar se ĝi mordos min, mi mortpafos vin. Ĉu komprene? Kunpremu forte ĝian bušon!... Se la homoj havus tiajn dentojn, ĉiu dentisto mortus pro malsato.... Hahaha! Sinjoro kolonelo, la ŝerco nun komenciĝas.... —De kie vi prenis tiun ĉi delikatan poštukon?

—Bona kapitano doni al Lio Fu Peng. Malbona kapitano pafi la hundo, bona kapitano doni blanka ĉifono.

Petroff devolvis la poštukon. Stranga kaprico, li pensis. La senpove⁴³ pendanta kruro de la hundo, la elstarantaj ostoj naüze efikis. Lia rigardo jetiĝis al la mieno de la ĥino, kiu plenforte tenis la bušon de la besto. Petroff sentis forvaporigî sian bonhumoron. Kiel emociite⁴⁴ rigardas tiu ĉi flavvizaĝulo? Iom pli zorge ol li mem volis, li prenis la sublimaton, lavis la vundon, kunmetis la rompitajn kruron, bandaĝis ĝin alfiksante la krajondunojn, intertempe blasfeme li esprimis sian opinion pri la mondo, en kiu la homoj havas pli da kompato al la besto ol al siaj fratoj.

—Nu, ni estas pretaj. Ĉio en ordo... kaj nun, estimata bolsevika hundo, ci⁴⁵ estos portata al la milita hospitalo. Hahaha!

Petroff rigardis la beston. Ĝi ŝajnis esti fortika grizfela domgardanto. La ĥino jam ne kunpremis ĝian bušon. Ĝia lango inerte pendis kiel longa ruĝa ĉifono kaj ĝiaj okuloj kun danka esprimo ripozis ĉe Petroff. Tiu besta dankemo malagrabla tuſis lin. Tiel ĝi rigardas, kiel suferanta homo. Jes,

*Mercuric chloride, a dangerous poison and disinfectant

tiu ĉi hundo havas okulojn, similajn al tiuj de homo. Subite Petroff sentis skrupulojn pri la bonkora akcepto de la vundita besto en la milita hospitalo.

—Al la diablo la sentemecon!⁴⁶... Hm, homajn okulojn ĝi havas.... Nu kaj kio? La homo havas... la homo havas... Kion la homo havas? Hahaha! La homo havas hundan koron... aŭ eĉ ne hundan... He, ci flavvizaĝa, portu for cian hundaçon, ĉar tuj mi sendos kuglon en ĝian kapon!

La fino largē ridetis. Tiу ĉi rido esprimis koran dubon, tamen li fervore kapjesadis.⁴⁷

—Kien Lio Fu Peng polti hundo? Hundo ne apalteni al Lio Fu Peng. Hundo apalteni al neniu.

—Portu ĝin en la inferon al la diablo!—Leūtenanto Petroff surseliĝis. La brava hufulo⁴⁸ ekgalopis, sed la bušumilo⁴⁹ haltigis ĝin ĉe la angulo de la tombejo. De tie Petroff rekriadiĝis al la fino. —He, fino, portu tiun malbenitan hundon al Puškinskaja⁵⁰ n-ro 15 kaj transdonu al mia servisto.... Espereble ĝi mortaĉos⁵¹ baldaŭ.... Nu kaj nun post la rolo de la molkora veterinaro ni iru por ĉasadi—homojn. Pro diablo!

⁴²firm/ig/il/o, splint ⁴³sen/pov/e, helplessly ⁴⁴emoci/it/e, moved, touched ⁴⁵ci, thou (see below) ⁴⁶sent/em/ec/o, sentimentality

⁴⁷kap/jes/i, to nod “yes” ⁴⁸huf/ul/o, steed ⁴⁹buš/um/il/o, bit

⁵⁰Puškinskaja n-ro 15, 15 Pushkinskaya (St.) ⁵¹mort/aĉ/i, to “croak”

PRI-

Used as a prefix, **pri** may have its usual meaning, “about, concerning”: **priparoli**, to talk about, discuss; **pripensi**, to think about, ponder; **priplori**, to cry about, deplore; **priridi**, to poke fun at; **prijugî**, to criticize; **prisilenti**, to keep quiet about; **priskribi**, to describe; etc.

Sometimes, prefixing **pri** widens the scope of an action, and/or shifts the focus of the action to a different—but concerned—object: **lumi**, to give off light, **prilumi**, to illuminate; **demandi**, to ask a question, **pridemandi krimulon**, to interrogate a criminal; **planti florojn**, to plant flowers, but **priplanti ĝardenon**, to put in a garden; **serĉi armilojn**, to look for weapons, but **priserĉi kaptiton**, to search a prisoner; **rabi monon**, to take money by force, but **prirabi la loĝantaron**, to rob the populace.

BLEKI

Bleki is a general word for the cry of any animal: **ŝafbleki**, to baa; **bleki ĉevale**, to neigh like a horse; **la blekado de bovino**, the mooing of a cow. **La vundita hundo veblekis**; the injured dog yelped.

CI

Ci (thou), cia (thy, thine), and cin (thee) are not much used in Esperanto. As in English, they may be used in addressing deity or in poetry, but sound rather affected when they are. In some countries, people regularly use “thou” in addressing children, servants, animals, close friends, and relatives; and occasionally this practice is imitated in Esperanto. For example, in the selection above, Lt. Petroff’s use of ci to the wounded dog is a form of endearment.

ESPERANTO SLANG

Slang is colorful but informal language not found in a normal dictionary. Slang expressions come and go, and not everyone understands them. As such, they obviously are no asset in a language that strives for universality.

On the other hand, slang serves to freshen up a language with expressions that are new and imaginative, zesty and often insightful. Without them, language would be bland as a meal with no spices.

In Esperanto, this positive function of slang is filled by the creative use of the language’s limitless word-building possibilities. Accomplished Esperantists sprinkle their speech and writings with new-coined expressions that are fresh, witty, and striking, and yet logical and comprehensible.

We’ve seen examples of this earlier, as in the poems beginning on page 289. In the Baghy story above, notice his innovative use of **statisti** and **frukti** as verbs, and such tongue-in-cheek inventions as **armestomako**, **elkulerigi**, and **hufulo**.

48. Barbro kaj Eriko—XVIII

Rud 1.7.19..

Kara,

Pro ĝojo mi ne scias, kion diri. Kia surprizo! Dum longe mi ne estis tiel feliĉa. Vi do venos en mian landon.... Ho, mi preskaŭ timas, ke ĉio estas nur sonĝo. Sed ne, mi relegas vian leteron, estas vero: vi venos.

Senlime mi ĝojas, sed samtempe timetas. Ĉu vi ne elreviĝos¹ pri mi? Nur simpla knabino kampara, nesperta, malsaga mi estas.

Kiam, proksimume, vi venos? Certe vi survoje sendos vivsignojn² al via fratino, kiu tiel streĉe atendas vin. Mi antaŭĝojas³ la belajn tagojn de nia kunesto, de nia babilado,—sed la grizan tagon de via foriro mi ne volas pripensi. Ne, ne! Nur ĝojo nun! Sajnas al mi, ke miaj kaktoj komencas entiri siajn dornojn por pli amikaj aspekti....

Mi ne forgesu diri, ke mia patro sendas bonvensalutojn al vi ambaŭ. “Nun mi ja tuj devas ekstudi Esperanton, alie mi ja staros kiel surdmutulo antaŭ la aŭstroj,” li ridetante diris. Mi klinis min,⁴ proponante min mem kiel instruonton, kaj jam ĉivespere la unua leciono okazos. Certe ni multe ridos, paĉo estas tiom ŝercema.

Ĉar ni baldaŭ havos okazon, buße interparoli, mi nur aldonas salutojn plej korajn por vi kaj via frato. Sincere kaj varme mi diras:

BONVENON!
Ĝis la unua renkonto!

Via
Barbro

¹el/rev/iĝ/i, to become disillusioned, “come to” after a daydream

²sendi viv/sign/o/j/n, to let someone hear from you

³antaŭ/ĝo/j/i, to look forward to ⁴klini sin, to bow

A Key to the Lesson Dialogues

Lesson One

Charles: Hi, Mary. **Mary:** Hi, Charles. How are you? **Charles:** Very well, thanks. What's that? **Mary:** What's that? It's a long letter from my father. It came in the mail just today, from Paris. **Charles:** From Paris! Really? Your father is in Paris? **Mary:** Yes, he's there for a big international conference. **Charles:** Your father is a lawyer, isn't he? **Mary:** No, my mother's a lawyer. My father's a teacher of languages at the university. **Charles:** Oh yes, I remember now. And he's an Esperantist, too, isn't he? **Mary:** Yes, he's president of the local Esperanto club. **Charles:** Oh, that's a great honor! **Mary:** Honor? Yes, but it's also a lot of work! **Charles:** Yes, of course. Well, I have to hurry now. So long, Mary. **Mary:** So long, Charles.

Lesson Two

Cab Driver: Where to? **Prof. Miller:** I want to go to the café *Smeraldo*, on the street Bourbon. **Cabby:** OK, I know the place. **Miller:** The Esperantists are having a meeting there. **Cabby:** Esperantists! Do you speak Esperanto? **Miller:** Oh, yes. I speak it. I also teach it. **Cabby:** In a school? **Miller:** No, in a university. In the United States. **Cabby:** What are you doing in Paris, Sir? **Miller:** I gave a report at an international conference of linguists. **Cabby:** Do you like Paris? **Miller:** Oh yes, but the weather is very warm now. Have you ever been in the United States? **Cabby:** No, I've never been there. **Miller:** Too bad. **Cabby:** Well, where's your café? Didn't you say on Bourbon Street? Oh, now I see it. It's right there. Will I see you tomorrow, Sir? **Miller:** No. Tomorrow I have to fly to the U.S.A. **Cabby:** Too bad! Well, good night, Sir. And thank you.

Lesson Three

Passenger: Pardon me, Sir. Is anyone sitting there? **Prof. Miller:** No, Sir. Sit down, please. **Passenger:** Thank you. Are you a Parisian? **Miller:** No. I'm an American. I come from Chicago. **Passenger:** Oh, a Chicagoan! I was in Chicago, once. **Miller:** What were you doing there? **Passenger:** I went there after the war, and worked for my brother. He has a store there. **Miller:** What does he sell? **Passenger:** Oh, he sells everything. Whatever you want to buy, he has it. It is a huge store. A beautiful store! But I came back to Paris. **Miller:** Why? I don't understand. Didn't you like Chicago? **Passenger:** Oh, I liked it, but I hated the wind there. I was very unhappy. And I'm a real Parisian, who loves only Paris. **Miller:** And where are you going now? **Passenger:** I'm flying to New York for a visit. My other brother is a worker there. **Miller:** Well, we'll take off soon. Are you ready? **Passenger:** No, I can't find my belt. Where the dickens is it? **Miller:** Excuse me, Sir, but you're sitting on it, aren't you? **Passenger:** Ah, yes! Thank you. There it is. Now I'm ready. But what an embarrassment! Just think, I was a flyer myself, during the war! **Miller:** It doesn't matter. We're taking off now. Goodbye Paris! Soon we'll be arriving in New York.

Lesson Four

Prof. Miller: Oh, how happy I am to be home again! When I was in Paris— **Mrs. Miller:** Wait a little bit, dear. I'm preparing the dinner (literally: evening meal). **Miller:** Yes, but I only wanted to say that in my hotel— **Mary:** Father, George took my new comb and doesn't want to give it back! **Mrs. Miller:** Give your sister her comb, George. **George:** I don't have it. **Mary:** Of course he has it. He's always taking my things! **Miller:** Listen, something funny happened in the taxi, when I— **George:** When are we going to eat? **Mrs. Miller:** The meal is almost ready. Are your hands clean? **Mary:** No, they aren't clean! Look how dirty they are. They were dirty during lunch, too! **Mrs. Miller:** Go and wash your hands, George. And hurry, do you understand? We're going to start to eat now. **Miller:** That reminds me of something. After my report to the conference— **Mrs. Miller:** Sit down, dear. You can tell us all about Paris later on. **Mary:** Oh, I almost forgot. Right after dinner I have to go visit a girlfriend. We have a very important exam at the university tomorrow, and we have to study for it. **Mrs. Miller:** Fine. But come back early. Where is your brother? Ge-orrr-ge! Where are you? **George:** I'm coming. But I'm not hungry. I already ate at Henry's house. Can I go in the living room? I want to watch an important soccer game on TV. **Miller:** But don't you want to hear about my flight in a big jet plane, and about the pretty parks, and— **George:** Later on, Father, they're already starting to play. **Miller:** Well, dear, at least you'll get a kick out of (literally: burst out laughing about) the man who sat next to me in the jet. Just think, he was a flyer himself during the war, but— **Mrs. Miller:** Oh, I'm very sorry, but I have to go out now. I promised to help a client correct legal papers. I'm already late. You'll find some cake in the refrigerator. So long!

Lesson Five

Mrs. Miller: Good morning, Mary. How are you? **Mary:** In fact, not very well. I'm afraid I'm a little bit sick. My throat hurts like everything. **Mrs. Miller:** Too bad. I'm sorry. Do you want to see (literally: visit) the doctor? **Mary:** No, no. I think it's not important. If I don't go to the exam, they'll certainly think I didn't study, and wasn't ready for it. **Mrs. Miller:** Maybe you're right, but good health is more important than a hundred exams. **George:** I know why she's sick. Yesterday, when it was raining cats and dogs, she was out walking without a coat. She always does that, even when it's snowing! **Mary:** George! Do you have to tell the whole world everything about me? **George:** She was smoking cigarettes with Henry's sister, too. **Mary:** You— you— bad boy! Just wait, I'll teach you how to act! **Mrs. Miller:** Mary, you go to Doctor Smith right after the exam. He's very capable, and he knows your father well. He won't be angry if you visit him in his home after school hours. He'll certainly make you well again very quickly. **Mary:** If you insist. But I don't know his address. Where does he live? **Mrs. Miller:** He lives on the hill by 37th Street, in the beautiful house on the left side. **Mary:** Ah yes, I know. **George:** Ask him to examine your head, too. There must be a brain in it, somewhere. **Mary:** I'll examine *your* head, if you don't watch out! **Mrs. Miller:** (That's) enough! I advise you both to watch your tongues. George, isn't there something good on television? **George:** It's broken down. **Mrs. Miller:** Broken down? What's the problem? **George:** I don't know. I just opened the cover a little bit, and hid my new knife in it. There was a big flash, and now it doesn't work. **Mrs. Miller:** Oh, no! Now I think I'm going to be sick, too!

Lesson Six

Mary: What a pretty car! Whose is it? **Charles:** Actually, my father bought it just yesterday. Get in! Let's drive around a little bit and then I'll drive you home. **Mary:** Do we have time? What time is it? **Charles:** Just 5:45. Let's go! I'll even hold the door for you. **Mary:** Well, OK. Wait, I'll put my books in the trunk. But Charles, I didn't know you knew how to drive! **Charles:** Oh, it's easy to drive a car. You just have to sit behind the wheel, turn the key, and steer. **Mary:** I very (much) like the smell of a new car. Look, even the ash trays are empty. I hope you have enough gas? **Charles:** Of course. I just filled the gas tank. Oh, there's the freeway. Let's see how fast it will go! **Mary:** Watch out, there's a lot of traffic there. Not too fast. Charles, be more careful! **Charles:** Man! We've already got a policeman behind us! He wants me to stop. **Policeman:** Good evening, young man. Will you please show (me) your license? **Charles:** My—er, I mean—**Policeman:** That you don't have a license? Well, that's an important offense. Did you know you were driving 72 miles an hour while the speed limit is 55? Well? Why don't you answer? Don't you speak English? **Mary:** Don't worry, Charles. I'll visit you every week and send you a cake with a saw in it.

Lesson Seven

Mr. Ballard: Good day to you, Mrs. Miller! How can I serve you today? **Mrs. Miller:** Good day, Mr. Ballard. I have a long list here. First, I need 2 kilograms of potatoes. How much do they cost? **Ballard:** 60¢ a kilogram. **Mrs. Miller:** Ouch! How the prices keep going up. Well, give me one dollar's worth. Give me a dozen eggs, too. And a bottle of milk. **Ballard:** Very well. And I have some really pretty apples today. Do you want a few? **George:** Give (us) two dollars' worth, also a box of cookies, also that big box of candy, also—**Mrs. Miller:** (That's) enough, George! We don't need apples, nor cookies, nor candy. Behave yourself more properly, or I'll send you home. **Ballard:** Don't blame the boy, Mrs. Miller. Allow me to give you an apple apiece, as a gift. I see there are only a few left. **Mrs. Miller:** Well, many thanks, Mr. Ballard. What do you say, George? **George:** Can I have the cookies too? **Ballard:** (Laughs.) That reminds me. Did you hear about the crime that just occurred at the supermarket across the street? **Mrs. Miller:** Heavens! What crime? **Ballard:** Some young thief went in and wanted to take all their money. But a policeman came in just then, and the young fellow took to his heels. They're looking for him everywhere, but so far (literally: until now) he's nowhere to be found. **George:** Do you know what I'd do if he came here? **Ballard:** No, George, what would you do, then? **George:** I'd hit him on the head with one of these tin cans, then I'd tie him up with some of your cord, then I'd call the police. **Ballard:** Yes, I believe you would do that. Just for that, I want to give you something else. Here. Take the cookies. **Mrs. Miller:** Well, George, what do you say to that? **George:** Can I have the candy too?

Lesson Eight

Mrs. Miller: Hello? **Feminine Voice:** Hello. I want to talk with Pete. **Mrs. Miller:** Who? Pete? Probably you have the wrong number. **Voice:** Isn't that Prof. Peter Miller's house? **Mrs. Miller:** Yes, but—**Voice:** Would you please tell Pete, then, that Liz is on the phone. **Mrs. Miller:** Well, Liz, the professor hasn't come back from the university yet. **Voice:** Oh, too bad. I'm only in town for a few hours,

and because he gave me his number, and said if I ever came to Chicago— **Mrs. Miller:** Wait a minute, I hear him at the door now. **Prof. Miller:** Hi, Darling. What's going on? Why are you looking at me like that? **Mrs. Miller:** One of your many (female) admirers wants to speak with you, "Pete." **Miller:** Are you joking? Who could that be? Hello? **Voice:** Pete! Hello! Do you know who this is? **Miller:** Probably one of my (female) students, but— **Voice:** It's Liz! The stewardess on the plane to Paris! **Miller:** Ah yes, Miss Larsen, of course. How are you, Liz? **Voice:** Thank you, very well. Stopping here between flights, I decided to call you. Isn't that a nice surprise? **Miller:** Yes, it certainly is a surprise. Well, Liz, it would be nice to see you again. Would you like to come to our house right away and have supper with us? I'm sure my wife has prepared a very nice meal and we can have an interesting conversation. **Voice:** Pete! Could I? I'll be very happy to do that. **Miller:** Then come! We eat at six. It's now 5:30. You have just 30 minutes. **Mrs. Miller:** Wait, dear, I— **Miller:** (Sh!) Fine, we'll see you soon. Until then! **Voice:** So long! **Miller:** (To Mrs. M.) But Darling, why are you looking at me like that? Are you mad at me? What have I done? **Mrs. Miller:** First of all, you invited that young woman to have supper with us and didn't ask me beforehand. Secondly, you were probably flirting with her on the plane. **Miller:** Sweetheart, please! The whole thing is ridiculous. A simple misunderstanding. Let's change the subject. I have an enormous appetite. What do we have for supper? **Mrs. Miller:** Nothing! Have you forgotten? Today it's *your* turn to prepare supper!

Lesson Nine

Prof. Miller: What good food! Now I can't eat any more. I'm full. **Mrs. Miller:** Me, too. The pork was excellent, wasn't it? We certainly aren't hungry for dessert, are we? **Mary:** Shall we drink one cup of coffee perhaps? Or do you prefer tea? **George:** I don't want *either* coffee or tea! I want to have dessert. The biggest (one), with lots of ice cream and whipped cream and chocolate and— **Mrs. Miller:** Oh, George! Where do you find so much room? You didn't even leave (any) crumbs on your plate. **Miller:** What time is it? Maybe we have time to see a movie? **Mrs. Miller:** Oh, yes! There's a film very (much) worth seeing at the Fox movie theater now. It's really romantic. It's about a sweet young girl who has come from a small village to New York, where she finds a young dancer who doesn't know that she is really the daughter of an important producer of stage plays on Broadway. They fall in love, and— **George:** Can't we go to the Varsity? They have a movie there about flying saucers (literally: little flying plates), and here come (some) strange men from outer space, and they look like huge mosquitos, and— **Mary:** Be quiet, George! I don't want to hear even one word further about those stupid mosquitos. Besides, I want to see that new movie about a band of young musicians who have to go to San Francisco where they are going to play a big concert, but they're kidnapped by gangsters, who— **Miller:** Wait, I was thinking about that hit movie about the boxer who's beaten all his opponents, and now he has to fight (literally: box against) the champion, but just then he found out that while he was away training for the boxing match his fiancee had fallen in love with a man who is a police detective. Well, a few crooked gamblers that the detective wants to catch suggest to the boxer that he— **Mrs. Miller:** Look, dear ones, if we don't decide right away and go buy our tickets, we'll end up seeing *none* of these movies. **Miller:** Yes, let's hurry. I don't like to arrive at a movie theater in the middle of a

movie. Waiter! Bring our bill, please. **Waiter:** Yes, Sir. Here it is. **Miller:** And here is your money. **Waiter:** Thank you, Sir. Will you need a taxi? **Miller:** Oh no, we can walk. Well, how shall we make our decision about the movie? **Mary:** Since we don't have a lot of time, I suggest that we go to the nearest movie theater, whichever it is. **Mrs. Miller:** OK, I agree. I think there's a movie theater just across the street. Open the door, Mary, and read the sign. **Mary:** Oh, no! It's "The Mosquitos from Outer Space"!

Lesson Ten

Announcer: Your attention, please, Ladies and Gentlemen. European Airways announce the arrival of their flight No. 298 from London and Paris. Passengers will exit by gate 6 for Customs and Immigration inspection. Thank you. **Prof. Miller:** Pardon (me), Sir. You're the Customs man, aren't you? I'm waiting for a friend whose arrival was just announced. He doesn't speak the English language very well. May I wait (for him) here? It's possible that I'll be able to interpret for you. **Inspector:** I'm sorry, Sir. It's not permitted to stay here. You'll have to stand on the other side of the barrier. But if I should need help, then I would call you. **Miller:** Fine. Thanks. Ah, here he comes now. Mr. Dupont! Welcome to the United States! How are you? Did you have a good flight? It's good to see you again. **Inspector:** One moment. I have to ask (literally: make) you a few questions. Could I see your passport? **Dupont:** What? I don't understand. What does he want? **Miller:** He's asking for your passport. **Dupont:** Oh, of course. Here it is. **Inspector:** Thanks. What is your name? **Dupont:** What? My name? Robert Dupont. **Inspector:** When were you born? **Dupont:** ??? **Miller:** He's asking your age. **Dupont:** I'm 52. My birthday is the fifth of this month. **Inspector:** Are you married? **Dupont:** Please? **Miller:** Inspector, he has a charming wife and three pretty children. **Inspector:** How long will you be staying in the U.S.A., Mr. Dupont? **Dupont:** How long? In the U.S.A.? Only two weeks, unhappily. **Inspector:** Is that all of your baggage? **Dupont:** Yes, that baggage belongs to me. Look, my name is stamped on it. **Miller:** No, he's wondering if you have (any) other baggage besides that. **Dupont:** Oh, I misunderstood. Excuse me. No, that's all of it (literally: the whole thing, "the lot"). I have nothing else at all. **Inspector:** All right. Here's your passport. Please sign this slip. Thanks. You may pass. And thanks to your friend for the interpreting. **Miller:** Don't mention it! It was my pleasure. Well, Bob, wouldn't it be a lot easier for the travellers, if all the customs and immigration inspectors could speak Esperanto? **Dupont:** My young friend! Allow me to correct that remark somewhat. It would be much easier for the whole world, if everyone could speak Esperanto. Do you agree?

Key to the Exercises

Lesson One

Ex. #1: 2. Jes, la blua birdo estas tre amuza. 3. Jes, ĝi estas granda honoro por li. 4. Jes, li venis de la loka klubo. 5. Jes, la longa boato estas tie. 6. Jes, lia granda familio estas en Parizo. 7. Jes, li estas ĉe internacia konferenco. 8. Jes, ĝi ankaŭ estas multa laboro. 9. Jes, tio estas lia amuza ideo.

Lesson Two

Ex. #1: 2. Ĉu la letero venis de Mario? 3. Ĉu la dentisto estas prezidanto de la klubo? 4. Ĉu tio estas tre granda honoro? 5. Ĉu Karlo devas rapidi nun? 6. Ĉu la pipo estas tre amuza? 7. Ĉu mia kato estas ĉe granda internacia konferenco? 8. Ĉu lia familio estas ĉe la klubo? 9. Ĉu ĝi estas multa laboro? 10. Ĉu la birdo estas tre amuza? **Ex. #2:** 2. Ne, la instruisto iris al Parizo hieraŭ. 3. Ne, mi iris al la klubo hieraŭ. 4. Ne, la dentisto decidis hieraŭ. 5. Ne, la prezidanto estis hejme hieraŭ. 6. Ne, mi devis rapidi hieraŭ. 7. Ne, mia patro memoris hieraŭ. 8. Ne, li iris al la universitato hieraŭ. **Ex. #3:** 2. Jes, mi devis decidi hieraŭ. 3. Jes, mi devis labori ĉe la universitato. 4. Jes, mi devis rapidi al Parizo. 5. Jes, mi devis resti hejme hieraŭ. 6. Jes, mi devis iri al la dentisto hodiaŭ. **Ex. #4:** 2. Jes, mi volis decidi hieraŭ. 3. Jes, mi volis labori ĉe la universitato. 4. Jes, mi volis rapidi al Parizo. 5. Jes, mi volis resti hejme hieraŭ. 6. Jes, mi volis iri al la dentisto hodiaŭ.

Lesson Three

Ex. #1: 2. Ne, la letero estis mallonga. 3. Ne, li amas ŝin malmulte. 4. Ne, la raporto estis malvera. 5. Ne, la takcio estas malrapida. 6. Ne, mia kato estas malgranda. 7. Ne, la vetero estis malvarma hieraŭ. 8. Ne, Parizo estas granda urbo. 9. Ne, la raporto estas longa. 10. Ne, tio estas multa laboro. **Ex. #2:** 2. Ne, sed mi vidis la fratinon. 3. Ne, sed mi vidis la dentistinon. 4. ...la virinon. 5. ...la sinjorinon. 6. ...Sinjorinon Adams. 7. ...la instruistinon. 8. ...la muzikistinon. 9. ...la edzinon. 10. ...la laboristinon. **Ex. #3:** 2. Ne, mi ne ricevis la leteron. 3. Ne, mi ne venis en takcio. 4. ...iris al la klubo. 5. ...satis la lernejon. 6. ...estis bakisto. 7. ...havis katon. 8. ...satis la muzikon. 9. ...iris Parizon hieraŭ. 10. ...falis sur la plankon. 11. ...vidis la libron.

Lesson Four

Ex. #1: 2. Ne, ĝi estas mia kato. 3. Ne, ĝi estas mia ĵurnalo. 4. ...mia poŝto. 5. ...mia takcio. 6. ...mia pipo. 7. ...mia tablo. 8. ...mia domo. **Ex. #2:** 4. Ne, tio estas la ĵurnalo de Prof. Miller. 5. Ne, tio estas la kato de la bakisto. 6. ...la libro de Mario. 7. ...la domo de la taksiisto. 8. ...la kombilo de ŝia patrino. 9. ...la letero de lia fratinon. 10. ...la hejmo de la muzikisto. **Ex. #3:** 2. Ne, tri lingvistoj flugis Parizon. 3. Ne, kvar leteroj venis en la poŝto. 4. Ne, kvin katoj iris en la domon. 5. Ne, ses dentistoj iris al la konferenco. 6. Ne, sep takcioj rapidis al la klubo. 7. Ne, ok instruistoj estis en la lernejo. 8. Ne, nau laboristoj estis ĉe la kunveno. 9. Ne, dek poštistoj iris al kafejo. **Ex. #4:** 3. Ankaŭ vi trovu takcion, mi petas. 4. Ankaŭ vi helpu la novajn najbarojn, mi petas. 5. Ankaŭ vi aĉetu novan domon,... 6. Ankaŭ vi donu bonan libron al la klubo,... 7. Ankaŭ vi iru Parizo,... 8. Ankaŭ vi invituj lin al la klubo,... 9. Ankaŭ vi promenu en la urbo,... 10. Ankaŭ

vi vendu ĉion en la domo,.... 11. Ankaŭ vi aĉetu novan kombilon,... 12. Ankaŭ vi invitu du bonajn ĵurnalistojn al la konferenco,.... 13. Ankaŭ vi pensu pri ŝia nova ideo,.... 14. Ankaŭ vi fermu la pordon dum la kunveno,.... **Ex. #5:** 2. Ne, la lingvistoj mem donis la raporton. 3. Ne, la instruisto mem redonis la libron. 4. Ne, mia patrino mem iris al la vendejo. 5. Ne, la ĵurnalistoj mem aĉetis kafon. 6. Ne, la klubanoj mem fermis la pordon.

Lesson Five

Ex. #1: 2. Karlo diris, ke la instruisto ne venos hodiaŭ. 3. S-ro Adams diris, ke li neniam estis en Parizo. 4. La dentisto diris, ke mi havas tre malbonajn dentojn. 5. Prof. Miller diris, ke li kredas, ke baldaŭ neĝos. 6. La bakisto diris, ke li ne memoras. 7. La instruisto diris, ke oni ne povas fumi tie. 8. S-ino Adams diris, ke certe pluvos. 9. La prezidanto diris, ke estas tempo fermi la kunvenon. 10. La profesoro diris, ke mi tre bone lernas Esperanton. **Ex. #2:** 2. . . . kvindek tri raportoj. 3. . . . sepdek kvin libroj. 4. . . . sepdek sep bovinoj. 5. . . . cent viroj. 6. . . . kvindek unu jetoj. 7. . . . okdek matĉoj. 8. . . . tridek ses parkoj. 9. . . . naudek nau robloj. 10. . . . kvindek hoteloj. 11. . . . naudek kvin dentistoj. 12. . . . sepdek ses novaj amikoj. 13. . . . dudek kvin malbonaj kukoj. 14. . . . tridek du amuzaj faktoj. 15. . . . naudek ses gravaj avantaĝoj. **Ex. #3:** 2. Ne, mi estas en la unua jaro ĉe la universitato. 3. Ne, tio estas la dudek-tria raporto al la konferenco. 4. Ne, tio estas la tridek-naŭa kunveno de la klubo. 5. Ne, mi ricevis mian naudek-naŭan honoron. 6. Ne, tio estis mia dudek-sepa letero de ŝi. 7. Ne, tio okazis dum mia kvardeksesa flugo al Parizo. 8. Ne, hodiaŭ estas la naudek-kvina tago. 9. Ne, mi televidas la dek-naŭan matĉon. 10. Ne, mi estis en la Dudek-unua Armeo. **Ex. #4:** 3. Ne, oni feliĉigis lin hieraŭ. 4. Ne, oni beligis ĝin hieraŭ. 5. Ne, oni purigis ĝin hieraŭ. 6. Ne, oni memorigis lin pri ĝi hieraŭ. 7. Ne, oni varmigis ĝin hieraŭ. 8. Ne, ŝi longigis ĝin hieraŭ. 9. Ne, oni iomete grandigis ĝin hieraŭ. 10. Ne, oni bonigis ilin hierau. **Ex. #5:** 2. Jes, oni ridegis pri mia amuza raporto. 3. Jes, ni havis ventegon en la urbo hieraŭ. 4. . . . mi devos laboregi ĉe la vendejo nun. 5. . . . Parizo estas urbego. 6. . . . la matĉo de futbalo estis bonega. 7. . . . la kuko en la fridoj estis malvarmega. 8. . . . la doktoro havas grandegan hejmon. 9. . . . pluvegis hieraŭ. 10. . . . ŝi diris, ke liaj manoj estas malpuregaj. **Ex. #6:** 2. Ne, ne mi instruis Esperanton al Karlo. 3. Ne, ne mi ridis pri lia raporto. 4. Ne, ne mi diris, ke pluvos. 5. Ne, ne mi helpis S-inon Adams fini la robon. 6. Ne, ne mi iris hieraŭ al la dentisto. 7. Ne, ne mi fermis la kunvenon. 8. Ne, ne mi iris al la laborejo en taksio. **Ex. #7:** 2. Mi vidis Marion ankaŭ en nia lernejo! 3. La dentisto ridegis ankaŭ en la klubo! 4. Oni vendis ĉion ankaŭ en la kafejo! 5. La ventego malpurigis ankaŭ la bakejon! 6. Oni kunvenis ankaŭ en nia domo! 7. La poštisto falis ankaŭ sur la strato! 8. Du taksioj rapidis ankaŭ al la poštajo! 9. Li lernis pri tio ankaŭ en la universitato! **Ex. #8:** 2. Ne, sur mia strato estas nur dometoj. 3. Ne, ni havis nur venteton en la urbo hieraŭ. 4. . . . Prairieville estas nur urbeto. 5. . . . la vetero en Ĉikago estas nur varmeto nun. 6. . . . la malgranda birdo povis nur flugeti. 7. . . . la tagmanĝo estis nur varmeta. 8. . . . estas nur saloneto en mia domo. 9. . . . mi devis nur studeti por la ekzameno. 10. . . . estas nur montetoj apud la urbo. **Ex. #9:** 1. konas 2. scias 3. scias 4. konas 5. scias 6. scias 7. konas 8. konas...scias 9. konas 10. scias

Lesson Six

Ex. #1: 2. ...estas pli bona dentisto ol Doktoro Adams. 3. ...havas pli grandan fridujon ol via familio. 4. ...flugis en pli granda jeto ol Mario. 5. ...ludas futbalon pli bone ol via patro. 6. ...loĝas en pli granda domo ol S-ro Smith. 7. ...havas pli belan salonom ol Karlo. 8. ...parolas Esperanton pli bone ol S-ino Miller. 9. ...havas pli purajn manojn ol via frato. 10. ...estas pli kapabla ol la nova instruisto. **Ex. #2:** La ĉejo de la kompanio volas, ke mi lernu la tutan raporton. 3. La familio de Mario deziras, ke mi flugu al Nov-Jorko kun ŝi. 4. Mia instruisto proponas, ke mi faru la laboron hejme. 5. Oni postulas, ke mi ne fumu en la lernejo. 6. Karlo petas, ke mi televidu la matĉon kun li. 7. La klubo volas, ke mi estu la prezidanto. 8. La doktoro konsilas, ke mi studegu por la ekzameno. 9. La parizano petegas, ke mi helpu lin. 10. Mia patro insistas, ke mi ne parolu al li nun. **Ex. #3:** 2. Mi plej bone lernu la tutan raporton. 3. Mi plej bone flugu al Nov-Jorko kun Mario. 4. Mi plej bone faru la laboron hejme. 5. Mi plej bone ne fumu en la lernejo. 6. Mi plej bone televidu la matĉon kun li. 7. Mi plej bone estu la prezidanto. 8. Mi plej bone studegu por la ekzameno. 9. Mi plej bone helpu la parizanon. 10. Mi plej bone ne parolu al li nun. **Ex. #4:** 2. Ne, mia jeto ekflugos je la naŭa kaj duono. 3. ...oni finis la raporton je la sesa kaj tri kvaronoj. 4. ...ili ekludis la matĉon je la deka kaj kvindek minutoj. 5. ...Si finis la robon je la unua kaj duono. 6. ...mi volas iri al la vendejo je la kvina. 7. ...li televideos la matĉon je la dua kaj duono. 8. ...vi revenu je la tria kaj kvardekkvin. 9. ...mia patro falis je kvarono post la sepa. 10. ...la armeo atakos je la dekunua.

Lesson Seven

Ex. #1: 2. Dudek viroj estis ĉe la dentisto. 3. Karlo volis havi multajn kukojn. 4. Nur du horoj restas. 5. Kvarona horo restas. **Ex. #2:** 2. Li volas unu glason da akvo. 3. Si aĉetis du funtojn da sukero. 4. Ili lernis grandan nombron da lecionoj. 5. Mi bezonas ok kilogramojn da terpomoj. 6. La doktoro bezonis multe da tempo por resanigi ŝin. 7. Estas iomete da pano en la domo. 8. Li havas kelke da fratinoj. 9. Si fumas nemulte da cigaredoj ĉiutage. 10. Estas pli ol du boteloj da lakto en mia fridujo. **Ex. #3:** 2. Nur unu el niuj instruistoj iris al la konferenco. 3. Kelkaj el la terpomoj estas bonaj. 4. Pli ol dek el la viroj parolas angle. 5. Li invititis dekduon el la virinoj. 6. Georgo mangis multajn el la kukoj. 7. Mi scias pli multajn el la vortoj nun. **Ex. #4:** 1. Li diris, ke tio estas.... 2. Si demandis, ĉu mi volas.... 3. Ili trovis la monon en la loko, kie la junulo.... 4. Oni ridetis, kiam mi legis.... 5. La knabino, kiun mi amas, estas.... 6. La homoj, kiuj venas de Eŭropo, parolas.... 7. Si diris, ke la prezoj.... 8. La raporto, kiun vi legis,.... 9. La poŝto, kiun mi ricevis hieraŭ,.... 10. La letero, kiuj venis,.... **Ex. #5:** 2. Bonvolu meti la sukeron en la sukerujon. 3. Bonvolu meti la benzinon en la benzinujon. 4. Bonvolu meti la monon en la monujon. 5. Bonvolu meti la panon en la panujon. 6. Bonvolu meti la cindrojn en la cindrujon. 7. Bonvolu meti la lakteton kaj la ovojn en la fridujon. **Ex. #6:** 2. Jes, efektive mi vidas tutan boataron. 3. ...mi vidas tutan birdaron. 4. ...mi vidas tutan jetaron. 5. ...mi vidas tutan arbaron. 6. ...mi vidas tutan libraron.

Lesson Eight

Ex.#1: 2. Mi vidis min en la spegulo. 3. Mario vidis sin en la spegulo. 4. Vi vidis vin en la.... 5. La nova edzo vidis sin en la.... 6. Mia patro vidis sin en la.... 7. La amuzo junulo vidis sin en la.... 8. Ili vidis sin en la.... 9. Miaj amikoj vidis sin en la.... 10. Ŝia pli juna frato vidis sin en la.... 11. Oni povis vidi sin en la....
Ex. #2: 2. Ĉu vi bonvolus fari mian hejman laboron kun mi? 3. Ĉu vi bonvolus plenigi la benzinujon kun mi? 4. Ĉu vi bonvolus viziti la doktoron kun mi? 5. Ĉu vi bonvolus purigi la novan aŭton kun mi? 6. Ĉu vi bonvolus paroli al la profesoroj kun mi? 7. Ĉu vi bonvolus kaŝi la tranĉilon kun mi? 8. Ĉu vi bonvolus instrui Esperanton al la klubo kun mi? 9. Ĉu vi bonvolus flugi al la konferenco kun mi? 10. Ĉu vi bonvolus rigardi en la spegulo kun mi? **Ex. #3:** 2. Ĉu ankaŭ mi devus flugi al Parizo? 3. Ĉu ankaŭ mi devus paroli al la instruisto? 4. Ĉu ankaŭ mi devus respondi al lia demando? 5. Ĉu ankaŭ mi devus veturi al Nov-Jorko? 6. Ĉu ankaŭ mi devus meti miajn librojn en la kofrujon? 7. Ĉu ankaŭ mi devus lerni Esperanton? 8. Ĉu ankaŭ mi devus skribi al la policano? 9. Ĉu ankaŭ mi devus iri al ŝia hotelo? 10. Ĉu ankaŭ mi devus aĉeti la ĵurnalon ĉiusemajne? **Ex. #4:** 2. Ĉu ankaŭ mi povus veturi al Parizo? 3. Ĉu ankaŭ mi povus paroli al la instruisto? 4. Ĉu ankaŭ mi povus respondi al lia demando? 5. Ĉu ankaŭ mi povus veturi al Nov-Jorko? 6. Ĉu ankaŭ mi povus meti miajn librojn en la kofrujon? 7. Ĉu ankaŭ mi povus lerni Esperanton? 8. Ĉu ankaŭ mi povus skribi al la policano? 9. Ĉu ankaŭ mi povus iri al ŝia hotelo? 10. Ĉu ankaŭ mi povus aĉeti la ĵurnalon ĉiusemajne? **Ex.#5:** 2. La studento estas mia frato. 3. La laboranto estas mia frato. 4. La aŭskultanto estas mia.... 5. La instruanto estas mia.... 6. La stiranto estas mia.... 7. La manĝanto estas mia.... 8. La ludanto estas mia.... 9. La rigardanto estas mia.... 10. La esperanto estas mia.... **Ex. #6:** 2. Ho jes, ĉiu el la junulo fine revenis. 3. Ho jes, ĉiu el la fremdutoj fine revenis. 4. Ho jes, ĉiu el la gravuloj.... 5. Ho jes, ĉiu el la feliculoj.... 6. Ho jes, ĉiu el la malsanuloj.... 7. Ho jes, ĉiu el la novuloj.... 8. Ho jes, ĉiu el la prudentuloj.... 9. Ho jes, ĉiu el la kapabluloj.... 10. Ho jes, ĉiu el la amuzuloj.... **Ex. #7:** 2. Ne, mi malamas la laboradon. 3. ...mi malamas la korespondadon. 4. ...mi malamas la kantadon. 5. ...mi malamas la promenadon. 6. ...mi malamas la paroladon. 7. ...mi malamas la bakadon. 8. ...mi malamas la flugadon. 9. ...mi malamas la instruadon. 10. ...mi malamas la studadon. 11. ...mi malamas la lernadon.

Lesson Nine

Ex. #1: 2. Jes, mi aŭdas la kantintan junulinon. 3. Jes, mi rigardas la flugantan birdon. 4. Jes, mi konas la manĝintan viron. 5. Jes, mi resanigos la falintan birdon. 6. Jes, mi konas la parolontan viron. 7. Jes, mi helpos la atakontan armeon. 8. Jes, mi bezonis la falintan botelon. 9. Jes, mi deziras la restontan monon. 10. Jes, mi serĉas la forkurintan rabiston. **Ex. #2:** 2. La manĝonto estas mia patro. 3. La reveninto estas mia patro. 4. La forironto estas mia patro. 5. La vokinto estas mia patro. 6. La restinto estas mia patro. 7. La veturinto estas mia patro. 8. La ludonto estas mia patro. 9. La respondinto estas mia patro. 10. La petinto estas mia patro. 11. La laboronto estas mia patro. 12. La flugonto estas mia patro. **Ex. #3:** 3. Je la deka mi estis skribinta.... 4. Je la naŭa kaj kvindek mi estis skribanta.... 5. Je la oka kaj dudek mi estis skribonta.... 6. Je la naŭa kaj kvardek mi estis skribinta.... 7. Je la oka kaj kvardek-kvin mi estis skribanta.... 8. Je la oka kaj dek-kvin mi estis skribonta.... 9. Je la naŭa kaj kvindek mi estis skribinta.... 10. Je la naŭa kaj dek

mi estis skribanta.... **Ex. #4:** 2. Je la kvara mi estos fluginta al Nov-Jorko. 3. Je la dua kaj dek-kvin mi estos flugonta al Nov-Jorko. 4. Je la tria kaj dek mi estos fluganta.... 5. Je la dua kaj dudek-kvin mi estos flugonta.... 6. Je la tria kaj kvardek-kvin mi estos fluginta.... 7. Je la tria kaj tridek-kvin mi estos fluginta.... 8. Je la dua mi estos flugonta.... 9. Je la tria kaj kvardek mi estos fluginta.... 10. Je la dua kaj kvardek mi estos fluganta.... **Ex. #5:** 2. Jes, kompreneble, ĉar ĝi estas vere aĉetinda. 3. Jes, kompreneble, ĉar ĝi estas vere lerninda. 4. ...ĉar ĝi estas vere memorinda. 5. ...ĉar ĝi estas vere uzinda. 6. ...ĉar ĝi estas vere dezirinda. 7. ...ĉar ĝi estas vere studinda. 8. ...ĉar li estas vere koninda. 9. ...ĉar ĝi estas vere vidinda. **Ex. #6:** 2. ...ĝi ne estis mangےbla. 3. ...ĝi ne estis vendebla. 4. ...ĝi ne estis lernebla. 5. ...ĝi ne estis memorebla. 6. ...ĝi ne estis trinkebla. 7. ...ĝi ne estis aûdebla. 8. ...ĝi ne estis trovebla. 9. ...ĝi ne estis televidebla.

Lesson Ten

Ex. #1: 4. Je la dudeka de septembro mia nova domo estis konstruata. 5. Je la dudek-dua de oktobro mia nova domo estis konstruita. 6. Je la oka de aŭgusto mia nova domo estis konstruota. 7. Je la dek-naŭa de septembro mia nova domo estis konstruata. 8. Je la kvina de oktobro mia nova domo estis konstruita. 9. Je la dek-unua de septembro mia nova domo estis konstruata. 10. Je la tridek-unua de aŭgusto mia nova domo estis konstruota. **Ex. #2:** 4. Je la naŭa kaj dek-kvin, la kunveneo de nia klubo estos purigata. 5. Je la oka kaj kvardek-kvin, la kunveneo...estos purigata. 6. Je la deka, la kunveneo...estos purigata. 7. Je la naŭa kaj dudek, la kunveneo...estos purigata. 8. Je la sepa kaj dudek-kvin, la kunveneo...estos purigata. 9. Je la sesa kaj kvardek-kvin, la kunveneo...estos purigata. 10. Je la naŭa kaj kvin, la kunveneo...estos purigata. **Ex. #3:** 3. La kunveneo estos purigita je lundo. 4. La aŭtomobilo estis vendita hieraŭ. 5. La televideo estis inventita en 1923. 6. La polico estis vokita je la kvina. 7. La krimulo neniam estis ligita. 8. La rabisto estis trovita en la vendejo. 9. La kofro estos metita en la kofrujon. 10. La polico estis sciigita per telefono. **Ex. #4:** 3. Diru al Paŭlo ion ajn. 4. Baku la kukon iel ajn. 5. Serĉu la krimulon ie ajn. 6. Donu al la ĉefo ion ajn. 7. Metu miajn ajojn ien ajn. 8. Skribu la leteron iam ajn. 9. Sendu al la vendejo iun ajn.

A SELECTED BIBLIOGRAPHY

This listing of important source materials in English is chiefly drawn, with thanks, from H. S. Tonkin's exhaustive *Esperanto and International Language Problems: A Research Bibliography*, 4th ed., revised (Washington: Esperantic Studies Foundation) 1977.

I. Linguistics—Language, Language Learning, and Language Problems

- Abrahams, R. D. and R. C. Troike. *Language and Cultural Diversity in American Education*. Englewood Cliffs, N. J.: Prentice Hall, 1972.
- Deutsch, K. W. *Nationalism and Social Communication*. Cambridge, Mass.: M.I.T. Press, 1953.
- Dodge, James W., ed. *The Case for Foreign Language Study: A Collection of Readings*. New York: Modern Language Association of America, 1971.
- Esperantic Studies Foundation. *The American Lag in Solving the Language Problem*. Washington: Esperantic Studies Foundation, 1969.
- Fishman, J. A. *Sociolinguistics: A Brief Introduction*. Rowley, Mass.: Newbury House, 1971.
- . *Language and Nationalism*. Rowley, Mass.: Newbury House, 1973.
- . *Language Problems of Developing Nations*. New York: Wiley, 1968.
- Goldberg, Isaac. *The Wonder of Words*. New York: Appleton-Century, 1938.
- Graves, Mortimer. "The Language Barrier to International Understanding." *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 250 (1947), 12–16.
- Haugen, E. and M. Bloomfield, eds. *Language as a Human Problem*. New York: Norton, 1974.
- Hymes, Dell, ed. *Language in Culture and Society*. New York: Harper and Row, 1964.
- Lapenna, Ivo. *The Language Problem in International Relations*. Centre for Research and Documentation on the World Language Problem (London and Rotterdam). Document CRD A/II/5, rev. ed., 1972. CRD documents are available from ELNA or the World Esperanto Association.
- Makkink, G. F. *The World Communication Problem*. CRD document A/II/3, 1970.
- Mencken, H. L. *The American Language*. 4th ed., New York: Knopf, 1936.
- Modern Language Association. *International Bibliography*. New York: Modern Language Association of America, published annually.
- Parker, W. R. *The Language Curtain and Other Essays on American Education*. New York: Modern Language Association of America, 1966.
- Pei, Mario. *The Story of Language*. New York: Mentor, 1949.
- . *The Story of English*. 1952; rpt. New York: Fawcett, 1965.
- Sollenberger, H. E. "Does Everybody There Speak English?" *Publications of the Modern Language Association of America*, 77 (1962), 23–27.
- Steiner, George. *After Babel: Aspects of Language and Translation*. London: Oxford University Press, 1975.
- Tamers, M. A. "The Language Gap: Must We All Speak English?" *Bulletin of the Atomic Scientists*, March 1971, 38–40.

II. Interlinguistics—The Search for Solutions

- Auld, William. "Esperanto as a Literary Language." CRD D/I/3, 2nd ed., 1964.
- _____. "The International Language as a Medium for Literary Translations." CRD 6-3, 1960.
- _____. "The Development of Poetic Language in Esperanto." *Esperanto Document 4-A*, 1976. Esperanto Documents are available from the World Esperanto Association.
- _____. *Myth and Fact About Esperanto*. CRD document A/IV/7, 1964
- Boulton, Marjorie. *Zamenhof, Creator of Esperanto*. London: Routledge, 1960.
- _____. "Zamenhof." *The Encyclopedia Britannica*, 14th ed.
- Centre for Research and Documentation on the World Language Problem. *Basic Facts about the International Language Esperanto*. 3rd ed., London and Rotterdam: CRD, 1972.
- Clark, W. J. *International Language: Past, Present and Future*. London: Dent, 1907.
- Culbert, S. S. "Remarks on the Semantic Structures of Certain Proposed Interlanguages." *Journal of Communication*, 5 (1955).
- Durrant, E. D. *The Language Problem: Its History and Solution*. Rickmansworth: Esperanto Publishing Company, 1943.
- Eichholz, Rüdiger and Vilma, eds. *Esperanto in the Modern World*. Bailieboro, Ontario: Esperanto Press, 1982.
- Forster, Peter G. *The Esperanto Movement*. The Hague: Mouton, 1982.
- Gilbert, William, trans. D. Charters. *Problems of Languages Planned for International Use*. 1971; available from ELNA.
- Guérard, A. L. *A Short History of the International Language Movement*. New York: Boni and Liveright, 1922.
- Jacob, H., ed. *On the Choice of a Common Language*. London: Pitman, 1946.
- Jespersen, Otto. "Interlinguistics." In *Selected Writings*. London: Allen and Unwin, 1962.
- Johnson, Julia E., ed. *Basic English*. New York: H. W. Wilson, 1944.
- Knowlson, James. *Universal Language Schemes in England and France, 1600–1800*. Toronto: University of Toronto Press, 1975.
- Large, Andrew. *The Artificial Language Movement*. Oxford: Basil Blackwell, 1987.
- Lins, Ulrich. "The Contribution of the Universal Esperanto Association to World Peace." *Esperanto Document 5-A*, 1976.
- Markarian, R. H. M. "The Educational Value of Esperanto Teaching in the Schools." CRD document B/I/2, 1964.
- Ornstein, Jacob. "Passport from Babel." *Texas Quarterly*, 3 (1960).
- Parsons, Lavina M. *An Esperanto Curriculum Guide for Elementary Schools*. San Francisco State College, 1963. Rpt. available from ELNA.
- Pei, Mario. *One Language for the World*. Rpt. New York: Biblo and Tannen, 1968.
- Sadler, Victor and Ulrich Lins. "Regardless of Frontiers: A Case Study in Linguistic Persecution." *Man, Language and Society*. Ed. Samir K. Ghosh. The Hague and Paris: Mouton, 1972.
- Tonkin, H. "Introduction to Esperanto Studies." *Esperanto Document 6A*, 1976.

- Vallon, Doris. "Teaching the Universal Language." *California Teachers Association Journal*, May 1968; rpt. *Congressional Record*, Sept. 17, 1968, p. E8013f.
- Verloren van Themaat, W. A. "Whorfian Linguistic Relativism and Constructed Languages." *International Language Reporter*, No. 3, 15 (1969), 19-24.

III. Textbooks and Dictionaries

- Butler, M.C. *Step by Step in Esperanto*. Orelia (Australia): Esperanto Publishing Co., 8th ed. 1979.
- Butler, M.C. *Esperanto-English Dictionary*. London: British Esperanto Association, 1967.
- Cresswell, John and John Hartley. *Teach Yourself Esperanto*. Sevenoaks: Hodder & Stoughton, 3rd ed. rev. by J. H. Sullivan 1987.
- Fulcher, F. and B. Long. *English-Esperanto Dictionary*. London: British Esperanto Association, Rev. ed. 1985.
- Stuttard, Mason. *The Esperanto Teacher*. Rickmansworth: Esperanto Publishing Co., 1973.
- Wells, J.C. *Jen Nia Mondo* (text and cassette). Middlesex: Group Five Esperanto in Radio and Television, 1975.
- Wells, J.C. *The Esperanto Dictionary*. Sevenoaks: Hodder & Stoughton, 1969.

The following materials in Esperanto are also important for the serious researcher.

IV. Esperanto in Action: Language, History, and Culture

- Auld, W. *Enkonduko en la Originalan Literaturon de Esperanto*. Saarbrucken: Artur E. Iltis, 1979.
- _____, ed. *Esperanta Antologio: Poemoj 1887-1981*. Rotterdam: World Esperanto Association, 1984.
- Boulton, Marjorie. *Ne Nur Leteroj de Plumamikoj*. Stockholm: Sveda Esperanto-Federacio, 1984.
- Gregor, D.B. "La Fontoj de Esperanto." *Scienca Revuo*, 9 (1958), 92-110; rpt. Purmerend: Muusses, n.d.
- Holzhaus, Adolf. *Doktoro kaj Lingvo Esperanto*. Helsinki: Fondumo Esperanto, 1969.
- Kalocsay, K. *Lingvo, Stilo, Formo*. 1931; rpt., with corrections, Oosaka: Pirato, 1970.
- _____, and G. Waringhien. *Plena Analiza Gramatiko de Esperanto*. 5th ed., rev. Rotterdam: World Esperanto Association, 1985.
- _____, and G. Waringhien. *Parnasa Gvidlibro*. 3rd ed., with additions by R. Bernard. Pisa: Edistudio, 1984.
- Kokeny, L. and V. Bleier, eds. *Enciklopedio de Esperanto*. 2 vols. Budapest: Literatura Mondo, 1933-4; repr. Budapest: Hungara Esperanto-Asocio, 1980.
- Kralj, Drago. *Kvar Prelegoj pri Esperanta Literaturo*. Ljubljana: Slovenia Esperanto-Ligo, 1960.
- Lapenna, Ivo, et al. *Esperanto en Perspektivo*. London and Rotterdam: CRD and World Esperanto Association, 1974.

- Melnikov, Aleksandr. "Specifeco de fonaj scioj de la personoj uzantaj Esperanton." *Acta Interlinguistica*, 11 (1984), 97-160.
- Privat, Edmond. *Historio de la Lingvo Esperanto: 1887-1927*. The Hague: Internacia Esperanto-Instituto, 1982.
- _____. *Vivo de Esperanto*. Orelia (Australia): Esperanto Publishing Company, 1977.
- Waringhien, G., ed. *Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto*. Paris: Sennacieca Asocio Tutmonda, 4th ed. with suppl. 1987.
- _____. *Lingvo kaj Vivo*. La Laguna: Stafeto, 1959.
- _____. *1887, kaj la Sekvo*. Antverpeno: Stafeto, 1980.
- Wells, J. C. *Lingvistikaj Aspektoj de Esperanto*. Rotterdam: World Esperanto Association, 1980.
- Zamenhof, L. L. *Fundamento de Esperanto*. 1905; 9th ed., with commentary by André Albault, Marmande: Esperantaj Francaj Eldonoj, 1963.
- _____. *Originala Verkaro*. J. Dietterle, ed. Leipzig: Ferdinand Hirt & Sohn, 1929, repr. Den Haag: Internacia Esperanto-Instituto, 1984.
- _____. *Fundamenta Krestomatio*. 17th ed., Rickmansworth: Esperanto Publishing Co., 1954.
- _____. *Iam Kompletigota Plena Verkaro de L. L. Zamenhof*. Ito Kanzi, ed. Kyoto: Ludovikito, 1970-present. Sixteen volumes of a projected twenty-one have so far appeared in this series.
- _____. *Lingvaj Respondoj*. Ed. G. Waringhien. Marmande: Esperantaj Francaj Eldonoj, 1962.
- _____. *Leteroj de L. L. Zamenhof*. G. Waringhien, ed. 2 vols. Paris: Sennacieca Asocio Tutmonda, 1948.
- _____. *Leteroj*. Adolf Holzhaus, ed. Helsinki: Fondumo Esperanto, 1975.

ESPERANTO-ENGLISH

This is a necessarily abridged vocabulary for use with the lessons and readings in this book. The serious student is urged to obtain one of the good Esperanto-English and English-Esperanto dictionaries currently available.

Abbreviations: **abb.** abbreviation, **accus.** accusative, **anat.** anatomy, **arch.** architecture, **arith.** arithmetic, **conj.** conjunction, **correl.** correlative, **den.** denoting, **elec.** electricity/electronics, **fin.** finance, **intr.** intransitive verb, **mech.** mechanics, **mil.** military, **mus.** music, **naut.** nautical, **phot.** photography, **pol.** politics, **pref.** prefix, **relig.** religion, **suff.** suffix, **tech.** technology, **tr.** transitive verb.

abak/o abacus
abat/o abbott
abdiik/i abdicate, resign
abel/o bee, **~ujo** ~hive
abi/o fir (tree)
abism/o abyss, chasm
abol(ici)i abolish
abomen/i abhor, loathe, **~ajo** abomination, **~inda** abominable
abon/i subscribe, **~o** subscription
abort/i miscarry, **~igi** abort
abrupt/a abrupt
absces/o abscess
absolut/a absolute, **~e** ~ly
absolv/i absolve, **~o** absolution
absorb/i absorb
abstin/i abstain
absurd/a absurd
abund/a abundant, **mal~a** in short supply, **~i** abound
acer/o maple
acid/a acid, sour, **~o** acid, **dolē~a** bittersweet
~ač/ (suff. den. disparagement; see p. 277), **~a** no good, "lousy"
ačet/i buy, **~(aj)o** purchase, **el~i** redeem, ransom, **sub~i** bribe
~ad/ (suff. den. continuation; see p. 143) **~e** continually
adapt/i adapt (tr.)
adept/o adept
adiau farewell
adici/i add (arith.)
adjektiv/o adjective
administr/i manage, administer
admir/i admire, **~ant(in)o** admirer, **~inda** admirable
admon/i admonish, scold, "tell off"
adopt/i adopt
ador/i adore, worship
adres/o address, **~aro** address list
adult/i commit adultery

adverb/o adverb
advokat/o lawyer
aer/o air, **~umi** air out, ventilate, **~vojo** ~way
aeroplano airplane
afabl/a kind, good-natured, **~eco** kindness
afer/o matter, thing, affair, business deal, **~isto** businessman
afis/o poster, sign(board), notice
aflikt/i afflict, **~o** affliction
afrank/i prepay (letter or package), put on stamp(s)
Afrik/o Africa
ag/i, ~o act, **~ema** ~ive, **~ado** ~ivity, **re~i** re~
agend/o agenda, appointment book
agit/i agitate, stir up
agi/o eagle
agnosk/i acknowledge, formally recognize
agoni/o death throes, **~i** be near death
agord/i tune (tr.)
agrabil/a pleasant, agreeable
agrafo hook, clasp
agres/o aggression, **~i** commit ~, **~(em)a** aggressive
agi/o age, **pli~a** older, elder, **plen~a** grown-up, **grand~a** elderly
ah! oh! ow! (dismay)
aj! ouch! (pain)
ajl/o garlic
ajn ~ever, ~at all (see p. 164)
~aj/ (suff. den. concrete thing; see p. 154), **~o** a thing
akademi/o academy
akapar/i monopolize, corner
akcel/i accelerate, speed (somebody or something) up, **~ilo** accelerator
akcent/o accent, stress
akcept/i accept, receive (guest, etc.)
akcident/o accident, **~i** have an ~
akcipitr/o hawk
akir/i acquire, get, **~ebla** obtainable

aklam/o, ~i	acclaim
akn/o	pimple, passing blemish
akomod/i	accommodate (tr.)
akompan/i	accompany, ~{aj}o ~iment
akord/o	chord, accord
akr/a sharp, ~atona	sharp-toned, shrill, ~igi sharpen
akr(e)/o	acre
akrid/o	locust
aks/o	axle, axis
aksel/o	armpit
aktiv/a	active, ~o assets
aktor/o	actor, ~i act
aktual/a	current, present-day
akupunktur/o	acupuncture
akurat/a	punctual, on time
akustik/o	acoustics
akuš/i	labor (giving birth), ~istino midwife
akuž/i	accuse, ~o accusation
akv/o	water, ~umi water, irrigate, ~ero drop (of water), fal~o, ~falo waterfall
akvari/o	aquarium
al to(wards), ~veni	arrive, ~igi join, ~porti bring, fetch, ~doni add, ~meti attach, put onto, ~teriĝi land, ~trudi impose upon, force, ~proksimigi bring close together
alfabet/o	alphabet
algebr/o	algebra
ali/a (an)other, else, ~igi, ~igj change, alter, ~landano	citizen of another country, alien
alk/o	elk, moose
alkohol/o	alcohol
almenaŭ	at least
almoz/o	alms, "handout," ~ulo beggar
alp/o	alp, mountain pasture, ~ismo mountaineering
alt/a	high, tall, ~eco height, ~statura lanky, of high stature, ~en into the heights
altern/i	alternate, ~a alternating
alternativ/o	alternative, option
alud/i	allude, refer to, ~o allusion
alumet/o	match (fire)
alumini/o	aluminum
am/i, ~o	love, ~ant(in)o ~r, mal~i hate, ~inda lovable, ~indumi woo, court, pac~a peaceloving
amar/a	bitter
amas/o	heap, pile, mass, hom~o crowd, ~igi pile up, ~fabriki mass produce
amatör/o, ~a	amateur
Amazon/o	Amazon
ambasad/o	embassy
ambasador/o	ambassador
ambäu	both
ambici/o	ambition, ~a ambitious
Amerik/o	America
amik/o	friend, ~a ~ly, ~eco ~ship, mal~o enemy
amor/o	sexual love, ~i make love
amortiz/i	amortize, deaden, ~ilo shock absorber
ampleks/o	extent, dimension, ~a extensive, ample
ampol/o	bulb (elec.)
amputi/i	amputate
amuz/a	amusing, funny, ~i amuse, ~(ad)o amusement, fun, ~igi have a good time
-an/	(suff. den. citizen, member; see p. 94), ~o citizen, member, ĉikag~o Chicagoan, uson~o U.S. citizen, krist~o, krist~a Christian
analfabet/a, ~o	illiterate
analiz/i	analyze, ~o analysis
analog/a	analogous
ananas/o	pineapple
anas/o	duck
anemi/o	anemia, ~a anemic
anemon/o	anemone
angil/o	eel
angl/o	Englishman, ~a English, ~e in English, ~ujo/~io/~olando England, ~ismo anglicism
angor/o	anguish, agony
angul/o	corner, angle
angel/o	angel, ~a ~ic
anim/o	soul, grand~a magnanimous, unu~a unanimous, ~i animate, act as master of ceremonies
ankaŭ	also, too, ankaŭ mi me too
ankoraŭ	still, yet, ankorau ne not yet, ~foje once more
ankr/o, ~i	anchor
Ann/o, ~a	Anne
anonc/i	announce, advertise, give notice, ~isto announcer, ~eto want ad
anonim/a	anonymous
ans/o	handle
anser/o	goose, ~vice single file
anstataŭ	instead of, ~e instead, ~i take the place of, ~igi substitute, replace
antaŭ	before, in front of, ~e formerly, in front, ~vidi foresee, ~parolo foreword, ~goji look forward to, ~tagmeze a.m., mal~ behind, ~ol before (conj), ~tri tagoj 3 days ago

anten/o antenna	unarmed, sen~igi, sen~igi disarm
anticip/i anticipate, think or act ahead	arme/o army, mar~o navy, flug~o air force
antikv/a antique, ancient	arrogant/a arrogant
Antverpen/o Antwerp	art/o art, ~a ~ificial, ~istic, ~efarita
apač/o apache, ruffian, "hood"	artifiko subterfuge, trick(ery), ~a contrived, by trickery
aparat/o apparatus, set	artik/o joint (anat., tech.), el~igi dislocate
apart/a apart, separate, special, ~igi separate	artikol/o article
apartament/o apartment	artišok/o artichoke
aparten/i belong	as/o ace (cards, etc.)
apati/o apathy, ~a apathetic	assert/i assert
apel(aci)i, ~o appeal (law, etc.)	asfalt/o asphalt
apenaū just barely, hardly	asist/i assist (officially)
apendic/o appendix, ~ito appendicitis	asoci/o association
aper/i appear, be published, mal~i disappear, ~o appearance	aspekt/i appear, look, ~o aspect, appearance
apetit/o appetite, bonan ~on enjoy your meal	aspir/i aspire (to), hope for
aplauđ/i applaud, clap	astm/o asthma
aplik/i apply (tr.)	astr/o heavenly body, ~onaúto astronaut, spaceman
aplomb/o aplomb, self-assurance, "nerve"	atak/i, ~o attack, assault
apog/i lean, support, rest against (tr.), ~ilo support, prop	atenc/i assault, violate
apostol/o apostle	atend/i wait (for), expect, ~ejo waiting room
apotek/o pharmacy, drugstore	atent/i pay attention, ~igi draw attention to, point out, ~on! attention! look out!
aprec/i, prez/i appreciate (as a connoisseur)	atest/i attest, testify, bear witness, ~anto witness, ~o testimony, certificate
April/o April	ating/i attain, reach
aprobi/approve, ~o approval	atlet/o athlete, ~a ~ic, ~ismo athletics
apud by, beside, ~e nearby	atm = antaútagmeze, a.m.
~ar/ (suff. den. collection; see p. 132)	atmosfer/o atmosphere
arab/o Arab, ~a ~ic, ~ian, ~e in Arabic, ~io/~uj o ~ia	atom/o atom, ~a ~ic, ~ombo atom bomb
arakid/o peanut	atut/o, ~i trump (cards, etc.)
arane/o spider, ~ajo ~web	aň or, aň...aň... either...or...
aranĝ/i arrange, ~o ~ment	aüd/i hear, ~antaro audience, ~igi be heard, aüd-vida audio-visual, dis~igi broadcast
arb/o tree, ~aro forest, woods, ~eto shrub, bush	aüdac/i dare, ~a daring
arbust/o shrub, bush, ~aro shrubbery	Aügust/o August
ard/i glow with heat, ~a ardent, ~o heat, passion	aükci/o auction
are/o area	aüro/ora aurora, dawn
arest/i arrest	aüsukt/i listen, ~ilo earphone
argan/o crane (mech.)	aüstr/o Austrian, ~ujo/io Austria
argil/o clay	Aüstrali/o Australia, ~ano Australian
argent/a, ~o silver	aüí(mobil)/o car, ~vojo freeway, expressway
arhiv/o = arkivo	aütobus/o bus, ~haltejo bus stop
arkaik/a archaic, obsolete	aütomat/a automatic, ~igi automate
arkitekt/o architect	aütor/o author
arkiv/o archives, records, files, ~ejo record office	aütoritat/o authority, ~a authoritative
arkt/a Arctic, ~o the Arctic	aütun/o autumn
arleken/o jester, buffoon	
arm/i arm (weapons), ~ilo weapon, sen~a	

av/o grandfather, **~ino** grandmother,
pra~o great-grandfather
avantaž/o advantage
avar/a miserly, stingy, **mal~a** generous
aventur/o adventure
avenu/o avenue
avert/i warn, caution, **~o** warning
aviad/o aviation, **~ilo** aircraft
avid/a eager for, greedy, **~i** covet
avizi/i notify, advise, **~o** notification
azen/o donkey
Azi/o Asia, **~a ~n, ~tic**, **Mez~o** Central Asia
azil/o asylum, sanctuary

ba! “nuts!”
babil/i chatter, “shoot the breeze”
babord/o port side (naut.)
bagatel/a trifling, insignificant
bak/i bake, **~ajo** ~ed goods, **~ejo ~ry**
bal/o dance, ball
bala/i sweep, **~ilo** broom
balance/i rock, swing (see p. 214)
balast/o ballast
balbut/i stammer, stutter
baldaū soon
Baldearaj Insuloj Balearic Islands
baled/o ballet
balen/o whale
balkon/o balcony
balon/o balloon
ban/o bath, **~i ~e** (tr.), **~êambro ~room**,
~kostumo ~ing suit, **~urbo** spa
banal/a trite, commonplace
banan/o banana
band/o band, gang
bandaĝ/o bandage
banderol/o wrapper (for mailing, etc.)
bangal/o bungalow
bang/o banjo
banjan/o banyan (tree)
bank/o bank, **~noto, ~vileto** bank note,
paper money
banked/o banquet, **~êambro ~ room**
bankrot/i go broke, be bankrupt
bapt/i baptize, christen, **~opatro** godfather
bar/i bar, obstruct, **~ilo** fence, barrier,
~lpordo gate
barak/o barrack, shanty, shack
barakt/i writhe, flounder, move
convulsively
barb/o beard, **~isto** barber
barbar/o barbarian, **~a ~ic**
barbiro = barbisto

Barbr/o, ~a Barbara
barc/o borscht (soup)
barel/o barrel
baston/o stick, cane, baton, **lam~o** crutch
bat/i hit, beat, **~o** a blow
batal/o, ~i battle
baz/o base, basis, **~i** base (tr.)
bazar/o bazaar, fair, street market
beb/o baby
bedaŭr/i regret, be sorry about, **~inde**
unfortunately, regrettably
bek/o beak, bill
bel/a pretty, fine, good-looking, **~ega**
exquisite, gorgeous, **~sona** pretty-sounding
belg/o, ~a Belgian, **~uko, ~io** Belgium
bemol/o flat (mus.)
ben/i bless, **~o ~ing**, **mal~i** curse
bend/o tape (recording, adhesive, etc.),
strip, binding, **~i** tape (tr.)
benk/o bench
benzin/o gasoline, **~uko** gas tank
ber/o berry
best/o animal, beast
bet/o beet
betul/o birch (tree)
bezoni need, require
Bibli/o Bible
bibliotek/o library
bicikl/o bicycle
bien/o estate, farm, property, ranch, **~isto**
rancher, farmer
bier/o beer
bifstek/o (beef)steak
bikin/o bikini
bilard/o billiards
bild/o picture
bilet/o ticket, bill, note
bind/i bind (books)
binokl/o binoculars
bird/o bird
bis! encore! one more time!
bizar/a bizarre, odd, weird
blag/i kid, pull someone's leg, **~o** sly joke
blank/a white, blank
blanket/o blank check, carte blanche
blasfem/i cuss, blaspheme
blek/i bleat, bellow, neigh, etc. (general word for animal cries)
blind/a blind, **~ulo** sightless person, **~umi** dazzle
block/i block, **~o** block, pad (paper)
blond/a blond, fair, **~ul(in)o** a blond
blov/i blow, **~instrumento** wind-

instrument	
blu/a blue	
bo/ (pref. den. relation by marriage; see p. 193)	
boa/o boa (snake)	
boat/o boat	
bobel/o, ~i bubble	
boben/o bobbin, spool, coil	
boj/i bark	
boks/i box, ~o~ing	
bol/i boil (intr.), ~eti simmer	
Bolivi/o Bolivia	
bol'sevik/o, bol'sevist/o Bolshevik	
bomb/o, ~i bomb	
bombon/o bonbon, piece of candy	
bon/a good, nice, ~e well, OK, ~ega excellent, ~ulo nice guy, ~eco goodness, ~volo, ~vole please, ~venon welcome, ~šancon good luck, ~deziroj good wishes, pli~igi improve, mal~a bad	
bor/i bore, drill	
bord/o bank (of river), shore, edge	
bors/o stock exchange	
bot/o boot	
botel/o bottle, en~igi to bottle	
bov/o bovine animal: ox, cow, etc., ~ajo beef, ~ido calf	
brajl/o Braille	
brak/o arm, ~umi embrace, ~segó armchair	
branç/o branch, bough, ~eto twig	
brand/o brandy	
brankard/o stretcher	
brasik/o cabbage	
brav/a gallant, worthy, ~e! bravo!	
Brazil	
brec/o breach, gap	
brems/o brakes, ~i brake	
bret/o shelf, ~aro set of shelves, cabinet	
brid/o, ~i bridle, restraint(t), check	
brik/o, ~a brick, ~eto bar (candy etc.)	
bril/i shine (intr.), ~a bright, brilliant, ek~i flash	
brit/a British, ~ujo/io Britain	
brod/i embroider	
brog/i scald	
brokant/a secondehand, ~i deal in ~ goods, ~isto ~ dealer	
bronz/o, ~a bronze	
brös/o, ~i brush	
brošur/o paperback booklet, pamphlet, leaflet, ~(it)a paperbacked	
brow/o (eye)brow	
bru/o noise, ~i make a ~, a noisy	
brul/i burn (intr.), ~ajo fuel, ~ema flammable	
brun/a brown, ~hara brunette, ~okula ~eyed	
brust/o chest, breast	
brut/o head of cattle, ~aro livestock	
bub/o kid, brat, urchin; jack (cards)	
buč/i butcher, slaughter, ~isto butcher	
bud/o booth, stall	
budget/o, buget/o budget	
buf/o toad	
bufed/o buffet	
buk/o, ~i buckle	
buked/o bouquet	
bukl/o, ~i curl (hair)	
bul/o lump, clod, chunk	
buldozo/o bulldozer	
bulk/o roll (bread)	
bulten/o bulletin	
bulvard/o boulevard	
bunkr/o bunker, shelter (mil.)	
bunt/a multicolored	
burd/o bumblebee	
burgá/a middleclass, ~o middleclass citizen, et~a lower middleclass, ~aro bourgeoisie	
burgon/o, ~i bud	
bus/o bus	
bušo mouth, ~a oral, ~umi muzzle, ~tuko napkin	
buter/o butter, ~pano bread and butter	
butik/o boutique, shop, store, ~umi go shopping	
buton/o button, ~(um)i button (tr.)	
car/o czar	
ced/i give way, yield, give up	
cedr/o cedar	
cel/o aim, goal, purpose, ~i aim (gun, etc.), intend, ~ilo (gun)sight	
celebr/i celebrate	
cend/o cent	
cent hundred, ~milo 100,000, jar-o century, centennial	
centr/o center, ~a central	
central/o power station; telephone or telegraph exchange, "nerve center"	
cenzuri/i, ~o censor	
cep/o onion	
cerb/o brain, ~umi puzzle over, rack one's brains	
ceremoni/o ceremony	
cert/a certain, ~e~ly, ~igi make certain, certify, ~(a)grade to a certain degree	

cerv/o deer	čarlatan/o charlatan, quack, imposter
ceter/a rest of, additional, remaining, ~o besides, moreover, what's more, ~o remainder	čarm/o, ~i charm, ~a charming
ci thou (see p. 302)	čarpent/i build from wood, ~isto carpenter
cibernetik/o cybernetics	čas/i hunt, chase, ~isto hunter
cic/o nipple (human), ~umo nipple (artificial)	če at, with, ~esti be present, attend
cidr/o cider	čef/a chief, main, ~o "boss," ~urbo capital city, ~ministro prime minister
cifer/o numeral, digit, ~plato dial, rond~e in round numbers	čeh(oslovaki)/a, ~o Czech(oslovakian)
cigan/o, ~a Gypsy	ček/o check (bank)
cigar/o cigar, ~eto ~illo	čel/o cell
cigared/o cigarette	čemiz/o shirt
cign/o swan	čen/o chain, ~ero link
cikatr/o scar	čeriz/o cherry
cikl/o cycle	čerk/o coffin
cikoni/o stork	čerp/i draw (from a source—water, etc.), el~ita exhausted, used up; out of print
cilindr/o cylinder; roller (printing press, etc.)	čes/i cease, stop (intr.)
cim/o bug; bedbug	čeval/o horse, ~ejo stable
cindr/o ash, cinder, ~ujc ashytray, ~igi incinerate	či (den. nearness; see p. 127) ~kune herewith, ~momente at this moment
clinik/a cynical	či (forms correl.; see p. 127)
cir/o, ~i wax, polish	čiel/o sky, heaven, ~(glor)a heavenly, ~arko rainbow
cirk/o circus	čif/i crumple (tr.), crease
cirklo circle	čifon/o rag, scrap, ~isto ragpicker
cirkonstanc/o circumstance	čifr/o secret code, en~i encipher, de~i decipher
cirkuli/i circulate (intr.), ~ado circulation; traffic	Čikag/o Chicago, ~ano ~an
cirkumcid/i circumcise	čikan/i quibble about, carp at; haze
cirkvit/o circuit (elec.)	Čili/o Chile
cit/i cite, quote, ~ajo quotation	čin/o, ~a Chinese, ~ujc/~io China
citron/o lemon	čirkau around, about, ~i surround, ~e roundabout, ~ajoj surroundings, ~preni embrace, hug
civil/a civilian, non-military	čiz/i chisel, carve, ~ilo chisel, graving tool
civiliz/i civilize, ~(ad)o civilization	-čj/ (suff. used with names; see p. 168)
civit/a civic, ~o incorporated town; city- state, ~ano citizen	čokolad/o, ~a chocolate
col/o inch	ču whether; makes a question (see p. 174)
čagren/i annoy, grieve (tr.), ~o annoyance, grief, disappointment	Ču ne? Isn't that so?
čam/o chamois (European mountain antelope)	
čambr/o room, chamber, ~aro apartments	da of (with expressions of quantity; see p. 123)
čampain/o champagne	dafn/o daphne
čampion/o champion	daktil/o date (fruit)
čan/o trigger	dam/o dame (notable lady), queen (cards, chess), king (checkers), ~oj, ~ludo checkers
čap/o cap	damagi, ~o damage
čapel/o hat	damn/i damn, ~e damn!
čapitr/o chapter (book, etc.)	dan/o Dane, ~a Danish, ~ujc/~io/~lando Denmark
čar because, since, for	danc/i, ~o dance, ~ist(in)o, ~
čar/o cart, chariot, ~eto carriage (typewriter), ~umo wheelbarrow	dand/o dandy, fop, dude

danger/o danger, ~a ~ous
dank/i thank, ~on ~s, ~' al thanks to,
 ~(em)a thankful, ne~inde don't mention
 it, you're welcome
date/o date (time), ~i date (letter, etc.),
 ~reveno anniversary
daür/i endure, last, continue on (intr.), ~e
 continuously, ~a lasting, ~igi continue
 (tr.), ~igota to be continued, **mallong~a**
 short-lived
de of, from, by (see p. 293), ~longe for a
 long time now, ~post since, ~meti
 put/take off, ~preni take away, deduct,
 ~nove (all over) again, ~veni originate,
 come from
dec/a fitting, proper, ~e decently, properly,
 ~i be fitting
Decembr/o December
decid/i decide, ~o decision, ~igi make up
 one's mind, ~(ig)a decisive
dedic/i dedicate, devote
defend/i defend, (sin)~o defense
defi/o, ~i challenge
definitiv/a definite, definitive, ~e
 definitely, positively
degel/i thaw, melt (intr.), ~(ig)o thaw,
 melting
dejor/i be on duty
dek ten, ~a, ~ono ~th, ~ope by tens
dekan/o dean (college, etc.)
deklam/i recite (poetry, etc.), declaim
deklar/i declare, state, ~o declaration,
 statement
deklar(aci)/o declaration, proclamation
dekliv/o slope, hillside
dekor/i decorate
dekor(aci)/o decor, decoration
dekret/o, ~i decree
dekstr/a right(hand), ~en to the right,
 mal~a left, ~ulo right-hander, ~ume
 clockwise
deleg/i to delegate, ~ito a delegate
delegaci/o delegation
delikat/a delicate, fine, dainty, mal~a
 coarse, crude
delir/i be delirious, ~o delirium
demand/i ask (question), pri~i interrogate
demisi/i resign (an office)
demokrat/o democrat, ~a ~ic
demokrati/o democracy
demon/o demon, ~a ~ic
demonstr(aci)/i demonstrate, ~o
 demonstration
dens/a dense, thick, concentrated

dent/o tooth, ~a dental, ~isto dentist,
 ~rado cogwheel, gear
departement/o department (gov't, etc.)
depend/i = de/pendi depend
deprim/i depress, ~o ~ion
deposit = de/post (ever) since
des (see ju), des pli all the more
desegn/i draw, design, ~(aj)o drawing,
 design
desert/o dessert
destin/i destine, ordain, earmark, ~o
 (usually with la) fate, destiny
detail/o detail, ~e in detail, retail, (po)~isto
 retailer
detektiv/o detective
determin/i determine, fix
detru/i destroy, ~(ad)o destruction
dev/o a duty, ~i have to, must, ~igi
 compel, ~iga compulsory
deviz/o watchword, motto, slogan; foreign
 exchange, draft on foreign bank
dezert/o desert
dezir/o, ~i desire, wish, want
Di/o God, ~a divine, ~servo worship
 service
diabl/o devil, ~a ~ish, diabolical, ~e!
 darn! the dickens!
diafilm/o film strip
diakon/o deacon
dialekt/o dialect
dialog/o dialog
diamant/o diamond
diboč/i live or act dissolutely, ~o loose
 living, dissipation, debauchery, ~igi
 corrupt
dies/o, ~a sharp (mus.)
diet/o diet, ~a ~ary
difekt/i spoil, damage, injure
diferenc/i differ, be different, ~o
 difference, ~igi differentiate
difin/i define, ~o definition, ~ita definite
dig/o dike, embankment, ~i dam up, form
 an embankment
dign/o dignity, ~a dignified
dik/a thick; corpulent; bold (type), ~eco
 thickness, mal~a thin, ~fingro thumb
dikt/i dictate
diktator/o dictator
diktatur/o dictatorship
dilem/o dilemma
diletant/o dilettante, dabbler
diligent/a diligent, hardworking
diluv/o flood, deluge, antaŭ~a
 antediluvian; very ancient

dimanč/o Sunday	don/i give, el~i publish, issue, re~i give back, return, al~i add, dis~i distribute, deal (cards), sin~(em)a devoted, selfless
diplom/o diploma, ~ito a graduate, ~igí graduate, ~ita certificated	donac/i give (present), ~o gift, present, ~e as a gift, gratis
diplomat/o diplomat	Donjuan/o, donjuan/o a Don Juan, woman-chaser
dir/i say, tell, antaú~i foretell, kontraú~i contradict, laú~e allegedly, so-called, oni~o rumor	dorlot/i pamper, pet, coddle
direkt/i direct, manage, steer, ~ilo rudder, helm, handlebars, ~o direction	dorm/i, ~o sleep, ~ema ~y, ~igi put to sleep, en~igí go to sleep, ~eti nap
direktor/o director, manager	dorn/o thorn
dis/ (pref. den. dispersal or separation; see p. 179) ~igi separate, divide	dors/o back
disciplin/o discipline	dot/o dowry, ~i endow
discipl/o disciple	doz/o dose, ~i measure out (medicine, etc.)
disk/o disc, (phonograph) record, (telephone) dial, ~i dial (on telephone)	drak/o dragon
diskut/i discuss, ~(ad)o ~ion	dram/o drama
dispon/i (pri) have at one's disposal, have available to use or dispose of, ~o disposition, ~igi make available	drap/o (woolen) cloth
disput/i dispute, argue	drapir/o drape(ry), cloth covering (window, bed, etc.), ~i drape
distanc/o distance	drast/a drastic
disting/i distinguish, ~a distinctive, ~o renown, distinction	draš/i thresh
distr/i distract, divert, entertain, ~ita distracted, absent-minded	drat/o wire, pik~o barbed wire
distribu/i distribute	dres/i tame, train (animals)
distríkt/o district	drink/i drink (to excess), ~ajo "booze," ~(em)ulo a boozier, alcoholic
divan/o divan, couch	driv/i drift
diven/i guess right, find out by guessing	drog/o drug
divers/a varied, various	dron/i drown (intr.), ~igi drown (tr.)
divid/i divide, separate; share	du two, ~a second, ~ono half, ~ope by twos, ~obla, ~obligi double
divizi/o division (mil.)	dub/i, ~o doubt, ~inda ~ful, sen~e no doubt
do so, then, therefore	duk/o duke
dogan/o customs, duty (at border), ~eo ~house	dum during, while, ~e meanwhile, in the meantime
dogm/o dogma	dung/i hire, employ, mal~i fire, ~ito employee
dok/o dock	duš/o shower, ~ejo ~stall, ~ilo ~head, sin~i take a shower
doktor/o doctor (title)	
dokument/o document	
dolar/o dollar	
dolé/a sweet; gentle, soft, tender, ~ajo candy, ~ul(in)o sweetheart, ~e! take it easy!	eben/a level, even, smooth, ~ajo plain
dolor/o pain, ~i be painful, hurt (intr.), ~igi hurt (tr.); N.B. La dorso doloras al mi, or La dorso doloras min, My back is hurting me; but Mi dolorigis la dorson, I've hurt my back.	ebl/a possible, ~(ec)o possibility, ~i be possible, ~e maybe (also as suff.; see p. 154), Kiel eble plej baldaú As soon as possible
dom/o house, building, ~eto cottage, ~ego mansion	ebri/a drunk, ~o ~eness, ~ulo a drunk, ~igi get drunk
domági/begrudge or regret; wish to spare (some misfortune, expense, etc.), ~o a pity, ~e what a pity, that's too bad	-ec/ (suff. den. a quality; see p. 186), ~o a quality
	eč even
	edelwejs/o edelweiss
	eduk/i educate, bring up
	edz/o husband, ~ino wife, ~(in)igí get

married, **eks~igi** get divorced, **ge~oj**
 married people, a couple
efekt/o effect, impression produced
efektiv/a actual, real, ~e in fact, actually,
 ~igi bring about, ~igi come to pass, come
 true
efik/i have effect, be effective, ~o effect
 -eg/ (suff. den. augmentation; see p. 104)
 ~e extremely
egal/a, ~i equal, ~e ~ly, all the same; it
 doesn't matter, ~eco equality; a draw
 (tied score)
eh/o echo
 -ej/ (suff. den. place; see p. 82) ~o place
ek/ (pref. den. moment of beginning; see
 pp. 92, 211) **ek!** away we go, let's start!
 ~de since, beginning as of
ekip/i equip, ~(aj)o ~ment
eklezi/a ecclesiastic, ~o church
 (institution, not building)
ekonomi/o economy
ekonomik/o economics, ~a economical
ekran/o screen
eks/ (pref. den. former, ex-; see p. 220)
 ~igi resign, ~igi fire, discharge
ekscit/i excite, ~a exciting, ~o excitation,
 excitement
eksklud/i exclude
ekskluziv/a exclusive
ekskurs/o excursion, sightseeing trip,
 outing
eksped/i dispatch, ship, send off
ekspedici/o expedition
eksperiment/o, ~i experiment, ~a ~al
ekspert/o expert, specialist
eksplod/i explode (intr.), ~o explosion,
 ~motoro internal combustion engine, ~ilo
 explosive device, ~ajo explosive, ~igi
 blow up (tr.)
ekspluat/i exploit, utilize
ekspon/i exhibit, demonstrate; expose
 (phot.)
eksport/i export
ekspres/o express (train, messenger)
ekstaz/o ecstasy, ~a ecstatic
ekster outside of, ~a outer, external,
 ~(aj)o exterior, ~e outside, ~lando,
 ~lande abroad, ~ordinara extraordinary
ekstravaganc/a extravagant, high-flown
ekstrem/a extreme
ekvator/o equator
ekvilibr/o equilibrium, balance
ekvivalent/o, ~a equivalent
ekz. abb. for **ekzempl**

ekzamen/i examine, ~o examination, test
ekzekut/i execute (criminal)
ekzempl/o example, ~e for example
ekzempler/o copy (of book, etc.)
ekzerc/i, ~o exercise, sin ~i practice
ekzist/i exist, ~o ~ence
ekzotik/a exotic
 el out of, from (also as pref.; see p. 253),
 ~iri exit, go out, ~uzi use up, wear out,
 ~paroli pronounce, ~lerni master (learn
 completely)
elast/a elastic
elegant/a elegant, mal~a coarse, crude
elekt/i choose, elect, pick out, ~o choice,
 election
elektr/a electric, ~o ~ity
elektron/o electron
elektronik/a electronic, ~o ~s
element/o element, ~a ~ary, ~al
elimin/i eliminate
elizi/i elide, ~o elision
elokvent/a eloquent
 -em/ (suff. den. inclination; see p. 197) ~i
 have a tendency to
embaras/o embarrassment, perplexity,
 difficult situation, ~i embarrass, put in a
 "difficult spot"
embusk/o, ~i ambush
emerit/a retired, ~o retired person
emfaz/o emphasis, ~a emphatic, ~i
 emphasize
eminent/a eminent
emoci/o emotion, ~i move, stir
 emotionally
en in, into, ~iri enter, go in, ~landa
 domestic, ~havi contain, include, ~havo
 contents, ~igi get in, ~igi insert, ~migri
 immigrate
enciklopedi/o encyclopedia
 -end/ (suff. den. compulsion; see p. 245)
 far~ajoj things that need to be done
energi/o energy, ~a energetic
enigma enigma, puzzle, riddle
enket/o inquiry, investigation, ~i
 investigate
entrepren/i undertake, take it upon
 oneself to do, ~o enterprise, ~ema
 enterprising
entuziasmo enthusiasm, ~a enthusiastic
enu/i be bored, be tired (of something),
 ~igi get bored, ~(ig)a boring
envi/i, ~o envy, ~a envious
episkop/o bishop, ~a episcopal
epizod/o episode

epok/o epoch, era, age
epope/o epic poem, **~a** epic
-er/ (suff. den. single element; see p. 154)
~o item, particle, element **dis~igi**
 disintegrate
erar/i err, make a mistake, **~o** error
erik/o heather, **~ejo** heath
ermit/o hermit
erotik/a erotic
escept/i except, exclude, **~o** exception, **~e**
 de with the exception of
esenc/o essence, **~a** essential
eskal/o ladder, **~i** scale (walls, etc.)
eskulator/o escalator
eskap/i, ~o escape
eskort/i, ~o escort
esper/i, ~o hope, **~anto** Esperanto, **~eble**
 ~fully, **mal~i** despair
esplor/i explore, investigate, research,
(ad)o exploration, etc.
esprim/i express, **~o** ~ion
est/as am, is, are, **~i** to be, **kio ~as?** what's
 wrong?, **~onta**, **~ont(ec)o** future, **for~o**
 absence
establ/i establish, **~o** ~ment
estim/i esteem, think well of, **~ata** Sinjoro
 Dear Sir, **mal~i** despise, **mal~o** contempt
esting/i extinguish, put out (light, fire,
 etc.)
-estr/ (suff. den. chief person; see p. 212)
~o leader, chief, "boss," **~i** head up, **~aro**
 board of directors
estrado/o platform, stage
esafod/o scaffold (for executions)
-et/ (suff. den. diminution; see p. 104) **~a**
 tiny
etağ/o story, floor, **tri~a** 3-storied, **ter~o**
 ground floor
etap/o stage in a process or trip
etend/i extend, stretch out (tr.)
etern/a eternal, **(ec)o** ~ity, **La Eternulo**
 The Lord
etik/o ethic(s), **~a** ethical
etiked/o label
etiket/o etiquette
etos/o atmosphere, mood (of a place, etc.)
Eürop/o Europe, **~a** ~an
evaku/i evacuate (tr.)
evangeli/o gospel, **~a** evangelical
event/o event
eventual/o eventuality, contingency, **~e** if
 the occasion arises, "if and when," **~a**
 contingent, possible under certain
 circumstances, "if any"

evident/a obvious, evident
evit/i avoid, evade
evolu/i evolve, develop (intr.), **~(ad)o**
 evolution, **~lando** developing nation
fab/o bean
fabel/o story, (fairy)tale
fabrik/o factory, **~i** manufacture, fabricate
facil/a easy, **~igi** facilitate, **~anima**
 impulsive, flighty
faden/o thread
fajf/i whistle
fag/o beech
fajr/o fire, **~ero** spark, **~ilo** lighter, **~ajo**
 ~works, **~ujo** ~box, **dono al mi ~on** give
 me a light
fak/o compartment, pigeonhole,
 department, speciality, **~ulo** specialist,
 expert, **~aro** files (cabinet, etc.)
fakt/o fact, **~a** ~ual, **~e** in fact
faktur/o, ~i invoice
fakultat/o faculty (university, etc.)
fal/i fall (down), drop (intr.), **~igi** drop
 (tr.), **~eti** stumble
falc/i mow, cut (hay, etc.), **~ilo** scythe
fals/a false, **~igi** falsify, **~ajo** counterfeit
fam/o fame, repute; hearsay, **~a** famous,
bon~a of good repute
famili/o family
fanatik/a fanatical
fand/i melt (tr.)
fanfar/o fanfare, flourish
fanfaron/i brag
fantazi/o fantasy, **~a** fantastic, of fantasy
fantom/o ghost, phantom, **~i** haunt
far/i make, do, **~o** deed, **~igi**
 be(come)(made); (for far, far'), fare de
 see p. 293
farb/i, ~o paint (house, etc.)
farç/i stuff (cooking), **~o** ~ing
farm/i, ~o farm, **~igi** farm out, **~isto**
 farmer (properly refers to working land
 for another)
fart/i fare, **kiel vi ~as?** how are you?
bon~o well-being
farun/o flour, meal, **~ajo** pastry; bakery
 item (any food made from flour)
fasad/o facade, "front"
fascin/i fascinate, **~a** fascinating
fask/o bundle, sheaf
fatal/o (ill) fate, **~a** ill-fated
faük/o jaws, maw, **~i** gape, yawn
favor/o, ~i favor, **~a** ~able, advantageous,
~ata ~ite

faz/o phase
fe(in)/o, ~a fairy
febr/o fever, ~a ~ish, ~i have a fever
Februar/o February
federaci/o federation
federal/a federal
fek/i defecate, ~**(aj)o** excrement, dung
fekund/a fertile
fel/o fur, hide, skin (animal)
felici/a happy, ~**(ec)o** ~ness
femur/o thigh
fend/i split (tr.), ~**(aj)o** crack, crevice
fenestr/o window, ~**umo** shutter
fenomen/o phenomenon, ~a phenomenal
fer/o, ~a iron, ~**vojo** railway
ferdek/o deck (ship, etc.)
feri/o holiday, la ~**oj** vacation
ferm/i close (tr.), ~**igi** close (intr.), **mal-i**
 open
ferment/i ferment, ~**ilo** yeast, leaven, ~**ajo**
 "starter" dough
feroc/a fierce
fervor/o zeal, fervor, ~a zealous, ~i be
 zealous
fest/i celebrate, ~o celebration, party
festen/o banquet, feast
feud/o fief, ~a feudal, ~**ulo** vassal
fi! shame! ~**rakonto** dirty story, ~**fama** of
 ill repute (see p. 277)
fianc(in)/o fiancé(e)
fiasco/k/o fiasco, failure, ~i fail
fibol/o safety pin
fibr/o fiber
fid/o faith, trust, ~i (**je**) have faith (in), rely
 on, ~**inda** trustworthy, reliable, **mem-a**
 confident, self-assured
fidel/a faithful
fier/a proud, ~o pride, ~i (**pri**) be proud
 (of)
figur/o figure; representation, image,
 diagram, ~i represent, depict, ~a
 figurative, ~**anto** extra (performer in a
 play, etc.)
fikci/o fiction, ~a ~al, fictitious
fiks/i make fast, attach, determine, fix
 (incl. phot.), ~a fixed
fil/o son, ~**ino** daughter
filatel(i)/o philately (stamp-collecting)
filii/o branch, affiliate, ~**igi**, **igi** affiliate
filik/o fern
film/o film
filozof/o philosopher, ~i philosophize, ~io
 philosophy
filtr/i, ~**ilo** filter

fin/i finish, end (tr.), ~o end, ~**ajo** ending,
 ~a final, ~e finally, at last, **fin~fine** at long
 last, ~**igi** end up, come to the end, ~**stacio**
 end-of-the-line
financ/o, ~i finance, ~a financial
fingr/o finger, **dik~o** thumb, **pied~o** toe,
 ~**ingo** thimble, ~**umi** finger, handle
finn/o Finn, ~a ~ish, ~**uj/o~/io~/lando**
 Finland
firm/a firm, stable, ~**(aj)o** a firm
 (commercial business)
fiš/o, ~i fish, ~**kapti** go ~ing
fizik/o physics, ~a physical
fizionomi/o physiognomy (face)
fjord/o fjord, inlet
flag/o flag, banner
flagr/i flare (up), **ek~i** burst into flames,
 ~eti flicker
flam/o, ~i flame, ~**kapa** hot-headed
flan/o any flat, thin pastry (pancake, etc.)
flanel/o, ~a flannel
flank/o side, ~a side, incidental, ~en to the
 side, ~e(n) **de** alongside, **de~igi** go astray,
 get off the subject, ~**okupo** sideline,
unu~a unilateral
flar/i smell (with nose)
flat/i flatter, ~**(ad)o** ~y
flav/a, ~o yellow
fleg/i nurse, tend to, ~**ist(in)o** nurse
flegm/o phlegm; indifference, ~a passive,
 stolid, indifferent
fleks/i bend (tr.), ~**ebla** flexible
flik/i patch (up), mend, ~**ajo** patch
flirt/i flutter, flit; flirt
flor/o, ~i flower, bloom, **ek~i** come into
 bloom
flos/o raft, ~i float
flu/i flow, ~o current, stream, ~a fluent,
 ~**ajo** fluid, ~**linia** streamlined, **super~a**
 overflowing; superfluous
flug/i fly, ~o flight, ~**ilo** wing, ~**haveno**
 airport, ~**mašino** aircraft, ~**folio** flier
 (leaflet)
fluid/a, ~**(aj)o** liquid
flus/o, ~a flood (tide), **mal~a**, **mal~o** ebb
flustr/i, ~o whisper
foir/o fair (market)
foj/o time, occasion, ~a occasional, ~e on
 occasion, once, sometimes, **unure** on one
 occasion, one time, **unua~e** for the first
 time, **kelk~** several times
fojn/o hay, ~**amaso** ~stack
fok/o seal (animal)
fokus/o focus

foli/o leaf, sheet (paper), ~aro foliage,	frang/o fringe
~umi leaf through	frap/i hit, knock, ~eti tap
folklor/o folklore	frat/o brother, ~ino sister
fon/o background	fraud/i defraud, swindle
fond/i found, establish, ~ajo foundation	frau/i/o bachelor, ~ino unmarried woman, Miss
fondu/o fund	fraz/o sentence
fonetik/a phonetic, ~o ~s	frekvent/i frequent, visit regularly
fonograf/o cylinder phonograph	fremd/a foreign, strange, ~ulo foreigner, stranger
font/o source, spring, ~i spring, well up,	frenez/a crazy, insane, ~i rave, act crazy,
~oplumo fountain pen	~igi go crazy, ~ulo lunatic, ~ulejo insane asylum
fontan/o fountain	frês/a fresh, recent, mal~a stale, re~igi refresh
for away, ~a distant, ~igi remove, get rid of, ~iri go away, ~preni take away, ~lasi leave, abandon, ~mangi eat up, ~esti be absent, ~permeso furlough, leave	frid/a frigid, cold, ~igi refrigerate, ~uj/o refrigerator
forges/i forget	fripon/o crook, cheat(er), ~i do something crooked, cheat (intr.), pri~i cheat (tr.)
fork/o fork	frit/i fry (tr.)
form/o, ~i form, shape, re~i reform, ali~igi, trans~i transform, unu~a uniform	frivol/a frivolous, ~o frivolity
formal/a formal	friz/i curl, "do" (hair), ~o hair-do, ~isto hairdresser
formik/o ant, ~i feel "pins and needles"	fromag/o cheese
formul/o formula, ~i formulate, ~aro blank, form (to be filled in)	front/o (battle)front, frontage, (al)~i face
forn/o stove, oven, furnace, kiln	frost/o, ~a freezing cold, ~igi freeze, ~igilo freezer, ~ovundo frostbite
fort/a strong, ~(ec)o strength, force, (pli)~igi fortify, super~i prevail over, per~i violate, per~o violence, ~ostreco exertion	frot/i rub, ~(ad)o friction
fortik/a sturdy, robust, ~ajo fortification	fru/a early, mal~a late, mal~i be late, pli mal~e later (on)
Fortun/o Fortune	frukt/o fruit, ~i bear fruit, ~odona, ~oporta fruitful
forum/o forum	frunt/o forehead
fos/i dig, ~ajo pit, hole, ditch, etc., ~ilo spade, sub~i undermine, subvert, sub~a subversive	frustr/i frustrate
fosfor/o phosphorus	fu/g/i flee, run away
fosforesk/a phosphorescent, ~i glow in the dark	fulg/o soot
fost/o post, stake, stanchion (any such vertical support)	fulm/o lightning
fot(ograf)/i photograph, ~isto ~er, fot(ografa)j/o photo	fum/o, ~i smoke, ~tubo ~stack, ne fumi no smoking
frag/o strawberry	fund/o bottom, foundation, gis~a thoroughgoing
fragment/o fragment, ~a ~ary	fundament/a fundamental, ~o foundation
frak/o evening dress, "tails"	funebr/i mourn, ~a ~ful, ~o ~ing, ~aj/o funeral services
frakas/i shatter, smash	funel/o, ~i funnel
frakci/o fraction	fung/o mushroom, fungus
fraksen/o ash (tree)	funkci/i function, "work," ~o function, ~ulo functionary, mal~(ig)i be/go on the blink, malfunction
framason/o (free)mason, ~a masonic	funt/o pound
framemb/o raspberry	furioz/a furious
franc/o Frenchman, ~a French, ~uj/o/~io France	furor/o hit, craze, an "in thing," ~i be a hit, be "in," ~libro bestseller
frand/i relish, eat (some delicacy) for pleasure, ~ajo tidbit, delicacy	furz/i, ~o fart

fusil/o rifle	gigant/o giant, ~a gigantic
fuš/i bungle, botch, "screw up"	gimnazi/o secondary school (see p. 258)
fuť/i foot (12 inches)	gingiv/o gum (mouth)
futbal/o soccer, usona ~o football	gips/o gypsum, plaster of Paris
gabardin/o gabardine	girland/o garland, wreath
gael/a Gaelic	gist/o yeast
gaj/a cheerful, merry, mal~a sad, dreary	gitar/o guitar
gajin/i gain, earn, win	glaci/o ice, ~a icy, ~ajo ~cream, ~monte
gal/o gall, bile	~berg, ~ejo glacier
galeri/o gallery	glad/i iron (clothes), ~ilo iron, ~otabulo
galjon/o galloon, gold braid; stripe (uniform)	~ing board
galop/i, ~o gallop	glas/o glass (also plastic, metal, etc., for drinking)
galos̄/o galosh, overshoe	glat/a smooth, ~igi (make) smooth, ~umi
gam/o gamut, scale, key (music)	pet, rub soothingly, stroke
gamb/o whole leg (see p. 278)	glav/o sword, ~ingo scabbard
gangster/o gangster, hoodlum	glazur/o, ~i glaze (pottery)
gant/o glove, mitten	glis/i glide (through air), ~ilo glider, sailplane, pend~ilo hang-glider
gap/i gape, gawk, look about stupidly	glit/i slide, slip, ~kuri, ~(kur)ilo skate, ~(ig)a slippery, ~pilkö hockey
garaḡ/o garage, ~i put away (car), dock (boat)	glob/o globe; ball (billiard, bowling, etc.); ball-bearing; ~eto marble; corpuscle, ~krajon/o ballpoint pen, ~lud(ad)o
garanti/o, ~i guarantee, warrant, ~ajo pledge (pawn), security (loan), ~ulo hostage	bowling, ~trotulo globe-trotter, ter~o the globe (earth)
gard/i guard, watch over, sin~i take care,	glor/o glory, ~a glorious, ~i glorify (tr.), ~kanto paean
sin~ema cautious, careful, ~u vin! look out! (mil.: "Atten-tion!")	glos/o gloss, ~aro glossary
gargar/i gargle; rinse (dishes, etc.)	glu/i glue, stick (tr.), ~(aj)o glue, ~marko sticker
garn/i garnish, trim, fit out	glut/i swallow, en~i swallow up, engulf, ~egi gulp down
garnizon/o garrison	golf/o gulf, bay; golf
gast/o guest, ~i be a guest, receive hospitality, stay with, ~igi entertain, put (somebody) up, ~iganto host, ~ama hospitable, ~ameco hospitality, ~ejo inn, hostel	gorğ/o throat
gazet/o gazette, periodical, (small) magazine, ~aro press	goril/o gorilla
gazon/o lawn	grac/o grace (of God)
ge/ (pref. den. both sexes; see p. 167)	graci/a graceful, ~(ec)o grace(fulness), mal~a awkward
gencian/o gentian	grad/o degree, grade, (laū)~a gradual
gener/i generate, beget, ~a genital	graf/o count, ~lando ~y (in Europe)
generaci/o generation	grafik/o graphic arts, ~a graphic, ~ajo graph
general/o general (mil.)	grajn/o grain
geni/o genius, ~a ingenious, ~ulo genius	grak/i caw, croak
gent/o clan, race, ethnic group	gram/o gram (weight)
genu/o knee, ~(ig)i kneel	gramatik/o grammar
geograf/o geographer	gramofon/o phonograph, record-player
geografi/o geography	grand/a big, great, ~ega huge, mal~a small, ~(ec)o size, po~e wholesale, ~anima magnanimous, pli~igi enlarge
geolog/o geologist	gras/o grease, fat, ~a greasy, fatty, ~i grease
geologi/o geology	grat/i scratch
german/o, ~a German, ~uj/o/~io ~y	
gest/o, ~i gesture, ~lingvo sign language	
gičet/o window (ticket-seller's, bank, etc.)	

gratul/i congratulate, ~o congratulation	general/a general
grav/a important, serious, ne ~as it doesn't matter	genro/ genre
graved/a pregnant, ~igi conceive	gentil/a polite, courteous, well brought up
gravit/o gravity	germ/o germ (beginning of growth), ~i ~inate
gravur/i engrave, ~(aj)o engraving	gi it, ~a ~s
greg/o flock, herd	gib/o hump, ~(hav)a hunch-backed, ~ulo hunchback
grek/o, ~a Greek, ~uko/~io Greece	gin/o gin (drink)
gren/o grain (of wheat, etc.)	gir/i endorse (check, etc.), ~o ~ment, ~anto ~r, ~ato ~e
grenad/o grenade	gis until, gis la revido so long, goodbye, gis morgau until tomorrow, by tomorrow, gis! So long!
gril/o cricket (insect)	goji/i be glad, ~(ec)o gladness, joy, ~a glad, mal~a sad, mal~o sorrow, sadness, ~igi make (someone) glad
grimac/o, ~i grimace	gu/i enjoy, delight in
grimp/i climb	gust/a right, exact, ~e just, exactly, (al)~igi put right, adjust, mal~a wrong, ~atempe at the right time
grinc/i grind, gnash (teeth), grate, creak	ha! ah! Ha lo? Hello? (telephone)
grip/o flu, influenza	Hag/o The Hague
griz/o, ~a gray	hajl/o hail, ~ero ~stone
groš/o groschen (small coin)	hak/i chop, hack, ~ilo axe, ~eti mince, dice, chop (food), ~viando hamburger meat
grot/o grotto, cave	hal/o hall (great room)
grotesk/a grotesque	haladz/o fume(s), gassy odor, ~a fumy, gassy, ~i fume, give off a noxious odor
gru/o crane (bird, machine)	halt/i come to a halt, ~o stop, bus~ejo busstop, ~igi stop (tr.)
grumbl/i grumble, growl	hant/i haunt
grund/o ground, soil	har/o a hair, ~oj, ~aro hair
grup/o group	hard/i harden, temper
gruz/o gravel, grit	harem/o harem
guberni/o province (E. Europe)	harmoni/o harmony, ~a harmonious, ~i harmonize
gudr/o, ~i tar	harp/o harp
gulas/o goulash, stew	hasiš/o hashish, marijuana
guiden/o guilder (Dutch money)	haut/o skin, sen~igi skin
gum/i erase, ~o ~r, gum, mač~o chewing gum	hav/i have, mal~i lack, ~igi procure, get, ~ebla available, en~o contents, nemal~ebla indispensable
gurd/o hurdy-gurdy, barrel organ, ~isto organ grinder, ~ita hackneyed, "corny"	haven/o harbor, port
gust/o taste, ~i taste (intr.), ~igi season, flavor, ~umi taste (food, etc.), bon~o good taste, bon~a tasty, sen~a tasteless, ~umo (sense of) taste (see p.228)	hazard/o chance, "luck of the draw," ~e by chance, ~a random, chance
gut/o drip, drop, ~i drip, ~eto droplet	he! hey!
guvern/i teach privately, coach, ~isto tutor, ~istino governess	hebre/o, ~a Hebrew, Jew(ish)
gvardi/o guard (elite mil. corps, not sentry)	heder/o ivy
gvat/i spy on, keep an eye on, ~sekvi shadow, "tail"	heg/o hedge
gvid/i guide, lead, show the way, ~ilo guide-book, ~isto guide	hejm/o home, ~e at home, ~eca ~y
gangal/o jungle	hejt/i heat; stoke, ~ilo heater, ~ajo fuel
garden/o garden	
gem/i groan, moan	
gemel/o, ~a twin	
gen/i bother, trouble, disturb, sen~a free and easy, without ceremony, sin~a shy, self-conscious	
gendarm/o gendarme, patrolman	

hel/a bright, clear, light(colored), mal~a
 dark
 helebor/o hellebore
 helic/o helix, propeller
 helik/o snail
 help/i help, ~o aid, unua ~o first aid, ~a
 auxiliary, ~ema ~ful, mal~i hinder
 hemisfer/o hemisphere
 hen/i whinny
 hepat/o liver
 herb/o grass, ~ejo ~y place, meadow
 hered/i inherit, ~ajo ~ance, ~igi bequeath,
 leave
 herez/o heresy, ~a heretical, ~ulo heretic
 hero/o hero, ~a ~ic, ~ino ~ine
 heroin/o heroin
 herald/o, ~i herald
 herpet/o herpes
 hezit/i hesitate, ~o hesitation
 hierau yesterday, antau~ day-before-
 yesterday, ~a of yesterday
 higien/o hygiene, ~a hygienic
 himn/o hymn, anthem
 hind/o, ~a Indian (Asia), ~ijo/~io India
 hindu/o, ~a Hindu
 hipnot/o hypnotic trance, ~igi hypnotize,
 ~isto hypnotist
 hipokrit/i dissemble, ~a hypocritical, ~ulo
 hypocrite
 hipotez/o hypothesis, ~a hypothetical, ~i
 hypothesize
 hirt/i bristle (hair, etc.), ~a bristling,
 untidy, standing on end, ~igi tousle
 hirund/o swallow (bird)
 his/i hoist, run up (flag, etc.), ~ilo halyard
 hispan/o Spaniard, ~a Spanish,
 ~ijo/~io/~lando Spain
 histeri/o hysteria, ~a hysterical
 histori/o history, story
 hmm! hmm!
 ho! oh!
 hobii/o hobby
 hoboij/o oboe
 hodiau today, ~a present-day, la ~a tempo
 nowadays
 hoj! ahoy!
 hok/o, ~a hook
 hoke/o hockey
 hola! hey, there! hold on!
 Holland/o Holland, ~ano ~er, Dutchman,
 ~a Dutch
 hom/o human being, "man," ~aro
 mankind, humanity, ~amaso crowd
 honest/a honest

honor/i, ~o honor
 hont/i be ashamed, ~o shame, ~a
 ashamed, ~igi put to shame, ~inda
 shameful, ~e al... shame on...

hor/o hour, time (of day), ~aro time-table,
 schedule (bus, etc.)
 horde/o barley
 horizont/o horizon
 horizontal/a horizontal
 horlog/o clock, watch, brak~ wrist-watch
 horor/o horror, ~i be horrified
 hospital/o hospital
 hotel/o hotel
 hu! boo!
 huf/o hoof, ~fero horseshoe
 human/a humane, ~isto humanist
 humid/o humid, moist, damp
 humil/a humble, ~eco humility
 humor/o humor (mood, temper)
 humur/o humor (wit), ~a ~ous
 hund/o dog, ~a canine
 hungar/o, ~a Hungarian, ~ijo/~io/~lando
 Hungary
 hora! hurrah! ~i, ~o cheer
 hurl/i, ~o howl

haos/o chaos, ~a chaotic
 hemi/o chemistry, ~isto chemist (preferred
 form: kemio, etc.)
 himer/o chimera, ~a chimerical
 hin/o, ~a Chinese (preferred form: cino,
 etc.)
 hirurg/o surgeon, ~a surgical, ~io surgery
 (the science)
 holer/o cholera
 hor/o choir, chorus, ~ejo choir loft

i- (forms correl.; see p. 127)
 -id/ (suff. den. offspring; see p. 212), ~aro
 descendants
 ide/o idea
 ideal/o, ~a ideal, ~isto idealist
 ident/o identity, ~a identical, ~igi identify
 ideografi/o picture writing
 ideologi/o ideology
 idiom/o tongue, language
 idiot/o idiot, ~a ~ic, ~eco idiocy
 idiotism/o idiom
 idol/o idol, ~ano ~ator
 -ig/ (suff. den. cause; see pp. 103, 201), ~i
 cause (to be), make
 ignor/i ignore
 -ig/ (suff. den. becoming; see pp. 117,
 208), ~i become, "get"

iks/o the letter X, ~radioj X-rays
 -il/ (suff. den. instrument; see p. 117), ~o
 tool
 ileks/o holly
 ili they, ~a their
 ilumin/i illuminate, enlighten
 ilustr/i illustrate, ~ažo illustration
 iluzi/o illusion, ~a misleading, ~i delude,
 ~isto magician, sen~igi set (someone)
 straight, sen~igi become disillusioned
 imag/i imagine, ~o imagination
 imit/i imitate, ~(ad)o, ~ažo imitation
 imperi/o empire, ~estro emperor, ~ismo
 imperialism, ~isto imperialist
 imperialism/o imperialism
 impertinent/a impertinent, ~eco
 impertinence, ~ulo boor
 impet/o rapid or strong forward
 movement, ~i move forward with great
 energy
 implic/i imply
 implik/i implicate, entangle
 impon/i impress forcibly, strike, ~a
 imposing
 impost/o, ~i tax, ~isto tax collector,
 revenue agent, ~ebla subject to tax
 impres/o impression, ~i make an
 impression on, ~ebla, ~igema ~able
 impuls/o impulse, impetus, ~i impel
 imun/a immune
 -in/ (suff. den. feminine; see p. 82), ~o, ~a
 female
 inaúgur(aci)i inaugurate, ~o
 inauguration, ~a inaugural
 incendi/o conflagration, fire, ~a incendiary
 incens/o incense
 incit/i incite, provoke, excite, ~eti tease
 -ind/ (suff. den. worth; see p. 154), ~a
 worthy
 indeks/o, ~i index (by alphabet)
 indian/o, ~a (American) Indian
 indifferent/a indifferent; immaterial
 indign/i be indignant
 indígen/o, ~a native
 indik/i indicate, ~o indication
 individu/o, ~a individual
 indulg/i indulge, be lenient with, spare
 industri/o industry, ~a industrial, ~isto
 industrialist
 inert/a inert
 infan/o child, ~(ec)a ~ish
 infanteri/o infantry
 infekt/i infect, ~o ~ion, sen~igi dis~
 infer/o hell, ~a infernal

infest/i infest, ~o ~ation
 inflaci/o inflation (fin.)
 influ/o, ~i influence
 inform/i inform, make known, ~(aj)o
 information, ~igi find out, be advised,
 ~ado publicity
 -ing/ (suff. den. holder or socket), glav~o
 scabbard, kandel~o candlestick, fingr~o
 thimble, ~o socket, holder
 ingven/o groin
 ingénier/o engineer
 iniciat/i initiate (a thing), start
 injekt/i inject, ~ilo (hypodermic) syringe
 ink/o ink, ~ujo well
 inkandesk/~ incandescent
 inklin/o inclination, disposal (toward), ~i
 be inclined (toward something)
 inkluziv/i include, ~a inclusive, ~e
 inclusively, ~e (+ accus.), ~e de including
 inkub/o incubus; nightmare, ~a
 nightmarish
 insekt/o insect
 insid/a insidious, ~o snare, ~i set a snare
 or trap (for)
 insign/o badge; coat-of-arms
 insist/i insist
 inspekt/i inspect, ~(ad)o ~ion, ~isto ~or
 inspektor/o = inspektisto
 inspir/i inspire, ~a inspiring, ~(aj)o
 inspiration
 instanc/o court, competent official
 authority
 instig/i urge, spur on, impel, encourage to
 instinkt/o instinct
 instituci/o institution
 institut/o institute
 instru/i instruct, teach, ~isto teacher
 instrukci/o instructions, directions
 instrument/o instrument
 insul/o island, duon~o peninsula, ~aro
 archipelago
 insult/i "cuss out," insult, ~o verbal abuse
 integr/a integral
 intelekt/o intellect, ~a, ~ulo ~ual
 intelligent/a intelligent, ~o intelligence
 intenc/i intend, ~o intention, ~a
 intentional, ~e on purpose
 intendant/o superintendent, steward, ~ino
 matron
 intens/a intense, intensive
 inter between, among, ~nacia
 international, ~šangi exchange, ~rompi
 interrupt, ~paroli converse, ~kompreno
 mutual understanding, ~veni intervene

interes/i, ~o interest, ~a ~ing, ~igi take an interest (in); see p. 287	jard/o yard (3 feet)
intermit/a intermittent, ~i occur intermittently, go on and off	Jav/o Java
intern/a internal, inner, ~o inside, interior	jaz/o jazz
interpret/i interpret, ~o ~ation, ~isto ~or	je at, on, by, etc. (see p.152)
interpunkci/o punctuation, ~i punctuate	Jehov/o Jehovah
interval/o interval	jen behold (calls attention to; see p. 117)
intervju/i, ~o interview	jen/o yen (Japanese money)
intest/o intestine	jes yes, ~i assent, say yes, ~o assent
intim/a intimate, close	Jesu/o, Jezu/o Jesus
intr.ig/i intrigue, ~o plot	jet/o jet plane
inund/i, ~o flood	jid/a Yiddish
invad/i invade, ~o invasion	Jočj/o Johnny
invalid/o disabled person, ~a disabled	jod/o Iodine
invent/i invent, ~ajo ~ion, ~isto ~or	jodl/i yodel
inventar/o inventory	jog/o yoga
invers/a the other way around, reversed, ~e vice-versa	jogurt/o yoghurt
invit/i invite, ~o invitation	Johan/o John
ippsilon/o the letter Y	jot/o iota, jot
ir/i go, al~i approach, antaūen~i go forward, čirkau~i go around, circumvent, ek~i start out, el~i go out, exit, El~o Exodus, en~i enter, go in, for~i leave, go away, re~i go back, return, sub~i go down, set (sun), supren~i go up, ascend, trans~i cross, el~ejo exit, way out, pied~i go on foot, pied~anto pedestrian	ju...des... the...the..., ju pli granda, des pli bona the bigger the better
Iran/o Iran, ~a, ~ano ~ian	jubil/a jubilant, ~o jubilation, exultation, ~i exult
Ireland/o Ireland, ~a Irish, ~ano Irishman	jubile/o, ~a jubilee
ironi/o irony, ~a ironic	jud/o Jew, ~a ~ish, ~ismo Judaism
Islam/o Islam, ~a ~ic	jug/o, ~i yoke
Island/o Iceland, ~a ~ic	jugoslav/o, ~a Yugoslav(ian), ~uj/o~io Yugoslavia
-ism/ (suff. den. an ism; see p. 208)	jugland/o walnut
-ist/ (suff. den. occupation; see p. 82)	jugé/i, ~isto judge, ~o ~ment, ~ejo court(room), antaū~o prejudice
ital/o, ~a Italian, ~uj/o~io Italy	juk/i, ~o itch
izol/i isolate, seclude, insulate, ~a isolated, secluded, ~ilo insulator	Jul/o Yule
Israel/o Israel, ~a, ~ano ~i	Juli/o July
ja indeed; emphatic particle	jun/a young, ~eco, ~ulo youth
jad/o, ~a jade	jung/i, ~ilaro, ~ajo harness
jaguar/o jaguar	Juni/o June
jaht/o yacht	jup/o skirt, sub~o petticoat
jak/o jacket	jur/o law (legal system or profession), jurisprudence, ~isto jurist
jakt/o = jahto	just/a just, fair, righteous, ~eco justice, righteousness
jam already, jam ne no longer, jam nun right now	juvel/o jewel
Januar/o January	jaluz/a jealous, ~o ~y, ~i be jealous
japan/o, ~a Japanese, ~uj/o~io/~lando Japan	jargon/o jargon
jar/o year, (čiu)~a annual, ~cento century, ~deko decade, super~o leap year	jaūd/o Thursday
	jazo = jazo
	jet/i throw, ~kuboj dice, ~eti toss
	jongl/i juggle, ~isto ~
	jur/i swear, ~o oath
	jurnal/o newspaper, ~isto journalist
	jus just (now), just before
	kaban/o cabin, hut, shack

kabared/o, kabaret/o	cabaret
kabinet/o	cabinet; room for study
kabl/o	cable, ~gramo ~gram
kač/o	mush; mess
kadavr/o	cadaver, corpse
kadr/o	frame(work); cadre, em~igi frame
kaduk/a	decayed, decrepit, dilapidated; (law) lapsed
kaf/o	coffee, ~ejo café
kaftan/o	caftan (Oriental garment)
kaǵ/o	cage
kaj and; kaj...kaj...	both...and...
kaj/o	quay, platform
kajer/o	exercise-book; folder
kajut/o	cabin (ship, etc.)
kakt/o	cactus
kal/o	corn (feet)
kaldron/o	cauldron, kettle, boiler
kalembur/o	pun
kalendar/o	calendar
kalik/o	chalice, goblet
kalk/o	lime, ~i, ~ajo white-wash
kalkan/o	heel (foot), ~umo heel (shoe)
kalkuli/i	calculate, count, figure, ~o calculation; bill (restaurant, store, etc.)
kalson/o	underpants, drawers, panties, ~eto briefs, bottom half of bikini
kalumni/i	slander, libel, bad-mouth
kalv/a	bald
Kalvari/o	Calvary
kamarad/o	pal, buddy, comrade
kambi/o	bill of exchange
kamel/o	camel
kamen/o	fireplace, hearth; ~tubo chimney, smokestack, ~breto mantel(piece)
kamer/o	small room; dark-room
kamion/o	truck, ~eto van
kamp/o	field, ~aro countryside, ~ara rural, ~arano, ~ulo country-dweller, farmer, peasant, ~(um)i, ~logi camp out
kampanol/o	Canterbury bell, bellflower
kan/o	cane, reed
Kanad/o	Canada, ~a, ~ano Canadian
kanajl/o	scoundrel, rogue, ~aro rabble, riff-raff
kanal/o	canal, channel
kanap/o	couch
kancer/o	cancer; canker
kandel/o	candle, ~ingo ~holder
kandidat/o	candidate, ~i run for election
kanibal/o	cannibal
Kanj/o	Cathy
kanjon/o	canyon
kanon/o	cannon
kanot/o	small open boat
kant/i	sing, ~o song, ~aro songbook
kanzon/o	chanson, light-hearted ballad
kaos/o	chaos
kap/o	head, ~jesi nod, ~nei shake one's head, ~turn(ig)a dizzy(ing)
kapabl/a	capable
kapel/o	chapel
kapital/o	capital (money), ~isto ~ist
kapitan/o	captain
kapitol/o	capitol
kapitulac/i	capitulate, surrender
kaporal/o	corporal
kapot/o	hood (car); large coat with hood
kapr/o	goat
kapric/o	whim, ~a capricious
kapriol/i	caper, frolic about
kapsul/o	capsule; firing cap
kapt/i	catch, capture, ~ilo snare, trap
kapuć/o	hood, cowl
kar/a	dear, ~ul(in)o darling
karaf/o	carafe, decanter
karakter/o	character, personality, nature
karakteriz/i	characterize, ~a, ~ajo characteristic
karapac/o	carapace, protective shell
karavan/o	caravan; group traveling together
karb/o	coal, ~papero carbon paper
karcer/o	jail cell
kares/i	caress, fondle, stroke
karier/o	career
karitat/o	charity, ~a charitable
Karl/o	Charles
karmezin/o,	~a crimson
karn/o	flesh, ~a carnal
karnaval/o	carnaval
karot/o	carrot
kart/o	card; menu, map
kartoč/o	cartridge
karton/o	cardboard
karusel/o	merry-go-round, carousel
kas/o	money box, till, cashier's stand; fund; ~isto cashier
kaserol/o	casserole, saucepan
kaset/o, kased/o	cassette
kask/o	helmet
kastel/o	castle
kastor/o	beaver
kastr/i	castrate
kaš/i	hide, conceal, mal~i reveal, mal~e openly, frankly, ~ludo hide-and-seek
kaštan/o	chestnut
kat/o	cat, ~ido kitten

katalog/o, ~i catalog
Katarin/o Catherine
katastrof/o catastrophe, **~a** catastrophic
katedr/o professorial chair or platform; pulpit
katedral/o cathedral
kategori/o category
katen/o, -i fetter, shackle
katolik/o, ~a catholic, **~ismo** **~ism**
kaüçuk/o, ~a rubber
kaür/i crouch, squat, cower
kaüz/o cause, reason, **~i** cause
kav/o cavity, **~a** hollow, concave
kavaleri/o cavalry
kavalir/o cavalier, knight
kavern/o cave, cavern, den
kaz/o case
kazern/o barracks
kazin/o casino
ke that (subordinate conjunction)
kel/o cellar, basement
kelk/a(j), ~e da some, a few, **~foje**
 sometimes
kelner/o waiter
kern/o core, pit (fruit, etc.), nucleus
kest/o chest, large box
ki- (forms correl.; see p. 127)
kibuc/o kibbutz
kilometr/o kilometer
kimr/a Welsh, **~o** man, **~ujo** Wales
kin/o cinema, **~ejo** movie theater
kiras/o armor
kirl/i stir, whirl, curl; froth, whip (food)
kirurg/o = hirurgo
kirurgi/o = hirurgio
kis/i, ~o kiss
kitel/o overalls, smock
klæc/i, ~o gossip
klak/i clap, rattle, make clicking sound
klar/a clear, plain, **~igi** clarify, explain
klas/o class, **en~igi** classify
klasik/a classic
klauñ/o clown
klav/o key (piano, typewriter, etc.), **~aro** keyboard
kler/a learned, well-informed, cultured
klient/o client, customer, **~aro** clientele
klimat/o climate, **~a** climatic
klin/i (tr.) bend, incline, tilt
kling/o (knife, etc.) blade
klinik/o clinic
kliš/o (printer's) cut, half-tone; (photo) negative, **~(aj)o** cliché, stereotype
kloak/o sewer

klopop/i take steps, try (see p. 255)
klub/o club, society, **~ano** club member
knab/o boy, **~(ec)a** **~ish**, **~ino** girl
knar/i creak, grate, make screeching noise
kned/i knead
kobold/o imp, goblin
kobr/o cobra
kod/o code, (en) **~igi** encode, **de~igi** decode
kofr/o trunk, large suitcase, **~ujo** trunk (of car)
kojn/o, ~i wedge
kok/o rooster, cock, **~ino** hen, **~batalo** cockfight, **~ido** chick
kokain/o cocaine
kokcinel/o ladybug
koket/a coquettish, **~i** flirt
kokon/o cocoon
kokos/o coconut
koks/o hip
koktel/o cocktail
kol/o neck, **~umo** collar
kolbas/o sausage
koleg/o colleague
kolegi/o college
kolekt/i collect, gather, **~igi** gather together
kolektiv/o, ~a collective
koler/a angry, **~i** be angry, **~igi** get angry, **~o** anger
kolizi/i collide, **~o** collision
kolomb/o pigeon, dove, **~umi** "bill and coo"
kolon/o pillar, (arch.) column
kolonel/o colonel
koloni/o colony, settlement, **~a** colonial
kolor/o color, **~igi** color, paint
kolos/a colossal, **~o** colossus
kolport/i peddle, sell door-to-door
kolumn/o column (type, figures, soldiers, etc.)
kom/o comma
komand/i be in command
komb/i, ~ilo comb
kombin/i combine, **~ajo** combination
komedi/o comedy
komenc/i (tr.) begin, **~o** **~ning**, **~igi** begin (intr.), **~a** initial
koment/i, ~o comment, **~aro** **~ary**
komerc/o commerce, business, **~i** do business, **~isto** merchant
komfort/o comfort, **~a** **~able**
komik/a comic(al)
komisar/o commissar

komisi/o errand, commission, ~i entrust with a task, ~ito commissioner
komitat/o committee
komiz/o clerk
komod/o dresser, chest of drawers
komodori/o commodore
kompakt/a compact
kompani/o company
kompar/i (tr.) compare, ~o comparison, ~e comparatively
kompas/o compass
kompat/o compassion, pity, ~i have compassion on, pity, ~inda pitiful, “poor”
kompetent/a competent, ~ulo expert
kompli/i compile, ~(aj)o compilation
komplet/a complete, ~o set, suit (clothes, furniture, etc.), ~igi complete
komplez/o favor, ~(em)a kind, obliging, ~i do a favor
komplik/i complicate, ~a ~d
kompliment/o, ~i compliment
komplot/o plot, conspiracy
kompon/i compose (music), ~isto ~r, ~ajo composition
kompost/i set in type
komprem/i understand, ~ebla ~able, ~ema ~ing, ~eble of course
komput/i compute, ~ilo = komputero
komputer/o computer
komun/a (in) common, ~umo community, ~isto Communist
komuni/o Communion
komunik/i communicate, ~(aj)o communication
kon/i know (be acquainted), ~ato acquaintance, ne~ata unknown, re~i recognize
koncept/o concept
koncern/i concern, ~a ~ed, in question
koncert/o concert
koncip/i conceive (a child)
konciz/a concise
kondamn/i condemn; sentence
kondič/o condition, stipulation, ~i stipulate, set conditions
kondolenc/o condolences, ~i express condolences
konduk/i lead, conduct, take; drive (vehicle), ~isto driver
konduť/i behave, conduct oneself, ~o behavior, conduct
konekt/i connect up, plug in, ~o connection
konferenc/o conference
konfes/i confess, ~o ~ion, ~e admittedly
konfid/i trust, confide, have confidence in
konfidenc/o a confidence, secret, ~a confidential
konfirm/i confirm, corroborate, ~o confirmation
konfisk/i confiscate
konflikt/o conflict
konform/i conform, ~a ~ing, ~igi conform, “shape up”
konfuz/i confuse, ~a ~d, jumbled up, ~o confusion
kongres/o congress, convention, ~i hold or attend a congress
kongru/a congruent, ~i coincide, fit together
konjak/o cognac, brandy
konjekt/i conjecture, surmise, ~o conjecture, guess(work)
konk/o shell (clam, snail, etc.)
konker/i conquer
konklud/o, ~i (come to a) conclusion, infer(ence)
konkret/a concrete (not abstract)
konkur/i compete, rival, ~(ad)o rivalry, (personal) competition
konkurenco (business, etc.) competition
konkurs/o contest
konsci/i be conscious/aware of, ~o consciousness, awareness, ~a conscious, aware, sen~a unconscious
konscienc/o conscience, ~a conscientious
konsekvenca consistent, ~o consistency, consequence, ne~a inconsistent
konsent/i consent, agree, ~o agreement, consent, ~ite OK, agreed
konserv/i conserve, keep, ~ema, (em)ulo conservative
kon sider/i consider, ~inda ~able
konsil/o advice, counsel, ~i advise, ~anto counsellor, ~inda advisable
konsist/i consist, ~o ~ency, ~igi make up, constitute
konsol/i console, comfort, ~o consolation
konspir/i conspire, ~o conspiracy
konstant/a constant, permanent
konstat/i realize to be a fact, ascertain, take note
konstern/i dismay, appall, ~o consternation
konstip/i constipate, ~ita ~d
konstituci/o constitution, ~a ~al
konstrui/i construct, build, ~ajo building
konzul/o consul

konsult/i consult, ~o ~ation
konsum/i consume, use up, ~anto consumer
kont/o account (fin.)
kontakt/i, ~o contact, fuß~o short circuit
kontant/o cash money, ~a, ~e in cash
kontent/a content, satisfied, pleased, ~igi satisfy, ~o contentment, satisfaction
kontinent/o continent, mainland
kontor/o (business) office
kontraband/i smuggle, ~isto ~r, ~o contraband, "hot goods"
kontrakt/o contract, ~i make a contract
kontralt/o contralto
kontrast/o, ~i contrast
kontraū against, across from, opposed to, in exchange for, ~e on the contrary, ~i oppose, ~stari withstand, stand up to, ~ulo opponent, ~vole against one's will, ~diri contradict
kontribu/i contribute, ~(aj)o contribution
kontrol/i check up on, audit, verify, supervise
kontur/o contour, outline
kontuz/o, ~i bruise
konven/i be appropriate, be suitable, ~a suitable, seemly, as it should be, mal~a unseemly, not fitting
konversaci/i converse, ~o conversation
konvink/i convince, persuade, ~o conviction, belief
konvuls/o convulsion
kopi/i, ~o copy (see p. 285)
kor/o heart, ~a cordial, hearty; cardiac, ~ligita close, dear to the heart, ~tuša touching, moving
Koran/o Koran
korb/o basket
kord/o string (mus.), cord (anat.)
Kore/o, ~a Korean, ~ujo/~io Korea
korekt/i correct
korespond/i correspond, ~anto ~ent, pen-pal
koridor/o corridor, passage
korn/o horn (animal, etc.)
kornik/o crow
korp/o body
korporaci/o corporation
kort/o court(yard), ~ego, ~umo court (see p. 239)
korupt/i, ~ilo bribe
korv/o raven
kosm/o cosmos, ~a spaco outer space
 kost/i, ~o cost, multe~a expensive
kostum/o costume; suit (clothes); outfit, what one is wearing
kot/o mud
kotiz/i subscribe to (publication, fund), ~o subscription; dues
koton/o cotton
kov/i sit (as hen), incubate, el~i hatch out
kovert/o envelope
kovr/i cover, ~ilo lid, cover, mal~i uncover, discover
kraa/i spit
krad/o grill, grid, grate
krajon/o pencil
krak/i, ~o crack (sound), ~eti ~le
kramp/o, ~i clamp, staple, ~oj brackets, parentheses
kran/o faucet, tap
krani/o skull
kravat/o necktie
kre/i create, ~it(aj)o creature
kred/i believe, ~o belief, ~eble probably, ~ema credulous
kredit/o credit
krem/o cream
kremaci/o cremation, ~i cremate
kren/o horseradish
krepusk/o twilight
kresk/i (intr.) grow, ~igi grow (tr.), raise, ~ajo plant
krestomati/o chrestomathy (book of model readings)
kret/o chalk
krev/i (intr.) burst
kri/i cry out, shout, ~egi yell, ~signo exclamation point
kribr/i sift, ~ilo sieve
krim/o crime, ~a, ~ulo criminal
kripl/a crippled, infirm
Krist/o Christ, ~ano ~ian, ~anismo ~ianity, ~nasko ~mas, ~(nask)arbo ~mas tree
kristal/o, ~a crystal
kritik/i criticize, ~o criticism
kriz/o crisis, emergency, (fin) depression, ~a critical
kroč/i hook (onto), al~igi cling to, get caught on, ~ilo hook
krokodil/o crocodile, ~i speak one's national language among Esperantists
krom besides, apart from, ~e besides, ~a additional, ~tubo spare tire, ~virino concubine, **krom se** unless
kron/o, ~i crown, ~ado coronation
kronik/o chronicle, ~isto ~r, historian

kroz/i cruise
kruc/o, ~i cross, ~a crucial, ~umi crucify,
 ~osigni make the sign of the cross,
 ~vortenigmo crossword puzzle
krud/e jug, pitcher
krud/a raw, crude, rough
kruel/a cruel, fierce
krur/o leg (see p. 278)
krut/a steep, abrupt
ksenofob/o xenophobe, ~a xenophobic,
 ~io xenophobia, fear of foreigners
k.t.p. = kaj tiel plu etc.
kub/o cube
Kub/o Cuba, ~a, ~ano ~n
kubut/o elbow
kudr/i sew, ~ero stitch, ~ilo needle,
 kun~(aj)o seam
kugl/o bullet
kuir/i cook, ~ejo kitchen
kuk/o cake, ~eto cup~
kukol/o cuckoo
kukum/o cucumber
kukurb/o pumpkin, squash, gourd, etc.
kul/o gnat
kuler/o spoon
kulis/o flat (theater), post la ~oj behind
 the scenes
kulp/o blame, fault, guilt, ~a guilty, ~igi
 blame, ~ulo culprit
kultur/o culture, ~i cultivate
kun with, ~e together, ~veno, ~sido
 meeting, ~porti bring along, take, ~igi
 come together, ~igi unite (tr), join, ~ulo
 companion, ~labori cooperate, ~voki
 convoke, ~e kun together with, ~i~e
 herewith
kunikl/o rabbit
kupe/o compartment (train), coupé (short
 wagon or car)
kupl/i couple (mech.)
kupol/o cupola, dome
kupon/o coupon
kupr/o, ~a copper
kur/i run, ek~i start running, take to one's
 heels
kurac/i treat medically, ~ilo medicine,
 ~isto physician
kurag/o courage, ~a ~ous, brave, ~i dare,
 ~igi encourage
kurb/o curve, ~a ~d, ~igi bend
kurioz/i curious, quaint
kurs/o class (school), course
kurten/o curtain
kurz/o rate of exchange

kusen/o cushion, lit~o pillow
kuš/i lie, recline, ek~i, ~igi lie down, ~igi
 lay
kutim/o custom, habit, ~e ordinarily, ~i be
 in the habit of, al~igi become
 accustomed, get in the habit of
kuv/o tub, vat
kuz/o, ~ino cousin
kvadrat/o, ~a square
kvaker/o, ~a Quaker
kvalit/o quality
kvankam although
kvant/o quantity
kvar four, ~a, ~ono ~th, ~ope by fours
kvartal/o district, neighborhood (of town)
kvazau as if, as though; in a way
kverel/i quarrel, wrangle
kverk/o, ~a oak(en)
kviet/a, ~o quiet, calm
kvin five, ~a, ~ono fifth
kvit/a paid up, free and clear, obligation
 satisfied
kvitanc/o, ~i receipt

la the
labor/i, ~o work, labor, ~ejo workplace,
 ~isto worker, laborer, el~i work out,
kun~i cooperate, per~i earn, ~ema
 hardworking, mal~ema slothful
laboratori/o laboratory
lac/a tired, ~igi get tired
lac~o (shoe)lace
lad/o, ~a sheet metal, tin, tin plate,
 ~skatolo, en~igi can (food, etc.)
laf/o, ~a lava
lag/o lake
lagun/o lagoon
laik/a, ~o lay(man)
lak/o, ~i lacquer
laks/a loose (bowels), mal~a constipated,
 ~igilo laxative
lakt/o milk
laktuk/o lettuce
lam/a lame, ~i limp, ~bastono crutch
lament/i wail, lament
lamp/o lamp
lan/o, ~a wool
land/o land, country, ~strato highway,
 ~limo border, ekster~e abroad,
 (sam)~ano compatriot
lang/o tongue
lant/a (poetic word for) slow
lantern/o lantern
lanug/o fluff, down

lapon/o, ~a Lapp, Laplander	letargi/o lethargy
lard/o bacon	letter/o letter, ~kestö mailbox
lar̄ga wide, broad, mal~a narrow, laū~e crossways	lieutenant/o lieutenant
larik/o larch	lev/i lift, raise, ~iğि arise, get up
laring/o larynx, ~ito laryngitis	li he, ~a his
larm/o tear, ~i shed tears, weep	Liban/o Lebanon, ~a Lebanese
larv/o larva, grub	liber/a free, ~tempo spare time, time off,
las/i leave, allow, let, for~i abandon, forsake, post~i leave behind, preter~i leave out, overlook	~vola voluntary, mal~ejo prison, mal~ulo prisoner
last/a last, ~atempē lately	liberal/a liberal
lat/o lath, slat, ~kurtēno Venetian blind	libr/o book, ~eto ~let, ~(ovend)ejo ~store, ~otenado ~keeping, ~aro book collection (e.g., private library)
latin/a Latin, ~ida Romance	licenc/o licence
latinr/o latrine	lift/o elevator
latun/o, ~a brass	lig/i tie, bind, ~o league, connection, ~ilo bond
latv/o, ~a Latvian, ~io Latvia	lign/o wood, timber
laū according to, along, ~longe lengthwise, ~plaēce as one pleases, ~vole as you wish, ~vorta literal, ~dire as is being said, ~moda fashionable, ~vide by sight, ~lega legal	likvid/i liquidate
laud/i, ~o praise	likvor/o liquor
laur/o laurel	lilak/o lilac
laut/a (a)loud	lili/o lily
lav/i wash (tr.)	lim/o limit, boundary, ~igi limit, restrict
lavang/o avalanche	limak/o slug, snail
lecion/o lesson	limonad/o lemonade
led/o, ~a leather	lin/o flax, ~ajo linen, ~oleo linseed oil, ~oleumo linoleum
leg/i read, ~ajo ~ing matter, ~ebla legible, ~inda worth reading, ~scio reading ability	ling/y language, ~isto linguist
legend/o legend, (laū)~a legendary	lini/o line, ~ilo ruler, straightedge
legi/o legion	lip/o lip, ~haroj moustache
legitim/i legitimize, prove identity, ~ilo I.D.	Lisbon/o Lisbon
legom/o vegetable	lisp/i lisp
leg/o law, laū~a legal	list/o list, ~igi (make a) list
leger/a (poetic word for) light(weight)	lit/o bed, ~kovriko blanket, ~tuko sheet, en~igi go to bed
lek/i lick	litani/o litany
lekant/o marguerite, ~eto daisy	liter/o letter (alphabet), ~umi spell
lekci/o, ~i lecture	literatur/o literature, ~a literary
lektor/o lector (title given teachers in some countries)	litov/o, ~a Lithuanian, ~ujo/~io Lithuania
lens/o lens	litr/o liter
lentug/o freckle	liturgi/o liturgy
leon/o lion	liut/o lute
leontod/o dandelion	liver/i deliver, supply, furnish
leopard/o leopard	lo! hey there! Ha lo Hello (telephone)
lepor/o hare, rabbit, ~hundo greyhound	log/i lure, attract, al~a attractive, ~ilo, ~ajo bait, de~i seduce, entice
lepr/o leprosy, ~ulo leper	logik/o logic, ~a ~al
lern/i learn, ~ejo school, ~olibro textbook	loḡi live (dwell), ~ejo place to live, dwelling, ~anto inhabitant, ~antaro population
lert/a skillful, clever, dexterous, mal~a awkward	lojal/a loyal
	lok/o location, place, spot, ~i locate, ~a local, sid~o seat, place to sit
	lokomotiv/o locomotive

lokust/o grasshopper
long/ long, **~(ec)o** length, **de~e** for a long time, **laū~e** lengthwise, **mal~a** short, **mal~igi** shorten, **mal~igo** abbreviation
longitud/o longitude
lorn/o field glass, binoculars
lot/i draw lots, **~umi** allot
loteri/o lottery, raffle
lotus/o lotus
lu/i rent, **~ebla** for rent, **~igi** rent out, **~anto** renter, tenant, **~prezo** rent money
lucern/o hanging (e.g., temple) lamp
lud/i play, **~o** game, **~ilo** toy
luk/o skylight; porthole
luks/a luxurious, deluxe, **~ajo**, **~(ec)o** luxury
lukt/i wrestle, struggle
lul/i lull, rock (baby), **~ilo** cradle, **~kanto** lullaby
lum/o light, **~i** shine, **~turo** ~house
lun/o moon, **~a** lunar
lunē/o lunch, snack
lund/o Monday
lup/o wolf
lupe/o magnifying glass
lustr/o chandelier
lut/i, ~o solder

mac/o matzoh, unleavened bread
mac̄i chew, **re~ulo** ruminant, **~gumo** ~ing gum
magazen/o department store; warehouse
magazin/o popular magazine covering a variety of subjects
magi/o magic, **~a** ~al
magistr/o Master (of Arts, etc.)
magnet/o magnet, **~a** ~ic, **~igi** ~ize, **~ismo** ~ism
magnetofon/o tape recorder (sound)
magnetoskop/o video recorder
magr/a meager, skinny, skimpy
mañ/o Mach (aerospace)
maiz/o corn
Maj/o May
majest/a majestic, **~(ec)o** majesty
major/o major (rank)
majoritat/o majority
majstr/o maestro, master (of an art, trade, etc.)
majuskl/o capital letter
makler/i act as middleman, **~isto** broker, **~ajo** brokerage, commission
makrop/o kangaroo
maksimum/o, ~a maximum, **~e** at the most
makul/o, ~i spot, stain
makzel/o jaw(bone)
mal/ (pref. den. direct opposite; see p. 82) **~e** on the contrary
malari/o malaria
maleol/o ankle
malgrāu in spite of
malic/a malicious, mischievous
mam/o breast, teat, **~besto**, **~ulo** mammal, **~nutri** suckle, **~pinto** nipple, **~zono** bra
man/o hand, **~plato** palm, **~premi** shake hands, **~sak(et)o** handbag, **~signi** wave, **~umo** cuff
mandat/o mandate, **pošt~o** money order
mangostan/o mangosteen
manğ/i eat, **~o** meal, **~ajo** food
Manğuri/o Manchuria
manier/o manner, way
manifest/o manifest, **~i** manifest
manifestaci/o demonstration (pol.), **~i** demonstrate
manik/o sleeve
manipul/i manipulate, handle
mank/i be lacking, be missing, **~o** lack, shortage, shortcoming
manovr/i, ~o maneuver
mansard/o attic, garret
mantel/o cloak, mantle
manuskript/o manuscript
map/o map, **~aro** atlas
mar/o sea, **~arneo** navy, **~bordo** shore, seaside, **~isto** sailor
març/o marsh, swamp
marçand/i haggle, bargain
mard/o Tuesday
Margaret/o, ~a Margaret
marğen/o margin
Mari/a Mary, **~o** Mary; Marius, Mario
marionet/o marionette, puppet
mark/i mark, **~o** mark; Mark (name; also money); stamp (postage); **pošt~o** postage stamp
marmelad/o marmalade, jam
marmor/o, ~a marble
Mars/o Mars
marş/i walk, march
Mart/o March
martel/o, ~i hammer
martir/o martyr
mas/o lump, mass
masağ/o, ~i massage
masakr/o, ~i massacre
masiv/a massive

mask/o, ~i mask, ~(ar)ado masquerade
mason/i build with stone, etc., ~isto
 mason
mast/o mast
mastr/o master (over household, servants, etc.), ~i be master over, dominate, ~umi
 keep house, manage
maš/o mesh (of net), loop
mašin/o machine, engine, ~aro machinery
matc/o match, game (sports)
matematik/o mathematics, ~a
 mathematical, ~isto mathematician
maten/o morning, ~mango breakfast
materi/o matter, ~a material
material/o material, data, krudaj ~oj raw materials
matur/a mature, ripe, ~igi ripen
mebl/o piece of furniture, ~aro furniture, ~i furnish
meč/o wick; fuse (explosives)
medal/o medal
medi/o environment
medicin/o (practice of) medicine
medikamento medicine
medit/i meditate, think to oneself
meger/o shrew (woman), ~a ~ish, "bitchy"
mehanik/o = **mekaniko**
mejl/o mile
mekanik/o mechanics, ~a mechanical, ~isto mechanic
melankoli/o, ~a melancholy
meleagr/o turkey
melk/i milk
melodi/o melody, tune, ~a tuneful
melodram/o melodrama, ~a ~tic
melon/o melon
mem (my, your, his, etc.)self, -selves, ~evidenta self-evident, ~stara
 independent, ~vola willing
membr/o member, ~eco ~ship
memor/i remember, ~o memory, ~igi
 remind, ~inda memorable
menci/i, ~o mention
mend/o order (for goods or services), ~i
 order (goods, etc.); book, reserve
 (restaurant, hotel, etc.)
mens/o mind, ~a mental
mensog/i, ~o (tell a) lie
ment/o mint (plant, flavor)
menton/o chin
menu/o menu
merit/i deserve, merit, ~o merit
merkat/o market (fin.), sales activity (not
 marketplace)
merkred/o Wednesday
Merkur(i)o Mercury
merli/o blackbird
mes/o Mass (relig.)
mesag/o message
met/i put, place, (sur)~i put on (clothes), de~i take off, kun~i put together, sub~(i)gi submit
metafor/o metaphor
metal/o, ~a metal(lc)
mete(or)/o atmospheric phenomenon, ~ologo meteorologist, ~olio meteorology
meteorit/o meteorite
meti/o handicraft, trade, ~ejo workshop
metod/o method, ~a ~ical, ~ista, ~isto
 Methodist
metr/o meter, ~a metric
mev/o seagull
mez/o, ~a middle, average, ~epoko
 Middle Ages, ~aga middle-aged, ~maro
 Mediterranean Sea, ~nokto, nokto~o
 midnight, tag~o noon
mezur/i measure, ~o ~ment
mi I, me, ~a my, mine
miel/o honey, ~a monato, ~luno
 honeymoon
mien/o expression (face)
 migdal/o almond, ~okula ~eyed
migr/i migrate, roam, travel about, el~i
 emigrate, en~i immigrate, ~ema migrant; "footloose"
mikrob/o microbe, germ
mikrofon/o microphone
mikroskop/o microscope
miks/i mix; shuffle (cards), ~ajo mixture
mil thousand, ~jaro, jar~o millenium
mild/a mild, gentle
milimetr/o millimeter
milit/o war, ~a military, ~i wage war
min/i, ~ej(o) mine, ~isto ~r
minac/o, ~i threat(en), menace
mineral/o, ~a mineral
minimum/o, ~a minimum, ~e at the least
ministeri/o Ministry (govt. dept.)
ministr/o minister (head of govt. dept.), ~ejo office of minister
minoritat/o, ~a minority
minuskl/o small (lower case) letter
minut/o minute
miop/a short-sighted, near-sighted
miozot/o forget-me-not
mir/i be amazed, marvel, wonder (at), ~igi

amaze, ~inda wonderful
mira^g/o mirage
mirakl/o miracle, ~a miraculous
miriad/o myriad
mis/ (pref. den. error; see p. 167)
 ~kompreni misunderstand, ~pašo false
 step, ~kalkuli miscalculate, ~decidi make
 bad decision
misi/ mission, ~isto ~ary
mister/o mystery, ~a mysterious
mistifik/i trick, hoax, fool
mistik/a mystic(al)
mit/o myth, ~a ~ical
miting/o (pol. mass) meeting
mitr/o miter (headdress)
mizer/a miserable, wretched, ~o misery
mobiliz/i mobilize
mod/o mode, fashion, (**laü**)~a fashionable,
 eks~a old-fashioned, out of date
model/o, ~a, ~i model
moder/a, ~igi moderate, ~o moderation
modern/a modern, ~igi ~ize
modest/a modest, ~(ec)o ~y
modif/i modify
modl/i model, mold (clay, etc.)
mok/i mock, jeer at, make fun of
mol/a soft
moment/o moment, ~a ~ary
mon/o money, ~ero coin, ~bileto paper
 money, ~ujo purse, wallet, ~ludi gamble,
 ~puno fine
monař/o monk, ~ejo monastery, ~ino nun
monat/o month, ~a ~ly
mond/o world, **tut**~a ~wide, ~milito
 ~war, ~umo high society
monokl/o monocle
monopol/o monopoly, ~igi monopolize
monoton/a monotonous
monstr/o monster, ~a monstrous
mont/o mountain, ~eto hill, ~aro (chain
 of) mountains
montr/i show, point (out), ~igi turn out to
 be, ~ofenestro show window
monument/o monument, ~a ~al
moped/o moped
mor/o custom, mores
moral/a moral, ~o ~s, ~eco ~ity
morbil/o measles
mord/i bite, ~eti nibble
morgaň tomorrow, post~ day-after-
 tomorrow
mormon/o, ~a Mormon
morn/a mournful, gloomy
mors/a Morse code, ~i send in Morse code
mort/o death, ~i die, ~a dead, ~ema
 mortal, ~igi kill
morter/o mortar (for building)
moru/o codfish, ~oleo ~oil
Mose/o Moses
moske/o mosque
moskit/o mosquito
Moskv/o Moscow
mošt/o general title for persons of high
 rank
mot/o motto
motel/o motel
motiv/o motive, reason
motor/o motor, engine
mov/i move (tr.), ~ado ~ment, ~igi move
 (intr.)
mucid/a musty, moldy
muel/i grind (grain), pulverize, ~ejo mill,
 ~isto miller
muč/i roar, howl
muk/o mucus, phlegm, ~a mucous
mul/o mule
muld/i (cast in a) mold, ~ilo mold
mult/a much, ~aj many, ~e da a lot of,
 ~ekosta expensive, ~peza weighty,
 ~obligi duplicate (mimeo, etc.)
multiplik/i multiply (arith.)
munic/i/o (am)munition
munt/i mount, assemble (an apparatus),
 mal~i take apart
mur/o wall
murd/i, ~o murder
murmur/i, ~o murmur
mus/o mouse
musko/o moss
musked/o, musket/o musket
muskol/o muscle, ~a muscular
mustard/o mustard
muš/o fly (insect)
mut/a mute, speechless, ~ulo mute
muze/o museum
muzik/o music, ~a ~al, ~isto ~ian, ~i
 make music

naci/o nation, ~a ~al, ~eco ~ality, inter~a
 inter~al
nadl/o needle (compass, phono)
naft/o crude oil
nař/i swim, ~baseno ~ming pool
naiv/a naive, mal~a sophisticated
najbar/o neighbor, ~a ~ing, nearby, ~eco
 ~hood; ~liness
najl/o, ~i nail
najtingal/o nightingale

nan/o, ~a midget, dwarf
 narkot/i, ~ilo, ~ajo drug (narcotic)
 mask/i give birth to, ~igi be born, ~otago,
 ~igtago birthday
 natur/o nature, ~a natural
 nau nine, ~a ninth
 naüz/o nausea, ~a nauseous, ~i nauseate
 navig(aci)/i navigate, ~ado navigation
 naz/o nose, ~a nasal, ~tru nostril, ~tuko
 handkerchief
 nazi/o, ~a Nazi
 ne no, not, ~i deny, ~e negatively; as
 prefix: non-, un-, in-, etc.: ~ordinara
 unordinary, ~atendite unexpectedly,
 ~venkebla invincible; tute ne not at all
 nebul/o fog, mist
 neces/a necessary, ~ejo restroom,
 bathroom
 Nederland/o The Netherlands, Holland,
 ~a Dutch, ~ano Dutchman
 neg/i = nei
 negativo, ~a negative (photo, etc.)
 neglekt/i neglect
 negoc/o business deal(ings), ~i engage in
 business, negotiate a deal, ~isto
 merchant, businessman
 negr/o, ~a Negro
 neḡ/o, ~i snow, ~ero ~flake, ~homo ~man,
 ~buli throw snowballs
 nek...nek... neither...nor...
 nekrolog/o obituary
 nen-i- (forms correl.; see p. 127)
 neologism/o neologism (proposed new
 word)
 neon/o, ~a neon
 nep/o grandson, ~ino granddaughter
 nep'r/e without fail, definitely
 Neptun/o Neptune
 nerv/o nerve, ~(oz)a nervous
 nest/o, ~i nest
 net/a finalized, cleanly cut; net (weight,
 etc.), mal~o (rough) draft (manuscript,
 etc.), ~igi finalize, put in finished form,
 ~e carefully prepared; in the final analysis
 neu'tral/s neutral
 nev/o nephew, ~ino niece
 ni we, ~a our(s)
 nič/o niche
 nigr/a black
 nilon/o, ~a nylon
 nimbo/nimbus, halo
 nit/o, ~i rivet
 -nj/ (suff. used with names; see p. 168)
 nobel/o nobleman, ~a of noble birth

nobl/a noble, ~eco ~ness
 noci/o notion
 nod/o knot
 nokt/o night, ~a nocturnal, tra~i spend the
 night, mez~o, ~omezo midnight
 nom/o, ~i name
 nomad/o nomad, ~a ~ic
 nombr/o number, amount, ~i count
 nord/o North, ~a ~ern
 norm/o norm, standard, ~a normal
 normal/a normal
 nostalgi/o nostalgia
 not/i (make a) note, ~o note; grade (report
 card), ~libro notebook
 nov/a new, ~ajo a novelty, something new,
 la ~ajoj the news, ~eco newness, re~igi
 renew, de~ afresh
 Nov-Jork/o New York
 novel/o short story
 Novembr/o November
 nu well, now (interjection)
 nuanc/o tint, hue, shade (color); nuance
 nub/o cloud, ~a ~y
 nud/a nude, naked, bare
 nudel/o noodles
 nuk/o back of neck
 nukle/o nucleus, ~a nuclear
 nuk/s/o nut
 nul/o zero, null, "zilch," ~igi cancel, annul
 numer/o numeral, number in a series
 (house, magazine, etc.), ~i assign a
 number
 nun now, ~(temp)e nowadays, currently,
 ~a present, current
 nur only, ~a mere
 nutr/i feed, nourish, ~ajo food,
 nourishment

oaz/o oasis
 obe/i obey, ~ema obedient
 objekt/o object, thing
 -obl/ (Suff. den. multiple; see p. 246)
 oblikv/a oblique, slanting
 obscen/a obscene
 obsed/i obsess, ~o ~ion
 observ/i observe
 obstakl/o obstacle
 obstin/i be obstinate, persist, be stubborn,
 ~a stubborn, obstinate
 obtuz/a obtuse, dull
 ocean/o ocean, ~a ~ic
 od/o ode
 odor/o odor, smell, ~i give off an odor;
 smell

ofend/i offend, ~igi take offense	orator/o orator, ~a ~ical
offer/i offer up, sacrifice	orbit/o orbit
ofert/i make an offer of, bid	ord/o order (sequence, arrangement), (en)~igi put in order, arrange, kun~igi
ofic/o office, function, post, "job," ~isto	coordinate, mal~o disorder
officer, official, ~ejo office, place of work	orden/o order (relig. or decoration)
oficir/o officer (mil., etc.), sub~o noncom	ordinar/a ordinary, usual, common
official/a official	ordon/i, ~o order, command
offset/o offset printing	orel/o ear
oft/a frequent, ~e often, mal~a rare	orf/o, ~a orphan
ok eight, ~a ~h	organ/o organ (anat. or publication)
okaz/i occur, happen, ~(aj)o event,	organik/a organic
occasion, occurrence; opportunity, ~e on	organism/o organism
occasion; by chance, ~igi cause to take	organizi/i organize, ~(aj)o organization
place, en étiu ~o in any event, en la okazo	organizaci/o = organizajo
se... in case...	orgen/o organ (mus.)
okcident/o West, ~a ~ern	orgi/o orgy, ~a orgiastic
oksiogen/o oxygen	orient/o East, ~a ~ern, Oriental, ~i orient
Oktobr/o October	origin/i originate, ~o origin
okul/o eye, ~isto oculist, ophthalmologist,	original/o, ~a original
~umi ogle, stare at, ~vitroj ~glasses	orkestr/o orchestra, ~umi ~te
okulta occult	orkide/o orchid
okup/i occupy, ~ita, ~ata busy, ~(ad)o	ornam/o ornament, ~a ~al, ~i adorn,
occupation	decorate
ol than	ort/a right-angle, square, ~ilo T-square,
ole/o oil	carpenter's square
oliv/o olive	ortodoks/a orthodox
om/o Ohm	osced/i, ~o yawn
omag/o homage, ~i pay homage to	oscil/o oscillate, ~ilo oscillator, ~ografo
omar/o lobster	oscilloscope
ombr/o shadow, shade, ~i cast a shadow	ost/o bone, gis~a diehard, dyed-in-the-wool
ombrel/o umbrella	ostr/o oyster
omnibus/o omnibus	ov/o egg, ~ajo "eggs" (food)
-on/ (suff. den. fraction; see p. 115) ~o	ovaci/o ovation
fraction	oval/a oval
ond/o wave, ~i undulate, ~umi wave (hair,	ozon/o ozone
etc.), corrugate, ~ego billow	
omi one, "they," people in general, ~diro	
rumor	
onkl/o uncle, ~ino aunt	
-op/ (suff. den. collective; see p. 209)	
unu~e one at a time, unu~a single	
opal/o opal	
oper/o opera	
operaci/o (surgical) operation, ~i operate	
opi/o opium, ~ajo opiate	
opini/o opinion, ~i opine, think	
oportun/a opportune, convenient, ~isto	
opportunist	
opozici/o opposition, ~i be in opposition	
optimism/o optimism, ~a optimistic	
optimist/o optimist	
or/o gold, ~a ~en, ~igi, ~umi gild	
oraki/o oracle	
orang/o, ~a orange (fruit, color)	

luggage
 pal/a pale
 palac/o palace
 paletro (painter's) palette
 palis/o stake, ~aro palisade, fence, ~umi
 impale
 palm/o palmtree
 palp/i feel (touch), grope
 palpebr/o eyelid, ~umi blink
 palt/o heavy coat
 pamphlet/o (tendentious or scurrilous)
 pamphlet
 pan/o bread, loaf, ~ero crumb, ~akiranto
 ~winner
 pane/i, ~o break-down, malfunction,
 sen~igi fix
 panel/o (control) panel, dash board;
 wainscot
 panik/o panic
 Panj/o (from patrino) Mom (see p. 168)
 pans/i dress (wound)
 pantalon/o trousers, pants
 pantafl/o slipper
 pantomime, ~o pantomime
 pap/o pope
 papag/o, ~umi parrot
 papaj/o papaya, papaw
 papav/o poppy
 papili/o butterfly
 paprik/o paprika
 par/o pair, couple, ~a even(numbered),
 mal~a odd
 paradi/i, ~o parade; display, ~a pretentious
 paradiz/o paradise
 paradoks/o paradox, ~a ~ical
 paragraf/o paragraph
 parallel/o parallel
 paraliz/o paralysis, ~i paralyze
 parametr/o parameter
 paranoj/o paranoia, ~a paranoid
 parašut/o parachute
 parazit/o parasite
 parcel/o parcel (land), lot
 pardon/i pardon, forgive, ~o pardon, ~peti
 ask forgiveness, excuse oneself
 parenco/o a relative, ~a related, ~eco
 relationship
 parentez/o parenthesis, ~e by the way
 parfum/o, ~i perfume
 Pariz/o Paris, ~ano ~ian
 park/o, ~i park
 parker/e by heart, ~igi memorize
 parlament/o parliament, ~a ~ary, ~ano
 member of parliament

paroh/o, parok/o parish, ~ano ~ioner,
 ~(ism)a parochial, ~estro vicar, pastor
 parol/i speak, talk, ~ado speech, ~ema
 talkative
 part/o part, ~a ~ial, ~opreni take part,
 ~opago installment payment, plej~e
 mostly, la plej~o de most of
 parter/o parterre (lower floor of theater)
 parti/o party (pol.), side, faction, ~a
 partial, biased, sen~a impartial
 particip/o participle
 paru/o titmouse
 parvol/o wren
 pas/i pass (intr.), ~igi pass, ~ejo ~ageway,
 gangway, gate, ~inteco past, trans~i
 cross, preter~i pass up, go by, for~i pass
 away
 paságer/o passenger
 paser/o sparrow
 pasi/o passion, ~a ~ate, sen~e dis~ately
 Pask/o Easter
 pasport/o passport
 past/o paste, dough
 pasteé/o pâté; (meat, etc.) pie
 pastor/o pastor
 pastr/o priest; clergyman
 paš/o, ~i step, stride, pace
 pašt/i feed (flock), ~isto shepherd, ~igi
 graze
 pat/o frying pan
 patro/o father, ~ino mother, ~uko
 fatherland, ge~oj parents
 patriarch/o patriarch
 patriot/o patriot, ~a ~ic, ~ismo ~ism
 patrol/o, ~i patrol
 patron/o patron, ~i act as patron
 Paul/o Paul, ~a, ~ino Pauline, Paula
 paúz/o pause, recess, intermission,
 “break,” ~i pause, take a break
 pav/o peacock, ~i strut around, show off
 pavilon/o pavilion
 pavim/i pave, ~o ~ment
 pec/o piece; spare part
 Pečj/o Pete
 pedal/o, ~i pedal
 pedik/o louse
 peg/o woodpecker
 pejzag/o landscape, scenery
 pek/i sin, transgress, ~o sin, transgression
 pekl/i pickle
 pel/i chase, shoo, for~i drive away
 pelt/o fur piece, fur coat
 pelv/o pelvis; basin
 pen/i endeavor, try, make an effort, ~e

with effort	
pend/(i) hang, ~umi	hang (execute), de~i depend, sende~a independent
Penelop/o	Penelope
penetr/i	penetrate, ne~ebla impenetrable
penik/o	paintbrush
penis/o	penis
pens/i	think, ~o thought, el~i invent, pri~i reflect on, think about
penisi/o	pension (retirement), ~ulo pensioner, retiree, ~igi retire, go on pension
pension/o	boarding house, boarding school
pent/i	repent, ~o ~ance, ~ofari do penance
Pentekost/o	Pentecost, Whitsunday
pentri/i	paint (picture), ~isto ~er, ~ajo ~ing
peon/o	pawn (chess, etc.)
pep/i	peep, chirp, twitter
per by	(means of), with, through, sen~e directly, ~i act as agent, ~anto agent, ~labori earn, ~forti force ~forte by force
perf/i	lose, ~o loss, ~igi get lost
perfrik/o	partridge
pere/i	perish, ~igi destroy, ~igo, ~igo destruction
perfekt/a, ~igi	perfect, ~eco ~ion
perfidi/i	betray, ~o ~al, treachery, ~(em)a treacherous
periferi/o	periphery, outskirts
perimetru/o	perimeter, circumference
period/o	period (time)
periskop/o	periscope
perl/o	pearl
permes/i	permit, allow, ~o permission, ~ilo permit, license, for~o leave of absence; pass, furlough (mil.)
peron/o	front steps of a building; railway platform
perpleks/a	perplexed
perseketu/i	persecute, prosecute, pursue
persik/o	peach
persist/i	persist, persevere, ~a persistent, ~ado, ~emo perseverance
person/o	person, ~a ~al, ~eco ~ality, ~oj people
perspektiv/o	perspective
persvad/i	persuade, ~o persuasion
perturb/i	perturb, disquiet, interfere with, ~o unrest, disquiet, disturbance; interference (radio)
peruk/o	wig, hairpiece
pervers/a	perverse
pes/i	weigh (test weight of), ~ilo scale
pesimism/o	pesimism, ~a pessimistic
pesimist/o	pesimist
pest/o	plague, pestilence
pet/i	request, ask, beg, mi ~as please; you're welcome, ~egi beseech, ~skrivo petition
petalo/o	petal
petici/o	petition
petol/a	pelulant, frolicsome, ~i frolic, "horse around," ~ema mischievous, playful
Petr/o	Peter
petrol/o	petroleum, kruda ~o crude oil, lampa ~o kerosene
pez/a	heavy, ~i be heavy, weigh, ~o weight (heaviness), ~ilo a weight
pi/a	pious
pian/o	piano, ~isto pianist
pied/o	foot, ~fingro toe, ~bati kick, ~iranto pedestrian, ~pilklo football, soccer ball, ~premi step on, ~pasi tread
pijam/o	pyjamas
pik/i	prick, sting, stab, ~o prick, sting; spades (cards), ~drato barbed-wire
piknik/o, ~i	picnic
pilgrim/i	go on pilgrimage, ~(ad)o pilgrimage, ~anto pilgrim
pilk/o	ball (for playing)
pilol/o	pill
pilot/o, ~i	pilot
pin/o	pine (tree)
pinč/i	pinch, ~ilo pincers, tong
pingl/o	pin; needle (on tree)
pint/o	point, peak, summit, ~a pointed
pioc/o	pick-axe
pionir/o	pioneer
pip/o	pipe (tobacco)
pirp/o, ~i	pepper
pir/o	pear
piramid/o	pyramid
pirat/o	pirate, aer~o skyjacker
pist/i	pound, crush, ~ilo pestle
pistol/o	pistol; spray gun
pišt/o	piston
pitoresk/a	picturesque
pivot/i, ~o	pivot
piz/o	pea
plac/o	public square, plaza
plači/i	be pleasing, please, kiel plačas al vi...? how do you like...?, ~a pleasing, laū~e as desired, as you like
plad/o	dish, platter; course
plafon/o	ceiling

plag/o calamity, scourge, ~i plague, afflict
plág/o bathing beach
plan/i plan, ~o plan, diagram; plane; **unua**
 ~o closeup (phot.), **granda** ~o long shot,
antaú-o foreground, **malantaúa** ~o
 background
pland/o sole (foot), ~umo sole (shoe)
planed/o planet, ~a ~ary
plank/o floor
plant/o, ~i plant, ~ejo ~ation
plasm/o plasma
plast/o, ~a plastic
plastr/o plaster (dressing)
plat/a flat, ~o plate, slab, ~ajo plateau
platform/o platform
plaüd/i splash, plash, lap
pled/i plead (law)
plej most, -est (see p. 111), ~parto
 greatest part, great majority
plekt/i plait, wreath, twine
plen/a full, complete, ~igi fill up, ~umi
 fulfill, accomplish, ~luno full moon,
 ~aga, ~kreska full-grown, adult, ~plena
 full to overflowing, ~bušo mouthful,
 ~mano handful
plend/i complain, ~o ~t
plezur/o pleasure, ~iga pleasurable
 pli more, -er (see p. 111), ~ poste later on,
 mal- less, ~mal- more or less, ~multo
 majority, ~igi increase, ~bonigi improve,
 ~altigi raise
plong/i dive, plunge, ~isto diver
plor/i weep, cry
plu further, more, ~e furthermore, ne ~ no
 longer, kaj tiel plu, k.t.p. etc.
plug/i, ~ilo plough
plum/o feather; pen
plumb/o, ~a lead
plur/aj several, ~a plural
plus plus, ~o sur~
pluv/i, ~o rain, ~egi rain cats and dogs,
 pour
pneúmoni/o pneumonia
po at the rate of (see p. 133), ~grande
 wholesale, ~malgrande retail
podí/o podium, platform
poem/o poem
poent/o point (score)
poet/o poet
poezi/o poetry, ~a poetic
pokal/o goblet; fancy cup
poker/o poker (game)
pol/o Pole, ~a Polish, ~io/~ujø/~lando
 Poland

polemik/o controversy, ~i engage in
 controversy
polic/o police, ~ano ~man, ~estro chief of
 police
polis/o (insurance) policy
politik/o politics; policy, ~a political
polk/o polka
polp/o octopus
polur/o polish, luster, ~i polish
polus/o (North, South; positive, negative)
 pole, ~a polar
polv/o dust, ~osučilo vacuum cleaner
pom/o apple, ter~o potato
pomp/o pomp, splendor, ~a resplendent
ponard/o dagger
pont/o bridge
popl/o poplar
popol/o a people, folk, ~amaso the
 masses, ~kanto folk song, inter~a
 people-to-people
popular/a popular
por for, in order to, ~ke so that
porci/o portion, ~umi, ~igi ration out
pard/o door, gate
pork/o pig, ~ajo pork
pornografi/o, ~ajo pornography, ~a
 pornographic
port/i carry, wear, al~i bring, trans~i
 transport, el~i carry out, put up with,
 endure
portik/o portico, ornate porch/entryway
portret/o portrait
posed/i possess, own, ~(aj)o ~ion,
 property
post after, behind, ~e afterwards, ~skribo
 P.S., ~tagmezo afternoon, ~lasi leave
 behind, ~ajo backside, rump, ~eulo
 successor, de~ since
posten/o post, duty station, ~i stand guard,
 be on duty
postul/i demand, require
poš/o pocket, ~tuko handkerchief
pošt/o mail, post, ~marko postage stamp,
 ~karte postcard, ~stampo cancellation,
 ~(ofic)ejo post office, ~ajo a piece of
 mail, ~isto mailman
pot/o pot, ~isto ~ter, ~ajo ~tery
potenc/o power, ~a ~ful
poüp/o stern, poop(deck)
pov/i be able, can, ~o ability, čeval~o
 horsepower, čio~a almighty
poz/i, ~o pose (picture; pretense)
pozici/o position
pozitiv/a, ~o positive

pra/ (pref. den. other generation; see p. 211), ~**patro** forefather, ~**avo** great-grandfather, ~**nepo** greatgrandson, ~**tipo** prototype, ~**historio** prehistory
praktik/a practical, ~i practice (profession, etc.), ~o (actual) practice
pram/o (small) ferry, ~**sipo** ferryboat
prav/a right, **mal~a** wrong, ~i be right
precip/e especially, mainly, ~a principal, predominant
preciz/a precise, ~e ~ly, exactly, ~eco precision, exactness
predik/i preach, ~(aj)o sermon, ~isto preacher
prefer/i prefer
prefiks/o prefix
preg/i pray, ~o ~er, ~ejo church
preleg/i, ~o lecture
prem/i (op)press, squeeze, man~o handshake
premi/i award a prize, ~o prize, premium
pren/i take, get, lay hold of, ek~i grasp, ~ilo tongs, čirkau~i embrace
prepar/i prepare ~a preparatory, preliminary, ~o preparation
prepozici/o preposition
preri/o prairie
pres/i print (type), ~ajo ~ed matter, ~isto ~er, ~ilo press, ~prov(aj)o proof, ~litero(j) type
preskaū almost, nearly
prestig/o prestige, glamor, ~a prestigious, glamorous
pret/a ready, finished, ~igi prepare, ~igi get ready
pretekst/o pretext, ~i pretend, give as an excuse
pretend/i claim, make a pretense, presume to, ~o claim, pretense, presumption
preter beyond, straight past, ~pasi pass by, overtake, ~lasi omit, leave out
 prez/o price, ~listo price-list
present/i present, introduce, ~ado presentation
prezid/i preside, ~anto president, chairman
pri about, concerning; (as pref. see p. 301), ~skribi describe, ~paroli discuss
primitiv/a primitive
primol/o primrose
princ/o prince, ~ido prince's son, ~ino princess
princip/o principle, ~e in principle
printemp/o spring(time)

prism/o prism
privat/a private
privilegi/o privilege, ~a ~d
pro on account of, for, because of, ~peti plead for, intercede, ~tio, ke for the reason that
probabl/a probable
problem/o problem
proced/i proceed, ~o process, procedure
procent/o percent(age), interest rate, ~ajo commission, 10 procentoj 10%
proces/o lawsuit, ~i sue, litigate, go to court
procesi/o procession
produkt/o product, ~i produce, ~ado production, ~isto producer
profan/i profane, defile
profesi/o profession, ~a ~al
profesor/o professor
profet/o prophet, ~i prophesy, ~ajo prophecy
profil/o profile
profit/i, ~o profit
profund/a deep, profound, ~(ec)o, ~ajo depth
prognoz/o prognosis, forecast, ~i forecast
program/o program (series of events), ~ero item on a program
progres/i, ~o progress
projekci/i project, ~ilo ~or, ~isto ~ionist
projekt/o project, plan, scheme, ~i plan, make a project of
proklam/i proclaim, ~(ad)o, ~ajo proclamation
proklast/i delay, put off, ~o delay, ~emo procrastination, sen~e without delay
proksim/a near(by), next, **mal~a** distant, (al)~igi come close(r), ~ume approximately
prokuror/o public prosecutor, prosecuting attorney
prolet/o proletarian, member of the lower class, ~aro the proletariat
proletari/o = **proleto**
prolog/o prologue
promen/i go for a walk, stroll; (less freq.: go for a ride), ~ado stroll, walk, etc., ~ejo promenade, ~anto stroller
promes/i, ~o promise
promoci/i promote, ~o promotion
pronone/i pronounce, ~o pronunciation
propagand/o propaganda, publicity, ~i publicize, advertise, ~ajo publicity material

propon/i propose, suggest, offer, ~o
 proposal, offer
proporc/o proportion, ratio, ~a
 proportional
prop/a (my, your, etc.) own, personal,
 ~a~o property, ~avole voluntarily
prospekt/o prospectus
prosper/i prosper, be successful, ~o
 prosperity, success, **prosperis al mi...** I
 managed to...
prostitui/-tino prostitute
protein/o protein
rotekt/i protect, ~anto patron, ~ato
 protege, ~(ism)a protectionist
protest/i, ~o protest
protestant/a, ~o Protestant
protokol/o minutes (meeting)
proton/o proton
prototip/o prototype
prov/i try, test, ~a~o trial, test
proverb/o proverb
provinc/o province
proviz/i provide, supply ~o supply
provizor/a temporary, provisional, ~e for
 the time being
provok/i provoke, incite
proz/o prose
pru/o prow, bow (ship)
prud/a prudish, ~ul(in)o prude
prudent/a prudent, reasonable, ~o good
 sense
prun/o plum
prunt/i borrow, loan, lend: ~edoni lend,
 ~epreni borrow
pruv/i prove, ~o proof
psalm/o psalm, ~aro the Psalms
pseūdonim/o pseudonym
psik/a psychic
psikiatr/o psychiatrist, ~a psychiatric, ~io
 psychiatry
psikolog/o psychologist, ~a psychological,
 ~io psychology
ptm. = posttagmeze, p.m.
publik/o, ~a public, ~igi publish
puдинг/o pudding
pudor/o modesty, chaste behavior
pudr/o, ~i (cosmetic) powder
puf/o puff, swelling, ~igi puff out, ~igi
 puff up
pugn/o fist, ~obati punch
pul/o flea
puli/o pulley
pulm/o lung
pulmonari/o pulmonaria (lungwort plant)

pullover/o pullover sweater
puls/o pulse, ~i pulsate, throb
pulv/o gunpowder
pulvor/o powder, ~a ~y, ~igi pulverize
pump/i, ~ilo pump
pun/i punish, ~o ~ment, mon~o fine
punč/o punch (drink)
pund/o pound (money)
punkt/o point, dot, period, ~i punctuate
punto/lace
pup/o doll, (hand) puppet
pupitr/o (school) desk, lectern
pur/a clean, pure, ~igi clean, ~eco
 cleanliness, purity
purgatori/o purgatory
puritan/o, ~a puritan
purpur/a purple
pus/o pus, ~i discharge pus
puši, ~o push, ~igi kun run into, re~i
 repulse, ~veturilo wheelbarrow
put/o well
putin/o whore
putr/i rot, ~a ~ten

rab/i rob, ~isto ~ber, ~a~o booty,
 ~(o)besto beast of prey
rabat/o discount, rebate, ~i deduct a
 discount
raben/o rabbi
rabi/o rabies, ~a rabid, mad
raci/a rational, ~o logical reasoning
rad/o wheel
radar/o radar
radi/o radio; ray, beam, ~i radiate, ~isto
 radioman
radik/o root, el~igi eradicate
radikal/a, ~ulo (pol.) radical, ~o (math.)
 radical
radiofoni/o wireless telegraph
radium/o radium
radius/o radius
rafan/o radish
rafin/i refine, ~ejo ~ry
ragu/o ragout, stew
raj/o skate, stingray
rajd/i ride
rajt/i be entitled to, ~o a right, ~igi
 authorize, Ču mi ~as... May I (= Is it all
 right if I...)
raket/o rocket
rakont/i relate, tell (a story, etc.), ~o story,
 tale
rambutan/o rambutan (tree)
ramp/i crawl, creep

ran/o frog	regim/o regime
rand/o edge, rim, brim	regisor/o stage-manager
rang/o rank, grade, rate (mil., etc.)	reklam/i advertise, ~o ~ment
ranunkol/o buttercup	rekomend/i recommend; register (mail)
rapid/a fast, quick, ~i go fast, hurry,	rekompenc/o reward, compensation, ~i
~(ec)o speed, ~umo gear, mal~a slow,	reward, compensate
~limo speed limit	rekord/o record (world's, etc.)
raport/o, ~i report	rekrut/o, ~i recruit
rapsoди/o rhapsody	rekt/a direct, straight
rar/a rare, precious	rektor/o rector (school)
ras/o race, breed, ~ismo racism	rekvir/i = rekvizicij
rasp/i rasp, grate	rekvizici/i seize, exact, requisition
rast/i, ~ilo rake	rel/o rail (train)
rat/o rat	relativ/a relative (not absolute)
rauk/a hoarse	religi/o religion, ~a religious
raup/o caterpillar	rem/i row, ~ilo oar, ~boato ~boat
ravi/i delight, ~a ~ful	rembur/i upholster, pad, stuff, ~isto
razi/i shave (tr.), ~ilo razor	upholsterer
razen/o lawn	rempar/o rampart
re/ (pref. see p. 93), ~veni return, ~doni	ren/o kidney
give back, ~iri go back, ~agi react, ~vidi	rendevu/o rendezvous, appointment, date,
see again, gis la ~ido so long, ~e again,	~i meet (by arrangement)
~en back(wards)	renkont/i meet, encounter (tr.), ~igi meet
reakci/o reaction (physics, pol.), ~a, ~ulo	(intr.)
reactionary	renom/o renown, fame
real/a real, practical, ~isto ~ist, ~igi come	rent/o return on investment, ~umo interest
true, ~igi produce (film, etc.)	renvers/i upset, overthrow, turn upside
recenz/i, ~o review (book, etc.)	down
recept/o recipe, prescription	repertuar/o repertoire
reciprok/a reciprocal, mutual, ~i	reprezent/i represent, ~anto ~ative
reciprocate	reptili/o reptile
redakci/o editorial dept.	reputaci/o reputation
redakt/i edit, ~isto ~or	respekt/i ~o respect, ~inda ~able
redaktor/o = redaktisto	respektiv/a respective
redingot/o frock coat	respond/i respond, reply, answer, ~eco
redukt/i reduce (tr.)	responsibility, ~eci pri be responsible for
referenc/o reference (bibliographical,	respublik/o republic, ~a, ~ano ~an
testimonial)	rest/i remain, stay, ~(aj)o remainder, rest
reflekt/i reflect (light, sound)	restoraci/o restaurant
reflektor/o car headlight	ret/o net, network
refut/i refute	resum/o summary, ~i summarize
regi/o rule, govern, reign, control, ~anto	retorik/o rhetoric, oratory
ruler, ~istaro government	reumatism/o rheumatism
regal/i entertain, treat, ~o treat	rev/i, ~o daydream, ~(o)lando dreamland,
regiment/o regiment	el~igi be disappointed, disillusioned
region/o region, ~a ~al	revizor/o government inspector, auditor
registr/o register, record, ~i record	revoluci/o revolution, ~a ~ary
(document, sound, video, etc.)	revolver/o revolver
regn/o realm, kingdom, sovereign country,	revu/i review (soldiers, etc.), ~o journal,
~estro head of state	review (magazine on specialized subject)
regul/o rule, ~a regular, ~igi regulate,	rezerv/i (keep in) reserve
~aro rules, regulations	rezign/i give up, renounce
reg/o king, ~ino queen, ~a royal, regal,	rezist/i resist, withstand, ne~ebla
~lando kingdom	irresistible

rezoluci/o resolution, motion (meeting)
rezult/o, ~i result, **~igi** bring about
rezultat/o conclusion; result (of a process)
ribel/i rebel, revolt, **~o** rebellion, mutiny,
 revolt, **~ema** rebellious, insubordinate
ricev/i receive, get
ric/a rich, well-off, **~ulo** rich man
rid/i, ~o laugh, **~ado** ~ter, **~eti** smile,
 ~inda ridiculous
rif/o reef (rocks)
rifu&/i take refuge, **~into** refugee, **~ejo**
 shelter, place of refuge
rifuz/i refuse, **~o** refusal
rigard/i look at, regard; consider (deem),
 ek-i glance
rigid/a stiff, rigid
rigl/i, ~ilo bolt (door)
rigor/o rigor, **~a ~ous**, stringent
rinkan/i sneer, grin knowingly
rikolt/i, ~(aj)o harvest
rilat/i relate (have reference) to, **~e al** with
 reference to
rim/o, ~(ig)i rhyme
rimark/i, ~o notice, **~igi** al bring to
 (someone's) attention, **~inda** remarkable
rimed/o means, remedy, resource
rimen/o strap
ring/o ring, **orel~o** ear~
rip/o rib
ripar/i repair, fix
ripet/i repeat
ripoz/i, ~o rest, repose, **~ejo** resting place;
 waiting room
ripro&/i reproach, scold, rebuke, "tell off,"
 ~inda reprehensible
risk/i, ~o risk, hazard
risort/o spring (mech.)
rit/o rite, **~a** ritualistic, **~aro** ritual
ritm/o rhythm, **~a ~ic**
rival/o, ~i rival
rivel/i reveal; develop (photo)
river/o river, **~eto** stream
riverec/i ~o bow, curtsy; obeisance
riz/o rice, **~okamp** ~field
rob/o dress, robe, gown, **sub~o** slip
Robert/o Robert
robot/o robot
rod/i gnaw
rododendr/o rhododendron
rok/o rock
rol/o role, part (acting), **~anto** character
 (in play, etc.)
Rom/o Rome
roman/o novel

romantik/a romantic, **~o** ~ism
romb/o rhombus
romp/(ig)i break, **~igema** breakable,
 brittle, **inter~i** interrupt
rond/a round, **~o** circle
rong/i gnaw, nibble, **~ulo** rodent
ronk/i snore
ros/o dew
rosti/i roast (meat, etc.), toast (bread)
rostbif/o roastbeef
rostr/o (elephant's) trunk; proboscis
rot/o squad (mil.), gang
Rotari/o Rotary
roz/o rose, **~(kolor)a** pink
rozari/o rosary
rub/o rubbish, debris, rubble, **~uj**
 garbage can, **~ejo** garbage dump
ruband/o ribbon
rubekol/o robin
ruben/o ruby
Rubikon/o Rubicon
rubl/o rouble (money)
rubrik/o column (newspaper or magazine
 feature) or its heading
rug/a red, **~igi** blush
ruin/o, ~igi ruin
rukf/i belch, burp
rul/(ig)i roll, **~sho** ~erskate
rum/o rum
rus/o ~a Russian, **~io/~uj** Russia
rust/o, ~i rust
Rut/o Ruth
rutin/o routine, sheer habit
ruz/a sly, cunning, **~o** trick, ruse

sabat/o Saturday; Sabbath
sabl/o sand, **~ero** grain of ~
sadism/o sadism, **~a** sadistic
sadist/o sadist
sag/o arrow
sagac/a shrewd, astute
sag/a wise, **~(ec)o** wisdom, **~umi** split
 hairs; show off, act wise
sak/o sack, bag, **~strato** dead-end street
sakr/i cuss
sakrament/o sacrament
saksofon/o saxophone
sal/o, ~i salt, **~ero** grain of ~, **~uj**
 ~shaker
salajr/o salary, wages
salat/o salad
sald/o balance (account), **~i** strike a
 balance
salik/o willow

salikok/o prawn, ~eto shrimp
 saliv/o saliva, ~i salivate, ~umi slobber
 salm/o salmon
Salomon/o Solomon
 salon/o salon; sitting room, parlor
 salt/i, ~o jump, leap, ~eti hop, ek~i start
 (pain, surprise, etc.)
salut/i greet, salute, ~o greeting, ~on!
 Hello!
 sam/a same, ~e equally, mal~a different,
 ~ideano fellow-thinker, fellow
 Esperantist, ~landano compatriot
Samaritan/o Samaritan
samovar/o samovar
 san/a healthy, well, ~o health, ~i be well,
 mal~a ill, mal~o disease, mal~i be ailing,
 mal~ulo patient, mal~ulejo hospital,
 (re)igi heal, cure
sandal/o sandal
 sang/o blood, ~a ~y, ~i bleed, sen~a,
 ~omanka bloodless, anemic
sankci/o, ~i sanction
 sankt/a sacred, holy, ~ulo saint, ~igi
 sanctify
 sap/o, ~umi soap
 sardel/o sardine (pickled)
 sark/i weed out
 sarkasm/a sarcastic, ~o sarcasm
sarong/o sarong
 sat/a satisfied, "full" (food), mal~a
 hungry, mal~(eg)o famine
Satan/o Satan, ~a ~ic
 satelit/o satellite
 saūc/o sauce, gravy
 sav/i save, rescue, ~zono lifebelt, safety
 belt, ~boato lifeboat
scen/o scene, ~ejo stage
 sci/i know, know how, ~igi inform, let
 know, ~igi find out, learn of, ~povi know
 how, ~voli wonder, want to know, ~vola
 curious, inquisitive, ~vol(em)e
 inquisitively
scienc/o science, ~isto scientist
sciur/o squirrel
 se if
 seb/o suet, tallow
 sed but
 seg/i ~ilo saw
 seg/o chair
 sek/a, ~igi dry, mal~igi get wet
 sekal/o rye
 sekci/o section
sekret/o, ~a secret
 sekretari/o secretary
 seks/o sex, ~kuniđo copulation, ~umi
 have sex
sekt/o sect
sekund/o second (1/60 of minute)
sekur/a secure, safe, ~eco security
 sekvi follow, ~o consequence, ~e
 consequently, ~(ant)a, ~inta, ~onta next,
 sin~e consecutively
sel/o saddle, en~igi mount up
 sem/i sow, ~o seed, dis~i disseminate
semajn/o week, ĉiu~e weekly
 sen without, ~dube undoubtedly, ~ĉese
 ceaselessly, ~fine endlessly, ~intenza
 unintentional, ~bezona needless, ~igi de
 deprive of, ~taūga good-for-nothing
senc/o sense, meaning, sen~ajo nonsense
 send/i send; transmit (radio, etc.)
 sensaci/o sensation, ~a ~al
 sent/i feel, ~o ~ing, sensation, kun~o
 sympathy
sentenc/o wise saying, proverb
sentiment/o sentiment, ~a ~al
 sep seven, ~a, ~ono ~th
 sepi/a, ~(a)j/o sephia
 seps/a septic, infected, kontraū~a
 antiseptic
Septembr/o September
 ser/o serum
 serc/i search, look for
 seren/a serene, untroubled
 serenad/o serenade
 sergent/o sergeant
 seri/o series, ~a serial
 serioz/a serious, earnest
 serpent/o serpent, snake, ~umi wind
 around, meander
 serum/o serum
 serur/o lock, ~isto ~smith
 serv/i serve, ~o service, ~isto servant
 servut/o servitude, serfdom, ~ulo serf
 ses six, ~a, ~ono ~th
 sesi/o session
 sever/a severe, strict
 sezon/o season (of year)
 sfer/o sphere
 si (see p. 137), ~ngardo caution, ~ndone
 selflessly, devotedly, ~nteno attitude
Siberi/o Siberia
 sibl/i hiss
 sid/i sit, ~igi sit down, ~loko seat (theater,
 etc.)
 sieg/i besiege, ~o siege
 sigel/i, ~o seal
 sign/o sign

signal/o, ~i signal
 signif/o signify, mean, ~o meaning
 silab/o syllable
 silent/a silent, ~o silence
 silk/o silk
 siluet/o silhouette
 simbol/o symbol, ~i ~ize
 simetri/o symmetry, ~a symmetric
 simfoni/o symphony, ~a symphonic
 simi/o monkey, ape
 simil/a similar, like, ~eco similarity,
 mal~a different
 simpati/o sympathy, ~a sympathetic
 simpl/a simple, ~igi simplify, mal~a
 complex
 symptom/o symptom
 sin/o bosom
 s-ino abb. for sinjorino
 sinagog/o synagogue
 sincer/a sincere, ~(ec)o sincerity
 sindikat/o syndicate; labor union
 singult/i, ~o hiccup
 sinjor/o Mr., Sir, gentleman; Lord, ~ino
 Mrs., Madam, lady
 siring/o lilac
 sirop/o syrup
 sistem/o system, (laū)~a ~atic
 sitel/o bucket, pail
 siti/i be situated, ~o site
 situaci/o situation, circumstance(s)
 skal/o scale (map, measure, etc.)
 skandal/o scandal; commotion; shocking
 occurrence
 Skani/o Scania
 skarab/o beetle, maj~o june bug
 skatol/o box, lad~o (tin) can (food)
 skelet/o skeleton
 skem/o scheme; model, pattern
 skeptik/a skeptical, ~ulo skeptic
 ski/o, ~kuri ski
 skism/o schism
 skiz/o, ~i sketch
 sklav/o slave
 skol/o school (of thought, art, etc.)
 skolt/o boy scout
 skorpi/o scorpion
 skot/o Scot, ~lando ~land, ~a ~tish,
 scotch
 skrap/i scrape
 skrib/i write, pri~i describe, sub~i sign,
 ~mašino typewriter, ~(o)tablo desk
 sku/i shake (tr.), shock
 slav/o, ~a Slav(ic)
 slip/o slip (paper), filing card, ~aro file
 smerald/o emerald
 snob/o, ~a snob(bish)
 sobr/a sober, temperate
 soci/a social, ~o society (community of
 persons), ~eto society (organization)
 social/a social, ~ismo ~ism
 sof/o sofa
 soif/o thirsty, ~i be ~y
 sojl/o threshold
 sokl/o supporting base (for statue, wall,
 etc.)
 sol/a sole, alone, ~e solely, only, ~eca
 solitary, lonely, ~o solo (mus.), ~isto
 soloist
 soldat/o soldier; (chess) pawn
 solen/a solemn, ceremonious, ~i observe
 with ceremony
 solid/a solid
 solidar/a jointly responsible, standing
 together, ~(ec)o solidarity
 solv/i solve, dissolve, ~o solution
 somer/o summer, ~domo ~house
 son/i, ~o sound, bel~a euphonious,
 ~bendo audio tape
 sonat/o sonata
 song/i, ~o dream (asleep)
 sonor/i ring (intr.), ~a sonorous, ~ilo bell
 sopir/i long for, yearn, ~o longing
 soprano/o soprano
 sorb/i absorb, sip (as through a straw), ~a
 absorbent, ~a papero blotter
 sorc/o sorcery, ~i bewitch, ~istino witch,
 en~iga enchanting
 sort/o destiny, fate, fortune
 sovağ/a wild, savage, mal~a tame
 sov(jet)/a Soviet, Soviet-Unio the USSR
 spac/o space
 spad/o (dress) sword, rapier
 spark/o spark (elec.), ~ilo spark plug
 spasm/o spasm
 spec/o kind, sort, species
 special/a (e)special
 specif(ik)/i specify, ~a specific
 specimen/o specimen, sample
 spegul/o mirror, ~i reflect
 spekt/i watch as spectator, ~anto spectator
 spektakl/o spectacle, show
 spert/o experience, ~a ~d, expert, ~ulo
 expert
 spez/i transact money; el~i pay out, en~i
 take in, en~o(j) income, el~o(j) expenses,
 ~ado cash flow
 spic/o, ~i spice, ~isto grocer
 spin/o spine

spinac/o	spinach
spion/o, ~i	spy
spir/i, ~o	breath(e), en~i inhale, el~i exhale, ~ado respiration
spirit/o	spirit, ~a ~ual, ~ismo spiritualism
spit/o	spite, defiance, ~i defy, ~e defiantly, in (de)spite
splen/o	ill humor, "the blues"
split/o	splinter, ~i splinter, split (tr.)
spong/o	sponge, ~(ec)a spongy
spont(an)/a,	spontane/a spontaneous
sporad/a	sporadic
sport/o	sport, ~isto ~sman; athlete
sprit/o	wit, ~a ~ty, lively, mal~a dull, stupid
spron/o, ~i	spur
spur/o	trace, track (left by animals, etc.)
sputnik/o	Sputnik
s-ro	abb. for sinjoro
stab/o	staff (mil., etc.)
stabil/a	stable
stabl/o	(work)bench, trestle, easel
staci/o	station, ~domo (large railway) station house
stadi/o	stage (of development); stadium
stadion/o	stadium
stafet/o	relay rider, relay racer
stagn/i	stagnate
stal/o	stall for animals
stamp/i	stamp, mark
stan/o, ~a	tin
standard/o	standard (flag)
stang/o	pole, rod
star/i	stand, ek~i stand up
start/i	start off, ~igilo starter
stat/o	state, condition, bon~a in good condition
statist/i	play a small part (play, etc.), ~o bit-player, supporting actor
statistik/o	statistics
statu/o	statue
statur/o	stature
statut/o	regulations, by-laws
steb/i	stitch, quilt
Stefan/o	Steven
stel/o	star, ~eto footnote star (*); asterisk
stenograf/i	write shorthand, ~io shorthand, stenography
step/o	steppe, moor
steril/a	sterile, ~igi sterilize
sterk/o	manure, fertilizer, ~i fertilize
stern/i	lay out, spread
stertor/i	make hoarse, rattling noise in throat
steward/o	steward, attendant (ship, plane, etc.)
stil/o	style
stimul/i	stimulate
stir/i	steer (vehicle), ~ilo ~ing wheel; (airplane) joystick
stiv/i	stow (cargo), ~isto stevedore
stoik/a, ~ulo	stoic(al)
stok/o, ~i	stock (goods)
stomak/o	stomach
strab/i	be cross-eyed; look askance
strand/o	(bathing) beach
strang/a	strange, peculiar
strangol/i	strangle
strat/o	street, ~angulo corner
strategi/o	strategy, ~a strategic
streb/i	strive for
streč/i	stretch (tr.), wind up (spring, etc.), ~o tension, mal~o detente, mal~igi relax
strek/o	stroke (drawn line), ~i make a stroke, for~i strike out, sub~i underline, emphasize
stri/o	strip(e), ray
strig/o	owl
strik/o, ~i	strike (stop work)
strof/o	verse (song, etc.)
struktur/o	structure
strut/o	ostrich
stud/i	study, ~anto student
student/o	= studanto (university)
studi/o	studio (TV, etc.)
stult/a	stupid, foolish, ~ulo fool
stumbl/i	stumble
sub	under, beneath, ~iri go down, ~ulo subordinate, ~skribi sign, ~taso saucer, ~teni support, ~tera underground, ~metigi submit, ~urbo suburb, ~äuskulti eavesdrop
subita	a sudden
subjekt/o	subject
subjektiv/a	subjective
sublimat/o	corrosive sublime
substanc/o	substance
substantiv/o	substantive, noun
substitu/i	substitute (tr.)
subtil/a	subtle
subtrah/i	subtract (arith.), ~o ~ion
subvenci/i	subsidize, ~o subsidy
sucé/i	suck, ~igi suckle
sud/o	south, ~a ~ern
sufer/i	suffer, endure
sufici/a	sufficient, enough; ~e sufficiently; rather, ~i suffice
sufiks/o	suffix

suf*for*/i prompt (theater), ~o ~er
sufok/i suffocate (tr.), choke
sugest/i suggest, ~o ~ion
sugesti/i suggest (hypnotically, etc.), ~o
 the power of ~ion
suk/o juice, sap
sukces/i succeed, ~o success, **mal~i** fail
suker/o sugar, ~uj^o ~bowl
sulfur/o sulfur, ~a ~ic, ~ous
sulk/o, ~i furrow, wrinkle (tr.)
sultan/o sultan
sum/o sum, ~igi sum up, **re~i** summarize,
 re~o summary, resumé
sun/o sun, ~radio ~beam, ~levigo ~rise,
 ~subiro ~set, ~floro ~flower, ~umi (put
 out to) sun
sup/o soup
super above, over, ~a, ~ulo superior, ~i
 surpass, exceed, ~jaro leap year, ~signo
 supersign, accent mark, ~forti overpower,
 ~homo superman, ~flua superfluous,
 ~vendejo supermarket
supersti/o superstition, ~a superstitious
supoz/i suppose, presume, ~o supposition
supr/e(n) above, up(wards), on top,
 upstairs, ~a upper, ~(aj)o top, summit,
 surface, **mal~e(n)** below, downstairs
sur (up)on, ~meti put on, ~sipe on board,
 ~skribo superscription
surd/a deaf, ~(a)mutulo ~mute
surfac/o surface
surpriz/i, ~o surprise
surtut/o overcoat
suspekt/i suspect, ~o suspicion, ~inda,
 ~ema suspicious
suspir/i sigh
susur/i, ~o rustle, swish (sound)
sutur/i, ~o suture, seam
suveren/o, ~a sovereign
svarm/i, ~o swarm
svat/i match-make, promote marriage,
 ~ist(in)o match-maker
sved/o Swede, ~a Swedish,
 ~uj^o~/io~/lando Sweden
svelt/a slender, slim
sven/i, ~o faint, swoon
swing/i swing (tr.); wave about, brandish;
 fling
svis/o, ~a Swiss, ~uj^o~/io~/lando
 Switzerland

šablon/o pattern, stencil, template
šaf/o sheep, ~ajo mutton, ~ido lamb
šah/o shah

šajn/i seem, appear to be; ~as al mi, ke...
 it seems to me that..., ~igi feign, pretend,
 ~e apparently, ~o appearance
šak/o chess ~i check, ~tabulo ~board,
 šak! check!
šakal/o jackal
šakr/i peddle in small-time way (black
 market, street corners, etc.)
šakt/o shaft (mine, elevator)
šal/o shawl
šalt/i switch (tr.), ~ilo switch, en~i turn on,
 el~i turn off
šam/o chamois
šanc/o luck; chance, bonan ~on! good
 luck!
šancel/i shake (tr.), ~igi waver
šang/i, ~igi change, inter~o exchange
šarg/i load (gun, camera, etc.), charge
 (battery)
šarġ/i, ~o load, burden, **mal~i** unload
šark/o shark
šat/i have high regard for, like, ~inda
 likeable
šaūm/o, ~i froth, foam
šejk/o sheik
šel/o shell, peel, bark, husk, sen~igi shell,
 peel, etc.
šelk/o suspenders
šerc/i, ~o joke, jest, ~ema playful, jocular
šerif/o sheriff
ši she, ~a her
šik/a chic
šild/o shield, sign-board
šim/o mold (mildew), ~a ~y, ~i get ~y
šind/o shingle, wood tile
šink/o ham
šip/o ship, en~igi embark, el~igi
 disembark, ~anaro crew, ~estro master,
 ~pereo ~wreck
šir/i tear, rip (tr.), ~ajo a tear, de~i tear off;
 pick (flower, etc.)
širm/i, ~ilo, ~ejo shelter
šlim/o slime
šlos/i lock, **mal~i** unlock, ~ilo key; wrench
šmac/i make smacking noise with lips
šmink/i, ~o make up (face, etc.)
šmir/i smear, spread (butter, etc.), anoint,
 ~ajo ointment
šmur/o rope, cord, ~(o)salti skip rope
šofor/o driver, chauffeur
šok/i, ~o shock
šose/o highway
šov/i shove, push along, (el)~i thrust out
šovel/i, ~ilo shovel

sovinišm/o chauvinism, ~isto chauvinist
špar/i save, spare, ~ema thrifty
špat/o spade
špin/i spin (thread), ~ilo ~dle, ~rado
 ~ning wheel
špruc/i gush, spurt (out), ~igi squirt, ~ilo
 nozzle, em~igilo syringe
šrank/o cupboard, cabinet, sideboard,
 wardrobe, etc., mono~o strong-box
šrapnel/o shrapnel
šraib/o, ~i screw, ~ilo ~driver, ~ingo nut,
 ~šlosilo adjustable wrench
šrump/i shrivel up, shrink (intr.)
štal/o steel
štat/o state (pol. entity), ~igi nationalize,
 ~estro head of state
štel/i steal, ~isto thief, ~e stealthily
štip/o block/chunk of wood, ~aro
 woodpile
štof/o cloth, material, sub~o lining
šton/o stone, ~ego boulder
štop/i plug up (tr.), stop up, clog, ~ilo
 stopper, plug; electric plug, ~ilingo
 electric socket
štorm/o storm
štrump/o stocking, ~eto sock
štup/o step, stair, rung, ~aro staircase
šu/o shoe, ~far)isto ~maker
suld/i owe, ~o debt
šultr/o shoulder, ~levi shrug
šut/i pour out (grain, etc., not liquid),
 super~i overwhelm
švēb/i hover, float in air
švel/i swell (intr.), ~igi inflate
švit/i perspire, sweat, ~o perspiration,
 sweat

tabak/o tobacco
tabel/o table(t) (stone, wood, etc.);
 tabulation, viv~o actuarial table
tabernakl/o tabernacle
tabl/o table, skrib(o)~ desk
tabul/o board, plank
tačment/o detachment
tag/o day, ~igo ~break, dawn, ~mezo
 noon, ~lumo ~light, ~mango dinner
 (midday meal), ~libro diary, ~ordo
 agenda, čiu~a daily
tajd/o tide
tajlor/o, ~i tailor
tajp/i type (on keyboard)
taks/i rate, estimate the value of; appraise,
 ~isto appraiser, ne~ebla priceless, tro~i
 overestimate, sub~i underestimate

taksi/o taxi, ~isto ~driver
takt/o tact; (mus.) time
taktik/o tactic(s)
talent/o talent, ~a ~ed
tali/o waist(line)
tambur/o drum, ~isto ~mer
 tamen nevertheless, however, kaj tamen,
 sed tamen and yet
tang/o tango
tank/o tank (mil.)
tapet/o tapestry, wall covering, paper~o
 wallpaper
tapis/o carpet
tas/o cup, sub~o saucer
task/o task, assigned work, ~i assign
taūg/i fit, be suitable, ~a suitable, sen~a
 useless, sen~ulo good-for-nothing
taūz/i tousle, dishevel
tavern/o tavern, inn
tavol/o layer
te/o tea, ~poto, ~kruēo ~pot
team/o team
teatr/o theater, ~a theatrical, ~ajo play
ted/i bore, ~a tiresome, boring
teg/i cover protectively (with cloth,
 overlay of metal, etc.), ~ilo protective
 cover
tegment/o roof
tek/o briefcase; file (box or folder
 containing papers, films, tapes, etc.)
teknik/a technical, ~o technique, technic
teknologi/o technology
teks/i weave, ~ilo loom, ~ajo textile
Teksas/o Texas
tekst/o text; lyric (song), ~i say, read
telefon/i, ~o telephone
telegraf/i, ~o telegraph
telegram/o telegram
telemetri/o telemetry
teler/o plate, dish, ~eto small plate, saucer
teleskop/o telescope
televid/i see on TV, ~o TV, ~ilo TV set
tem/o subject, topic, ~as pri it's a matter
 of
temp/o time, liber~o time off, spare time,
 dum~e meanwhile, sam~a simultaneous
temperament/o temperament
temperatur/o temperature
tempest/o tempest, storm
tempi/o temple (forehead)
templ/o temple (worship)
ten/i hold, hang onto, ~ilo handle, re~i
 retain, sin~o attitude, de~i restrain, re~i
 hold back (tr.), sub~i support, sind~i

abstain	tir/i pull, draw, al~i attract, ~kestro drawer
tend/o tent, ~(um)i, ~aro camp	tiran/o tyrant, ~i tyrannize
tendenc/a tendentious, partisan, biased, ~o	titan/o Titan, ~a titanic
inherent tendency, bias	titolo/o title, heading, ~i title (tr.)
tenebr/o (literary word for) profound	tol/o cloth (cotton, linen, canvas, etc.),
darkness	~marko laundry mark
tenis/o tennis	toleri/i tolerate
tenor/o tenor (mus.)	tomat/o tomato
tensi/o tension; voltage	tomb/o tomb, grave, ~ejo graveyard,
tent/i tempt, entice, ~o temptation	en~igi entomb, inter
Teodor/o Theodore	ton/o tone
teolog/o theologian	tondi/i clip, cut with shears, ~ilo scissors,
teologi/o theology	shears, pri~i prune
teorem/o theorem	tondr/o, ~i thunder
teori/o theory	torc/o torch
ter/o earth, soil, ~tremo earthquake,	tordi/i twist (tr.), contort
~globo (world)globe, ~pomo potato,	torrent/o torrent
en~igi bury, sub~a underground	torni/i turn (on lathe), ~ilo lathe
terapi/o therapy	tornistr/o knapsack, backpack
teras/o terrace	torped/o, ~i torpedo
teren/o terrain, grounds; field used for an	tort/o pie, tart
activity	torturi/i, ~o torture
territori/o territory, ~a territorial	tost/i, ~o (offer a) toast
termin/o (technical) term, ~aro	total/a total, ~ismo ~itarianism
terminology, glossary	totem/o totem
termometr/o thermometer	tra through, ~vivi live through, survive,
termos/o thermos bottle	experience, ~nokti pass the night
termostat/o thermostat	trab/o beam, girder
tern/i, ~o sneeze	tradici/o tradition, ~a ~al
teror/o (reign of) terror, ~ismo ~ism, ~isto	traduk/i translate, ~o translation
~ist	trafi/i hit (desired mark), catch (train, etc.),
terur/o terror, ~a terrible, ~i terrify	run across (person), ~a striking, mal~i
test/o, ~i (scientific) test	miss
testament/o will, testament, ~i make a	trafik/o traffic
will; bequeath	tragedi/o tragedy, ~a tragic
testud/o tortoise	tragik/a = tragedia
tez/o thesis, essay	trajn/o train
ti- (forms correl.; see p. 127) tiamaniere	trajt/o feature, trait
in that way, tie kaj tie here and there,	trak/o track
tien kaj reen back and forth, tiele thusly,	trakti/i deal with, treat, ~ajo treatise
tio aü alio one thing or another	traktat/o treaty
Tibet/o Tibet	traktor/o tractor
tifon/o typhoon	tram/o streetcar
tig/o stem, stalk	tranç/i cut, slice, ~ilo knife, ~ajo slice
tigr/o tiger	trançe/o trench (mil.)
tilk/o tic, twitch (muscle)	trankvil/a calm, tranquil
tilkl/i tickle (tr.)	trans across, on the other side of, ~lokiçi,
tili/o linden tree	~logiçi move, ~porti transport, ~iri cross,
tim/i, ~o fear, ~igi frighten, ~ema timid	transfer, ~formi transform, ~doni hand
tindr/o tinder, punk	over
tine/o moth	transistor/o transistor; small transistor
tinktur/o, ~i dye, tint	radio
tint/i, ~o tinkle, jingle	transitiv/a transitive
tip/o type, ~a typical	transvers/a transverse, ~e crosswise

trat/o (bank) draft, ~i make a draft
travesti/o travesty
tre very much, very, ~ege extremely, enormously
tref/o clubs (cards)
trejn/i train, coach
trem/i tremble, quiver
tremol/o aspen
trempl/i dip, immerse, soak (tr.)
tren/i drag, tow, ~sipo tugboat
tret/i tread, trample on
trezor/o treasure
tri three, ~a, ~ono third, ~o trio, ~obla
 triple, ~folio clover
trib/o tribe, ~a tribal
tribord/o starboard
tribun/o rostrum, speaker's platform
tribunal/o tribunal
tribut/o tribute, ~i pay tribute
tricikl/o tricycle
trigonometri/o trigonometry
trik/i knit, ~ilo ~ting needle
trikoloret/o pansy
tril/i, ~o trill (mus.)
trillion/o trillion
trilogi/o trilogy
trink/i, ~ajo drink
trist/a (poetic word for) sad
tritik/o wheat
triumf/o, ~i triumph
trivial/a vulgar, course, commonplace
tro too much, too, ~igi exaggerate
trog/o trough, manger
trole/o trolley, ~buso ~bus
trombon/o trombone
tromp/i deceive, cheat
tron/o throne
tropik/a tropical, ~o the tropics
trot/i trot
trotuar/o sidewalk
trovi/fi find, ~igi, sin ~i be found, be located, find oneself
tru/o hole
trud/i impose, force, en~igi intrude
trumpet/o, ~i trumpet
trunk/o trunk (tree, body, etc.)
trup/o troop
trut/o trout
tualet/o toilette
tub/o tube, pipe; barrel (gun)
tuberkuloz/o tuberculosis
tuj immediately, ~a immediate
tuk/o cloth, antaū~o apron
 tulip/o tulip

tumor/o tumor
tumult/o tumult, riot
tun/o ton
tunel/o tunnel
tunik/o tunic
tur/o tower; castle (chess)
turist/o tourist
turk/o Turk, ~a ~ish, ~ujo/~io ~ey
turment/i, ~o torment
turn/i turn (tr.), ~i sin turn around; ~i sin al apply to
turne/o (theatrical) tour
turnir/o tournament
tus/i, ~o cough
tusilag/o coltsfoot (plant)
tuš/i touch
tut/a entire, whole, ~e entirely, ~e ne not at all, ne ~e not quite, em~e as a whole, altogether, ~monda worldwide, super~o overalls, ~ajo entirety
tvist/o, ~i twist (dance)

-uj/ (suff. den. container; see pp. 132, 187)
 ~o container
-ul/ (suff. den. person; see p. 143)
ulcer/o ulcer
Ulis/o Ulysses
ulm/o elm
ultimat/o ultimatum
-um/ (suff. with indefinite meaning; see p. 194) ~(aj)o whatchamacallit, thingamajig
umbilik/o navel
unc/o ounce
ung/o nail (finger, toe), claw (animal)
uni/o (pol.) union
uniform/o uniform
unik/a unique
univers/o universe
universal/a universal, worldwide
universitat/o university
unu one, ~a first, ~e first of all, firstly, ~o unit, ~eco unity, ~eca unified, ~igi unite, ~iginta united, ~ope singly, one at a time, ~foje once, **unu la alian** one another
uragan/o hurricane
uran/o uranium
urb/o city, ~a urban, ~ego metropolis, ~eto town, ~(o)domo city hall, ~estro mayor, sub~o, antaū~o suburb
urğ/a urgent, ~i urge, press, hurry (someone), ne ~as there's no hurry
urin/o urine, ~i urinate
urs/o bear
urtik/o nettle

Urugvaj/o Uruguay, ~a, ~ano ~an
Uson/o the USA, ~a, ~ano American
uter/o womb
util/a useful, advantageous, ~(**ec**)o
 use(fulness), **sen~a** useless, ~igi make
 use of, utilize, **mal~i**, **mal~o** harm,
mal~a harmful
Utopi/o Utopia, ~a ~n
uvertur/o overture (mus.)
uz/i, ~o use, el~i use up, wear out
uzin/o (heavy industry) factory, mill
uzur/o usury
uzurp/i usurp

ūat/o Watt

vad/i wade, **tra~i** ford
vaf/i waffle, ~eto wafer; cone (ice cream)
vag/i roam, wander, ~ulo vagabond,
 “rolling stone”
vagin/o vagina
vagon/o railway carriage, ~aro train
vak/a vacant, ~i be vacant, ~igi vacate
vakcin/o vaccine, ~i vaccinate
vaker/o cowboy
vaks/o wax, ~tolo oilcloth
vaku/o vacuum
val/o valley
valid/a valid, ~i be valid, ~igi validate
valiz/o valise, small suitcase
valor/o value, ~a valuable, ~i be worth,
 sen~a worthless
vals/o, ~i waltz
valut/o currency (of a country); foreign
 exchange rate
valv/o valve; tube (elec.)
van/a futile, useless, ~e in vain
vandal/o vandal
vang/o cheek, ~ofrapo slap
vanil/o vanilla
vant/a conceited, vain; frivolous, ~ajo
 frivolity, silliness
vapor/o steam, vapor, ~sipo steamship
var/o(j) wares, merchandise, commodity
varb/i, ~ito recruit, ~igi enlist
vari/i vary (intr.), ~a variable, ~ajo
 variation
variete/o variety show
variol/o smallpox, ~eto chicken pox
buzzer
varm/a warm, ~ega hot, ~eta lukewarm,
mal~a cold, **mal~umo** a cold
Varsovij/o Warsaw
vart/i, ~ist(in)o nurse

vast/a vast, spacious, **mal~a** close,
 cramped (for space), **dis~igi** spread
 (news, etc.)
Vasington/o Washington
vat/o cotton wool, wadding; (elec.) Watt
Vatikan/o the Vatican
vaz/o vessel (any container), vase
vazelin/o vaseline
ve! woe! ho ve! alas! Oh dear! ~spiri sigh,
hejm~o homesickness
veget/i vegetate
vegetar/a, ~ano vegetarian
vejn/o vein
vek/i wake (tr.), arouse, ~igi wake up,
 ~horlogo alarm clock
vel/o sail
velk/i fade, wither
velur/o, ~a velvet
ven/i come, al~i arrive, kun~i meet, re~i
 come back, de~i come from, derive or
 result from, ~onta next
vendi/i sell, ~ejo store, ~isto salesman
vendred/o Friday
venen/o, ~i poison
vener/a venereal
Venezuel/o Venezuela
vengi/i avenge, ~o revenge, vengeance
venki/i defeat, win over, ~o victory
vent/o wind, ~umi, ~umilo fan, ~ego
 windstorm
ventoli/i ventilate, ~ilo ventilator
ventr/o belly, tummy
Venus/o Venus
ver/a true, ~o truth, reality, ~e really, truly,
 ~sajne probably, ~dire to tell the truth
verb/o verb
verd/a, ~o green
verdikt/o verdict
verg/o rod, switch; wand, ~i flog, take a
 switch to
verk/o (literary or artistic) work, ~i write,
 create (literature, mus., etc.), ~isto writer,
 ~aro (collected) works, ~into author
verm/o worm
vers/o one line of verse, song, etc.
versi/o version
versi/i pour (liquids); shed, scatter, el~i
 pour out, en~i pour in
vert/o top of head
vertebr/o vertebra
vertig/o vertigo, dizziness, ~i feel dizzy
vertikal/a vertical
veruk/o wart
verv/o verve, vivacity, ~a vivacious,

lively, **sen~a** lifeless, dull
vesp/o wasp
vesper/o evening, ~e in the evening
vespert/o bat
vespr/o vespers, evensong
vest/i (tr.) clothe, dress, ~igi get dressed,
vest(aj)o garment, ~oj clothes, **sen~igi**
 undress, strip, **sub~o** undergarment
vest/o vest
vet/i, ~o bet, wager, ~kuri race
veter/o weather, ~informoj weather report
veteran/o veteran
veterinar/o veterinarian
vetur/i travel; go (not walking), ~ilo
 vehicle, ~igi drive
vezik/o bladder; bubble, ~eto blister
vi you ~a ~r(s)
viand/o meat
vibr/i vibrate, ~(ad)o vibration
vic/o row, rank; turn; vice-, ~e in rows,
 lau~e in turn, ~presidanto vice-
 president, ~patro step-father, mia ~o my
 turn
vid/i see, ~o sight, ~ajo view, ~ebla
 visible, ~inda worth seeing, ~punkt(o)
 viewpoint, ~bendo videotape
vidv/o widow, ~ino widow
Vien/o Vienna
vigl/a alert, keen, brisk
viking/o Viking
viktimo/o victim
vil/a shaggy, hairy
vila/o villa
vilag/o village, ~eto hamlet
Vilčj/o Bill
Vilhelm/o William
vin/o wine, ~bero grape, ~berejo vineyard
vinagr/o vinegar
wind/i wrap (in cloth), bandage, ~otuko
 swaddling cloth
vintr/o winter
viol/o violet
violon/o violin
violoncel/o cello
vip/o, ~i whip
vipur/o viper
vir/o man, ~ino woman, ~a male, ~ina
 female, ~eco virility
virg/a, ~ul(in)o virgin
virt/o virtue, morality, **mal~o** vice
virtuoz/o virtuoso
virus/o virus
visk/o mistletoe
viski/o whisky

viš/i wife, ~tuko dust rag; dish cloth
vit/o (grape)vine
vitamin/o vitamin
vitr/o glass (material), **okul~oj** eyeglasses,
 ~ajo pane
vitrin/o showcase
viv/i live, ~o life, **tra~i** experience,
 survive, **vivu!** long live! ~teni support
viz/o visa
vizaǵ/o face
vizi/o vision
vizit/i visit; attend, ~o visit
vjetnam/o, ~a Vietnam(ese)
voč/o voice; vote, ~e orally, ~doni vote
vodk/o vodka
voj/o way, road, ~montrilo signpost
vojaǵ/i travel, ~o trip, voyage, ~anto
 traveler, ~ema inclined to travel
vojevod/o title of provincial governor in
 Poland
vok/i call, summon, **al~i** invoke, appeal to,
 el~i evoke
vokal/o vowel
vokt/o taskmaster
vol/o will(ingness), ~i be willing to, want
 to, lau~e as one pleases, at will, ~i diri
 mean
Volapuk/o Volapük, **Tio estas ~ajo** "It's
 all Greek to me"
volb/o vault(ed ceiling)
volont/a willing, voluntary, ~e willingly,
 ~ulo volunteer
volt/o Volt
volum/o volume (book, etc.)
volupt/a voluptuous, ~o sexual pleasure
volv/i wind up, roll up, **mal~i** unroll
vom/i vomit, throw up
vort/o word, ~aro dictionary, vocabulary,
 lau~e verbatim, word-for-word
vost/o tail
vot/o, ~i vow
vual/o, ~i veil
vulgar/a common, everyday
vulkan/o volcano
vulp/o fox
vultur/o vulture
vund/o wound, injury, ~i wound

zebr/o zebra
zefir/o zephyr
zenit/o zenith
zigzag/i, ~a zigzag
zink/o zinc
zip/o zipper

zodiak/o zodiac

zon/o belt; zone

zoologi/o zoology

zorg/i (take) care (of), see to, worry

(about), ~o care, concern (for), ~eme

carefully

zum/i, ~o hum, buzz; roar (traffic, etc.),

~ilo buzzer

INDEX

- Accent (stress), 67, 169
Accents (marks). *See* supersigns.
Accusative ending -n, 77, 85, 92, 166
Active participles, 141, 147
Adam, Eugène, 54, 55
Adams, William George, 210
Affixes as words, 168
Afrikaans (language), 15
Aisberg, Eugene, 32
Aleichem, Sholem, 32
Alliance Française, 14
Alphabet in Esperanto, 221
American Esperantist Association, 38. *See also* Esperanto Association of North America.
American Philosophical Society, 30
Amerika Esperantisto, 38
Andersen, Hans Christian, 32
Arabic (language), 1
Auld, William, 58ff., 290
Auriol, Vincent, 39

Babel, Tower of, 9
Baghy, Julio, 33, 58, 294
Bahá'í Esperanto League, 54
Bahá'u'lláh, 14, 54
Bailey, Pearl, 12
Bein, Kazimierz, 32
Bible, 52
Blind Esperantists' league, 50
Boulogne-sur-Mer, world convention of 1905, 33; Declaration of, 33
Boulton, Marjorie, 59, 289

Canada, language problems of, 2, 3, 9
Carlsson, Magda, 178
Carter, President Jimmy, 3
Catholic Esperantist's union, 52
Center for Research and Documentation on World Language Problems, 60
Chaves, Aureliano, 16
Chess players' league, 51
Children Around the World, 56
China, Esperanto in, 18
Chinese (language), 1, 8, 14, 266
Christian (Protestant) Esperantists' league, 52
Clark, Brendan, 253
Comenius, John Amos, 13
Comparative formed with *pli*, 111
Compound sentences, 100, 113, 130

Compound verbs, 149, 152, 160, 163
Computer science and Esperanto, 51, 52
Conditional ending -us, 131, 139
Connor, George Alan, 42
Correlatives, table of, 127
Countries, names of in Esperanto, 221
Culbert, Sidney, 11
Cybernetics and Esperanto, 52

Dalgarno, George, 27
Dasgupta, Probal, 60
Definite article *la*, 68, 177, 229, 239
Descartes, René, 27
Devyatnin, Vasiliy, 32
Dia Regno, 52
Dickens, Charles, 32
Dictionaries in Esperanto, 55
Dinwoodie, John Sharp, 59
D-ro Esperanto, 30, 262

"Edz-peranto," 18
El Popola Ĉinio, 56, 266
Elision, 169
Engholm, Stellan, 59
English (language), 1, 14, 15
Esperanta Mormonaro, 54
Esperanto, described, 17; as bridge language, 18, 33; foreign words in, 31; a "clear language," 35; in broadcasting, 36
Esperanto (magazine), 45, 48
Esperanto as an International Auxiliary Language (report), 35
Esperanto Association of North America (EANA), 38, 40, 42
Esperanto Cultural Center, 42
Esperanto en Skotlando, 194
Esperanto League for North America (ELNA), 23, 39, 55ff.
Esperanto Studies Association, 60
Espero Katolika, 52
European Economic Community, 40
European Parliament, 40

Fallows, James, 18
"False Friends," 214
Feminine forms, 82, 83, 278
Fonto, 58
Foreign language study, 5, 8
Formula phrases, 248
Fractions formed with -on, 115

- Francis, John, 59
Fraser, M. C., 195
French (language), 1, 14
French Academy of Sciences, 33
Fundamenta Krestomatio, 32
- Geoghegan, Richard, 30, 252
Gerund phrases, 259
Goethe, Johann W., 32
Gogol, Nikolai, 32
Gorky, Maxim, 14
Grabowski, Antoni, 32
Great Britain, language instruction in, 10
Greek (language), 13
Green star as symbol of Esperanto, 252
- Hachette & Company, 32
Harry, Ralph, 61
Hayakawa, S. I., 6
Helmut, Francis, 185
Helsinki, accords of 1975, 16
Heroldo de Esperanto, 57, 193, 274
Hindi (language), 15
Hitler, Adolf, 37
Hübner, Paul, 53
Hujucz, 266
Hungara Vivo, 56
- Ido (language project), 34
Imperative ending **-u**, 92, 114
Indefinite article, none in Esperanto, 70
Indefinite preposition **je**, 152
Indefinite pronoun **oni**, 99
Interligilo, 51
Interrogative particle **ĉu**, 74
International Esperantist Science Association, 33, 49
International Youth Convention, 49
Intransitive verbs, 201, 208
Invito al Ĉielo, 32
Iran, 15, 62
- Janton, Pierre, 20
Japan, 6, 50, 54
Jarlibro, 45, 48
Jonas, Franz, 40
Jordan, David K., 25
Journalists' association, 51
Jung, Teo, 57
Kabe. *See* Bein, Kazimierz.
Kalocsay, Kálmán, 58, 59
Khrushev, Nikita, 3
Kon Tiki, 32
- Kontakto*, 48
Korea, 19
Kristana Esperantista Jarlibro, 53
Kvakeria Esperantisto, 53
- La Dua Buso*, 58
La Esperantisto, 31
La Vivo de la Plantoj, 32
Language discrimination, 16
Latin, as international language, 13; as intellectual study, 23
Lanti. *See* Adam, Eugène.
Latin America, language attitudes in, 7, 15
- League of Nations, 34
Leemans, Victor, 40
Leibnitz, Gottfried, 13
Letters (alphabet), how named, 221
Letters (correspondence), forms for, 181
Libya, anti-English attitude of, 15
Linguae francae, 13
Lins, Ulrich, 59
Literatura Foiro, 58
Literatura Mondo, 58
- Machine translation, 16
Malmgren, Ernfrid, 175, 176
Manchester, England, 22
Marta, 32
Masao, Ueyama, 59
M'Bow, Amadou-Mahtar, 39
McCarthyism, 38
Medical association, 50
Medicina Internacia Revuo, 50
Mein Kampf, 37
Mitterrand, François, 40
Molière, 32
Monato, 58
Mormons for Esperanto, 54
Müller, Max, 31
Mumford, Lewis, 14
- Nazi Germany, 18, 56
Neergard, Paul, 32
Negative formed with **ne**, 86, 106
Nietzsche, Friedrich, 13
Nitobe, Inazo, 34
Nixon, Richard, 8
Nudists' organization, 51
Numerals above ten, 102
- Omitting prepositions, 166
Omoto, 54

- Opposite meaning formed with **mal**-, 19, 82
- Paco*, 55
Pan Tadeusz, 32
- Passive participles, 159, 162
- Passport service, 49
- Peace movement, 55
- Pei, Mario, 18
- Peltier, Emile, 52
- Phillips, Henry, 30
- Piron, Claude, 59
- Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto*, 55
- Plena Vortaro de Esperanto*, 55
- Plural ending **-j**, 90, 92
- Possessive, formed with **-a**, 89, 229; omitted, 239; using **de**, 90
- Postal and telecommunications workers' association, 51
- Predicative nominative, 288
- Prepositions, omitting of, 166; as prefixes, 203
- President's Commission on Foreign Language and International Studies, 5
- Pronunciation of Esperanto, 67
- Proper names in Esperanto, 278
- Prus, Boleslaw, 32
- Quaker Esperantist Society, 53
- Quebec, language problems of, 3, 15
- Questions, formed with **ĉu**, 74; with correlatives, 127
- Quotation marks, use of, 201
- Radio amateurs' league, 51
- Radio and Esperanto, 36, 60
- Radio Beijing, 60
- Radio Warsaw, 60, 61
- Ragnarsson, Baldur, 59
- Railway workers' federation, 50
- Reflexive pronoun **si**, 137
- Régulo-Perez, Juan, 59
- Rosbach, Johan Hammond, 59, 240
- Rossetti, Reto, 59
- Russian (language), 1, 14, 15
- Sayers, James, 32, 42
- Scherer, Joseph, 20, 204
- Schleyer, Johann, 28
- Schneider, Alois, 178
- Schwartz, Raymond, 59
- Sciencia Revuo*, 33
- Science and Esperanto, 33, 49
- Scientific Council of Japan, 42
- Schiller, Johann, 32
- Sébert, Hippolyte, 33
- Sekso kaj Egaleco*, 58
- Senacieca Asocio Tutmonda (SAT), 54
- Shakespeare, 32
- Sherwood, Bruce, 20
- Simon, Paul, 8
- Slang in Esperanto, 302
- Solresol (language project), 27
- Somero, Finland, 22
- Soviet Academy of Sciences, 60
- Spanish (language), 15
- South Africa, 15
- Spencer, Herbert, 13
- St. Louis World's Fair, 38
- Stafeto*, 58, 59
- Stalin, Joseph, 18
- Stamp collectors' association, 51
- Superlative formed with **plej**, 111
- Supersigns, value of in Esperanto, 68; in radio and telegraph messages, 221
- Szathmary, Sandor, 32
- Teachers' association (world), 51
- Teachers (of Esperanto) association (U.S.), 56
- Sekelj, Tibor, 274
- Time of day, telling in Esperanto, 115
- Third World and Esperanto, 14, 62
- Thorndike, Edward, 20
- "Thou" in Esperanto, 302
- Titles of respect, 237
- Tolstoy, Leo, 14, 31
- Tourism, 50
- Transitive verbs, 201, 208
- Uniform endings, 70, 74, 81
- United Nations, Esperanto and, 4, 7, 16, 38ff., 61ff.; petitions to, 39ff.
- United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization (UNESCO), 39
- Universal Declaration of Human Rights, 16
- Universal Telegraph Union, 35
- Universala Esperanto-Asocio (UEA). *See* World Esperanto Association.
- Universala Kongreso de Esperanto (UK). *See* World Esperanto Convention.
- USSR, 18, 35, 37, 55
- Vallon, Doris, 21

- Verb, tenses of, 74, 152, 163
Vojago al Kazohinio, 32
Volapük (language project), 28, 31
Voltaire, François, 14
- Wales, language problems in, 2
Waringhien, Gaston, 59
Wells, John, 17
Welsh (language), 2
Winnie the Pooh, 32
Wojtyła, Karol (Pope John Paul II), 52
Word building, 81, 118
Word order, 73, 77, 105, 106
World Esperanto Association, 34, 36ff.,
45ff.; correspondence service of, 48;
delegate service of, 47; tape library of,
48; visit to Rotterdam headquarters of,
188
World Esperanto Convention, 16, 33,
45ff., 54
World War I and Esperanto, 34
World War II and Esperanto, 37, 54
- Young Esperantists' organization, 48
- Zaire, 14
Zambia, 15
Zamenhof, Felix, 32
Zamenhof, L. L., 28ff., 34, 37, 53, 176,
252; own account of creating Esperanto,
255, 260; poems by, 222, 232, 233
Zamenhof family, fate of, 37
Zee, S. J., 59
Zilbernik, Clara, 30

USEFUL ADDRESSES

Australian Esperanto Association, P.O. Box 48, Jamison Centre, ACT 2614. Australia

British Esperanto Association, Esperanto-Centro, 140 Holland Park Avenue, London, W11 4UF. Tel. 01/727-7821. United Kingdom

Esperanto Association of Ireland, 9 Templeogue Wood, Templeogue, Dublin 12. Ireland

Canadian Esperanto Association, C.P. 126, succ. Beaubien, Montréal, Québec, H2G 3C8. Canada

New Zealand Esperanto Association, P.O. Box 330, Wellington 1. New Zealand

South African Esperanto Association, 75 Bronkhorst Street, Groenkloof 0181. South Africa

Esperanto League for North America, P.O. Box 1129, El Cerrito, CA 94530. Tel. (415) 653-0998. U.S.A.

For more information about Esperanto, contact:

Esperanto League for North America, Inc.
P.O. Box 1129, El Cerrito, CA 94530 • (415) 653-0998

Please send FREE up-to-date information about the International Language to:

Name _____

Address _____

City _____ State _____ Zip Code _____

**For additional copies of this book...
Contact your bookseller or use this form:**

Esperanto League for North America, Inc.
P.O. Box 1129, El Cerrito, CA 94530 • (415) 653-0998

Please send ____ copies of ESPERANTO: USING AND LEARNING THE INTERNATIONAL LANGUAGE, by David Richardson, @ \$14.95 per copy (CA addresses add appropriate sales tax). Please add \$1.50 per copy for shipping & handling.
Price subject to change without notice.

Please make all checks or money orders payable to ELNA.

Send to:

Name _____

Address _____

City _____ State _____ Zip Code _____

ESPERANTO

"The world needs an international language as it needs rain, else, unless it be the will to peace."

— Mario Pei, **The Story of**

Richardson, David
Nevada Public Library

Esperanto: learning and using the inter
48971

499.99 D522

"It seems odd that, except for a few valiant Esperantists, no international body has as yet discovered that the simplest way to promote understanding would be to promote a language which is understood by all."

— Arthur Koestler, **JANUS – A Summing Up**

"Esperanto is truly and elegantly simple."

— James Fallows, **The Atlantic**

"Incomparably easier to master than any national tongue."

— Kenneth Katzner, **The Languages of the World**

"Esperanto should be taught in our schools because, if for no other reason, it would give our linguistically isolated and complacent students a chance to experience reasonable knowledge of another language, and to increase knowledge of their own."

— Professor Todd C. Moody,
St. Joseph's University, Philadelphia

"Esperanto is the linguistic expression of the brotherhood of man."

— Sir Anthony Brooke